

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK XI 285

ØKONOMISK UTSYN
OVER ÅRET 1957

Economic Survey 1957

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO 1958

Norges offisielle statistikk, rekke XI
Norway's Official Statistics, series XI

Rekke XI

Trykt 1957

- Nr. 257 Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1954 *Medical statistical report*
- 258 Folketellingen 1. desember 1950 VI Personer 15 år og mer etter utdanning
Population census December 1, 1950 VI Persons 15 years of age or more by education
- 259 Skattestatistikk 1955—56 *Tax statistics*
- 260 Norges handel 1955 Del II *Foreign trade of Norway Part II*
- 261 Telegrafverket 1955—56 *Télégraphes et téléphones de l'Etat*
- 262 Norges begverksdrift 1955 *Norway's mining industry*
- 263 Norges postverk 1956 *Statistique postale*
- 264 Undervisningsstatistikk 1953—54 *Statistics on education*
- 265 Ulykkestrygden for industriarbeidere m. v. 1951—1952 *Assurances de l'Etat contre les accidents pour les ouvriers industriels etc.*
- 266 Forsikringselskaper 1955 *Sociétés d'assurances*
- 267 Kriminalstatistikk 1955 *Criminal statistics*
- 268 Folkemengden i herreder og byer 1. januar 1956 *Population in rural districts and towns*
- 269 Norges jernbaner 1953—54 *Chemins de fer norvégiens*
- 270 Veterinærvesenet 1954 *Service vétérinaire*
- 271 Folketellingen 1. desember 1950 V Barnetallet i norske ekteskap *Population census December 1, 1950 V Fertility of marriages*
- 272 Sinnssykehusenes virksomhet 1955 *Hospitals for mental disease*
- 273 Norges elektrisitetsverker 1955 *Electricity plants*
- 274 Husholdningsregnskaper for jordbrukerfamilier 1954 *Family budgets for farmers' families*
- 275 Norges fiskerier 1955 *Fishery statistics of Norway*
- 276 Jordbruksstatistikk 1956 *Agricultural statistics*
- 277 Norges kommunale finanser 1952—53 til 1954—55 *Municipal finances*
- 278 Norges industri 1955 *Industrial production statistics.*
- 279 Statistisk årbok 1957 *Statistical yearbook of Norway*
- 280 Norges handel 1956 Del I *Foreign trade of Norway Part I*
- 281 Kredittmarkedstatistikk 1955 *Credit market statistics*
- 282 Folkemengdens bevegelse 1955 *Vital statistics and migration statistics*
- 283 Alkoholstatistikk 1956 *Alcohol statistics*
- 284 Husholdningsregnskaper for alderstrygdede mai 1955—april 1956 *Family budgets for old age pensioners*

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK XI 285

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1957

Economic Survey 1957

With a summary in English

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1958

Forord.

Statistisk Sentralbyrå sender med dette ut «Økonomisk utsyn over året 1957». Publikasjonen har stort sett samme innhold som i tidligere år.

Den revisjon av nasjonalregnskapstallene som ble omtalt i forordet til fjorårets publikasjon, er ennå ikke helt avsluttet. Det kan fremdeles bli enkelte mindre endringer i tallene, særlig gjelder dette tallene i faste priser.

«Økonomisk utsyn over året 1957» er utarbeidd under ledelse av forsknings-sjef, dr. philos. Odd Aukrust og er redigert av konsulent Erling Nypan. Avsnittet om fiske og selfangst er utarbeidd av Fiskeridirektoratet, avsnittet om sysselsettingen av Arbeidsdirektoratet og avsnittet om bygge- og anleggsvirksomhet i det vesentlige av Boligdirektoratet. De andre avsnitt er som vanlig skrevet av funksjonærer i Byrået.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 30. desember 1957.

Petter Jakob Bjerve.

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Verdensproduksjonen	5
Den internasjonale prisutvikling	6
Varebytte og betalingsforhold	7
Vest-Europa	10
Sambandsstatene	14
Konjunkturutsiktene	16
Norge	18
Utenriksøkonomien	18
Vareomsetningen med utlandet	18
Betalingsbalansen overfor utlandet	30
Produksjon og sysselsetting	33
Hovedtrekk av produksjonsutviklingen ..	33
Sysselsettingen	35
Jordbruk	39
Skogbruk	44
Fiske	48
Selfangst	53
Hvalfangst	54
Gruvedrift, industri og kraftforsyning ..	57
Bygge- og anleggsvirksomhet	65
Skipsfart	69
Annen samferdsel	75
Inntekter og inntektsnytting	83
Inntekter	83
Privat konsum	88
Investering	93
Priser og finanser	97
Priser og levekostnader	97
Offentlige finanser	105
Penge- og kredittmarkedet	112
Sluttord	128
Sammendrag på engelsk	133
Tabeller	*1

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn $\frac{1}{2}$
- .. = oppgave mangler
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie

Contents.

	Page
World economic situation	5
World production	5
International price developments	6
International trade and payments	7
Western Europe	10
United States	14
Current economic trends	16
Norway	18
External economy	18
External trade	18
Balance of payments	30
Production and employment	33
General trends	33
Employment	35
Agriculture	39
Forestry	44
Fisheries	48
Sealing	53
Whaling	54
Mining, quarrying, manufacturing and electricity production	57
Construction	65
Shipping	69
Other transport, and communication ..	75
Incomes and their disposal	83
Incomes	83
Private consumption	88
Capital formation	93
Prices and finance	97
Prices and cost of living	97
Public finance	105
Money and credit	112
Concluding remarks	128
English summary	133
Tables	*1

Explanation of symbols:

- = magnitude is nil or less than half of unit employed
- .. = data not available
- * = provisional or estimated figures
- = a horizontal line across the column indicates a substantial break in the homogeneity of a series

Verdensøkonomien.

I løpet av 1957 har verdensøkonomien vist stadig tydeligere tegn til at toppkonjunkturen fra de siste årene er slutt. Investeringslysten er redusert; på aksjebørsene og råvaremarkedene gjør det seg tydelige nedgangstendenser gjeldende; betalingsbalanseproblemer i svært mange land truer med å sette en stopper for en videre utvidelse av verdenshandelen.

I Sambandsstatene synes det som om de ekspansive kreftene har vanskelig for å stå imot de kontraktive utviklingstendensene i økonomien. Industriproduksjonen har hele året ligget svært lite over gjennomsnittet for 1956. Ordreinngangen til industrien er synkende og lavere enn de løpende leveringene. På den annen side har boligbyggingen tatt seg noe opp etter at kredittforholdene ble lettet. De viktigste ekspansive krefter er eksportoverskottet, som i de første 10 måneder av 1957 var over 16 prosent høyere enn på samme tid i 1956, og det private forbruket, som i 3. kvartal av 1957 lå vel 5 prosent høyere enn i 3. kvartal året før.

I Vest-Europa har ekspansjonen fortsatt, men i vesentlig svakere tempo enn i 1956. Veksten i det private forbruket er mer og mer blitt den faktor som holder produksjonsøkingen ved like, mens de ekspansive virkninger av investeringene er tydelig svekket.

Det mest markerte trekk ved utviklingen det siste året er et sterkt fall i råvareprisene. På kort sikt er dette en utvikling som kan bedre bytteforholdet for de industrialiserte land, men på grunn av inntektsnedgangen i de råvareproduserende land vil prisleilet på lang sikt kunne få alvorlige konsekvenser for verdenshandelen.

Den gradvise forskyvning i økonomisk styrke, særlig når det gjelder internasjonal likviditet, mellom Sambandsstatene og Vest-Tyskland på

den ene siden og de fleste andre vestlige land på den andre siden er et mer spesielt problem, som i 1957 har trådt fram som det alt overskyggende for de fleste vest-europeiske landene. Forventninger om valutajusteringer førte dessuten i løpet av året til omfattende spekulasjoner som bidro sterkt til å aksentuere skjevhetene mellom valutaene.

Det er, når dette skrives, vanskelig å vurdere framtidsutsiktene. Det er imidlertid klart at de kontraktive tendenser i første rekke er følgene av en restriktiv politikk som tar sikte på å stanse lønns- og prisstigningen og beskytte betalingsbalansene. Den politiske og økonomiske utvikling i Sambandsstatene vil være av avgjørende betydning for den retning konjunkturene skal ta i resten av verden. Stagnasjonen i FN's nedrustningsforhandlinger sammen med det russiske lederskap i rakettkappløpet kan muligens føre til at den amerikanske økonomien får en impuls til en ny rustningskonjunktur.

Verdensproduksjonen.

Verdens jordbruksproduksjon har i de siste årene økt med om lag 3 prosent pr. år eller litt over 1 prosent mer enn veksten i verdens folkemengde. Økingen er stort sett jamt fordelt på de enkelte verdensdeler. Et viktig trekk ved *mat*produksjonen er at den i de siste årene har økt vesentlig sterkere i underutviklede land enn i resten av verden. Beregninger fra FAO viser at den lå 20 prosent høyere i 1956-57 enn i 1948—1952 i verdens underutviklede områder sammenliknet med en øking på 15 prosent i andre land. I to områder — Det fjerne østen og Latin-Amerika — har imidlertid produksjonsøkingen

vært mindre enn folketilveksten, slik at produksjonen pr. hode fremdeles er lavere enn den var før krigen.

Hvete høsten i Vest-Europa var sannsynligvis større i 1957 enn året før, da værforholdene var dårlige. I Sambandsstatene var åkerarealet sterkt redusert, men p. gr. a. høyere avkastning ble produksjonsnedgangen likevel forholdsvis liten. Kornavlingen i Sovjet-Samveldet ser ut til å ha ligget langt under fjorårets rekordhøst og noe over det dårlige året 1955.

Risproduksjonen nådde i 1956-57 en ny topp totalt sett. Etterspørselen fortsatte å vokse også i 1957. Den krisen som preget kakaomarkedet for en tid siden, synes å være overvunnet. Både produksjonen og forbruket har tatt seg godt opp. Etter en periode med bare ubetydelig øking i sukkerproduksjon har nå framtidssiktene endret seg radikalt. En sterk etterspørselsøking har fått produsentlandene til å legge om produksjonspolitikken slik at vi i årene som kommer, kan vente en forholdsvis sterk vekst. Kaffehøsten lå i 1957 vesentlig over 1956, som var et bunnår etter at frost hadde gjort store skader på Brasils kaffemarket.

Verdensproduksjonen av bomull sank i 1956-57 i den ikke-kommunistiske del av verden etter at den i de siste år har vist en stigende tendens. I China økte produksjonen. I Sambandsstatene var åkerarealet sterkt redusert og avlingen den minste siden 1951. Den amerikanske høsten i 1957-58 vil sannsynligvis bli enda mindre enn foregående sesong.

Produksjonen av ull har steget med rundt 30 prosent i siste tiårsperiode. I 1956 økte produksjonen med 4 prosent, mens forbruket økte med 8 prosent. I 1957 vil produksjonsøkningen sannsynligvis bare bli 2 prosent, mens det er liten grunn til å vente at forbruksøkningen vil endre seg vesentlig.

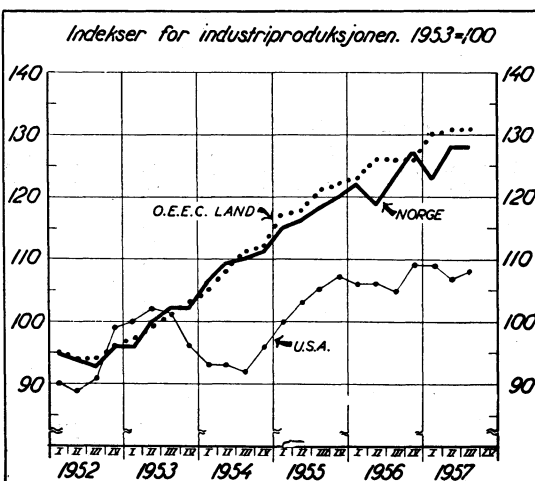

Fig. 1.

Verdensproduksjonen i industri og gruvedrift (ekskl. de øst-europeiske land og China) fortsatte å vokse også i 1957, men i langsommere tempo enn i 1956. Takten i produksjonsøkningen har vært tydelig avtakende etter den sterke veksten fra 1954 til 1955. Mens industriproduksjonen etter beregninger foretatt av FN's statistiske kontor økte med 4,5 prosent mellom 1. kv. 1956 og samme periode i 1957, var økningen bare 2,5 prosent i 2. kvartal. Tendensen til avslapning synes etter foreløpige oppgaver også å ha fortsatt i resten av 1957. Den svakere produksjonsveksten skyldes sannsynligvis hovedsakelig at etterspørselen har sluppet av og ikke forhold på produksjonssiden. De siste års intensive investeringsaktivitet skulle ha gjort en sterkere produksjonsvekst mulig. Det er liten tvil om at kapasitetsutnyttningen mot slutten av 1957 for verden som helhet har vært dårligere enn i tidligere år.

Også i 1957 økte industriproduksjonen svakere i Sambandsstatene enn gjennomsnittet for hele verden, mens produksjonsveksten i Vest-Europa lå noe høyere. Alt tyder på at industriproduksjonen i Øst-Europa, Ungarn unntatt, lå godt over nivået i 1956. Det er, når dette skrives, ennå ingen tegn til den avslapning som var forutsatt i 1957-planene for de østeuropeiske land, unntatt i Tsjekkoslovakia og Øst-Tyskland.

Produksjonen av de fleste industrielle råvarer og halvfabrikata lå i 1957 ikke vesentlig over nivået året før. Etterspørselen er imidlertid svakere, og for mange varer er nå lagrene hos produsentene så store at de skaper usikkerhet på råvaremarkedet. På den andre siden er det sannsynlig at lagrene hos etterspørgerne av råvarer er så vidt små at etterspørselssituasjonen raskt kan endre seg.

Den internasjonale prisutvikling.

Suez-krisen førte rundt månedsskiftet oktober-november 1956 til en kraftig prisoppgang for en rekke råvarer. Ved årsskiftet hadde den politiske situasjonen stabilisert seg noe, og det ble lettere å få et overblikk over konsekvensene av kanalsperringen. Det ble klart at produksjonen og tilbudet av de fleste varer var tilstrekkelig. De tendenser til prisfall som hadde vært tydelige før Suez-krisen, slo derfor igjen på nytt. Ut over vårmånedene sank prisene på de fleste råvarer. Ved utgangen av april lå Moody's indeks om lag 8 prosent og Reuter's 5 prosent under nivået ved årsskiftet. Markedet tok seg noe opp i sommermånedene, men voksende produksjon og sviktende etterspørsel fikk igjen prisene til å synke i løpet av høstmånedene. Ved utgangen av november 1957 lå Moody's indeks 12 prosent under indeksen ved årsskiftet og

Reuter's 16 prosent lavere. Sammenliknet med prisene pr. 25. juli 1956 — dagen før nasjonaliseringen av Suez-kanalen — har Moody's falt nær 6 prosent og Reuter's 11 prosent. Forskjellen gjenspeiler at Reuter legger størst vekt på metaller, mens Moody's varespekter i sterkere grad er dominert av jordbruksprodukter.

Det er flere unntak til denne alminnelige tendens til prisfall. Ullproduksjonen har som nevnt ikke holdt følge med den voksende etterspørselen, og prisene steg derfor jamt i så å si hele første halvår av 1957. Senere ble kjøpepresset noe lettere, men den sterke økingen i forbruket sammenliknet med veksten i produksjonen førte likevel til at prisene på høsten lå godt over nivået for et år siden. Også for sukker og kakao har prisene steget. Sukkerprisen tok seg sterkt opp i første kvartal 1957 fra det lave nivå den lå på i 1956, men senere er prisen falt slik at den i begynnelsen av november lå nær det nivå da markedsregulering trer i kraft. Kakaoprisen er drevet opp ved hjelp av markedsregulering i viktige produksjonsland.

Sterkest prisfall har vi hatt på metaller. For enkelte metaller ble produksjonen skåret ned, men likevel lå tilbudet over den aktuelle etterspørsel på flere områder. Prisfallet har vært særlig utpreget for ikke-jernholdige metaller. Tinn har hatt et svakt marked. Til tross for støttekjøp fra Det internasjonale tinnrådet for å holde prisen oppe, har fallet fortsatt — delvis som følge av russiske salg. Prisene på bly og sink sank merkbart da Sambandsstatenes regjering sluttet å støtte amerikanske produsenter ved å legge opp lager. Utviklingen framover avhenger av bilproduksjonen. Dersom 1958-modellene ikke slår an, vil sannsynligvis prisene svikte ytterligere og mulighetene for at Sambandsstatene vil innføre beskyttelsestoll vil

bli styrket. Kopperprisen har sunket sterkest og var i november 1957 bare om lag halvparten av hva den var i januar 1956. I motsetning til tinn har kopperet ingen institusjonell støtte, men de største produsentene forsøkte med støttekjøp ut på våren 1957. Disse var dømt til å mislykkes, for produksjonen fortsatte å vokse. For hele 1957 regnes det med en overproduksjon på rundt 200 000 tonn eller 6—7 prosent av årsproduksjonen.

Prisene på jern og stål har til dels steget i løpet av 1957. Aluminiumsprisene har også vært forholdsvis stabile, men etterspørselen svikter både i Sambandsstatene og Europa. I løpet av 1958 utløper de avtaler den amerikanske regjering sluttet med aluminiumsselskapene ved utbruddet av Koreakrigen om å kjøpe en del av produksjonen. Dette sammen med at verdenskapasiteten fortsetter å øke sterkt, kan føre til prisfall, hvis da ikke produsentene blir enige om å skjære ned produksjonen.

Det er i øyeblikket lite som tyder på at noen bedring i metallprisene kan ventes i de nærmeste månedene. Svært mye avhenger dog her av den amerikanske konjunkturutviklingen. Det er ellers verdt å merke at selv om prisene nå er lave sammenliknet med toppnoteringene i de siste årene, er forholdet mellom prisene på metaller og andre råvarepriser likevel ikke svært forskjellig fra hva det var i de første etterkrigsårene.

Etter å ha kulminert i desember 1956 falt skipsfraktene sterkt i løpet av 1957. Fra desember til september falt turfraktene for tørrlastskip med 45 prosent og tidsfrakter med 66 prosent. I samme tidsrom falt tankfraktene med 88 prosent. Ratene ligger på et betydelig lavere nivå enn før nasjonaliseringen av Suez-kanalen. En nærmere analyse av fraktmarkedet er gitt i avsnittet om «Skipsfart».

De innenlandske prisnivåene i de fleste vest-europeiske land fortsatte å stige i 1957, selv om prispresset stort sett var noe svakere enn i 1956. Matprisene, som steg i 1956 etter den dårlige høsten, økte ikke vesentlig i 1957. I mange land var en vesentlig årsak til stigningen i levekostnadene at myndighetene økte avgiftene eller reduserte subsidiene. I Sambandsstatene har både levekostnadsindeksen og engrosprisene krøpet jamt oppover siden 1955.

Varebytte og betalingsforhold.

I første halvår 1957 lå verdien av verdenshandelen nesten 12 prosent høyere enn i samme periode året før. Noe av stigningen skyldtes høyere priser, men stort sett dreidde det seg om en volumøking. De oppgaver som finnes,

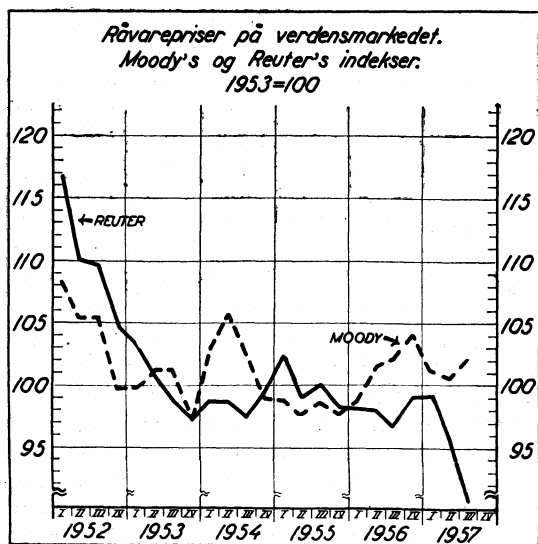

Fig. 2.

når dette skrives, tyder på at handelsvolumet i første halvår 1957 lå 8—9 prosent over første halvår og 2—3 prosent over annet halvår 1956.

I første halvår 1957 endret prisene i det internasjonale varebytte seg ikke vesentlig. Totalt sett lå de 2—3 prosent over nivået i første halvår 1956. Dette er omtrent samme stigning som fra 1955 til 1956. Den politiske spenningen drev råvareprisene forholdsvis sterkt opp i løpet av høsten 1956 og de første måneder av 1957, men det går alltid en viss tid før endringer på varebørsene blir registrert i det internasjonale varebyttet. Den sterke prisstigningen på råvarer slo derfor gjennom først senere, og prisetallet i første halvår 1957 fikk få virkninger før ut i annet halvår. Ferdigvarenes eksportpris var på den annen side den samme i de to første kvartaler av året. Den relativt sterkere prisstigningen på råvarer førte til at bytteforholdet for land som hovedsakelig eksporterer ferdigvarer, forverret seg i første del av året. For OEEC-landene som helhet var således bytteforholdet overfor ikke-OEEC-land rundt 3 prosent dårligere i 2. kvartal 1957 enn i samme periode i 1956. Den sterke fraktstigningen etter stengningen av Suez-kanalen bidro også til denne forverringen, og virkningen var selvsagt størst i de land hvor oljen utgjør en stor del av importen. Etterat fraktene og råvareprisene nå har falt kan det være grunn til å regne med at bytteforholdet for varer har bedret seg noe mot slutten av året for de vest-europeiske land.

I første halvår var verdien av eksporten fra OEEC-landene nær 11 prosent høyere enn i samme periode året før og importverdien rundt 14 prosent høyere. Handelen mellom vest-europeiske land innbyrdes økte i likhet med tidligere år sterkere enn handelen med resten

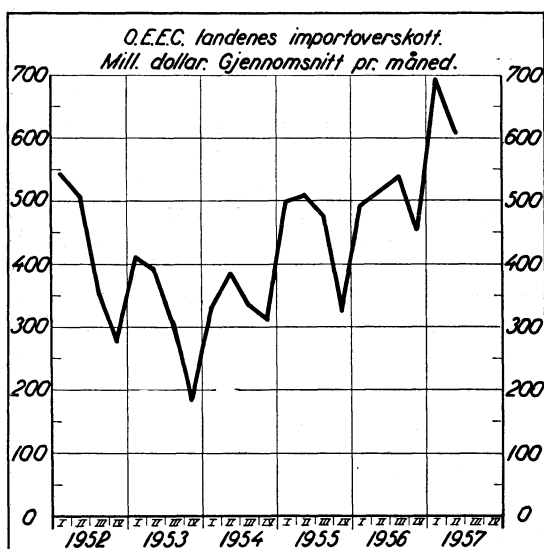

Fig. 3.

av verden sett under ett. Med 1953 som basisår var eksportvolumet mellom OEEC-land 154 på årsbasis i første halvår 1957, 138 i 1956, 130 i 1955, 39 i 1947 og 72 i 1938. Framgangen i samhandelen mellom Vest-Europa og Øst-Europa fortsatte også i 1957, men i svakere tempo enn i 1955 og 1956.

Vest-Europas import fra oversjøiske områder har fortsatt å vokse raskt, mens eksporten ikke har økt i tilsvarende tempo. I første halvår 1957 var OEEC-landenes importoverskott i handelen med ikke-medlemsland gjennomsnittlig 567 millioner dollar pr. måned. Dette er over dobbelt så mye som i 1954 og 68 prosent mer enn gjennomsnittet for 1956. Denne importøkningen viser tydelig hvor avhengig Vest-Europa nå er blitt av oversjøiske forsyninger for å kunne fortsette sin industrielle ekspansjon. I 1957 har riktignok en rekke spesielle faktorer gjort seg gjeldende. Den dårlige kornhøsten førte til høyere kornimport enn normalt. Til tross for den milde vinteren var dessuten kullimporten fra Sambandsstatene langt større enn året før. På den annen side var oljeimporten en tid sterkt redusert etter stengningen av Suez-kanalen. Men selv om en korrigerer for disse ekstraordinære trekk i bildet, virker det som om en fortsatt ekspansjon i Vest-Europa fordrer en relativt kraftig importøkning fra ikke-europeiske land.

Som i tidligere år økte Vest-Europa sin handel med dollarområdet sterkest. I første halvår 1957 var den gjennomsnittlige importverdien pr. måned 39 prosent høyere enn i samme periode i 1956 og over dobbelt så stor som i 1954. Importen fra dollarområdet til OEEC-land utgjorde 47 prosent av den samlede import fra ikke-medlemmer i første halvår 1957 sammenliknet med 42 prosent i tilsvarende periode året før og 36 prosent i 1954. Økingen i 1957 skriver seg dels fra hendingene i Midt-Østen. Men det har uten tvil også vært en viktig faktor at enkelte vest-europeiske land har fortsatt liberaliseringen av dollarimporten. Eksporten til dollarområdet lå i første halvår 1957 vel 4 prosent over månedsgjennomsnittet for hele 1956, mens eksporten til andre ikke-medlemsland økte med over 10 prosent. Dollareksportens andel av den samlede eksport fra Vest-Europa til ikke-medlemsland sank derfor fra 33 prosent i første halvår 1956 til 32 prosent i samme periode i 1957. Denne relative nedgangen skyldes sannsynligvis for en stor del avslapningen i den økonomiske aktivitet i Sambandsstatene.

Det store vest-europeiske importoverskottet i handelen med Sambandsstatene er i tidligere år blitt mer enn oppveid av amerikanske militærutgifter og kapitaloverføringer. I løpet av 1956 inntrådte det en forverring i dette forholdet. Vest-Europas vare- og tjenestebalanse viste for

Tabell 1. Vest-Europas betalingsbalanse overfor Sambandsstatene. Milliarder dollar.

	1954	1955	1956	1956				1957	
				I	II	III	IV	I	II
Import av varer	- 3,49	- 4,31	- 5,35	- 1,16	- 1,33	- 1,25	- 1,61	- 1,75	- 1,54
Eksport av varer	+ 2,03	+ 2,40	+ 2,95	+ 0,72	+ 0,72	+ 0,69	+ 0,82	+ 0,75	+ 0,78
Tjenester nto.	+ 0,32	+ 0,38	+ 0,41	+ 0,07	+ 0,19	+ 0,19	- 0,04	+ 0,03	+ 0,17
Saldo på vare- og tjenestebalan- sen	- 1,14	- 1,53	- 1,99	- 0,37	- 0,42	- 0,37	- 0,83	- 0,97	- 0,59
Militære utgifter	+ 1,46	+ 1,63	+ 1,68	+ 0,45	+ 0,53	+ 0,34	+ 0,36	+ 0,51	+ 0,52
Saldo	+ 0,32	+ 0,10	- 0,31	+ 0,08	+ 0,11	- 0,03	- 0,47	- 0,46	- 0,07
som er dekket slik:									
Langsiktige direkte priv. investe- ringer	+ 0,20	+ 0,13	+ 0,45	+ 0,07	+ 0,04	+ 0,24	+ 0,10	+ 0,08	+ 0,09
Off. lån og stønader	+ 0,70	+ 0,59	+ 0,27	+ 0,07	+ 0,14	+ 0,03	+ 0,03	+ 0,03	+ 0,07
Andre kapitaloverføringer og feil	+ 0,10	- 0,06	+ 0,03	- 0,01	- 0,27	+ 0,08	+ 0,23	+ 0,01	+ 0,05
Endringer i Vest-Europas gull- og dollarreserver, (—) øking, (+) nedgang	- 1,32	- 0,76	- 0,44	- 0,21	- 0,02	- 0,32	+ 0,11	+ 0,34	- 0,14

hele året et underskott. Likevel økte gull- og dollarreservene også i 1956 dersom vi ser hele året under ett, takket være en sterk vekst i langsiktige private amerikanske investeringer i utlandet og støtte fra Det internasjonale pengefondet. I første halvår 1957 var det derimot en direkte nedgang i reservene.

Tabell 1 gir et godt bilde av hvordan de vest-europeiske betalingsforholdene overfor Sambandsstatene har endret seg. Særlig skal vi merke oss det positive tallet for posten «Andre kapitaloverføringer og feil» i fjerde kvartal 1956. Dette kan tyde på at nedgangen i tredje kvartal 1956 og første kvartal 1957 i vesentlig grad skyldtes kortsiktige kapitalbevegelser. Hadde ikke enkelte land i Vest-Europa mottatt en betydelig støtte fra Pengefondet, ville denne posten sannsynligvis ha vært stor og negativ.

I siste kvartal i 1956 og første kvartal i 1957 førte den politiske spenningen til et voldsomt press mot valutareservene i enkelte europeiske land, først og fremst Frankrike og Storbritannia. Det internasjonale pengefondet ytte i løpet av disse kvartalene medlemmene en større støtte enn i noen tidligere 6-måneders periode. I alt 800 millioner dollar i utenlandsk valuta og 1000 millioner i «stand-by kreditter» ble stilt til disposisjon.

Men nedgangen i valutareserver har ikke vært generell. De vest-tyske reservene har svulmet opp; i de fleste andre land har de sunket. Denne utviklingen har på nytt reist spørsmålet om størrelsen og fordelingen av de europeiske valuta-

reservene. Etter at de fleste vest-europeiske valutaer ble skrevet ned i forhold til dollar i 1949, har både prisnivåene og produksjonskostnadene utviklet seg forskjellig i de enkelte land uten at dette i større grad har virket direkte på valutakursene. Til tross for dette var valutaforholdene relativt stabile fram til 1956. Likevel har Vest-Tyskland i løpet av tre år fram til høsten 1957 fordoblet sine reserver, mens både de franske og britiske er vesentlig redusert etterat de begge hadde vist en bedring i 1954 og 1955.

Betalingsforholdene i Vest-Europa ble også i 1957 regulert gjennom Den europeiske betalingsunionen (EPU). Unionens virksomhet er foreløpig forlenget til 30. juni 1958. De fleste lands kreditor- eller debitorbalanser innenfor EPU er blitt mer og mer ekstreme. Tabell 2 viser tydelig hvordan ulikevekten er forsterket i løpet av 1957. Et bemerkelsesverdige trekk er utviklingen for Belgia og Luxembourg, som ved siden av Vest-Tyskland er den eneste store kreditor i Betalingsunionen. Den relativt gunstige utvikling i Storbritannia i første halvår 1957 ble avløst av en ren flukt fra pundet etter rykter om nedskrivning på sensommeren. Den britiske regjering har imidlertid avvist alle krav om en nedskrivning. Samtidig har Vest-Tyskland avvist enhver tanke på å skrive opp marken. Etter møtet i Pengefondet i slutten av september synes det klart at begge land vil forsvare disse standpunkter. Med det er det skapt noe større ro omkring valutaproblemene. Men samtidig er det blitt klart at en løsning nå

Tabell 2. Gjennomsnittlig månedlig balanseendring i EPU. Mill. dollar.

	1956	1957		
		1. kv.	2. kv.	3. kv.
Frankrike	— 54,5	— 91,0	— 97,9	— 69,9
Storbritannia	— 22,5	+ 6,0	— 1,2	— 133,8
Vest-Tyskland	+ 83,3	+ 127,2	+ 132,1	+ 232,6
Belgia og Luxembourg	+ 16,9	— 7,8	— 10,9	— 15,0

først og fremst avhenger av Vest-Tysklands og Storbritannias indre økonomiske politikk. To land — Frankrike og Finland — har gått devalueringsveien for å forsøke å løse sine betalingsproblemer.

De vest-europeiske samarbeidsplanene gjorde nye framskritt i 1957. I mars ble det i Rom undertegnet en avtale om økonomisk og sosialt samarbeid mellom de nåværende seks medlemsland i Den europeiske kull- og stålsammenslutning. Avtalen var ratifisert av alle underskriverne ved utgangen av 1957. Tollsatsene mellom deltakerlandene vil deretter bli gradvis avskaffet i løpet av en 12—15-års periode fra 1. januar 1959.

Muligheten for at det ville bli opprettet et kontinental-europeisk fellesmarked med forholdsvis høye tollsatser utad, satte også fart i de andre vest-europeiske integrasjonsbestrebelsene. Siden februar 1957 har utvalg nedsatt av OEEC forhandlet om oppretting av et frihandelsområde i tilknytning til fellesmarkedet. Mens Rom-avtalen bygger på at det skal opprettes en tollunion med felles tolltariff utad for de seks medlemslandene, er tanken med frihandelsområdet at hvert deltakerland skal beholde sin tollpolitiske handlefrihet utad samtidig som tollsatsene innen området skal avvikles i løpet av 12—15 år. Ulike oppfatninger gjør seg ennå gjeldende om målsettingen for et frihandelsområde. Det blir særlig fra fransk hold hevdet at samarbeidet må omfatte et videre økonomisk og sosialt felt enn bare en avvikling av toll og andre mellomfolkelige handelsrestriksjoner. Spørsmålene om handelen med jordbruksvarer, definisjoner på en vares opprinnelsesland og krav fra Hellas, Irland, Portugal og Tyrkia om særbehandling er andre problemer som det ennå ikke er funnet en løsning på.

I enkelte ikke-europeiske land frykter en at den tradisjonelle handel mellom Vest-Europa og resten av verden vil bli sterkt redusert dersom de europeiske samarbeidsforslagene fører fram. Det europeiske marked for råvarer fra ikke-europeiske oversjøiske områder vil kunne bli begrenset som en følge av at europeiske besittelser i Afrika er trukket inn i Rom-avtalen;

samtidig kan dette føre til at europeiske kapitalinvesteringer blir omdirigert fra underutviklede områder i Latin-Amerika og Asia til Afrika.

De vest-europeiske samarbeidsplanene reiser særlige problemer for de nordiske land, som i oktober 1957 fikk seg forelagt rapporten om et nordisk marked fra det nordiske økonomiske samarbeidsutvalget. Rapporten forutsetter et tollfritt fellesmarked for 80 prosent av den nordiske samhandelen, produksjonsmessig samkjøring på flere industrielle områder, samarbeid om handelspolitiske spørsmål og en nordisk investeringsbank. I motsetning til planene for det vest-europeiske frihandelsområdet, forutsetter forslaget fra det nordiske utvalget at det nordiske markedet blir gjennomført fullt ut fra det tidspunkt avtalen trer i kraft.

De ulike samarbeidsplanene, med unntak av Rom-avtalen, er ennå på et forberedende stadium. Økte betalingsvansker for enkelte deltakerland i fellesmarkedet, i første rekke Frankrike, kan riktignok føre til at fristen for gjennomføring av Rom-avtalen blir forlenget ut over 1. januar 1959. Dersom alt går som forutsatt, må imidlertid også planene for en viss tilknytning av de andre OEEC-landene til fellesmarkedet sannsynligvis bli ferdig utarbeidd i løpet av 1958. Det er derfor tegn til at enkelte land som tar del i drøftingene, er villige til å moderere sine opprinnelige synspunkter om jordbruksvarenes plass for å bringe avtalen om et frihandelsområde i havn. Dette er av særlig betydning for Danmark, som alvorlig overveier å måtte slutte seg til det kontinental-europeiske fellesmarkedet for å sikre avsetning for sine jordbruksvarer.

Vest-Europa.

Produksjonen i Vest-Europa under ett fortsatte å vokse i 1957 for fjerde år på rad, men tempoet var vesentlig svakere enn i 1955 og om lag det samme som i 1956. Tendensen til avslapping i produksjonsveksten hadde gjort seg sterkt gjeldende i løpet av 1956, men uvanlig gode værforhold i første kvartal 1957 førte til at produksjonen tok seg noe opp. At bygge- og anleggsvirksomheten kunne settes i gang tid-

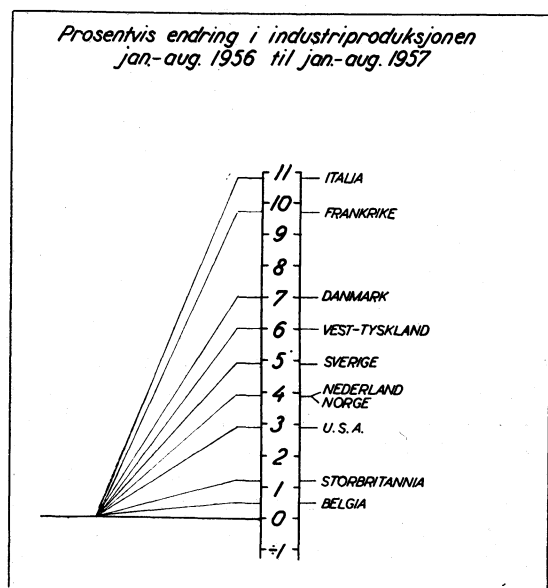

Fig. 4.

ligere enn normalt, ga en sterk impuls i første rekke til de industrier som arbeider for bygge- og anleggssektoren. Oppstillingen nedenfor viser den prosentvise øking i industriproduksjonen i OEEC-land fra tilsvarende periode foregående år.

1. halvår 1955	10 prosent
» 1956	6 »
» 1957	5 »

Det er grunn til å tro at tallet for første halvår 1957 ville vært vesentlig lavere om ikke værforholdene i begynnelsen av året hadde gitt et ekstra produksjonsinsitament.

Som nevnt i innledningen synes investeringsenes rolle som drivkraft i ekspansjonen å være svekket, mens forbruket har økt i betydning. Allerede i 1956 var investeringsøkningen svakere enn året før — 6 prosent sammenliknet med 11 prosent i 1955. Så vidt en kan se, når dette skrives, er det sannsynlig at 1957 vil vise ytterligere nedgang. Oppgaver over industriproduksjonen viser at fra første halvår 1956 til første halvår 1957 har produksjonen økt svakere i metallforbrukende industrier enn i industrien som helhet.

Det langsomme tempo i produksjonsøkningen er delvis en følge av den restriktive politikk som har vært ført i de fleste land.

Jamt over har det foregått en viss svingning i den økonomiske målsetting, og det er blitt lagt større vekt enn før på å bremse den økonomiske aktiviteten for å møte tendenser til prisstigning og valutaunderskott. I løpet av de siste 2—3 år er penge- og kredittpolitikken blitt strammet kraftig til i mange land. Et klart uttrykk for dette har vi i de diskontohevinger som har funnet sted. Disse må først og fremst tas som en understrekning av pengeledelsens syn på ønskeligheten av en kreditt-tilstramming. Den langsommere takt i produksjonsstigningen siste år kan antakelig i vesentlig grad tilskrives at virkningene av de forskjellige restriktive tiltak etter hvert har satt inn med full kraft.

Tabell 3. Diskonto i enkelte OEEC-land.

	1955				1956				1957		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Storbritannia	3 ½—4 ½				5 ½				5		7
Frankrike	3								4		5
Vest-Tyskland	3		3 ½		4 ½		5 ½		5		4 ½
Sverige	2 ¾		3 ¾						4		5
Sveits	1 ½								2 ½		
Nederland	2 ½				3		3 ¼		3 ¼		4 ¼—5
Belgia	2 ¾		3						3 ½		4 ½
Norge	2 ½—3 ½										

Selv om en finner enkelte fellestrekk både i produksjon og handel i de fleste vest-europeiske land, er det også mange ulikheter. Vi skal her se litt nærmere på de tre land som betyr mest for utviklingen i Vest-Europa, nemlig Storbritannia, Vest-Tyskland og Frankrike.

I Storbritannia har det vært ført en forholdsvis stram økonomisk politikk helt siden

våren 1955. Det lyktes i løpet av 1956 å oppnå en viss bedring av valutasituasjonen, men bare på bekostning av takten i produksjonsøkningen. Industriproduksjonen viste ingen stigning fra tidlig på året 1955 til ut i 1957, og sysselsettingen i konsumvareindustrien gikk noe ned.

Under disse forhold ble det lempet noe på den restriktive politikken våren 1957, og pro-

duksjonen tok seg noe opp utover sommeren. I august lå den sesongutjammede produksjonsindeksen for industrien vel 5 prosent over nivået på samme tid året før. Veksten skyldes hovedsakelig økt etterspørsel etter varige forbruksvarer på hjemmemarkedet, blant annet for biler, fjernsyns- og radioapparater. Produksjon i kapitalvareindustrien har økt mye svakere. Nasjonalregnskapstall for annet kvartal 1957 synes også å bekrefte at konsumet er i ferd med å ta investeringsenes plass som den viktigste ekspansive faktor i økonomien.

Tabell 4. Prosentvis endring av konsum og investeringer i Storbritannia fra tilsvarende periode foregående år. 1948-priser.

	Konsum	Investering
1956 1. kvartal..	+ 2	+ 10
2. » ..	+ 1	+ 7
3. » ..	— 1	+ 2
4. » ..	+ 1	+ 2
1957 1. kvartal..	+ 1	+ 5
2. » ..	+ 3	+ 3

Produksjonsøkningen har ikke hittil ført til noen særlig økning av importoverskottet. Det var i de tre første kvartaler av 1957 bare noe høyere enn i 1956, men vesentlig lavere enn i samme periode i 1955. Noe av forverringen fra 1956 til 1957 skyldtes ellers at varer som var bestemt til import i siste kvartal 1956, ble forsinket p. gr. a. stengningen av Suez-kanalen og kom med i statistikken først i 1957. Bedringen i varebyttet har imidlertid vært stilt helt i skyggen av det sterke spekulasjonspregede press som sterlingområdets gull- og dollarreserver har vært utsatt for. Disse reservene lå riktignok ved utgangen av oktober 1957 på om lag samme nivå som et år tidligere, men for å oppnå dette hadde Storbritannia i mellomtiden måttet låne over en milliard dollar i Sambandsstatene, Canada og Det internasjonale pengefondet. Det er derfor klart at selv om Storbritannias betalingsbalanse har utviklet seg mer tilfredsstillende enn ventet i første halvår 1957, er landets internasjonale likviditetsreserver fremdeles svært følsomme overfor spekulative kapitalbevegelser.

Bedringen i Storbritannias betalingssituasjon i det siste skyldes delvis det synkende fraktnivået og en gunstig utvikling av bytteforholdet. Men et bedre bytteforhold for Storbritannia, fordi råvareprisene er falt, betyr at bytteforholdet for resten av sterlingområdet har forverret seg. De andre sterlinglandene kan derfor bli tvunget til å trekke mer på områdets samlede valutareserver. Kjøpekraftsreduksjonen i disse landene etter forverringen i deres bytteforhold kan dessuten føre til en nedgang i Storbritannias eksport.

De penge- og finanspolitiske tiltakene som den britiske regjering gjennomførte i september 1957 må ses mot denne bakgrunn. Hevningen av diskontoen til 7 prosent umiddelbart etter at den tyske diskontoen var satt ned, hadde utvilsomt til hensikt å motvirke valutaspekulasjonene. Sammen med de andre septembertil-takene vil den sannsynligvis også føre til at den gryende produksjonsveksten stopper opp.

Som det framgår ovenfor skyldes Storbritannias betalingsproblemer i 1957 bare i mindre grad at den innenlandske etterspørsel er for stor. Britiske industriprodukter har i de siste årene tatt en stadig synkende andel av verdenshandelen med ferdigvarer. Under høykonjunkturen ble eksporten delvis hemmet av lange leveringsfrister, mens det nå mer er spørsmål om britiske varer kan konkurrere i pris. For å sikre en rimelig andel av verdensmarkedet for britiske varer er det i alle tilfelle nødvendig å bygge ut produksjonsutstyret. En løsning av Storbritannias problemer forutsetter med andre ord en høy investeringsrate. Det kan derfor reises tvil om de siste tiltakene på lang sikt er egnet til å bedre landets stilling i verdensøkonomien.

Produksjonsveksten i *V e s t - T y s k l a n d* er blitt stadig svakere siden 1955, men har likevel både i 1956 og 1957 vært sterkere enn i de fleste andre vest-europeiske land. Bruttonasjonalproduktet i faste priser økte i 1956 med 7 prosent sammenliknet med 8 prosent i 1954 og 11 prosent i 1955. Foreløpige beregninger tyder på at veksten i 1957 blir 6 prosent. Den svakere vekstraten skyldes dels redusert etterspørsel og dels kortere arbeidstid, men det har sikkert også spilt en forholdsvis stor rolle at den ledige produksjonskapasiteten nå etter hvert er blitt fullt utnyttet.

Industriproduksjonen fortsatte å vokse også i 1957, men i svakere tempo enn i tidligere år. Oppstillingen nedenfor, som viser prosentvis øking i industriproduksjonen fra tilsvarende periode året før, tyder på at takten i produksjonsøkningen er sterkt avtakende.

1. kvartal 1957	.....	8 prosent
2. » »	.....	6 »
3. » »	.....	4 »

Et viktig trekk er at avslapningen først og fremst gjør seg gjeldende i industrier som er avhengig av investeringsutviklingen. I første halvår 1957 lå produksjonen i kapitalvareindustrien ennå nesten 5 prosent over nivået i første halvår 1956, men i tredje kvartal 1957 bare vel 1 prosent over samme periode året før. Omtrent samme bilde finner vi for de råvare- og materialproduserende industriene.

Denne stagnasjonen i de industrier som er

avhengig av investeringsaktiviteten skyldes hovedsakelig at hjemmemarkedets etterspørsel er redusert. I annet kvartal 1957 mottok kapitalvareindustrien bare 4 prosent flere ordrer fra hjemmemarkedet enn et år tidligere; regnet i faste priser var økingen enda mindre. Ordre-inngangen til maskinindustrien var til og med lavere enn året før. Etterspørselen fra utlandet holdt seg bedre oppe. Og selv om eksporten av kapitalvarer økte sterkt, mottok kapitalvareindustrien likevel større ordrer fra utlandet enn svarende til de løpende leveringene, slik at ordrestokken vokste. Men det er, når dette skrives, tydelige tegn til at eksportleveringene overstiger ordretilgangen fra utlandet. Det virker som om det er nedskjæringen av investeringene i de andre vest-europeiske land som den tyske kapitalvareindustri nå føler virkningene av. Derimot har inntektsnedgang i de underutviklede land som følge av fallet i råvareprisene, neppe gitt seg utslag i reduserte ordrer ennå.

De tyske gull- og valutaresservene har i de siste årene økt i stigende tempo, og denne utviklingen fortsatte også i 1957. I første halvår økte reservene med gjennomsnittlig 90 millioner dollar om måneden; i juli var økingen 110 millioner og i august 340 millioner dollar. I september var økingen 260 millioner og i oktober 18 millioner dollar. Oktobertallene synes å bekrefte at den raske opphopingen av gull- og valuta i månedene før i sterk grad var preget av valutaspekulasjoner. Tall for utviklingen av betalingsbalansen viser likevel at om lag 1/3 av økingen i reservene i 1957 skyldes et normalt overskott på drifts- og kapitalbalansen. Den dominerende faktor i denne utviklingen er en sterk eksportøkning. Denne må sees på bakgrunn av at industrien i Vest-Tyskland ikke som i mange andre vest-europeiske land har hatt nevneverdige leveringer til forsvaret.

Ved siden av eksportøkningen synes konsumet nå å være den viktigste drivkraft i den fortsatte tyske ekspansjon. Lønnsøkningen i første del av 1957 var om lag den samme som i 1956, og ved forhandlinger høsten 1957 stilte fagbevegelsen nye krav. For utviklingen av den private kjøpekraft spiller det også en rolle at enkelte folkegrupper i løpet av året fikk nye inntektstilskott som følge av sosiale reformtiltak. Men den private sparingen har vokst forholdsvis sterkt og økingen i privat forbruk er derfor tross alt mindre enn en kanskje kunne ha ventet. Det offentlige forbruket har steget sterkere. Den viktigste faktor her har vært de stigende utgifter til forsvaret. Men disse utgifter har som nevnt bare i mindre grad økt etterspørselen innenlands i det de for en stor del har vært rettet mot importerte varer.

I løpet av året har Vest-Tyskland truffet enkelte tiltak for å motvirke tilstrømmingen av

gull og valuta. I første halvår 1957 ble det fattet nye vedtak om frigjøring av importen fra OEEC-land og dollarområdet, og i august ble diskontoen senket fra 4½ til 4 prosent. Fra årsskiftet 1957-58 blir dessuten tollsatsene på en rekke industrivarer satt ned med 25 prosent. Men disse tiltakene synes hittil å ha vært for svake til å bremse den sterke tilstrømming av utenlandsk valuta. Renten på langsiktige lån er fremdeles forholdsvis høy i motsetning til det en skulle vente etter en lang periode med betalingsoverskott. Den økte internasjonale likviditeten har i virkeligheten bare påvirket renten på det kortsiktige kapitalmarked. Nå som i begynnelsen av trettiårene synes tyske kreditorer å være lite tilbøyelige til å skifte fra kortsiktige til langsiktige plasseringer. De verdige investeringsprogrammene i Vest-Tyskland i etterkrigstiden har vært gjennomført ved hjelp av offentlige fond, muligheter til rask avskrivning og selvfinansiering. Det er beregnet at siden valuta-reformen er 80 prosent av de tyske brutto-investeringene finansiert på denne måten. Denne høye likviditetspreferansen hindrer utviklingen av et kapitalmarked og virker uten tvil til å forsterke de uheldige følgene av den vest-tyske kreditorposisjonen.

Inflasjon og betalingskriser har til en viss grad tilslørt de ganske store økonomiske framskritt Frankrike har gjort etter annen verdenskrig. I de siste årene har landet opplevd en enestående økonomisk ekspansjon med vekst-rater langt over andre lands. Industriproduksjonen vokser fortsatt i rask tempo. Det er beregnet at den i 1957 vil ligge om lag 7 prosent over nivået i 1956 og 40 prosent over 1952. Men denne ekspansjonen har ført med seg en kraftig importøkning uten at eksporten har steget tilsvarende hverken absolutt eller relativt.

Det er mange årsaker til importøkningen. Frankrikes næringsliv er sterkt avhengig av utenlandske maskiner og råvarer, og krigen i Algerie krever import av militærutstyr. I 1957 har dessuten økt matimport etter den dårlige høsten i 1956 og fraktstigningen etter Suezkrisen forverret situasjonen vesentlig. En annen faktor som fra 1956 har bidratt til underskottet på betalingsbalansen, er innstillingen av hjelpen fra Sambandsstatene til krigen i Indo-China. Den var i 1956 redusert til 10 millioner dollar fra 321 millioner i 1954 og 344 millioner i 1955.

Underskottet i utenrikshandelen vil sannsynligvis bli rundt 1 200 millioner dollar i 1957 eller 20 prosent større enn året før. Gull- og valutaresservene er i løpet av høsten 1957 blitt redusert til et absolutt nødvendig minimum. Mulighetene for å oppnå utenlandske lån er små, og myndighetene må ta sikte på stort sett å balansere utenriksøkonomien i 1958. Fra juni 1957 er det derfor truffet flere tiltak for å møte

en slik situasjon. Da ble alle tidligere liberaliseringsvedtak, som berørte 82 prosent av importen fra OEEC-land og 9 prosent av importen fra Sambandsstatene, suspendert. Fra august ble all import med unntak av enkelte industrielle råvarer skattlagt med 20 prosent, og alle salg til utlandet ble premiært med 20 prosent bonus. Samtidig ble importavgiften på 15 prosent opphevet og de fleste skattelettelser for eksporten fjernet, slik at en fikk en faktisk devaluering av franc med rundt 10 prosent. Fra slutten av oktober ble det nødvendig å utvide avgiften til å gjelde også industrielle råvarer for å hindre spekulasjonsmessig kull- og stålimport, som myndighetene ikke har høve til å regulere fordi landet er medlem av Kull- og stålsammenslutningen.

Det kan imidlertid komme til å vise seg at disse tiltak er utilstrekkelige. Det kan bli nødvendig med ytterligere tilstramming. Men allerede de vedtak som er gjennomført, har bygd på svært vanskelige politiske avgjørelser. Det kan komme til å by på nærmest uoverstigelige problemer å gå videre. Især er Algerie-krigen uforenlig med de to andre viktige målsettinger

i fransk politikk — modernisering av industrien og videre utbygging av sosialpolitikken. Utgiftene ved krigen i Algerie er beregnet til 5 prosent av nettonasjonalinntekten. I tillegg kommer bl. a. presset på utenriksøkonomien ved militær import og tapt eksport. Det store antall soldater i Algerie må nødvendigvis også virke inflatorisk når landet har et meget stramt arbeidsmarked.

Inntil de nye spekulasjoner mot francen satte inn i oktober håpet en at devalueringen skulle gi eksporten et slikt oppsving at den ville være tilstrekkelig til å betale for den reduserte importen. Men når dette skrives, ser det ut som om den indre prisstigningen vanskeliggjør en kraftig nok eksportøkning. Det innenlandske prisnivået steg i september 15 prosent omregnet på årsbasis. Dersom det viser seg umulig å redusere byrdene ved krigen i Algerie, og forbruket skal holdes oppe, må en videre nedskjæring av det indre etterspørselspresset ramme investeringene. Dette vil i så fall svekke ekspansjonstakten og sannsynligvis minske mulighetene til på lengre sikt å løse Frankrikes indre og ytre balanseproblemer.

Tabell 5. *Sambandsstatene. Bruttonasjonalprodukt på årsbasis i løpende priser. Milliarder dollar.*

	1955 3. kvartal	1956 3. kvartal	1957		
			1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal
Privat forbruk	257,8	268,6	276,7	278,9	283,2
Private innenl. investeringer	62,3	65,5	62,7	65,0	65,5
Netto utenl. »	0,2	2,0	4,1	3,5	3,2
Off. kjøp av varer og tj. ...	76,5	80,6	85,6	86,9	87,2
Bruttonasjonalprodukt	396,8	416,7	429,1	434,3	439,1

Sambandsstatene.

Den økonomiske aktiviteten i Sambandsstatene har avtatt noe i løpet av 1957. Nasjonalproduktet regnet i løpende priser har økt med om lag 5 prosent fra tredje kvartal 1956 til tredje kvartal 1957. Dette er samme øking som fra tredje kvartal 1955 til samme periode i 1956, men vesentlig lavere enn fra 1954 til 1955. Ved vurderingen av tallene må en imidlertid ha for øye den forholdsvis sterke prisstigningen i siste periode. Volumøkningen fra 1956 til 1957 er langt svakere. Den sesongutjammede produksjonsindeksen for industrien (med 1947—49 = 100) lå i oktober 1957 på 142 eller 2 poeng under gjennomsnittet for de 9 foregående månedene i 1957 og vel 3 prosent under nivået ved årsskiftet.

Av tabell 5 går det tydelig fram at den viktigste ekspansive faktor i konjunkturforløpet

nå er det private forbruket. De private innenlandske investeringene lå i 3. kvartal 1957 på samme nivå som i tilsvarende periode året før, mens det private forbruket var økt med vel 5 prosent. Tabellen gjør det også klart at ekspansjon i utenriksøkonomien er blitt en vesentlig faktor for den videre økonomiske vekst.

Næringslivets utgifter til kapitalvarer er fremdeles høye, men de har i løpet av 1957 så godt som sluttet å stige. Fra 1955 til 1956 økte bedriftenes utgifter til anlegg og maskiner med 22,2 prosent, mens den beregnede stigningen fra 1956 til 1957 bare er 5,6 prosent. Det kan her være grunn til å merke seg to følger av den sterke øking av kapitalutstyr i 1956. For det første var selvsagt den høye investeringsaktiviteten en av forutsetningene for den økonomiske ekspansjonen i 1956. For det andre har de høye bedriftsinvesteringene økt den amerikanske pro-

duksjonskapasiteten. Den siste virkningen vil bli enda tydeligere når enkelte store igangværende investeringsarbeider blir fullført i nær framtid.

Som følge av dårligere forventninger om produksjon og etterspørsel i tiden som kommer, er tendensen til nedskjæring av investeringene blitt ytterligere skjerpet. Næringslivet innstiller seg på lavere aktivitet og tilpasser sine planer etter det. Bedriftenes investeringsbudsjetter er derfor i løpet av året redusert fra de opprinnelige anslagene. Utgiftene til kapitalformål var i 3. kvartal 1957 lavere enn planlagt tidligere på året. Og i 4. kvartal er det etter foreløpige beregninger grunn til å vente en ny reduksjon både i forhold til tidligere anslag og foregående kvartal.

Sett under ett har investeringsaktiviteten endret seg lite i løpet av året. Fra 1955 til 1956 økte de totale private bruttoinvesteringer i fast kapital med nær 9 prosent, mens de var uforandret fra 1. til 3. kvartal 1957.

Antagelsene om nedgang i investeringsaktiviteten blir understøttet av de offentliggjorte oppgavene over industriens ordreinngang. Den amerikanske verktøyindustrien inntar her en nøkkelstilling. I de første åtte måneder av 1957 lå verdien av ordreinngangen i denne industrien 37 prosent under nivået i samme periode i 1956. Nedgangen er blitt sterkere i løpet av året. I august 1957 var ordretilgangen til verktøyindustrien nesten 50 prosent lavere enn i august 1956. Den beregnede leveringstiden, som i august 1956 var 7,7 måneder, var i august 1957 redusert til 4,1 måned. For industrien som helhet var ordreinngangen i årets åtte første måneder om lag den samme som i tilsvarende periode i 1956. Dette skyldes utelukkende noe større ordreinngang i de industrier som produserer ikke-varige produkter. De industrigrener som produserer varige produkter, har fått sin ordretilgang redusert med vel 6 prosent i dette tidsrom.

Forventningen om redusert investeringsaktivitet har ført til at næringslivet nå setter sin lit til forbruksetterspørselen som drivkraft i den økonomiske veksten. Offentlige kjøp av varer og tjenester er riktignok økt i løpet av 1957, men

regjeringen er bundet til å redusere utgiftene. Forsvarsutgiftene er budsjettet til 38 milliarder dollar i 1957-58, men i november ble det opplyst at budsjettet ville stige med en milliard. Utgiftene har imidlertid i finansårets første kvartal ligget godt over 40 milliarder regnet på årsbasis, slik at en likevel må regne med en viss nedskjæring dersom budsjettet ikke skal overskrides. Som et ledd i sin spare- og økonomikampanje har Kongressen dessuten besluttet at statsgjelden ikke må overstige 275 milliarder dollar som er nært opp til nivået hittil i 1957. Dette begrenser regjeringens økonomiske handlemfrihet vesentlig. De siste politiske og tekniske hendinger i Sovjet-Samveldet kan imidlertid føre til at budsjettanslagene blir hevet.

Utviklingen av de private inntektene synes imidlertid å gi grunnlag for en viss øking av forbruket. I oktober 1957 var de private inntekter inklusive skatt 345,6 milliarder dollar regnet på årsbasis. Dette er 3 milliarder over årsraten i annet kvartal og vel 3 prosent over inntekten i oktober 1956, men en nedgang fra august og september, alt regnet i løpende priser. I faste priser var inntektsøkningen fra oktober 1956 til oktober 1957 ubetydelig. Bilsalget regnes som en selvstendig faktor i konjunkturforløpet i Sambandsstatene, og de forholdsvis store lagre av usolgte 1957-bilmodeller gjør utsiktene usikre for den viktige bilindustrien. Det var i september 800 000 1957-modeller på lager sammenliknet med 500 000 1956-modeller på samme tid året før. Bilindustrien har av den grunn foreløpig plasert forholdsvis begrensede stålorder til sine 1958-modeller. Det er derfor ennå for tidlig å vurdere om forbruksøkningen vil komme til å bli sterk nok til å ta brodden av nedgangen i de private investeringene. I avslappende retning drar også økingen i avbetalingsgjeld. Tilbakebetalingen tar nå 13,4 prosent av forbrukernes inntekt etter skatt sammenliknet med 13,1 prosent i 1956 og 12,4 prosent i 1955.

Til tross for den reduserte økonomiske aktiviteten har prisene steget jamt siden mars 1956. Levekostnadsindeksen lå i oktober 1957 2,8 prosent høyere enn i september 1956, men på nøy

Tabell 6. Sambandsstatene. Prosentvise endringer i import og eksport fra tilsvarende periode foregående år.

	1955	1956				1957		
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Vareimport.....	11	17	11	11	3	3	3	3
Vareeksport ¹	11	13	24	20	27	29	17	10

¹ Ekskl. skipninger under Det militære hjelpeprogrammet.

aktig samme nivå som foregående måned. Dette er den tredje prisstigningsperioden i Sambandsstatene etter krigen. De to foregående var fra 1945 til 1947 og fra 1950 til 1951. En undersøkelse som er foretatt av Bureau of Labor Statistics viser at prisene på tjenester har økt jamt i hele etterkrigstiden uansett om vareprisene har økt eller sunket. Prisstabiliteten inntil mars 1956 skyldtes med andre ord at varene hadde sunket så meget i pris at det oppveidte prisstigningen for tjenester.

Det lave amerikanske aktivitetsnivået siste år har virket trykkende på etterspørselen etter importvarer. Importen lå i de første tre kvartaler av 1957 2,2 prosent over tilsvarende periode i 1956, mens eksporten (ekskl. skipninger under Det militære hjelpeprogrammet) i samme tidsrom var økt med over 18 prosent. Nye proteksjonistiske tendenser i amerikansk politikk har muligens også bidratt til den svake importøkningen. En videre aktivitetsnedgang i Sambandsstatene vil erfaringsmessig forsterke kravene om økt beskyttelse for amerikansk næringsliv.

Opgavene i tabell 6 synes imidlertid å tyde på at veksten i eksporten nådde toppen under Suez-krisen. Men selv om vi legger forholdsvis stor vekt på de ekstraordinære faktorer som har påvirket amerikansk eksport fra siste halvdel av 1956, tyder likevel varesammensetningen på at den drives fram av en underliggende vekstimpuls. Den jamne eksportøkningen av amerikanske industrivarer, f. eks. maskiner og kjemikalier, synes å støtte en slik antakelse. Men dette er på den annen side varer som er følsomme overfor endringer i investeringsaktiviteten i andre land. Den relativt svake økingen i 3. kvartal kan skyldes nedgangen i investerings-tempo i Vest-Europa.

Når dette skrives viser det økonomiske bilde flere motstridende trekk som gjør det vanskelig å spå om den videre utvikling. Grove indikatorer som produksjonsindeksen og bruttonasjonalproduktet peker som nevnt på at aktiviteten har ligget på samme nivå størstedelen av året. Men de offentlige utgifter ser ut til å holde seg godt oppe. Avslapningen den siste tiden tyder likevel på at de deflatoriske kreftene nå er i ferd med å få overtaket. Et viktig moment i denne forbindelse er at næringslivet synes å ha mistet troen på en snarlig oppgang. Fallet i aksjekursene med rundt 16 prosent fra juli 1957 til begynnelsen av november er sannsynligvis den beste antydning om en mer pessimistisk innstilling med hensyn til framtidsutsiktene.

Dette endrede psykologiske klima er nevnt som en av de grunner som har fått Federal Reserve Board til å lette den stramme pengepolitikken noe fra slutten av oktober. I november ble diskontoen senket fra 3 ½ til 3 prosent,

etter å være hevet syv ganger siden begynnelsen av 1955, siste gang i august 1957. Helt overraskende kom diskontosenkningen ikke. Det hadde vist seg tegn til svakere kredittetter-spørsel, og rentenivået for korte lån var allerede begynt å falle. Den offisielle diskontosenkningen er derfor til en viss grad bare en tilpasning til de nye forholdene på kredittmarkedet, men den skal utvilsomt også vise næringslivet at regjeringen ikke akter å føre en deflasjonspolitik som kan resultere i en alvorlig nedgang. Et ekstra moment å ta i betraktning er at 1958 er et valgår.

Konjunkturutsiktene.

Tendenser til avslapning preget i stadig sterkere grad verdensøkonomien i løpet av 1957. Det som særlig kjennetegner situasjonen, når dette skrives, er kontraktive tendenser i Sambandsstatene, svakere veksttempo i Vest-Europa enn i begynnelsen av året og aksentuering av valutavanskene i land som på forhånd har utilstrekkelige reserver. Svake råvaremarkeder har ført til inntektssvikt i de råvareproduserende land. Likevel lå produksjon og sysselsetting ved inngangen til 1958 fremdeles på et meget høyt nivå.

Nedgangstendensene må i et flertall av land stort sett ses som følger av en bevisst politikk for å stoppe lønns- og prisstigningen og beskytte betalingsbalansene. Men en slik politikk kan lett bli ført så langt at en internasjonal kjedereaksjon kommer i gang, og en reell fare for dette er i dag utvilsomt til stede.

Særlig har fallet i råvareprisene vakt bekymring. Billigere råvarer kan på kort sikt være en fordel for industrilandene, men de betyr også at de råvareproduserende land får sine inntekter redusert. Det ubetinget viktigste salgsmarked for de underutviklede lands råvareproduksjon er Sambandsstatene. Dersom salgsmulighetene der svekkes, vil det få konsekvenser for de underutviklede lands evne til å kjøpe industrivarer fra Europa.

Faren for at et tilbakeslag i Sambandsstatene skal trekke resten av verden med seg synes i det hele tatt større i dag enn i 1953—54. Det moderate tilbakeslaget i Sambandsstatene den gang slo ikke igjennom i resten av verden. Men da hadde de andre landene nettopp gått inn i en ny oppgangskonjunktur, og hadde forholdsvis store beholdninger av utenlandsk valuta. I dag har et flertall av landene meget små valutareserver, og flere steder må myndighetene av den grunn føre en sterkt restriktiv politikk. I denne situasjon kan en kontraksjon i Sambandsstatene fort få alvorlige følger i andre land. Det er av den grunn sannsynlig at utviklingen i Sambandsstatene, som så of te før, v

avgjøre utviklingen også i resten av verdensøkonomien. Tendensene i den amerikanske økonomien må derfor bli avgjørende for hvordan konjunktursiktene for 1958 skal bedømmes. Bildet blir da ikke helt lyst. De viktigste indikatorer peker klart i retning av at en konjunkturedgang er under utvikling i Sambandsstatene:

- * Industriproduksjonen sank i september og oktober, og de fleste amerikanske industrier hadde ledig kapasitet.
- * Fallet i ordreinngangen til industrien ble forsterket i høstmånedene.
- * Næringslivets utgifter til produksjonsutstyr og nybygg sank i 4. kvartal 1957, og planene for 1958 tyder på at ytterligere nedgang må ventes.
- * Både de private inntekter og detaljomsetningen gikk ned i høstmånedene.
- * Arbeidsløsheten steg utover høsten både absolutt og i forhold til den totale arbeidsstyrke.

På den annen side har nedgangen hittil vært moderat, og det finnes momenter som trekker i ekspansiv retning:

- * Byggevirkksomheten har totalt sett steget i løpet av året.
- * De totale offentlige utgifter vil øke noe i neste budsjettår. Det vil bli investert mye i veier, undervisning og sykestell.
- * Det er bebudet at forsvarsutgiftene vil bli hevet noe, men økingen blir liten og vil sannsynligvis ikke få stor direkte betydning som intern konjunkturimpuls. (Den vil imidlertid kunne føre til at etterspørselen etter importerte råvarer stiger.)
- * I siste kvartal 1957 ble penge- og kredittpolitikken noe lettet. Det er grunn til å tro at dette til en viss grad skyldes at

pengemyndighetene har endret synet på konjunktursituasjonen. En annen sak er at bremsene kan bli satt på igjen dersom de fornyede militæranstrengelsene kommer til å medføre økt etterspørselspress.

Det er viktig å seg merke at nedgangen hittil neppe har gått lengre enn myndighetene i Sambandsstatene har ønsket, og det er en utbredt oppfatning at den ikke blir alvorlig. De fleste kommentarer regner med en ny oppgang i annen halvdel av 1958. Det er likevel lite konkret å bygge på, og dersom en alminnelig pessimisme får anledning til å bre seg, kan det kreves kraftige tiltak for å snu utviklingen.

Et lettere amerikansk økonomisk klima vil uten tvil styrke de ekspansive krefter i verdensøkonomien. Det er imidlertid mulig at den internasjonale likviditetskrisen stikker så dypt at det må mer til. Verdenshandelen (ekskl. handel med Øst-Europa og China) er i dag nesten fire ganger så stor som i 1938, mens etter amerikanske beregninger «mengden av internasjonale betalingsmidler» bare er økt til det dobbelte. Selv med den usikkerhet som nødvendigvis knytter seg til et begrep som «mengden av internasjonale betalingsmidler», gir tallene en illustrasjon av hvor stram valutasituasjonen er, særlig når en tar i betraktning at reservene er ujamnt fordelt og at mange land også i 1938 hadde store valutaproblemer. Den stimulerende virkning av en aktivitetsbedring i Sambandsstatene vil derfor sannsynligvis ikke kunne få full virkning med mindre det også lykkes å finne en løsning på de likviditetsproblemer de fleste land står overfor. Situasjonen i Frankrike gir en særlig drastisk illustrasjon av de problemer valutamangelen reiser.

Storbritannia synes under alle omstendigheter å være innstilt på å føre en utpreget deflasjonistisk politikk for å løse valuta- og prisproblemene. Vest-Tyskland, som sammen med Storbritannia dominerer utviklingen i Vest-Europa, er det land som på grunn av sin sterke kreditorposisjon internasjonalt har størst mulighet for å lette likviditetspresset og gi impulser til økt økonomisk aktivitet i Vest-Europa.

Norge.

Utenriksøkonomien.

Vareomsetningen med utlandet.

Handelspolitikken.

Som følge av internasjonale tollforhandlinger i Genève i 1956 i samband med Generalavtalen om tolltariffer og handel (GATT) ble tollsatsene for en rekke varer satt ned fra og med 1. januar 1957. Samtidig ble imidlertid tollsatsene forhøyd for visse tekstilvarer. For viktige metervarer av bomull og cellul ble således tollsatsene satt opp fra 15—16 prosent til 18—20 prosent av verdien.

Den såkalte maskinanmerkning i maskintollen ble delvis gjeninnført fra 1. januar 1957 etter å ha vært satt ut av kraft fra februar 1954. En rekke maskiner kan derfor på ny innføres tollfritt når det godtgjøres at det ikke blir framstilt fabrikat av tilsvarende yteevne innenlands.

Ved inngangen til 1957 omfattet frilistene 78,0 prosent av den private importen regnet på 1948-basis. Fra 1. april 1957 ble en rekke nye varer satt på friliste slik at liberaliseringsprosenten steg til 80,8. Blant de varer som ble frilistet var konfeksjonsvarer, sko og hatter.

OEEC har stadig satt strengere krav til medlemslandenes liberalisering. Etter et rådsvedtak med gyldighet fra 1. oktober 1956 har landene forpliktet seg til å frigjøre minst 90 prosent av sin import fra OEEC-området (i alminnelighet regnet på grunnlag av importen i 1948). Norge har gitt sin prinsipielle tilslutning til dette vedtaket, men er av betalingsmessige grunner foreløpig fritatt for å oppfylle forpliktelsen. Den viktigste gruppe som fortsatt er regulert i Norge, er tankskip som utgjør ca. 13 prosent av den private import. Så lenge tankskip ikke blir ført på friliste, vil den norske frilisteprosenten ikke komme opp i 90 selv om alle andre varer blir frigjort.

Frilistingen synes ikke å ha skapt så store vansker for den innenlandske industri som mange hadde fryktet. Det er imidlertid klaget over at enkelte land har solgt tekstilvarer til dumpingspriser på det norske marked. Disse klager er undersøkt av det såkalte antidumpingsutvalg som leverte sin innstilling i begynnelsen av november 1957. Innstillingen var ennå ikke offentliggjort da dette ble skrevet.

Det er ikke foretatt ytterligere endringer i eksportfrilisten siden den fra 1. juli 1956 ble utvidd til å omfatte 46,6 prosent av eksporten i 1954 til frilisteområdet.

Systemet med tosidige avtaler opprettholdes fortsatt i stor utstrekning. Enkelte avtaler er

av rent generell karakter, mens det i andre er fastsatt kvoter for varebyttet.

I midten av oktober ble rapporten fra Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg offentliggjort. Utvalget har blant annet foreslått felles tollsatser overfor utenforstående land for 80 prosent av de varer som inngår i den nordiske samhandel og tollfrihet for de samme varer mellom de nordiske land. Planen vil ikke bli behandlet i Det nordiske råd før høsten 1958. I mellomtiden skal forholdet mellom et vest-europeisk frihandelsområde og det nordiske økonomiske samarbeidet utredes.

Samarbeidsutvalget har også drøftet muligheten for et utvidd produksjonssamarbeid mellom de nordiske land og går sterkt inn for at et slikt samarbeid blir søkt fremmet som middel til å utnytte de muligheter fellesmarkedet vil skape. Et eksempel på slikt samarbeid har en i det produksjonssamarbeid som kom i stand i 1957 mellom den svenske bilfabrikken Volvo A/B og de norske bedrifter Kongsberg Våpenfabrikk og Raufoss Ammunisjonsfabrikker. Det er her inngått en avtale som innebærer at Norge tillater en ekstra import på inntil 3 000 Volvo personbiler i 1957 og et liknende antall i 1958, såfremt bilomsetningen i Norge da fremdeles er regulert. Til gjengjeld skal Volvo plasere bestillinger for bil- og traktordeler i Norge for mellom 25 og 30 mill. kr. pr. år eller for et beløp som omtrent tilsvarende importverdien av den ekstra bilimporten.

Den samlede vareomsetning med utlandet.

Verdien av den samlede vareinnførsel og vareutførsel var i de tre første kvartaler av 1957 høyere enn i noen tilsvarende periode tidligere. Stigningen fra 1956 til 1957 var imidlertid mindre enn den som ble registrert fra 1955 til 1956, særlig for utførselens vedkommende.

Vareinnførselen økte med 466 mill. kr. eller vel 7 prosent fra januar—september 1956 til samme periode i 1957. Verdien av skipsinnførselen har sunket noe i dette tidsrom, slik at hele stigningen kan tilskrives økt innførsel av andre varer, som i alt gikk opp med 9 prosent. Særlig i månedene januar—mai var innførselen utenom skip betydelig høyere i 1957 enn året før. Den høye innførselsverdien utenom skip i mars førte til at i alt 65 prosent av den samlede verdistigning i årets tre første kvartaler falt på 1. kvartal. I dette kvartalet lå innførselsverdien utenom skip 18 prosent høyere enn i 1. kvartal 1956, mens tallene for 2. og 3. kvartal 1957 viste en stigning på 5—6 prosent fra foregående år.

Tabell 7. Den samlede utenrikshandel. Mill. kr.

	Jan.— sept. 1956	Jan.— sept. 1957
Vareinnførsel uten skip etter handelsstatistikken	5 117	5 613
Vareinnførsel utenom handelsstatistikken ¹	69	61
Innførsel av skip	1 284	1 262
Total innførsel	6 470	6 936
Vareutførsel uten skip etter handelsstatistikken	3 677	4 034
Vareutførsel utenom handelsstatistikken ²	190	61
Utførsel av skip	363	295
Total utførsel	4 230	4 390
Innførselsoverskott i alt	2 240	2 546
Innførselsoverskott uten skip	1 319	1 579

¹ Omfatter bl. a. militær innførsel på B-lisens, fløtningstømmer og varegaver.

² Omfatter i 1956 bl. a. utførsel av hvalolje direkte fra feltet, fløtningstømmer, varegaver og norske leveranser på Off-shore-kontrakter av varer til bruk innenlands. Fra og med 1957 er hvalolje m. v. levert direkte fra fangstfeltet registrert i handelsstatistikken.

Verdien av den samlede utførsel i de tre første kvartaler av 1957 var 160 mill. kr. høyere enn i samme periode 1956. Dette svarer til en stigning på 3—4 prosent. Skipsutførselen sank i dette tidsrommet med 68 mill. kr. eller 19 prosent, mens verdien av den samlede vareutførsel utenom skip steg med 228 mill. kr. eller nær 6 prosent. Utførselsverdien steg med om-

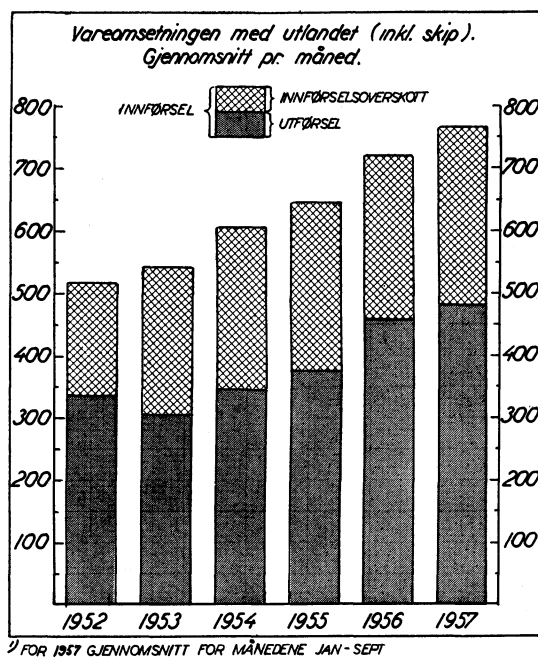

Fig. 5.

trent samme prosent fra 1. kvartal 1956 til 1. kvartal 1957, som stigningen i hele perioden januar—september 1956 — januar—september 1957. I 2. kvartal endret tallene seg lite. Den største relative stigningen finner vi i 3. kvartal. Nær 60 prosent av hele stigningen i den samlede vareutførsel utenom skip faller på månedene juli—august.

Vareinnførselsoverskottet i perioden januar—september 1957 var større enn i samme tidsrom året før enten vi regner med skip eller ikke. Dette kan først og fremst tilskrives det høye innførselsoverskottet i 1. og også i 2. kvartal. Fra 2. til 3. kvartal gikk innførselsover-

Tabell 8. Volum- og pristall for innførsel og utførsel (uten skip). 1949 = 100.

Kvartal	Volumtall		Pristall		Indeks for bytteforholdet ¹
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1955 1.	157	163	124	129	104
2.	153	148	123	131	107
3.	138	156	124	134	108
4.	152	157	127	136	107
1956 1.	155	172	128	139	109
2.	168	174	129	137	106
3.	147	162	129	139	108
4.	171	184	133	142	107
1957 1.	166	187	141	141	100
2.	168	170	137	143	104
3.	147	174	134	144	107

¹ Forholdet mellom utførselspristall og innførselspristall.

skottet utenom skip sterkt ned og var vel 18 prosent mindre enn i 3. kvartal foregående år. Når skip regnes med, var innførselsoverskottet i alle tre kvartaler større enn året før. I absolute tall var overskottet størst i 2. kvartal. Fra 2. kvartal til 3. kvartal 1957 gikk overskottet sterkt ned, men var likevel om lag 10 prosent større enn i 3. kvartal året før.

Tabell 8 gir en oversikt over volum- og pristallene for samhandelen med utlandet (regnet uten skip, uten hvalolje m. v. fra feltet og uten varer som ikke er med i handelsstatistikken.)

Arsaken til at verdien av vareinnførselen steg fra januar—september 1956 til samme periode i 1957 var både større volum og høyere priser på de innførte varene. Innførselsvolumet lå i 1.—3. kvartal gjennomsnittlig 3 prosent høyere i 1957 enn året før. Dette skyldes i sin helhet volumøkningen fra 1. kvartal 1956 til 1. kvartal 1957. I de to følgende kvartaler var volumtallene de samme i begge år. Vel 60 prosent av økingen i innførselsverdien skyldes prisstigning på de innførte varene. I januar—september 1957 lå pristallet gjennomsnittlig rundt 6 prosent høyere enn i samme tidsrom året før. Prisene på innførselsvarene steg fra 3. kvartal 1955, til og med 1. kvartal 1957. Men i 2. og 3. kvartal 1957 har prisene sunket jamt. Pristallet lå i 3. kvartal vel 2 prosent lavere enn tallet foregående kvartal og 5 prosent lavere enn i 1. kvartal.

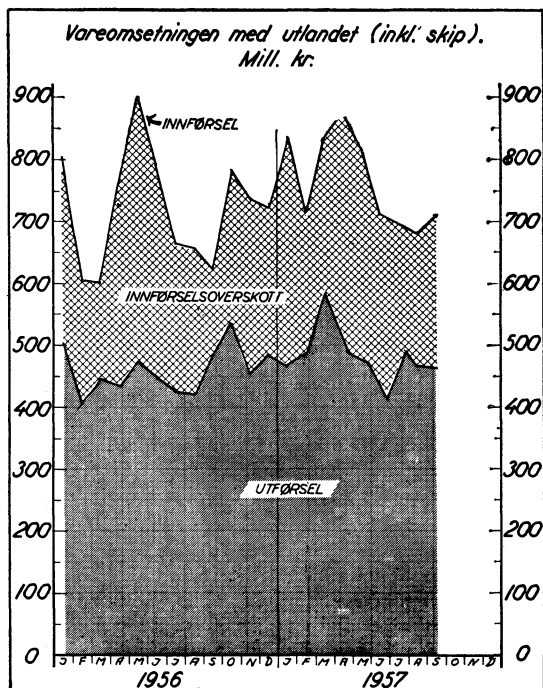

Fig. 6.

Verdiøkningen i utførselen fra 1956 til 1957 skyldes i første rekke økt volum og bare i mindre grad høyere priser. Ser vi årets 3 første kvartaler under ett, var utførselsvolumet i 1957 nesten 5 prosent større enn i 1956. Volumet nådde rekordnivå i 1. kvartal 1957 og lå da 8—9 prosent høyere enn i tilsvarende kvartal året før. I 2. kvartal lå volumtallet vel 2 prosent under tallet i 1956, men fra 2. til 3. kvartal 1957 økte utførselsvolumet slik at volumtallet ble over 7 prosent høyere enn i foregående år.

Tabell 8 viser også utviklingen i Norges bytteforhold overfor utlandet (forholdet mellom pristallet for utførselen og pristallet for innførselen). Bytteforholdet endret seg lite fra kvartal til kvartal i 1956. Fra siste kvartal i 1956 til 1. kvartal 1957 falt bytteforholdet til det laveste nivå som er beregnet for noen annen tilsvarende periode de siste tre år. Fra og med 2. kvartal 1957 har indekstallet igjen beveget seg i gunstig retning og nådde i 3. kvartal opp i 107, som svarer til gjennomsnittet i 1956. Når en ser perioden januar—september under ett, var bytteforholdet i 1957 nær 3 prosent lavere enn i 1956.

I tabell 9 er gitt kvartalsvise pristall for noen av de viktigste varegrupper i vår utenriks-handel.

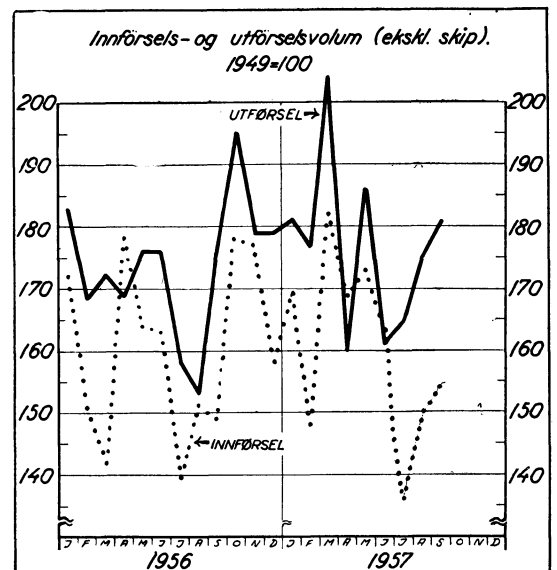

Fig. 7.

Beregningene viser at de enkelte varegrupper i utførselen har hatt en noe ulik prisutvikling. Indekstallet for fersk og saltet fisk lå i alle kvartaler i 1957 høyere enn i de tilsvarende kvartaler året før. For årets 3 første kvartaler under ett steg prisene i denne gruppen med

Tabell 9. *Pristall for enkelte viktigere grupper i utenrikshandelen.*
1949 = 100.

	1956				1957		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
<i>Utførsel:</i>							
I alt uten skip	139	137	139	142	141	143	144
Fisk, fersk og saltet	135	132	142	144	139	134	146
Dyre- og plantefett, olje og voks	81	84	85	85	87	87	88
Tremasse og cellulose	143	146	148	147	141	144	144
Papir og papp	139	140	139	139	137	138	138
Malmer og slagg	210	216	223	225	220	225	226
Metaller, rå og halvforarbeidde	164	175	172	176	181	191	188
<i>Innførsel:</i>							
I alt uten skip	128	129	129	133	141	137	134
Korn og kornvarer	103	108	106	113	117	112	112
Kolonialvarer	173	173	168	163	201	218	191
Drikkevarer og tobakk	133	130	125	133	123	130	129
Oljefrø og fete oljer	101	103	105	107	103	102	101
Spinnestoffer, garn og tråd	131	127	124	132	135	134	136
Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	113	110	111	112	111	107	106
Brenselsstoffer	162	160	158	184	215	203	172
Malmer og slagg	116	125	142	125	145	134	142
Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	158	168	170	165	168	181	183
Arbeider av uedle metaller	143	129	129	141	139	138	141

gjennomsnittlig vel 2 prosent fra 1956. Den samme utvikling viser også varegruppen dyre- og plantefett, olje og voks, som har steget noe sterkere i pris. Det har også vært prisoppgang for malmer og metaller. Pristallene i disse gruppene lå henholdsvis vel 3 prosent og 10 prosent høyere i januar—september 1957 enn i tilsvarende periode året før. For gruppene tremasse og cellulose derimot sank pristallet gjennomsnittlig med vel 2 prosent, mens det for papir og papp bare viste en ubetydelig nedgang. På innførselssiden økte prisene på bl. a. korn og kornvarer og kolonialvarer. Særlig var prisoppgangen sterk på kolonialvarer. Prisene for denne gruppen steg med gjennomsnittlig 20 prosent fra januar—september 1956 til samme periode 1957. I dette tidsrommet steg ellers pristallet for spinnestoffer med over 6 prosent, mens prisene på tøyer, klær og andre manufakturvarer falt med nær 4 prosent. Suez-krisen førte til at prisene på brenselsstoffer ble drevet sterkt opp, og de lå i hvert enkelt kvartal i 1957 betydelig over prisene i de samme kvartaler året før. Den gjennomsnittlige prisstigning fra 1956 til 1957, når en ser perioden 1.—3. kvartal under ett, var nesten 24 prosent. Prisene lå særlig høyt i 1. kvartal 1957. Prisene på malmer og metaller økte i samme tidsrom med henholdsvis 11 og 7 prosent. Pris-

oppgangen var noe mindre på arbeider av uedle metaller.

Verdien av innførselen og utførselen fordelt prosentvis etter varenes bruk og bearbeidingsgrad er gitt i tabell 10. (Innførsel og utførsel utenom handelsstatistikken og hvalolje m. v. utført direkte fra fangstfeltet er ikke regnet med.)

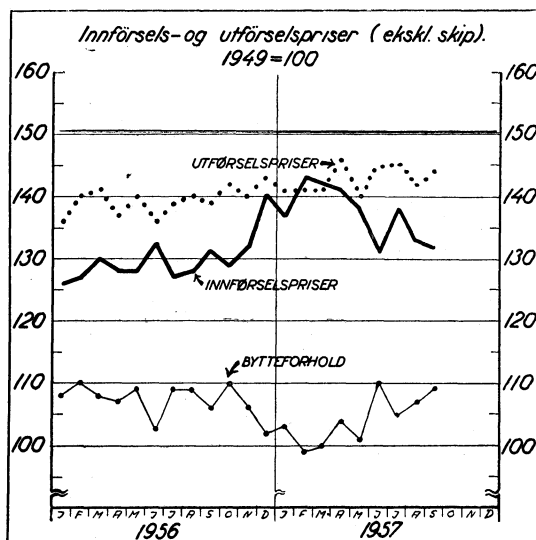

Fig. 8.

Tabell 10. *Innførsel og utførsel prosentvis fordelt etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.*¹

	Innførsel		Utførsel	
	Jan.— sept. 1956	Jan.— sept. 1957	Jan.— sept. 1956	Jan.— sept. 1957
Råstoffer og halvfabrikater til jordbruk, industri, handel og transport	54	53	69	72
Kapitalgjenstander til jordbruk, industri, handel og transport.....	35	34	12	10
Forbruksvarer	11	13	19	18
I alt	100	100	100	100
Av dette:				
a) Råvarer og andre ubearbeidde varer	23	22	19	19
b) Mindre bearbeidde varer	25	25	49	50
c) Mer bearbeidde varer	52	53	32	31

¹ Unntatt hvalolje m. v. utført direkte fra fangstfeltet og varer utenom handelsstatistikken.

På innførselssiden var endringene i varenes sammensetning etter bruk og bearbeidingsgrad forholdsvis små. Størst endring var det i verdiandelen for innførselen av forbruksvarer, som steg fra 11 til 13 prosent. Denne stigningen skyldes bl. a. større innførsel av frukt, personbiler og klær. Innførselen av råstoffer og halvfabrikater til jordbruk, industri, handel og transport viser en lavere prosentandel i perioden januar—september 1957 enn året før til tross for økingen i innførselsverdien av brensel, malmer og metaller. Dette skyldes bl. a. at kornimporten sank i dette tidsrom. Oppgavene viser noe større endringer på utførselssiden. Den kraftige stigning i utførselen av uedle metaller i 1957 kommer til uttrykk i en sterk øking i prosentandelen for utførselen av råstoffer og halvfabrikater til jordbruk, industri, handel og transport. Men denne økingen er også betinget av at det i januar—september 1957 ble utført papirmasse, papir og gjødningstoffer for større beløp enn året før. På den annen side sank prosentandelen for utførsel av kapitalgjenstander til jordbruk, industri, handel og transport fra 12 til 10 prosent. Årsaken til dette fall var stort sett at utførselen av skip sank betydelig.

Innførselen av viktigere varer.

I tidsrommet januar—september 1957 ble det innført varer for 5 613 mill. kr. Da er skip og varer utenom handelsstatistikken ikke regnet med. Sammenliknet med tilsvarende periode i 1956 svarer dette til en øking på 496 mill. kr. eller nesten 10 prosent. Om lag 66 prosent av verdistigningen skyldes økt innførsel av frukt, brenselstoffer, metaller og maskiner.

Fordelingen av innførselen på hovedgrupper av varer er gitt i tabell 11 (se også tabell B i tabellverket, side *5). Det går fram av tabellen at sammensetningen av vareinnførselen har end-

Tabell 11. *Innførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.*

	Jan.— sept. 1956	Jan.— sept. 1957
Malmer, uedle metaller og arbeidere herav	23	23
Maskiner, apparater, transportmidler (uten skip)	18	20
Brenselstoffer	14	14
Tekstilvarer	11	11
Korn og kornvarer	6	3
Kolonialvarer	6	6
Kjemikalier m. v.	5	5
Oljefrø og fete oljer	2	3
Tre- og treforedlingsprodukter	3	2
Ikke-met.mineraler og arb. herav	2	2
Frukt og grønnsaker	2	3
Andre varer	8	8
I alt (uten skip)	100	100

ret seg lite fra 1956 til 1957. Til tross for at innførselen av både malmer og metaller har steget sterkt i absolutte tall, var prosentandelen av den samlede innførsel den samme i de to årene. Den relative andel av innførselen av maskiner, apparater og transportmidler utenom skip økte imidlertid fra 18 til 20 prosent av totalverdien. Gruppene brenselstoffer, tekstilvarer, kolonialvarer og kjemikalier m. v. hadde alle samme andel av innførselsverdien i 1957 som i 1956. Oljefrø og fete oljer og frukt og grønnsaker økte sin andel av innførselsverdien. Andelen sank fra 6 til 3 prosent for korn og kornvarer og fra 3 til 2 prosent for tre- og treforedlingsprodukter.

Av tabell 12 går det fram at de varer som hadde den største prosentvise verdiøkning i innførselen var frukt, malmer, spinnestoffer, garn og tråd, maskiner og apparater, tøy og klær

Tabell 12. Prosentvis endring i innførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1956 til januar—september 1957 for viktigere indeksgrupper.

	Innførsels- verdi	Volum- indeks	Pris- indeks
	%	%	%
Maskiner og apparater	+ 16	+ 4	+ 11
Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	+ 10	+ 2	+ 7
Malmer og slagg	+ 37	+ 24	+ 11
Brenselsstoffer	+ 10	- 13	+ 24
Oljefrø og fett	+ 5	+ 7	- 1
Spinnestoffer, garn og tråd	+ 18	+ 12	+ 6
Tøyer, klær og andre manufakturvarer	+ 11	+ 16	- 4
Korn og kornvarer ¹	- 35	- 33	+ 8
Kolonialvarer	+ 6	- 11	+ 18
Frukt og grønnsaker	+ 49	+ 43	+ 4
I alt uten skip ²	+ 10	+ 3	+ 6

¹ Indeksgruppen omfatter ikke mais og durra.

² Unntatt varer utenom handelsstatistikken.

m. v., brenselsstoffer og metaller, mens det var sterk prosentvis nedgang i innførselsverdien for korn og kornvarer.

Den sterke øking i innførselen av frukt er en følge av den mer liberale lisensiering i siste halvdel av 1956 og første kvartal 1957. En del varer kan også nå passere tollvesenet bare mot deklarasjon. Økingen faller vesentlig på appelsiner, bananer, vindruer og epler og skyldes både at det er innført større mengder og at prisene er steget.

To tredjedeler av verdiøkningen for gruppen spinnestoffer, garn og tråd skyldes større innført kvantum. Verdiøkningen fordeler seg med omtrent like stor andel på gruppene spinnestoffer og garn og tråd. Prisstigningen rammet først og fremst spinnestoffene.

Verdioppgangen i gruppen tøyer, klær og andre manufakturvarer skriver seg i sin helhet fra større innførselsvolum for metervarer av bomull og klær, idet prisene sank noe. Som nevnt under avsnittet om handelspolitikken ble konfeksjonsvarer satt på friliste fra 1. april 1957. Innførselsverdien av klær i alt lå i de første seks måneder (april—september) etter frilistingen 36 prosent over nivået i de samme måneder i 1956. Økingen var imidlertid nesten like stor, nemlig 34 prosent, fra første kvartal 1956 til første kvartal 1957. En del av stigningen i første kvartal falt på trikotasje som var frilistet tidligere.

Innførselsverdien for brenselsstoffer var i tidsrommet januar—september vel 10 prosent høyere i 1957 enn året før. Særlig sterk var stigningen for bensin, petroleum og fyringsoljer. Hele verdiøkningen skyldes de høye priser på brenselsstoffer i perioden januar—april i 1957. I 2. og 3. kvartal 1957 sank prisene etter hvert til nivået fra før Suez-krisen. Innførselsvolumet har i alle måneder, unntatt i februar, ligget til

dels betydelig lavere i 1957 enn i de tilsvarende perioder foregående år.

Størsteparten av den økte innførselsverdien av malmer og slagg kan tilskrives sterk stigning i de innførte mengder av sink- og manganmalm. Manganmalm har dessuten steget i pris fra 1956 til 1957.

Innførselsverdien av uedle metaller økte også sterkt fra januar—september 1956 til samme tidsrom 1957. Verdien lå i månedene mars—mai

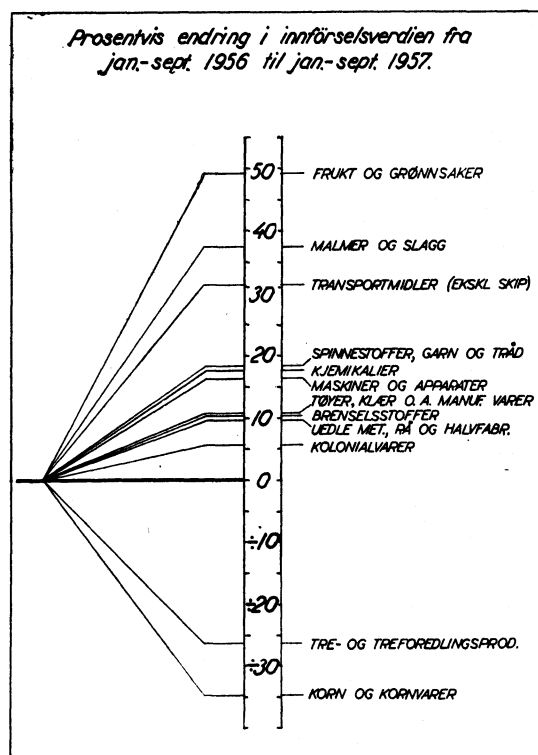

Fig. 9.

og juli og august til dels betydelig høyere i 1957 enn i foregående år. Stigningen skyldes først og fremst større innførselsmengde og høyere priser for stål, stang-, bolt- og flatjern og jern- og stålplater. Innførselsverdien for kopper sank samtidig sterkt som følge av det kraftige prisfallet på verdensmarkedet.

I alt 68 prosent av den økte innførselsverdi for maskiner og apparater kan tilskrives større kjøp av ikke-elektriske maskiner. Resten av stigningen faller på elektriske maskiner og apparater. Det er grunn til å tro at noe av importøkningen for maskiner kan skyldes at maskin- anmerkingen ble delvis gjeninnført fra 1. januar 1957. Det ble da igjen tillatt å innføre tollfritt visse spesialmaskiner som ikke er gjenstand for innenlandsk produksjon. Fra 1. november 1956 og 1. april 1957 ble dessuten frilisten for import av kontormaskiner fra land utenom dollarområdet betydelig utvidd.

En overveiende del av stigningen i innførselen av transportmidler skyldes at tallet på innførte traktorer, nye personbiler og varebiler er steget relativt sterkt. Stigningen i traktorimporten faller i sin helhet på traktorer for jord- og skogbruk som det ble innført ca. 2 000 eller 42 prosent flere av i de tre første kvartaler av 1957 enn i samme periode året før. Den tilsvarende verdistigning var vel 20 mill. kr. eller nær 70 prosent. Oppgavene viser ellers at tallet på innførte nye personbiler økte med 39 prosent og verdien med over 48 prosent fra januar—september 1956 til samme periode 1957. Det ble samtidig innført 77 prosent flere varebiler. Mye av økingen i bilimporten kan tilskrives det produksjonssamarbeid som er innledet mellom utenlandske bilprodusenter og en del norske bedrifter. Et visst antall ekstra personbiler er også blitt tillatt innført i enkelte tilfelle da salg til utlandet av andre varer kom i stand på betingelse av at motverdien ble nyttet til ekstrakjøp av biler. Ved siden av produksjonssamarbeidet og kompensasjonsforretningene har også den ordinære importpolitikken betydd mye for stigningen, idet kvotebestemmelsene også når det gjelder biler har vært atskillig mer liberale i 1957 enn i foregående år. (Se også avsnittet om «Annen samferdsel»).

Innførselen av korn og kornvarer har i perioden januar—september 1957, i alle måneder, unntatt i mars og mai, vært betydelig mindre enn i de tilsvarende måneder året før. Oppgavene viser en nedgang på 101 mill. kr. eller 35 prosent. Dette skyldes utelukkende lavere innførselsvolum, i første rekke av bygg, hvete og durra. Prisene har gjennomgående økt fra 1956 til 1957.

Innførselen av førstoffer viste sterk nedgang. Dette skyldes først og fremst at det ble kjøpt vesentlig mindre av oljekaker og oljemjøl.

Innførselen av kubb og celluloseømmer, som

vanligvis omfatter store kvanta fra Sverige og Finland, var i januar—september 1957 bare tredjeparten av hva den var i samme periode året før. Dette er en følge av den store innenlandske tømmeravvirkingen siste sesong og de usikre markedsforhold for treforedlingsprodukter.

Utførselen av viktigere varer.

Verdien av utførselen gikk opp fra 3 677 mill. kr. i januar—september 1956 til 3 925 mill. kr. i januar—september 1957. Skip og utførsel utenom handelsstatistikken er da ikke regnet med. Utførsel av hval- og spermolje og biprodukter levert direkte fra fangstfeltet, som fra og med januar 1957 blir registrert i handelsstatistikken, er heller ikke medregnet. Utførselsverdien steg således 248 mill. kr. eller om lag 7 prosent.

Tabell 13. *Utførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.¹*

	Jan.— sept. 1956	Jan.— sept. 1957
Metaller, rå og halvforarbeidde	24	26
Tremasse og cellulose, papir og papp	21	22
Fisk og fiskehermetikkk	15	14
Dyre- og plantefett, olje og voks ¹	6	5
Gjødning	5	5
Førstoffer	4	3
Malmer og slag	4	4
Kjemikalier	4	4
Huder, skinn og lær	2	2
Tekstilvarer	2	2
Tre, kork og arbeider herav	2	2
Matvarer fra landbruket	2	2
Rå eller mindre bearbeidde ikke-metalliske mineraler	1	1
Andre varer	8	8
I alt (uten skip)	100	100

¹ Ekskl. hvalolje m. v. levert direkte fra fangstfeltet.

Fordelingen av utførselen på hovedgrupper av varer er gitt i tabell 13 og i tabell C i tabellverket (side *6). Fra januar—september 1956 til samme periode 1957 var det relativt små endringer i sammensetningen av vareutførselen. Metallenes andel i utførselsverdien fortsatte å stige og gikk opp fra 24 prosent i 1956 til 26 prosent i 1957. Treforedlingsproduktene andel steg fra 21 til 22 prosent. Gruppene fisk og fiskehermetikkk, dyre- og plantefett m. v. og førstoffer hadde derimot litt lavere utførsels-

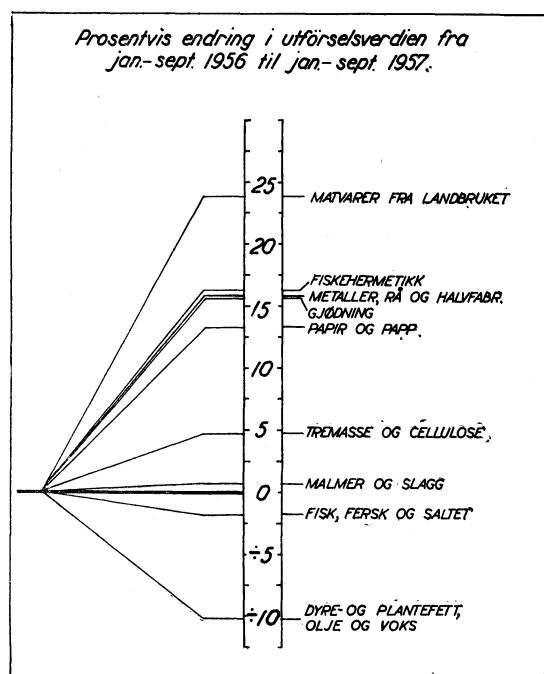

Fig. 10.

andel i 1957 enn året før. Tilsammen utgjorde eksporten av metaller, treforedlingsprodukter, fisk og fiskehermetikk 62 prosent av utførselsverdien uten skip i de 9 første måneder av 1957. Den tilsvarende andel i de to foregående år var 60 prosent.

Ser vi på endringene i utførselsverdien for de enkelte varegrupper (tabell 14), finner vi den største prosentvise verdiøkning for metaller, fiskehermetikk, gjødning og matvarer fra landbruket. Økingen i utførselen av uedle metaller utgjorde alene 57 prosent av den samlede stigning i utførselsverdien fra januar—september 1956 til samme periode i 1957. Utførselsverdien av dyre- og plantefett m. v., og fisk og fôr-stoffer sank.

I hver enkelt måned i 1957 lå utførselsverdien for rå og halvforarbeidde metaller høyere enn i de tilsvarende måneder året før, og utførselsverdien for denne varegruppen steg med 141 mill. kr. Denne stigningen kan tilskrives både økt volum og høyere priser. Særlig sterk var verdistigningen for ferrolegeringer, nikkel og profiljern.

Tabell 14. Prosentvis endring i utførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1956 til januar—september 1957 for viktigere indeksgrupper.

	Utførsels- verdi	Volum- tall	Pris- tall
	%	%	%
Tremasse og cellulose	+ 5	+ 7	— 2
Papir og papp	+ 13	+ 15	— 1
Malmer og slagg	+ 1	— 3	+ 3
Metaller, rå og halvforarbeidde	+ 16	+ 6	+ 10
Fisk, fersk og saltet	— 2	— 4	+ 2
Fiskehermetikk	+ 16	+ 9	+ 8
Dyre- og plantefett, olje og voks ¹	— 10	— 14	+ 4
Gjødning	+ 16	+ 17	— 1
Matvarer fra landbruket	+ 24	+ 34	— 9
I alt uten skip ¹	+ 7	+ 5	+ 3

¹ Ekskl. hvalolje m.v. levert direkte fra fangstfeltet.

Utførselen av ferrolegeringer økte med 56 mill. kr., og gjennomsnittsprisene lå til dels betydelig over fjorårets. De utførte mengder ferrosilisium og ferromangan økte med henholdsvis 30 og 17 prosent. Utførselen av ferrokrom og ferrosilicomangan var om lag som i 1956.

Utførselen av nikkel økte med 61 mill. kr. fra januar—september 1956 til samme tidsrom 1957. Økingen kan i det alt vesentlige tilskrives høyere priser. Eksportprisene for kopper og sink har derimot fulgt med i det alminnelige prisfall

for metaller på verdensmarkedet, og gjennomsnittsprisene for disse produkter lå i 1957 lavere enn året før.

Det ble i de ni første måneder i år utført nær tre ganger så mye profiljern som i samme periode i 1956, og utførselsverdien steg med 28 mill. kr.

Økingen i utførselsverdien for fiskehermetikk med om lag 16 prosent kan stort sett tilskrives økt utførsel av røykt brisling i olje. Nær halvparten av verdistigningen skyldes høyere priser.

Tabell 15. Utførsel av viktigere malmer og metaller.

	Januar—september 1956			Januar—september 1957		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Jernmalm	962,3	75,9	79	955,6	83,4	87
Svovelkis	330,0	37,3	113	332,7	36,2	109
Ferrosilisium	75,4	52,6	698	98,2	73,3	746
Ferrokrom	17,2	46,8	2 722	16,5	46,8	2 836
Ferromangan	53,8	72,1	1 340	62,9	101,3	1 610
Ferrosilicomangan	36,3	43,0	1 184	34,2	49,0	1 433
Rått kopper	10,4	57,7	5 546	10,8	49,5	4 583
Rått aluminium	60,3	211,2	3 504	52,2	205,1	3 929
Rå sink	25,8	50,9	1 975	28,0	51,0	1 821
Rå nikkel	14,4	173,1	12 021	14,7	234,3	15 939
I alt	1 585,9	820,6	..	1 605,8	929,9	..

Tabell 16. Utførsel av fisk og fiskeprodukter.

	Jan.—sept. 1956		Jan.—sept. 1957	
	Meng- de 1000 t.	Verdi mill. kr.	Meng- de 1000 t.	Verdi mill. kr.
Fersk og frossen sild	100,9	52,2	101,7	55,2
Fersk og frossen fisk og filet ..	33,5	81,0	36,7	87,1
Tørrfisk	21,4	90,1	25,2	106,3
Klippfisk	39,1	135,3	30,9	107,0
Saltet sild	74,5	62,9	55,3	47,5
Saltet fisk	1,6	2,7	4,1	6,9
Røykt sild og fisk	2,8	3,9	2,8	4,1
Skalldyr	2,1	18,1	2,3	22,1
Hermetikk	21,5	98,4	22,9	114,3
Sild- og fiskemjøl	135,9	156,7	101,6	118,4
Rå sildolje	1,3	2,1	0,5	0,8
Dampmedisintran	4,6	10,9	3,0	7,7
Annen tran	9,3	16,6	8,2	17,2
Saltet torskerogn	2,8	3,1	1,3	1,5
Andre fiskeprod.	15,4	15,1	14,3	13,5
I alt ...	466,7	749,1	410,8	709,6

Fangstene av skrei og loddetorsk ble i 1957 over 50 000 tonn mindre enn året før, og dette førte til at utførselen av klippfisk sank sterkt. Utførselsverdien var i de 9 første måneder av 1957 28 mill. kr. lavere enn i samme periode foregående år.

Svikten i vintersildfisket i 1957 resulterte i at utførselen av sildmjøl gikk ned med 37 mill.

kr. eller 25 prosent. Nedgangen i verdien kan i sin helhet tilskrives mindre utførte mengder. Også utførselsverdien for saltet sild sank betydelig, i alt 15 mill. kr.

På den annen side økte tørrfiskeeksporten merkbart. Økingen skyldtes først og fremst større utførte mengder.

Den økte utførsel av matvarer fra landbruket faller i sin helhet på større utførte mengder smør og ost. Prisene på disse produkter var noe lavere enn i 1956. Utførselen av kjøtt og kjøttvarer var derimot betydelig mindre i 1957 enn året før, og utførselsverdien sank med om lag 10 mill. kr.

Den sterke øking i verdens produksjonskapasitet for treforedlingsprodukter i de siste årene ga seg i 1957 merkbare utslag også for Norges vedkommende. Prisene var gjennomgående noe lavere enn i 1956, og utførselen av avisepapir gikk ned både i volum og verdi.

Salget av de øvrige papir- og pappkvaliteter og av tremasse og cellulose økte derimot, slik at utførselsverdien av treforedlingsprodukter alt i alt steg med 68 mill. kr. Markedet er imidlertid ustabil, og den øking som har funnet sted, må i noen utstrekning godskrives leveringer på gamle kontrakter.

Ellers har utførselen av gjødning gått opp med 16 prosent, som utelukkende kan tilskrives større volum. Nedgangen i utførselen av dyre- og plantefett m. v. fra januar—september 1956 til samme tidsrom 1957 skyldes mindre utførte mengder herdet olje og fett.

Tabell 17. *Utførsel av papirmasse, papir og papp og arbeider herav.*

	Januar—september 1956			Januar—september 1957		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Mekanisk masse ¹	307,4	174,4	567	321,6	183,2	570
Kjemisk masse ¹	197,8	234,1	1 184	210,8	245,8	1 166
Papp og kartong ²	26,6	36,9	1 388	31,7	42,5	1 341
Avispapir	115,8	119,5	1 032	109,7	111,4	1 015
Pakkepapir	37,8	64,9	1 716	49,4	79,1	1 601
Trykkpapir og skrivepapir ²	63,5	99,3	1 564	80,4	127,7	1 588
Greaseproof og pergamyn	20,7	39,8	1 920	22,8	45,2	1 982
Annet papir og papp og arbeider herav	9,0	7,9	..	8,3	11,3	..
I alt	778,6	776,8	..	834,7	846,2	..

¹ Beregnet tørrvekt.

² Skrive- og trykkkartong inngår i tallene for trykkpapir og skrivepapir.

Utenrikshandelens fordeling på land.

Fordelingen av vår utenrikshandel på de enkelte land viste store endringer for våre største handelspartnere, Storbritannia, Vest-Tyskland og Sverige, men var ellers stort sett den samme i perioden januar—september 1957 som i januar—september 1956. (Se tabell 18).

Ser en på tallene for de forskjellige verdensdeler, var det mest bemerkelsesverdige at Asias andel av vår innførsel økte relativt sterkt. Denne stigningen skyldes først og fremst en betydelig skipsimport fra Japan. Også Asias andel i utførselsverdien steg relativt sterkt, noe som i stor utstrekning skyldtes økt utførsel av uedle metaller og elektriske maskiner til India, uedle metaller til Japan og fisk og førstoffer til Israel.

Samhandelen med Nord- og Mellom-Amerika var noe mindre i de første 9 måneder i 1957 enn året før. Innførselsandelen sank vesentlig fordi det i 1957 ikke ble hjemført noen skip fra Panama. Nedgangen i utførselsandelen kan tilskrives mindre vareutførsel til Sambandsstatene.

Også utførselen til Afrika sank noe. Dette skyldtes at skipsutførselen til Liberia var 60 mill. kr. lavere i 1957 enn året før. Regnet uten skip økte utførselen til Afrika med 19 prosent, særlig på grunn av økt utførsel av papir, papp og aluminium til Sør-Afrika-Sambandet og tørrfisk til Nigeria.

Fordelingen av innførselen på europeiske land viser at andelene for Sverige, Storbritannia og Vest-Tyskland har endret seg sterkt. Sverige økte sin andel i innførselsverdien i tidsrommet januar—september 1957 sammenliknet med samme periode året før på bekostning av Storbritannia og Vest-Tyskland. Disse endringene henger i sin helhet sammen med skipsinnførselen.

Holder en denne utenfor økte alle tre land sin andel i innførselsverdien noe.

Mens verdien av vår innførsel fra land tilsluttet den europeiske betalingsunion (EPU) økte med om lag 7 prosent, fra januar—september 1956 til samme periode i 1957, økte verdien av vår utførsel til unionen med 11 prosent i dette tidsrom. (Se tabell 19).

Holder en skip og hvalolje m. v. levert direkte fra fangstfeltet utenfor, økte vår utførsel til EPU-landene med 314 mill. kr. Av denne økingen faller tilsammen 194 mill. kr. på Storbritannia, Vest-Tyskland, Danmark og Sverige.

I samme tidsrom økte innførselen uten skip fra EPU-området med 437 mill. kr. og av denne økingen svarte de samme fire landene for tilsammen 382 mill. kr.

Underskottet i handelen med EPU-området utgjorde i januar—september 1957 i alt 1885 mill. kr. eller 31 mill. kr. mer enn i samme periode året før. Underskottet var 71 prosent av det samlede underskott i varebyttet med utlandet. Varehandelen utenom handelsstatistikken og hvalolje m. v. levert direkte fra fangstfeltet er ikke medregnet.

Økingen i utførselen til Storbritannia og Nord-Irland kan i vesentlig grad tilskrives større utførsel av fisk og uedle metaller. Derimot sank utførselen av førstoffer betydelig. Det var også noe mindre utførsel av papirmasse.

Innførselen fra Storbritannia og Nord-Irland økte særlig for sukker og sukkervarer, uedle metaller og maskiner og apparater. Verdien av brenselimporten var noe lavere i de 9 første måneder i 1957 enn året før.

Fra januar—september 1956 til samme tidsrom 1957 økte vår utførsel utenom skip til Vest-

Tabell 18. Inn- og utførselsverdien
prosentvis fordelt på land.

Produksjonsland/ forbruksland	Innførsel jan.—sept.			Utførsel jan.—sept.		
	1938 ¹	1956	1957	1938 ¹	1956	1957
Europa	71,4	74,9	74,5	79,5	74,1	74,4
Afrika	1,9	2,4	2,4	3,2	6,1	5,2
N.-Amerika, Mellom- Amerika og Vest-India	16,1	17,4	15,3	8,9	10,5	9,7
Sør-Amerika	3,1	3,0	3,6	2,6	4,0	4,2
Asia	7,2	2,1	3,9	4,1	3,4	4,9
Oseania	0,3	0,2	0,3	0,8	1,8	1,6
For ordre . .	—	—	—	0,9	—	—
Belgia og Lux- embourg	3,3	3,9	3,1	2,9	3,4	3,7
Danmark . .	3,7	3,4	3,1	4,4	5,1	5,6
Finnland . .	0,5	0,5	0,3	1,5	2,5	1,2
Frankrike . .	2,7	3,4	3,5	7,1	4,2	4,4
Italia	1,9	1,1	1,3	3,2	2,1	2,8
Nederland . .	3,3	4,5	5,5	2,7	3,4	3,9
Polen	1,9	0,7	0,2	1,3	0,9	0,6
Portugal . .	0,5	0,2	0,2	2,1	1,0	0,5
Sovjet-Samv.	1,7	1,5	1,8	2,1	3,4	2,3
Spania	0,4	0,8	0,9	1,1	1,5	1,0
Storbrit. og N.-Irland	16,2	20,1	17,7	23,7	19,7	20,2
Sveits	1,0	1,1	1,2	0,7	0,7	1,1
Sverige	11,1	12,6	16,4	8,9	9,8	10,3
Tsjekkoslov.	2,0	1,0	0,6	1,1	1,1	1,0
Vest- Tyskland . .	18,8	18,1	17,0	15,8	11,4	12,3
Øst- Tyskland . .		0,8	0,6		1,1	1,1
Sør-Afrika- Sambandet	0,1	0,4	0,3	0,7	0,8	1,1
Canada	3,7	5,1	4,3	0,3	0,4	0,4
Sambands- statene . .	10,2	9,4	9,1	7,9	8,6	6,8
Argentina . .	1,9	0,3	0,6	1,3	0,3	0,6
Brasil	0,4	2,1	2,0	0,7	2,9	2,9
China og Hong Kong	0,6	0,3	0,3	0,4	0,3	0,6
India, Pakis- tan, Burma	1,1	0,3	0,3	0,8	1,4	1,7
Indonesia . .	2,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3
Austral-Sam- bandet . .	0,2	0,1	0,2	0,7	1,5	1,3
Andre land .	10,8	8,2	9,3	8,4	12,3	12,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Januar—oktober.

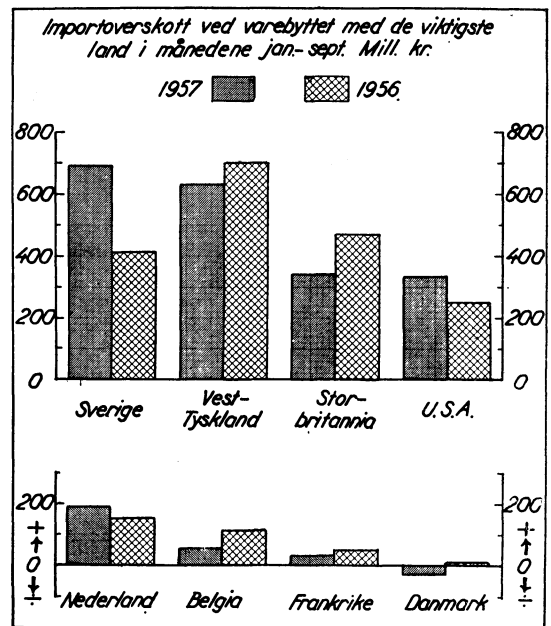

Fig. 11.

Tyskland med 57 mill. kr. eller om lag 14 prosent. Økingen i utførselen var særlig sterk for uedle metaller, papir og papp og meierivarer.

Innførselen utenom skip fra Vest-Tyskland økte i samme tidsrom med 159 mill. kr. eller 20 prosent. Det var særlig sterk øking i innførselen av vareinnsats- og kapitalvarer som kjemiske råstoffer og forbindelser, uedle metaller, maskiner, apparater og transportmidler.

I de 9 første måneder i 1957 var innførselen av skip fra Sverige hele 264 mill. kr. større enn i samme periode året før. Vareinnførselen ellers økte med om lag 52 mill. kr. Det var særlig innførselsverdien for maskiner, apparater og transportmidler som økte. Innførselsverdien for kubb og cellulosestammer var som nevnt lavere i 1957 enn året før.

Vår utførsel til Sverige økte i samme tidsrom med 36 mill. kr. eller om lag 10 prosent, vesentlig på grunn av økt utførsel av kjemiske råstoffer og forbindelser, gjødningsstoffer, uedle metaller og arbeider av uedle metaller.

Regnet uten skip hadde Norge utførselsoverskott i sin handel med Danmark både i januar—september 1956 og i januar—september 1957. I de tre første kvartaler av 1957 økte vareinnførselen fra Danmark med 47 mill. kr. eller 28 prosent, mens vareutførselen økte med 41 mill. kr. eller 21 prosent. Økingen i innførselsverdien faller særlig på sukker og sukkervarer, maskiner og apparater og klær. Det vesentlige av økingen i utførselsverdien kan tilskrives gjødningsstoffer og uedle metaller.

I varebyttet med de andre europeiske land som står tilsluttet EPU, hadde Norge et underskott

Tabell 19. *Innførselen og utførselen fordelt på land og valutaområder jan.—sept. 1956 og jan.—sept. 1957. (Mill. kr.)¹*

	Januar—september 1956			Januar—september 1957		
	Innførsel	Utførsel	Innførsels-overskott	Innførsel	Utførsel ⁵	Innførsels-overskott
Land tilsluttet Den europeiske betalingsunion (EPU).....	4 719,9	2 865,4	1 854,5	5 068,8	3 183,4	1 885,4
Andre land i Europa ²	375,4	441,4	— 66,0	325,3	322,7	2,6
Land som tilhører dollarområdet	1 065,2	516,7	548,5	1 036,7	444,6	592,1
Øvrige land ³	240,5	216,6	23,9	443,9	269,9	174,0
I alt.....	6 401,0	4 040,1	2 360,9	6 874,7	4 220,6	2 654,1
Land tilsluttet Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid ⁴	4 654,3	2 684,7	1 969,6	4 986,9	2 967,0	2 019,9

¹ Innførsel etter produksjonsland, utførsel etter forbruksland.

² Finland, Spania og de østeuropeiske land.

³ Oversjøiske land som ikke går inn under EPU, OEEC eller dollarområdet.

⁴ OEEC: EPU unntatt Indonesia og følgende sterlingland: Sør-Afrika-Sambandet, Sør-Vest-Afrika, Rhodesia og Nyasaland, Libya, Burma, Ceylon, India, Irak, Pakistan, Jordan, Austral-Sambandet og New Zealand.

⁵ Ekskl. hvalolje m. v. levert direkte fra fangstfeltet.

på i alt 293 mill. kr. i de tre første kvartaler i 1957. Av dette falt 211 mill. kr. på Nederland, 59 mill. kr. på Frankrike, 56 mill. kr. på Belgia og Luxembourg og 36 mill. kr. på Sveits. Leveringer av hvalolje m. v. direkte fra fangstfeltet er da ikke regnet med. I handelen med de andre europeiske EPU-land hadde Norge utførselsoverskott.

Overfor de europeiske land som ikke er medlemmer av EPU, dvs. landene i Øst-Europa, Finland og Spania, hadde Norge i januar—september 1956 et utførselsoverskott på 66 mill. kr. I de 9 første måneder i 1957 ble dette endret til et innførselsoverskott på nær 3 mill. kr. Dette skyldes blant annet at innførselen fra Sovjet-Samveldet og Spania økte, mens vareutførselen til disse landene sank betydelig.

Innførselen fra Sovjet-Samveldet steg vesentlig på grunn av en ekstraordinær stor innførsel av brenselstoffer. På den annen side var utførselen av fisk og herdet fett mindre i 1957 enn året før.

Økingen i innførselen fra Spania skyldes bl. a. at det ble innført større mengder frukt, planteoljer og drikkevarer. Utførselen til Spania av klippfisk, cellulose og fett sank.

Mens innførselen av kubb og cellulosestammer fra Finland i januar—september 1956 gikk opp i 20 mill. kr., var den bare vel 4 mill. kr. i tilsvarende periode i 1957. Utførselsverdien sank på grunn av mindre skipsutførsel og mindre utførsel av fett, kjemiske råstoffer og forbindelser og gjødningsstoffer.

Norge har i hele etterkrigstiden hatt et stort underskott i varebyttet med dollarområdet. I 1953 ble dette underskottet redusert i forhold til årene før, men fra 1954 av har det steget jamt. I de 9 første måneder i 1957 ble stillingen ytterligere forverret. Stigningen i underskottet skyldtes i første rekke svikt i vareutførselen til Sambandsstatene og en nedgang i utførselen av skip til dollarområdet på om lag 30 mill. kr. Nedgangen i vareutførselen til Sambandsstatene falt i første rekke på varer som papir og papp, førstoffer, gjødning og uedle metaller.

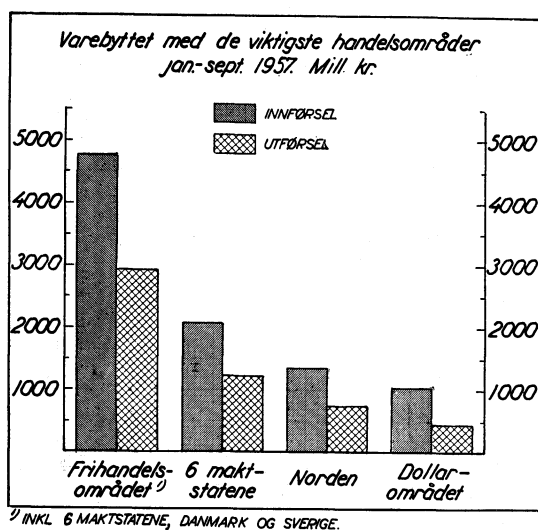

Fig. 12.

I handelen med andre oversjøiske land, dvs. land som ligger utenfor Europa og som ikke tilhører EPU eller dollarområdet, økte innførselsoverskottet fra 24 mill. kr. i januar—september 1956 til 174 mill. kr. i samme periode i 1957. Av denne økingen på 150 mill. kr. kan 117 mill. kr. tilskrives at skipsinnførselen har steget, mens skipsutførselen har sunket.

Ser vi på Norges samhandel med de planlagte handelsområder, finner vi at Seksmaktstatene i januar—september 1957 leverte vel 30 prosent av vår samlede vareinnførsel inklusive skip. 40 prosent av innførselen kom fra de andre land innen det planlagte frihandelsområde.

Utførselen inklusive skip til frihandelsområdet var i samme tidsrom vel 67 prosent. I alt 28 prosent av utførselen gikk til Seksmaktstatene.

De nordiske land leverte om lag 20 prosent av vår samlede vareinnførsel, mens 17 prosent av vår vareutførsel gikk til Norden. De tilsvarende tall for dollarområdet var henholdsvis 15 og 10 prosent.

Betalingsbalansen overfor utlandet.

Den markerte bedring i betalingsbalansen som kom i 1956, fortsatte i 1957. Mens driftsbalansen i tre år på rad, fra 1953 til 1955, hadde vist underskott på omkring 1 milliard kroner, var det i de to siste årene omtrent balanse. Det har bekreftet seg på nytt at de norske eksportinntekter øker sterkt under en internasjonal toppkonjunktur, og at denne virkning

holder seg en tid etter at de internasjonale konjunkturer har passert toppen. Siste gang dette ble demonstrert var under og etter Korea-krigen, da driftsbalansen i 1951 og 1952 viste henholdsvis overskott og et lite underskott.

Når dette skrives, foreligger betalingsbalansen bare for de 3 første kvartaler av året. For hele perioden under ett regnes det med et overskott på driftsbalansen på 90 mill. kr. mot et underskott på 40 mill. kr. i samme tidsrom året før. Av de store poster viste varebyttet litt større underskott enn året før, men dette ble mer enn oppveid av at handelsflåten seilte inn større beløp, se tabell 20.

Importoverskottet av varer og skip steg med 306 mill. kr. Av dette skyldtes 46 mill. kr. større nettoimport av skip. Rundt regnet kan hele økingen av importoverskottet føres tilbake til prisutviklingen. De høye importpriser i begynnelsen av året, særlig for brensel, gjorde at bytteforholdet overfor utlandet i gjennomsnitt for de tre første kvartaler ble om lag 3 prosent dårligere i 1957 enn i 1956. Mengdemessig viste derimot eksporten større øking enn importen. Mens importen bare var 3 prosent større enn året før, gikk eksportvolumet opp med nær 5 prosent. Det var særlig varegruppen uedle metaller som trakk eksporttallene i været. (Se avsnittet «Vareomsetningen med utlandet».)

For skipsfarten var 1957 gjennomgående et meget godt år, og i årets tre første kvartaler økte nettofraktinntektene med 440 mill. kr. — over 20 prosent — sammenliknet med samme periode året før. Mot disse tallene kan stilles en øking i den seilende flåten på rundt 6 prosent og en sannsynligvis noe større øking i den gods-

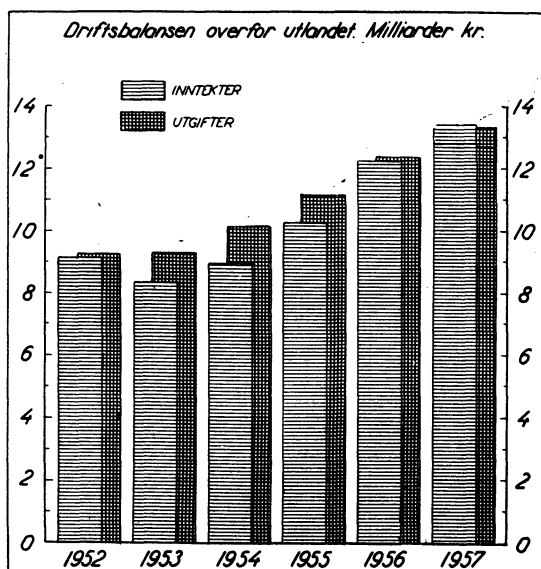

Fig. 13.

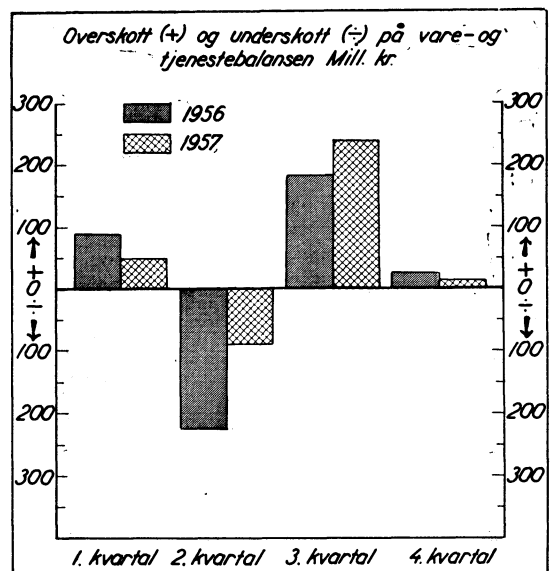

Fig. 14.

Tabell 20. *Betalingsbalansen overfor utlandet 1.—3. kvartal 1956 og 1957.*
Foreløpige tall. Mill. kr.

	1956	1957			
	1.—3. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.—3. kv.
I. Driftsbalansen.					
A. Vare- og tjenestebalansen.					
1. Inntekter:					
Vareutførsel (uten skip) etter handelsstatistikken fob. ¹	3 677	1 380	1 324	1 330	4 034
Vareutførsel utenom handelsstatistikken ¹	190	9	26	26	61
Utførsel av skip	363	159	48	88	295
Nettofraktinntekter av norske skip i utenriksfart	2 080	825	895	800	2 520
Andre tjenester netto	210	82	41	103	226
I alt	6 520	2 455	2 334	2 347	7 136
2. Utgifter:					
Vareinnførsel (uten skip) etter handelsstatistikken cif.	5 117	1 984	1 950	1 679	5 613
Vareinnførsel utenom handelsstatistikken	69	15	23	23	61
Innførsel av skip	1 284	406	451	405	1 262
I alt	6 470	2 405	2 424	2 107	6 936
3. Saldo på vare- og tjenestebalansen (1—2) .	50	50	— 90	240	200
B. Rente- og stønadsbalansen.					
1. Nettostønader fra utlandet	25	2	9	10	21
2. Nettorenter til utlandet	115	27	59	45	131
3. Saldo på rente- og stønadsbalansen (1—2)	— 90	— 25	— 50	— 35	— 110
C. Saldo på driftsbalansen (A3+B3)	— 40	25	—140	205	90
II. Kapitalbalansen.					
A. Inntekter:					
Offentlige lån	27	16	22	7	45
Bruttotrekk på kredittkvoten i EPU	— 6	— 25	— 2	35	8
Lån (netto) ved skipsimport	422	104	237	— 125	216
Andre lån ²	54	10	17	14	41
Annen kjent kapitalinntekt (netto)	56	—4	22	14	32
I alt	553	101	296	— 55	342
B. Utgifter:					
Avdrag på offentlige lån	74	59	68	34	161
Avdrag på konsolidert gjeld til EPU	134	24	24	24	72
Avdrag på andre lån ²	14	6	6	7	19
Lån (netto) ved skipseksport	47	44	— 35	7	16
Øking av netto valutabeholdningen	387	87	130	— 13	204
I alt	656	220	193	59	472
C. Saldo på kapitalbalansen (A—B)	— 103	— 119	103	— 114	— 130
III. Uforklart differanse (I C+II C)	— 143	— 94	— 37	91	— 40

¹ Eksport av hvalolje etc. direkte fra feltet er tatt med i handelsstatistikken fra 1957 av. Den utgjorde i 1.—3. kvartal 1956 og 1957 henholdsvis 147 og 108 mill. kr.

² Inklusive offentlige foretaks lån.

mengden som ble fraktet. En stor del av flåten seilte på langsiktige certepartier inngått under det høye fraktnivået i senere år og ble således ikke berørt av fraktfallet fra våren 1957. Tvert om må flåten gjennomsnittlig ha seilt til gunstigere rater i første del av 1957 enn året før, og om lag to tredjedeler av økingen i nettofraktinntektene kan tilskrives dette forhold. Men tallene for de enkelte kvartaler av året tyder på at toppen er passert. Om utviklingen på fraktmarkedet viser en til den mer detaljerte omtale i avsnittet «Skipsfart».

De andre og mindre poster på driftsbalansen viser bare små endringer i det tidsrom det her gjelder. Det er verdt å merke at nettorenteutgiftene til utlandet fortsatte å øke det siste året, og at norske turistenes utgifter i utlandet steg noe mer enn inntektene av utenlandske turister i Norge.

Utviklingen i driftsbalansetallene fra kvartal til kvartal gjennom 1957 fulgte stort sett det vanlige sesongmønster. Tallene er ellers så vidt sterkt preget av tilfeldige utslag at de ikke kan tjene som grunnlag for en nærmere analyse av tendensen gjennom året.

Kapitalbalansen overfor utlandet for 1.—3. kvartal 1957 viser et noe annet totalresultat enn driftsbalansen. Mens driftsbalansen ga et samlet overskott i de tre kvartaler på 90 mill. kr., viser kapitalbalansen at fordringene på utlandet økte med 130 mill. kr. utover økingen i gjelden til utlandet. I prinsippet skulle saldoen på driftsbalansen nøyaktig motsvare saldoen på kapitalbalansen. Det er altså her på grunn av svakheter ved tallmaterialet en uoverensstemmelse som en i øyeblikket ikke kan forklare. Heller ikke kan en si om det er driftsbalansen eller kapitalbalansen som gir det riktige resultat.

Kapitalbalansen viser at de kjente kapitalinntektene (låneopptak o. l.) i 1.—3. kvartal 1957 utgjorde 342 mill. kr. Det er 40 prosent mindre enn i tilsvarende periode i 1956. Nedgangen skriver seg vesentlig fra mindre nettoopplåning på skipsflåten og må ses på bakgrunn av de regler vi har hatt om valutarisk selvfinansiering av skipskontrakter. For skip kontrahert i utlandet i tidsrommet 14. februar 1955 til 30. juni 1956 gjaldt en investeringsavgift på 10 prosent som rederne kunne fri seg fra ved å ta opp lån i utlandet til dekning av terminer som forfalt før første juli 1957, eller ved å sikre seg utsettelse med betalingene til etter denne dato. Dette førte til ekstraordinært store avdragsbetalinger, og tilsvarende reduksjon i gjelden i juli 1957. Inngang av offentlige og andre lån i utlandet (EPU medregnet) utgjorde 94 mill. kr. eller noe mer enn i januar—september 1956. Vi hadde overskott overfor EPU i 1. og 2. kvartal 1957 og nyttet 25 prosent av dette til å betale ned vår ikke konsoliderte gjeld. Under-

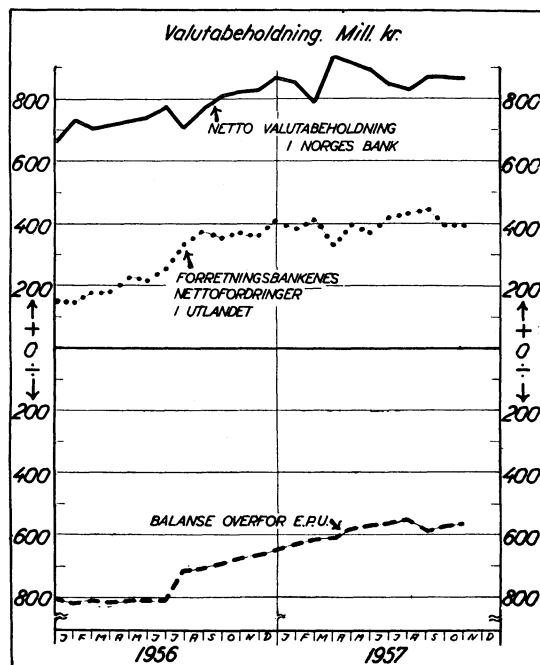

Fig. 15.

skottet i 3. kvartal førte til tilsvarende brutto-trekk på kredittkvoten. Annen kjent kapitalinntekt (netto) som skriver seg fra inntekt ved reduksjon av ulike tilgodehavender i utlandet, utgjorde 32 mill. kr.

Kapitalutgiftene var i 1.—3. kvartal 1957 472 mill. kr. eller omtrent tre fjerdedeler av utgiftene i samme periode i 1956. Norges Banks, valutabankenes, rederienes og forsikringsselskapenes netto valutabeholdninger gikk opp med 204 mill. kr. Dette er en betydelig svakere oppgang enn i samme periode i 1956, noe som vesentlig skyldes de store betalingene på skip i juli 1957. Andre kapitalutgifter i alt utgjorde 268 mill. kr. eller omtrent det samme beløp som i 1.—3. kvartal 1956. Mens avdrag på konsolidert gjeld i samband med konsolideringsavtalen med EPU-land av 1956 var den dominerende posten i 1.—3. kvartal 1956, utgjorde avdrag på offentlige lån (vesentlig statslån) det største beløpet i 1.—3. kvartal 1957. Trekker vi de inngåtte lånebeløp og inntektene ved reduksjon av tilgodehavender i utlandet fra den samlede långiving og avbetaling på gjelden til utlandet, får vi et beløp på 130 mill. kr., som representerer den før nevnte netto fordringsøkning eller gjeldsnedgang overfor utlandet. Det har dessuten foregått fordrings- og gjeldstransaksjoner som det ikke har lyktes å registrere statistisk, f. eks. ved at størrelsen av varekreditene både ved import og eksport har endret seg.

Produksjon og sysselsetting.

Hovedtrekk av produksjonsutviklingen.

Etter foreløpige beregninger økte bruttonasjonalproduktet regnet i løpende priser fra 29,2 milliarder kr. i 1956 til 31,7 milliarder kr. i 1957, eller med 8,4 prosent. Dette er en noe svakere oppgang enn fra 1955 til 1956 da økingen var 11,6 prosent. Tallene kan imidlertid bli korrigert etter hvert som Byrået får inn mer fullstendige oppgaver over produksjonen på de ulike områder.

De fleste prisene steg i 1957, og tallene for økingen i bruttonasjonalproduktet gir derfor ikke uttrykk for en like stor vekst i det totale produksjonsvolum. Regnet i faste priser (1954-priser) økte bruttonasjonalproduktet fra 26,4 milliarder kr. i 1956 til 27,1 milliarder kr. i 1957. Dette er en øking på 2,9 prosent, som er mindre enn foregående år da stigningen var vel 4 prosent og mindre enn den gjennomsnittlige vekstprosent i femårsperioden 1953—1957.

Tabell 21. Nasjonalproduktet etter anvendelse. Mill. kr.

	I løpende priser				I 1954-priser			
	1956	1957	Endring 1956—57	Prosent- vis end- ring 1956—57	1956	1957	Endring 1956—57	Prosent- vis end- ring 1956—57
Bruttonasjonalprodukt	29 207	31 661	2 454	8,4	26 369	27 145	776	2,9
Av dette til:								
Bruttoinvestering (inkl. lager).	10 544	11 463	919	8,7	10 245	10 394	149	1,5
Privat konsum	15 634	16 738	1 104	7,1	14 874	15 286	412	2,8
Offentlig konsum	2 952	3 245	293	9,9	2 616	2 718	102	3,9
Ekspportoverskott	77	215	138	179,2	1 368	1 253	115	8,4

Produksjonsøkningen i 1957 er særlig preget av en sterk stigning i den innenlandske etterspørsel etter investeringsvarer, men også etterspørselen etter konsumvarer og utviklingen for våre eksportnæringer har totalt sett vært tilfredsstillende. Mindre gunstige naturforhold bidro til et svakere produksjonsresultat i jordbruk og fiske enn foregående år.

Bruttoinvesteringene (eksklusive lagerendringer) regnet i løpende priser økte fra 9,8 milliarder kr. i 1956 til 11,0 milliarder kr. i 1957, eller med 11,4 prosent. En vesentlig del av økingen skyldes prisstigning. Regnet i faste priser var den samlede bruttoinvestering (ekskl. lagerendring) i 1957 3,6 prosent større enn i 1956. Dette er samme prosentvise stigning som i 1956 og noe svakere enn i 1955. Dersom vi tar med lagerendringene, var økingen i de samlede bruttoinvesteringer 8,7 prosent regnet i løpende priser og 1,5 prosent regnet i faste priser.

Det private konsum regnet i løpende priser utgjorde vel 16,7 milliarder kr. i 1957 mot 15,6 milliarder kr. året før, dvs. en øking på vel 7 prosent. I faste priser var økingen 2,8 prosent, eller om lag som gjennomsnittet for siste femårsperiode.

Det offentlige konsum i løpende priser økte fra knapt 3,0 milliarder kr. i 1956 til 3,2 milliarder kr. i 1957, eller med 9,9 prosent. I faste priser var økingen bare vel 3,8 prosent.

Arbeidsmarkedet var i 1957 noe lettere enn i de siste årene. Ved utgangen av september var det sysselsatt 8 750 flere lønsmottakere enn et år tidligere. Utviklingen har vært preget av fortsatt nedgang i sysselsettingen i jordbruk og lønt husarbeid og av øking i industri, varehandel, undervisning og andre tjenesteytende næringer. I bygge- og anleggsvirksomhet økte sysselsettingen etterat den var gått sterkt ned fra 1954 til 1956. Økingen i bygg og anlegg skyldtes vesentlig økt sysselsetting i byggevirk-somhet.

Det samlede høstutbyttet i jordbruket er foreløpig beregnet til 98 prosent av et mid-delsår eller noe mindre enn året før. De store nedbørmengdene over det meste av landet førte til store avlinger av høy og grønnfôr, mens korn, poteter og rotvekster ga til dels langt under middelsårsavil. Værforholdene førte også til at kvaliteten til dels ble dårlig. Fruktavlingen var mye mindre enn i rekordårene 1954 og 1956 og noe lavere enn i 1955. Bæravlingen slo stort

sett godt til. Den samlede husdyrproduksjon i 1957 var alt i alt noe større enn året før. Etter foreløpige tall var jordbrukets bidrag til nettonasjonalproduktet 1 377 mill. kr. eller 35 mill. kr. mindre enn året før.

I skogbruket er avvirkingen i hogstsesongen 1956—57 anslått til om lag 8,5 mill. m³ bartretømmer til salg. Dette er samme avvirking som sesongen før.

Årsfangsten i fisket er foreløpig anslått til rundt 1 550 000 tonn, som er 436 000 tonn mindre enn fjorårets rekordfangst og 108 000 tonn lavere enn gjennomsnittsfangsten for 1951—1955. Det var særlig vintersildfisket og skreifisket som sviktet, men også feit- og småsildfisket ga et forholdsvis lavt fangstutbytte. Brislingfisket var vesentlig bedre enn året før.

Fangstutbyttet i hvalfangsten i sesongen 1956—57 lå betydelig over utbyttet i foregående sesong. Norske ekspedisjoner produserte 1 004 000 fat hval- og spermolje eller 152 000 fat mer enn i sesongen 1955—56. Det totale verdiutbyttet økte med over 21 prosent til 298 mill. kr.

I industrien har etter foreløpige beregninger produksjonen steget vel 5 prosent fra 1956 til 1957 eller noe svakere enn året før. Veksten var noe sterkere i eksportindustrien enn i hjemmeindustrien.

Av de enkelte bransjer i eksportindustrien økte produksjonen sterkt ved ferrolegeringsverkene og cellulose- og papirfabrikkene, men økingen i den siste bransjen skyldes dels streik sommeren 1956. Produksjonen ved hermetikkfabrikkene steg sterkt på grunn av bedre råstofftilgang etter det dårlige brislingfisket i 1956. Kraftsituasjonen var vesentlig bedre for elektrokjemisk industri i 1957 enn året før, og produksjonen av kvelstoff økte derfor sterkt. Nedgang i produksjonen var det bare ved sildoljefabrikene og olje- og fettraffineriene, der råstofftilgangen var liten etter det dårlige vintersildfisket i 1957.

Jamt over økte konsumvareproduksjonen i de fleste bransjer, men den sank noe ved sjokolade- og dropsfabrikkene og margarinfabrikkene. Produksjonen i tekstilindustrien kom i 1957 opp på samme nivå som i 1951, det siste året før frilistingen tok til.

Råjerns-, stål- og valseverkene hadde den sterkeste økingen av investeringsvareindustriene. Dette skyldes hovedsakelig jernverket i Mo i Rana. Sviktende etterspørsel førte til at produksjonen ved teglverkene gikk ned.

Elektrisitetsproduksjonen var i 1957 nær 9 prosent større enn året før. Dette er nesten dobbelt så sterk stigning som i 1956, da ugunstige værforhold hindret en sterkere produksjonsvekst.

I løpet av 1957 er det inntrådt et omslag i

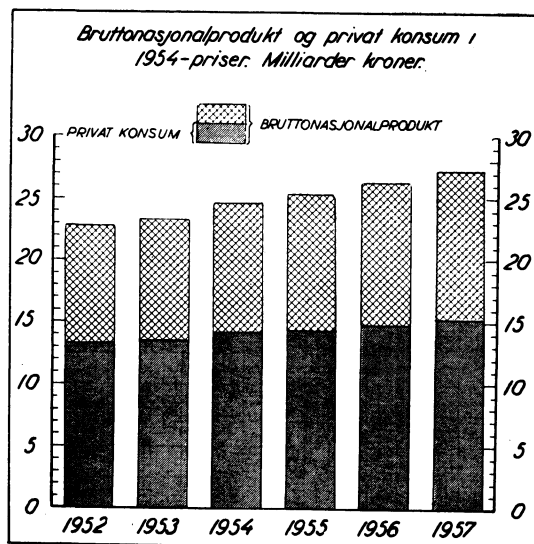

Fig. 16.

bygge- og anleggsvirksomheten. Nedgangen etter tilstramningen i 1954 og 1955 er stoppet opp, og i de tre første kvartaler av 1958 ble det utført rundt 4 prosent flere månedsverk enn året før. Foreløpige anslag går ut på at det i 1957 ble satt i gang arbeid med vel 28 000 leiligheter mot 22 300 i 1956. Anleggsvirksomheten har særlig økt ved statlige og private anlegg, mens den er noe redusert ved kommunale og fylkeskommunale anlegg.

I skipsfarten økte etter foreløpige beregninger nettoproduktet med vel 200 mill. kr. fra 1956 til 1957. Handelsflåten hadde i de tre første kvartaler av 1957 en netto tilvekst på ca. 585 000 tonn, men synkende frakter og kort leveringstid har ført til at den høye kontraheringsaktiviteten fra 1956 har avtatt sterkt. Fraktmarkedet har vært preget av et voldsomt fall fra rekordnivået ved forrige årsskifte. Ved utgangen av november lå det 28 norske skip på tilsammen 155 592 bruttotonn i opplag.

Det foreligger, når dette skrives, ikke tilstrekkelige oppgaver til å si noe sikkert om hvordan produksjonsutviklingen i Norge i 1957 stiller seg sammenliknet med andre land. I 1956 var økingen i bruttonasjonalproduktet hos oss noe svakere enn gjennomsnittet for hele Vest-Europa. Den sterke vest-europeiske veksten kan særlig tilskrives en kraftig vest-tysk produksjonsframgang. Tilgjengelige data tyder på at produksjonsøkningen i Vest-Europa også i 1957 sett under ett kommer til å ligge noe over veksten i Norge. Men i motsetning til i Vest-Europa ellers, synes den viktigste faktor i videre produksjonsvekst i Norge å ha vært investeringene, mens framgangen i de andre landene stort sett har vært holdt oppe av det

private konsumet. Av tabell 22 går det fram at den norske industriproduksjonen har steget noe svakere enn det vest-europeiske gjennomsnittet fra 1. halvår 1956 til 1. halvår 1957. Det er imidlertid verdt å merke seg at økingen for den norske industriproduksjonen var sterkere i 2. kvartal 1957 enn i 1. kvartal 1957 sammenliknet med tilsvarende periode foregående år, mens tendensen i et flertall av de andre vest-europeiske landene var motsatt.

Tabell 22. Prosentvis endring i sesongutjamnet produksjonsindeks for industrien.

	1. kv. 1956— 1. kv. 1957	2. kv. 1956— 2. kv. 1957	1. halvår 1956— 1. halvår 1957
Vest-Europa i alt	6	4	5
Danmark	8	8	8
Frankrike	11	9	10
Vest-Tyskland . . .	8	6	7
Nederland	5	2	4
Norge	1	8	4
Sverige	5	6	6
Storbritannia . . .	—	2	1
Sambandsstatene.	3	1	2

Sysselsettingen.

Som følge av den penge- og finanspolitiske tilstramming som tok til i 1954 og ble ytterligere skjerpet året etter, sank sysselsettingen i

bygge- og anleggsvirksomhet merkbart fra 1954 til 1956. Toppsysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten hadde vi høsten 1953. Deretter avtok anleggsvirksomheten, mens byggevirksomheten fortsatte å øke også i 1954.

Tiltakene for å begrense investeringsvirksomheten fikk etter hvert en så vidt sterk virkning at det i 1956 og 1957 kunne gjennomføres betydelige lempninger i byggreguleringen, og i 1957 har sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten igjen økt. I siste halvår 1956 var det ellers tydelige tegn til stagnasjon i sysselsettingen av lønnsmottakere. Denne tendens ble i første kvartal 1957 forsterket av nedgang i fisketilvirking og olje- og fettindustri, som delvis har vært hemmet av råstoffmangel. I løpet av annet kvartal 1957 tok industrisysselsettingen seg meget sterkt opp og har siden utgangen av juni ligget vesentlig høyere enn ett år tidligere. Økingen faller særlig på skipsindustri, elektroteknisk industri, grafisk industri og kjemisk grunnindustri.

Fra sommeren 1956 til sommeren 1957 er den naturlige tilvekst til yrkesbefolkningen beregnet til 7 700 personer. Dette er noe mer enn fra sommeren 1955 til sommeren 1956. I løpet av 1957 er økingen beregnet til 9 900 personer, hvorav 7 300 menn. Hele 5 700 av denne tilgangen faller på de aller yngste aldersklassene (15—19 år). Det vil fortsatt bli nedgang i aldersklassene 20—39 år, men nedgangen vil bli svakere enn i tidligere år. Dette gjelder særlig klassene 20—29 år.

Det har i 1957 ikke vært store endringer i fordelingen av den samlede yrkesbefolkning på næringer. Etter Arbeidsdirektoratets beregning-

Tabell 23. Yrkesbefolkningen prosentvis fordelt på næringer.

	Sommeren		
	1950	1956	1957
Jordbruk	25,6	19,9	19,5
Skogbruk		1,5	1,3
Fiske og fangst	3,9	4,0	3,9
Bergverksdrift m. v.	0,6	0,7	0,7
Industri	24,4	25,5	25,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,3	8,1	8,1
Kraft- og vannforsyning	0,8	0,8	0,8
Varehandel	9,3	10,4	10,6
Finansinstitusjoner og eiendomsdrift	1,1	1,3	1,4
Sjøtransport	3,7	4,5	4,8
Annen samferdsel	5,2	5,5	5,6
Offentlig administrasjon og forsvar	4,5	5,1	5,3
Offentlig og privat tjenesteyting	6,6	7,6	7,8
Personlig tjenesteyting	6,0	5,1	4,8
I alt	100,0	100,0	100,0

ger har den samlede sysselsetting relativt gått noe ned i jordbruk, fiske og fangst, og personlig tjenesteyting, mens den har gått opp i bl. a. varehandel, samferdsel og offentlig og privat tjenesteyting.

Beregninger for arbeidskraftregnskapet tyder på at fra sommeren 1956 til sommeren 1957 har overgangen av selvstendige og ulønt familiearbeidskraft til gruppen lønsmottakere vært mindre enn i tidligere etterkrigsår. Økingen i den totale yrkesbefolkning fra sommeren 1956 til sommeren 1957 svarte omtrent til økingen i antall sysselsatte lønsmottakere. Ved utgangen av september var det i alt sysselsatt 1 039 900 lønsmottakere eller 8 750 flere enn på samme tid i fjor. (Beregnet som gjennomsnitt for 3. kvartal var økingen større, se nedenfor.) Av økingen var 5 050 menn og 3 700 kvinner. For kvinnes vedkommende har sysselsettingen økt sterkere enn den beregnede tilvekst til yrkesbefolkningen både i slutten av 1956 og i første halvår 1957.

I første halvår 1957 var det registrert færre ledige plasser og arbeidssøkere ved arbeidsformidlingen enn i samme tidsrom i fjor. Utviklingen av sysselsettingen og arbeidsløysa tyder også på at arbeidsmarkedet i første halvår kan ha vært litt mindre stramt enn i de siste årene. Særlig gjelder dette industri og bygge- og anleggsvirksomhet. Tallene for tredje kvartal antyder en fortsatt utvikling i samme retning. Dette har bl. a. gitt seg utslag i at jordbruket og skipsfarten har hatt lettere for å dekke sitt behov for arbeidshjelp. Det er fortsatt mangel på arbeidskraft i enkelte yrker og næringer, særlig på fagarbeidere til industrien, i første

Tabell 24. Meldte helt arbeidsløse ved arbeidskontorene (utgangen av kvartalet).

	I alt	Bygge- og anleggsvirksomhet	
		Arbeidsløse	I pct. av alle
1956. 1. kvartal	23 200	11 900	51,3
2. »	3 500	1 200	34,3
3. »	6 600	1 700	25,8
4. »	21 800	11 800	54,1
1957. 1. kvartal	26 000	14 300	55,0
2. »	4 300	1 600	37,2
3. »	6 900	1 600	23,2

rekke jern- og metallindustrien og på teknisk personell, helsepersonell og hushjelper.

Arbeidsløysa har fortsatt vært begrenset til kortvarig sesongmessig vinterarbeidsløysa. Denne har imidlertid først og fremst rammet enkelte distrikter. Den registrerte arbeidsløysa var i 1957 ubetydelig høyere enn foregående år, særlig i månedene mars—juni. En vesentlig del av økingen skyldes større ledighet blant skogsarbeiderne fordi hogstsesongen sluttet tidligere. Til motarbeiding av vinterarbeidsløysa ble det i budsjettåret 1956—57 nyttet 12,9 mill. kroner (kap. 402 på statsbudsjettet) til igangsetting av ekstraordinært arbeid. Beløpet fordelte seg med 4 mill. kroner på kommunale hjelpearbeider (av dette 2 mill. kroner på bygdeveier med statsbidrag) og 8,9 mill. kroner på statlige. Av bevilgningene for budsjettåret 1956—57 er videre 3,1 mill.

Tabell 25. Sysselsatte lønsmottakere.¹

	3. kv. 1955	3. kv. 1956	3. kv. 1957	Endring 3. kv. 1956— 3. kv. 1957	Prosentvis endring
Jordbruk og skogbruk	65 636	63 986	58 421	— 5 565	— 8,7
Fiske og fangst	3 678	3 935	4 331	396	10,1
Bergverksdrift m. v.	9 855	10 032	9 761	— 271	— 2,7
Industri	333 845	333 611	336 478	2 867	0,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	108 309	96 506	104 969	8 463	8,8
Kraft- og vannforsyning	12 333	12 351	12 122	— 229	— 1,9
Varehandel	121 139	124 582	128 553	3 971	3,2
Finansinstitusjoner og eiendomsdrift..	19 822	20 297	21 362	1 065	5,2
Sjøtransport (inkl. utenriksfart)	56 021	56 983	59 360	2 377	4,2
Annens samferdsel (inkl. N. S. B.)	69 606	71 527	72 503	976	1,4
Offentlig administrasjon og forsvar ...	55 964	57 683	59 408	1 725	3,0
Offentlig og privat tjenesteyting	98 622	101 708	105 266	3 558	3,5
Personlig tjenesteyting	68 312	66 096	63 727	— 2 369	— 3,6
I alt	1 023 142	1 019 297	1 036 261	16 964	1,7

¹ Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

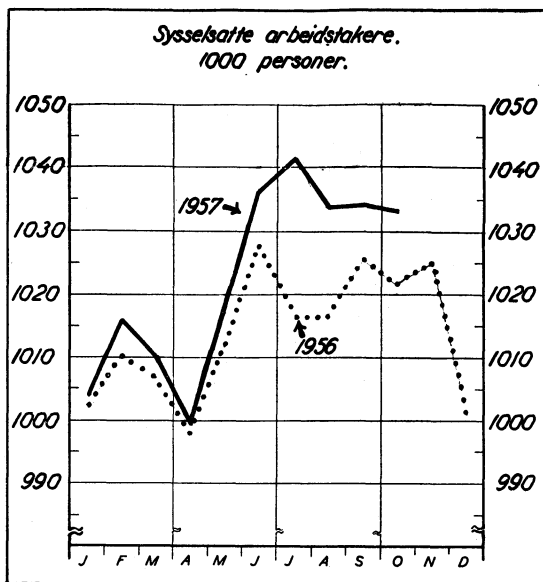

Fig. 17.

kroner gått med til dekning av merutgifter ved vinterarbeidsdrift på ordinære kommunale arbeidere vinteren 1955—56. De ekstraordinære arbeidere har særlig pågått i månedene februar, mars og april. I denne tiden ble det sysselsatt nesten 3 000 mann. I alt ca. 1 800 av disse var i Nord-Norge.

Tabell 25 gir fordelingen av lønsmottakerne på næringer. Ved en sammenlikning med tallene i tabell 23 som gir den prosentvise fordeling av hele yrkesbefolkningen på næringer, må en være oppmerksom på at bare en mindre del av yrkesbefolkningen i jord- og skogbruk og fiske er lønsmottakere, mens dette gjelder en overveiende del av yrkesbefolkningen i industri, bergverksdrift og sjøtransport.

Tallet på sysselsatte lønsmottakere økte med 16 964 personer eller 1,7 % fra tredje kvartal 1956 til tredje kvartal 1957. Halvparten av økingen faller på bygge- og anleggsvirksomheten. Som følge av bygningsarbeiderstreiken er tallet

Tabell 26. Lønsmottakere i industrien.

	Pr. 30. september			Endring	
	1955	1956	1957 ¹	30. juni 1956— 30. juni 1957	30. sept. 1956— 30. sept. 1957
Fiske- og kjøtthermetikkindustri	9 040	7 797	8 237	1 342	440
Næringsmiddelindustri (ikke hermetikk)	34 538	35 012	34 036	— 781	— 976
Drikkevare- og tobaksindustri	5 307	5 175	5 189	— 176	14
Tekstilindustri	19 740	20 027	19 777	109	— 250
Skotøyindustri	6 475	6 351	6 255	— 51	— 96
Annen bekledningsindustri	22 859	22 288	21 937	4	— 351
Sagbruk og høvlerier	11 865	11 394	10 945	— 404	— 449
Annen treindustri	4 771	4 682	4 403	— 232	— 279
Møbel- og innredningsindustri	15 190	14 373	14 629	127	256
Treforedlingsindustri	26 746	26 856	26 948	82	92
Grafisk industri, forlag m. v.	18 325	18 784	19 369	519	585
Lærindustri	2 538	2 593	2 611	21	18
Gummivareindustri	3 652	3 197	3 333	— 86	136
Kjemisk grunnindustri	10 145	10 476	10 809	381	333
Olje- og fettindustri	4 606	4 871	4 400	— 213	— 471
Kjemisk industri ellers, kull- og mineral- oljeforedling	5 752	5 619	5 750	— 10	131
Jord- og steinvareindustri	12 581	12 107	12 388	— 98	281
Primær jern- og metallindustri	19 017	19 489	19 692	193	203
Jern- og metallvareindustri	22 588	22 080	22 278	— 61	198
Maskinindustri	13 154	13 420	13 350	160	— 70
Elektroteknisk industri	13 924	14 000	14 802	554	802
Skipsindustri	27 402	29 433	30 230	1 118	797
Annen transportmiddelindustri	18 705	18 697	18 755	74	58
Diverse industri	5 647	5 733	5 584	— 65	— 149
I alt	334 567	334 454	335 707	2 507	1 253

¹ Tallene stemmer ikke med tabell III i tabellverket, da de i tabellen ovenfor er justert i samsvar med de korreksjoner som de årlige totaltellingene pleier å gi.

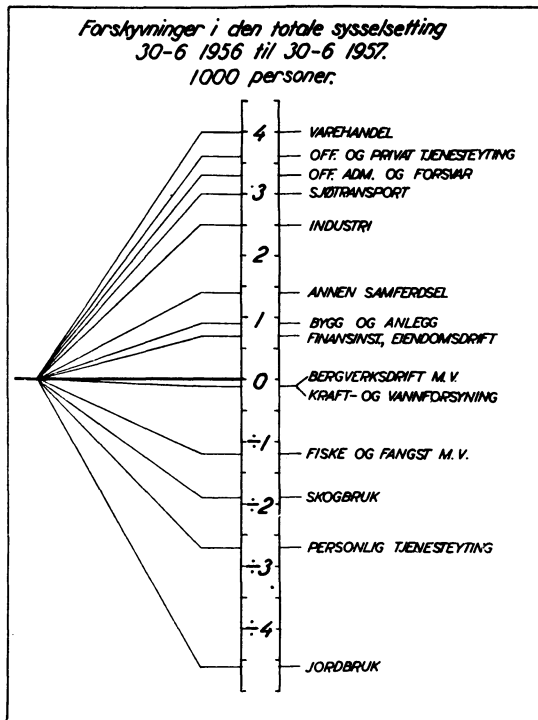

Fig. 18.

for tredje kvartal 1956 ekstraordinært lavt. Det er beregnet at noe over 6 000 av økingen i denne gruppen skyldes dette forhold. Betydelig øking var det videre i varehandel med 3 971 personer (3,2 %), offentlig og privat tjenesteyting med 3 558 (3,5 %), industri 2 867 (0,9 %) og sjøtransport 2 377 (4,2 %).

Lavere sysselsetting enn i tredje kvartal 1956 var det særlig i jordbruk og skogbruk med en reduksjon på 5 565, hvorav 3 765 i jordbruk, og i personlig tjenesteyting med 2 369. Nedgangen i den siste gruppen skyldes i sin helhet lønt husarbeid, hvor sysselsettingen sank med vel 3 600.

Den sesongmessige øking i industrien i første halvår 1957 var betydelig større enn i 1956. Ved utgangen av desember 1956 var sysselsettingen i industrien 800 høyere enn ved foregående årsskifte. Ved utgangen av juni var sysselsettingen 2 500 høyere enn ett år tidligere og ved utgangen av september 1 250 høyere.

Tallet på lønsmottakere og endringene i sysselsettingen i de enkelte industrigrupper de tre siste år går fram av tabell 26. Ved utgangen av september 1957 var økingen størst i forhold til foregående år i elektroteknisk industri, skipsindustri, grafisk industri og fiske- og kjøtthermetikkindustri. Lavere sysselsetting enn i 1956 var det særlig i næringsmiddelindustri (eksklusive

hermetikk), olje- og fettindustri, sagbruk og høvlerier og bekledningsindustri (eksklusive skotøy).

I bygge- og anleggsvirksomheten, hvor tallet på lønsmottakere sank i 1955 og 1956, har sysselsettingen de tre første kvartaler av 1957 igjen vært høyere enn foregående år. Dette gjelder særlig byggevirksomheten, som ved utgangen av september sysselsatte 1 950 lønsmottakere flere enn i fjor på samme tid. Tabell 27 viser den gjennomsnittlige kvartalsvise sysselsetting i bygge- og anleggsvirksomheten de siste tre år. På grunn av streiken i fjor sommer er tallene for tredje kvartal 1956 ikke sammenliknbare med tallene for tilsvarende kvartal 1955 og 1957. Som nevnt foran har sannsynligvis streiken påvirket gjennomsnittet for tredje kvartal 1956 med noe over 6 000 personer.

Tabell 27. Sysselsatte lønsmottakere i bygge- og anleggsvirksomhet.¹

1955.....	1. kvartal	94 864
	2. »	97 510
	3. »	108 309
	4. »	101 164
1956.....	1. kvartal	84 520
	2. »	92 396
	3. »	96 506
	4. »	98 247
1957.....	1. kvartal	85 544
	2. »	93 452
	3. »	104 969

¹ Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

I tabell 28 er det gitt tall for endringene i sysselsettingen i de enkelte grener av bygge- og anleggsvirksomheten. I anleggsvirksomheten har økingen særlig funnet sted i statlig og privat anleggsvirksomhet, mens den kommunale og fylkeskommunale anleggsvirksomhet har ligget lavere enn ett år tidligere. Økingen i den statlige anleggsvirksomhet faller i første rekke på kraftanlegg under Vassdrags- og elektrisitetsvesenet. Noe øking har det også vært i Statens vegvesen. Nevneverdig lavere sysselsetting har det bare vært ved jernbaneanleggene.

Tabell 28. Endring i tallet på sysselsatte lønsmottakere i bygge- og anleggsvirksomhet 1956—57.

	31. mars 1956— 31. mars 1957	30. juni 1956— 30. juni 1957	30. sept. 1956— 30. sept. 1957	Sysselset- ting pr. 30. sept. 1957
Kommunal og fylkeskommunal byggevirksomhet ..	— 156	— 281	— 331	1 774
Statlig byggevirksomhet	— 123	— 230	— 264	616
Privat byggevirksomhet	655	1 093	2 537	64 264
Byggevirksomhet i alt	376	582	1 942	66 654
Kommunal og fylkeskomm. anleggsvirksomhet ..	— 305	— 666	— 467	13 214
Statlig anleggsvirksomhet	— 72	318	645	16 558
Kommunal og fylkeskomm. anleggsvirksomhet ut- ført av privat entreprenør	— 214	— 490	— 450	2 849
Statlig anleggsvirksomhet utført av privat entre- prenør	707	598	550	2 803
Annen privat anleggsvirksomhet	799	573	663	7 190
Anleggsvirksomhet i alt	915	333	941	42 614

Jordbruk.

Planteavl.

Korndyrkingen har fortsatt økt, siste år med 133 000 dekar eller 6,7 prosent. Det er den største økingen på ett år siden 1949. Arealet av høstsæd gikk sterkt tilbake igjen etter økingen i 1955 og 1956. Vårhveten gikk også tilbake, med 22,7 prosent siden 1956. Samlet hvetearreal var 141 000 dekar i 1957 mot 308 000 dekar i 1949. Byggarealet økte siste år med hele 266 000 dekar eller 24,5 prosent. Det er den største øking siden 1949, og arealet var i 1957 1,35 mill. dekar mot ca. 400 000 dekar i 1949. Arealet av havre og blandkorn gikk tilbake siste år med henholdsvis 8,7 og 17,7 prosent. Hele kornarealet var i 1957 ca. 2,15 mill. dekar, og det var en sterk øking fra året før i alle viktigere korn-distrikter. I forhold til 1949 er kornarealet økt med nær 40 prosent. Østlandsfylkene, Rogaland og Nord-Trøndelag har økt korndyrkingen sterkt, mens arealet i en del fylker ellers er gått svært tilbake.

Potetarealet gikk tilbake med nær 30 000 dekar eller 5,1 prosent siste år. Det var nedgang i de fleste fylkene sønnafjells, men noe øking i Trøndelag. Også i forhold til 1949 var det en nedgang på ca. 5 prosent for landet under ett, men med øking i noen fylker — vesentlig i Trøndelag.

Arealet av fôrnepe og fôrbete gikk noe ned siste år, mens kålrotarealet viste liten endring og fôrmargkål viste øking. Samlet areal av rotvekster og fôrmargkål var 152 000 dekar i 1957 mot 156 000 dekar i 1956.

Grønnsakarealet gikk også tilbake siste år i

de fleste fylkene, i alt med ca. 7 000 dekar eller 10 prosent. Arealet var likevel betydelig større enn i 1949.

Arealet av grønnfôr økte siste år, særlig utenom korndistriktene. Mest på grunn av den økte korndyrkingen er arealet av åker og hage i alt økt fra år til år siden 1949. Økingen siste år var 95 000 dekar eller 3 prosent. Siden 1949 er åkerarealet økt med 585 000 dekar. Det er Østlandsfylkene, Rogaland og Trøndelag som har den største økingen.

Arealet av eng til slått har fortsatt gått tilbake, både på dyrket jord og natureng. Arealene til beite på innmark var også noe mindre enn i 1956. Samlet jordbruksareal viser liten endring, men arealet av dyrket jord er økt, og naturlig eng er gått tilbake. Siden 1949 er arealet av dyrket jord økt med ca. 3 prosent, og jordbruksareal i alt er gått tilbake med vel 1 prosent.

Forbruket av kunstgjødsel var i alt 105,9 mill. kg verdistoff i 1957 mot 95,1 mill. kg i 1956, en øking på 11 prosent. For kvelstoff var økingen 15 prosent, for fosfor 12 og for kalium 8 prosent.

Vinteren 1956—57 var mild, og det var forholdsvis lite snø. Det var mildt i april måned, og det tegnet til tidlig vår. Første halvdel av mai var imidlertid kald og regnfull, og våronna ble forsinket 8—14 dager over Østlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag. På Sørlandet, Vestlandet og i Nord-Norge var det stort sett normal vår. De siste dagene av mai var det varmt og pent vær over det meste av landet, med gode forhold for våronnarbeidet.

I juni var det vekslende temperatur og forholdsvis kaldt i slutten av måneden, men stort

sett var det bra vekstvilkår sønnafjells. På Sørlandet var det noe tørt, men ellers var det normal nedbør. Nordafjells var det lite sol, lav temperatur og mye nedbør, så veksten ble satt betydelig tilbake.

Fra omkring 10. juli var det varmere vær. Over hele Sør-Norge var det mye nedbør, delvis som lokale regn- og haglbyger som gjorde skade, særlig på Østlandet. Det var varmt og drivende vær i slutten av måneden, særlig i Nord-Norge. I august var det fortsatt mye nedbør sønnafjells, til dels som lokale byger, med skadeflom flere steder på Østlandet. Nordafjells var det mer normal nedbør og perioder med varmt, drivende vær. Utover i september og oktober var det fortsatt fuktig vær og mye nedbør sønnafjells, og det var få dager med sol og vind. Jorda ble oppbløtt, så det var vanskelig å komme ut på jordene med tyngre redskap, særlig over Østlandet og Rogaland. Trøndelag hadde mindre enn normal nedbør i september, men i oktober var det også her mye nedbør og dårlig bergingsvær. Nord-Norge hadde mindre nedbør og bedre bergingsvær i september og oktober.

De store nedbørsmengdene over det meste av landet førte til store avlinger av høy og grønnfôr, mens korn, poteter og rotvekster ga til dels langt under middelsårsavl. Værforholdene førte til nedsatt kvalitet både for eng- og åkervekster, til dels i meget sterk grad, og ved utgangen av oktober sto det ennå ute en del korn, poteter og rotvekster.

Den samlede avling fra innmark er foreløpig beregnet til 2 172 mill. føreheter og 98 prosent av et middelsår. I 1956 var avlingen fra innmark 2 209 mill. føreheter.

Engvekstene overvintret for det meste bra sønnafjells og fikk en god start fra våren av og rikelig nedbør utover sommeren. Nordafjells var overvintringen mindre god, og den kalde forsommeren sinket veksten. Rikelig nedbør førte til jamt over store høymengder i de fleste fylkene. Sønnafjells var høyavlingen for det meste omkring 105—110 prosent av middelsårsavl, noe mer i Hedmark og Agderfylkene. Trøndelag og Nordland fikk omkring middelsårsavl, Troms noe mindre og Finnmark noe mer. Eng på dyrket jord ga i gjennomsnitt for landet 107 prosent av middelsårsavl og naturenga 104 prosent. Samlet høyavling fra innmark er beregnet til 3 023 000 tonn mot 2 807 000 tonn i 1956.

Bergingsforholdene var for det meste vanskelige sønnafjells, og kvaliteten ble mindre god. Særlig på Østlandet sto mye høy lenge ute og ble sterkt skadd. I Trøndelag var kvaliteten mer tilfredsstillende, i Nord-Norge noe vekslende, men stort sett bra.

Engfrøavlingene ble ujamne. Det gikk sent med modningen, og bergingsforholdene var van-

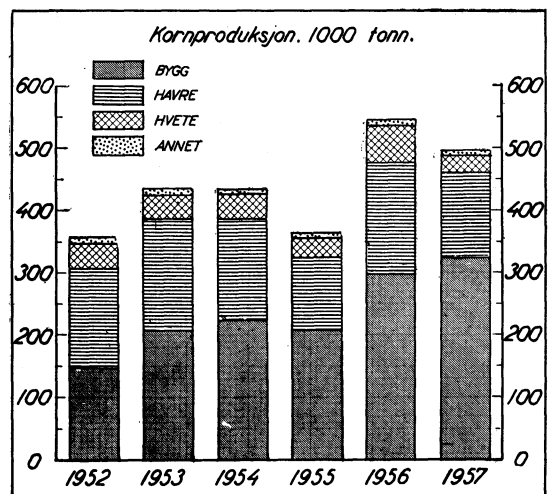

Fig. 19.

skelige, særlig for timoteifrø. Avlingene ble små og kvaliteten jamt over dårlig.

Kornet ble sinket noe i utviklingen, dels av sen vår, dels av kjølig vær i juni, særlig nordafjells. Med unntak av strøk med regn- og haglskader sto kornåkrene jamt over bra i juli. Veksten ble etter hvert i frodigste laget, det ble tidlig mye legde, og vårhvete og havre modnet sent og ujamt. I juli—august tegnet det til over middelsårsavl, men anslagene ble senere sterkt redusert. Fylkesvis ble kornavlingene ujamne, for det meste under et middelsår. Som gjennomsnitt for landet ga bygg og havre henholdsvis 89 og 90 prosent av middelsårsavl, vårhvete 83 prosent og høstsæden 84 prosent. Samlet kornavling er foreløpig beregnet til 495 000 tonn eller 89 prosent av middelsårsavl mot 545 000 tonn og 105 prosent i 1956. Det var for det meste svært vanskelige bergingsforhold over Østlandet. Det fuktige været førte til mye groing, selv i stående åker. Lite korn blir skikket til såkorn, og avlingens verdi er redusert. Trøndelag og Vestlandet hadde noe bedre bergingsforhold i september, men i Trøndelag ble likevel mye korn stående lenge ute.

Potetene ble sinket i veksten av den kjølige forsommeren nordafjells, men utviklet seg ellers i landet tilfredsstillende. Værtypen utover sommeren ga gode vilkår for tørråte, men selv om sprøytingen ble hindret av regnværet, fikk angrepene ikke det omfang som en kunne ha ventet. Avlingene ble likevel svært ujamne og lå for de fleste fylkene under middelsårsavl. For landet under ett er potetavlingen anslått til 1 042 000 tonn og 82 prosent av et middelsår, mot 1 392 000 tonn og 104 prosent i 1956. Foruten tørråteangrep i vekslende grad, var det også endel angrep av blautråte som har redusert kvaliteten.

Rotvekstene utviklet seg bra fra våren av, og det var ikke særlig store angrep av jordloppe. Den rikelige nedbøren førte til store bladmengder. Rotavlingene er anslått til 95 prosent av middelsårsavl for kålrot og noe mindre for fôrnepe. Fôrbete ga 88 prosent av middelsårsavl. Avlingene av grønnfôr var jamt over store.

Beitene fikk en bra start fra våren av og hadde god vekst i lavlandet. Fjellbeitene ble satt sterkt tilbake i juni, men tok seg senere bra opp.

Det var lite vinterskade på frukttrær og bærbusker. Frukttreblomstringen var noe forsinket på grunn av det kalde været i mai. Blomstringen var ujamn, og da bestøvingsforholdene mange steder var mindre bra, ble også kartsettingen ujamn. Det var mange steder sterke angrep av skurv og rognebærmøll og lokale haglskader.

I alt er fruktavlingen i 1957 beregnet til 64 700 tonn eller litt mindre enn i 1955. I 1954 og 1956 var fruktavlingen ca. 95 000 tonn.

Utbyttet av sommer- og høstepler er beregnet til 16 600 tonn eller 75 prosent av middelsår, mot 22 400 tonn i 1956. Prosenten i forhold til middelsår veksler fylkesvis mellom 10 i Nord-Trøndelag og 100 i Oppland og Telemark.

For vinterepler er avlingen beregnet til 28 300 tonn eller 72 prosent av middelsår, mot 44 200 tonn i 1956. Fylkesvis veksler her prosenten mellom 5 i Nord-Trøndelag og 100 i Telemark.

Pæreavlingen er beregnet til 6 700 tonn eller 73 prosent av middelsår. Det er omtrent det samme som i 1956. I 1955 var pæreavlingen 9 000 tonn. Også pæreavlingen er svært ujamn — mellom 40 prosent av middelsår i Østfold og Rogaland og 110 prosent i Sogn og Fjordane.

Plommeavlingen er beregnet til 9 600 tonn eller 66 prosent av middelsår, mot 16 700 tonn i 1956. Fylkesvis varierer det mellom 15 prosent av middelsår i Nord-Trøndelag og 100 prosent i Sogn og Fjordane.

Avlingen av kirsebær og moreller er beregnet til 3 600 tonn eller 77 prosent av middelsår, mot 4 900 tonn i 1956. Også her er utbyttet svært vekslende.

Bærene slo stort sett godt til. Bæravlingen er i alt beregnet til 29 900 tonn mot 28 400 tonn i 1956. Av bærslagene ga rips, stikkelsbær og solbær litt over middelsårs avling, jordbær og bringebær henholdsvis 94 og 99 prosent av middelsår. De fylkesvise variasjoner er langt mindre for bærene enn for frukten.

Grønnsakarealet var noe mindre i 1957 enn i 1956, men de fleste grønnsakene slo godt til over hele landet. I alt er avlingen av grønnsaker på friland beregnet til 123 300 tonn mot 133 600 tonn i 1956. Avlingen av kål av alle slag er beregnet til 71 300 tonn eller 105 prosent

av middelsår, gulrotavlingen er beregnet til 37 000 tonn eller 108 prosent av middelsår.

Avlingen av tomater under glass er beregnet til 8 300 tonn mot 8 500 tonn i 1956. Agurker under glass ga i alt 2 400 tonn mot 2 500 tonn i 1956.

Maskiner og redskaper.

Mekaniseringen av jordbruket har fortsatt. En kan nevne at det i de ni første måneder av 1957 ble innført 6 744 traktorer til jord- og skogbruk. Tilsvarende tid i 1956 ble det innført 4 746. En regner med at det nå i alt er ca. 45 000 traktorer i jordbruket, hvorav ca. 7 000 er 2-hjuls traktorer. Tallet på skurtreskere er økt til ca. 3 500. I forhold til kornarealet har intet annet land i Europa så mange skurtreskere som Norge.

Etter oppgaver fra Driftskredittkassen for jordbruket var det pr. 1. juli 1957 i drift 2 669 maskinstasjoner med 3 266 traktorer, 3 098 ploger, 3 446 harver og 1 595 traktor-slåmaskiner, foruten et betydelig maskinutstyr ellers.

Husdyrholdet.

Hesteholdet er fortsatt gått tilbake, siste år med 6,5 prosent. Siden 1949 er tallet på hest gått tilbake med 65 000, eller nær en tredjedel. Det er forholdsvis sterkest nedgang for føll og unghest, mens det er langt flere gamle hester nå enn i 1949. Alle fylkene har nedgang i hesteholdet, fra 25 til 40 prosent siden 1949.

Tallet på storfe i alt viste små endringer fra 1956 til 1957. Det var en svak nedgang for kyr og kviger, 1,5 prosent, og noe nedgang for okser over 1 år, mens det var en øking på 3 prosent for storfe under 1 år. Det var gjennomgående nedgang i storfeholdet over Østlandet og noe øking i Rogaland og Nord-Norge. Siden 1949 er storfeholdet gått tilbake med ca. 10 prosent. Tallet på kyr er redusert med nær 140 000 eller 18 prosent. Av fylkene er det bare Rogaland som har flere kyr nå enn i 1949. Ellers var nedgangen minst i Trøndelag og størst over Østlandet.

Saueholdet har de siste årene gått noe tilbake, men i 1957 var det liten endring fra året før. I forhold til 1949 er det en øking på 5 prosent. Det er noe færre voksne sauer, men flere lam. Saueholdet er økt siden 1949 i Nord-Norge, på Vestlandet — særlig i Rogaland, og i Agder, mens det på Østlandet bare er Buskerud som har økt saueholdet siden 1949.

Tallet på geit viste også liten endring siste år, sett for landet under ett. Det var litt flere voksne geiter, men færre kje enn i 1956. Fylkesvis var det til dels store endringer i forskjellig retning. Siden 1949 er geiteholdet redusert med 25 pro-

sent, men det er mindre nedgang for voksne geiter enn for kje. Også i forhold til 1949 er det stor forskjell fylkesvis, men bare Buskerud og Troms har økt geiteholdet siden 1949.

Svineholdet var i 1956 usedvanlig stort og gikk tilbake i 1957 med ca. 47 000 eller vel 9 prosent. Tallet var gått ned i de fleste fylkene. Det var nedgang både for avlssvin, slaktesvin og smågriser. Svineholdet i 1957 var likevel noe større enn i 1949. Det var særlig sterk øking i Rogaland, som har fordoblet svineholdet siden 1949. Noen fylker hadde mindre svinehold i 1957 enn i 1949.

Tallet på voksne høns pr. 20. juni var ca. 3 prosent mindre i 1957 enn i 1956. Det var noe nedgang i de fleste fylkene. Kyllingtillegget i 1956 var forholdsvis stort, og tallet på kyllinger pr. 20. juni 1957 viste sterk nedgang fra året før. For enkelte fylker var nedgangen 30—40 prosent, og for landet under ett 22 prosent eller nær en halv million kyllinger.

Opgavene fra Statens Kornforretning over omsetningen av kraftfôr til grossist viser at det i de ni første måneder av 1957 ble omsatt ca. 369 000 tonn mot ca. 502 000 tonn samme tid i 1956.

Fra 1. juli 1956 ble rasjoneringen av kraftfôr opphevet, samtidig med at prisene ble satt opp. Bruk over 10 dekar har rett til kjøp av kraftfôr med prisfradrag. Anvisninger for slikt kjøp blir gitt i forhold til areal og dyretall på bruket.

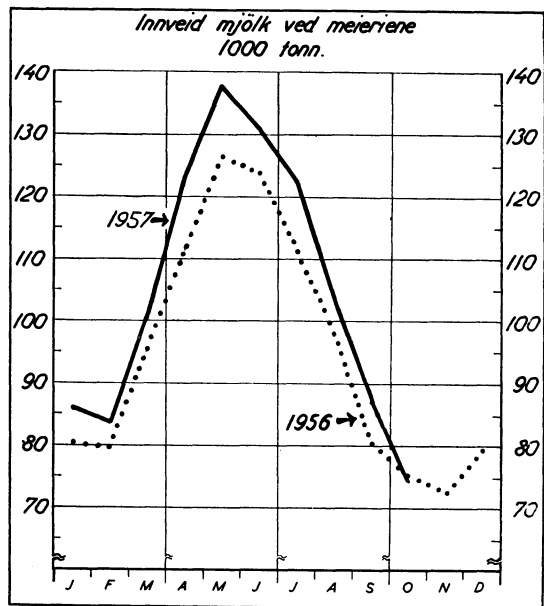

Fig. 20.

Den innveide mjølkemengden ved meieriene var de første ni månedene av 1957 under ett 7 prosent større enn i samme tidsrom i 1956. For de enkelte månedene har prosenten vekslet mellom 5 i februar og 10 i

april og juli. Smørproduksjonen har i de samme ni månedene vært 33 prosent større enn i 1956, produksjonen av hvit ost 4 prosent mindre og produksjonen av brun ost 7 prosent mindre.

Tallet på førstegangskontrollerte slakt viser for de første ni månedene under ett ingen vesentlig endring i tilførselen av storfe- og hestelakt, litt øking i tilførselen av geit og gjøkalv og litt nedgang for svin, sau og spekalv. Av storfe var tilførselen større enn i 1956 i januar og mai—august, av hest i januar, mars og mai—juli, av svin i januar, juni og juli, av sau i mars—juli, av spekalv i mars og juli, av gjøkalv i april—august, mens det for geit har vært større tilførsel i alle de ni månedene.

Byråets beregninger over husdyrproduksjonen viser følgende tall for produksjon i tonn:

	1949—50	1954—55	1955—56
Kumjølke ...	1 609 024	1 547 562	1 559 000
Geitemjølke ..	21 120	19 741	19 135
Kjøtt	54 066	63 034	60 214
Flesk	42 628	49 924	54 243
Egg	26 665	27 959	29 520
Ull	3 067	3 599	3 536

Beregningene gjelder perioden mellom to tellinger (20. juni—20. juni). Under kjøtt er ikke tatt med fjørfe, reinsdyr og vilt. Reduksjon av buskapen er ikke regnet som produksjon i året.

Den sterke økingen i husdyrproduksjonen i de første etterkrigsår kulminerte stort sett i 1949—50. Siden har endringene vært forholdsvis små og gått i begge retninger.

Priser og lønninger m. m.

Jordbruksavtalen av 19. april 1956 gjelder med visse justeringer inntil 1. juli 1958. Innen 1. mars 1958 skal det tas opp forhandlinger om en ny prisavtale.

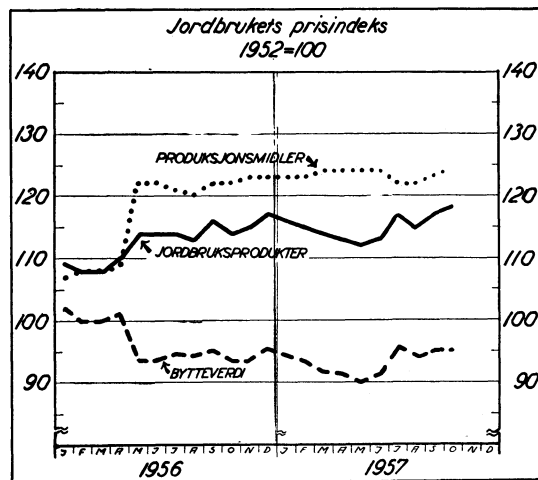

Fig. 21.

Prisnivået for jordbrukets produkter og produksjonsmidler har stort sett vært forholdsvis stabilt i 1957.

Tabell 29 viser jordbrukets prisindeks (utarbeidd ved Norges Landbrukshøgskole) med nytt beregningsgrunnlag og med 1952 som basisår. Prisene som denne serien bygger på, er veide gjennomsnitt av distriktspriser, mens den tidligere indeksserien gjaldt Oslo-priser. Tallene er nedenfor satt opp kvartalsvis som uveide gjennomsnitt av de månedlige indekstall.

Tabell 29. *Jordbrukets prisindeks.*
1952 = 100.

	Jordbruksprodukter			Produksjonsmidler
	I alt	Plante- produkter	Husdyr- produkter	
1955:				
3. kvartal	111	126	107	104
4. »	111	111	111	106
1956:				
1. kvartal	108	123	105	108
2. »	113	129	109	118
3. »	114	107	116	121
4. »	115	93	121	123
1957:				
1. kvartal	115	97	119	123
2. »	113	99	116	124
3. »	116	99	121	122

For jordbruksprodukter i alt var indekstallet for 3. kvartal 1957 2 poeng høyere enn for samme kvartal 1956. Tallet for planteprodukter var noe lavere enn året før. Indekstallet for husdyrproduktene var i alt noe høyere enn året før, til tross for noe nedgang for mjølk.

Statens Kornforretnings grunnpriser for norsk korn er de samme for avlingsåret 1957 som for året før, med henholdsvis 90, 83, 70 og 61 øre pr. kg for hvete, rug, bygg og havre. På grunn av de vanskelige bergingsforholdene for kornet ble det maksimale pristrekk for kvalitetsfeil noe redusert, og prisene for fôrkorn ble økt med kr. 2,00 pr. 100 kg. For fôrbygg ble grunnprisen satt til 65 øre pr. kg. Bestemmelsen om at norsk salgskorn må leveres til Statens Kornforretning eller annen godkjent kjøper ble opphevet i oktober 1957. Men Kornforretningen har plikt til å kjøpe norsk korn som før. Satsene for korntrygden er uforandret 19 øre pr. kg for inntil 1 000 kg matkorn pr. bruk og for fôrkorn 14 øre (hvete, rug, bygg), eller 10 øre (havre og blandkorn) pr. kg for en mengde som er avgrenset etter husdyrholdet på bruket.

På grunn av de store avlingene i 1956 var prisene på de fleste planteprodukter ellers forholdsvis lave i hele første halvår av 1957. For poteter var således produsentprisen på Oslo-markedet kr. 19,00 pr. 100 kg mot 30—40 kroner i første halvår av 1956. Utover høsten ble det noe strammere priser, og i september var potetprisen kr. 22,50 mot kr. 17,20 året før.

For hodekål og gulrøtter var produsentprisen i september 1957 i Oslo 20 og 35 kroner pr. 100 kg eller om lag som på samme tid året før.

Prisene på norsk frukt var høsten 1957 betydelig høyere enn året før.

Etter pristilleggene for kjøtt og flesk høsten 1956 var det bare små prisendringer i 1957. Det var noen prisjusteringer for flesk i lavere kvalitetsklasser og vanlig sesongoppgang for sau og lam omkring månedsskiftet juli—august. I én uke fra 16. september ble prisnoteringen fra Norges Kjøtt og Fleskesentral satt ned med inntil kr. 1,50 pr. kg for storfe og svin i forbindelse med et realisasjonssalg av lagervare.

Som justering av jordbruksavtalen ble utsalgsprisene for mjølk og fløte økt fra 11. mars 1957. Det var en lønnsøking på 3 øre pr. time i andre yrker som skulle kompenseres, og prisen på konsummjølk ble økt med 2 øre pr. liter og fløteprisene med 5—10 øre pr. liter. Utsalgsprisen på fløte ble videre økt fra 3. mai på grunn av økte avansesatser. I juni ble utsalgsprisen for fløte satt ned med kr. 0,50—1,75 pr. liter og for ost med kr. 1,35 pr. kg, og noe senere ble smørprisen satt ned med kr. 1,25 pr. kg. Disse prisreduksjonene var ledd i en regulering av levekostnadene og ble kompensert ved tillegg til det generelle statstilskott til mjølk og mjølkprodukter, regulert etter omsatt varemengde. Det gjennomsnittlige nettoutbyttet av meierimjølka i 1956 var 71,69 øre pr. kg.

Utførselen av smør og ost var betydelig større i januar—september 1957 enn året før.

Eggprisene gikk sterkt ned i de siste månedene av 1956 og i januar og februar 1957. Det var stor eggproduksjon og lave eksportpriser. I de følgende måneder gikk produksjonen sterkt tilbake, og prisene steg etter hvert til samme nivå som året før — til omkring kr. 5,20 pr. kg til produsent i Oslo-distriktet. Forholdene på eksportmarkedet ble også etter hvert noe bedre. I januar—september ble det utført 1 512 tonn egg, mot 1 159 tonn i samme tid året før.

Med virkning fra 1. april 1957 ble ullprisene satt noe opp. Noteringen ble da kr. 11,30 pr. kg for klasse A ekstra.

Ved Oslo Skinnauksjoner ble det omsatt pelskinn for ca. 44 mill. kroner i sesongen 1956—57, mot vel 35 mill. kroner i foregående sesong. Det var fortsatt minkskinnene som dominerte. Tidlig i sesongen var prisene fallende og kjøperne forsiktige. Ved siste auksjon — i juni —

var det igjen noe lettere salg og høyere priser, både for standard mink og for blårev, mens sølvrevskinn fortsatt var vanskelige å selge.

For landbrukets produksjonsmidler var det små prisendringer i 1957. For kraftfôr var prisnivået hevet til ca. 70—75 øre pr. fôrenhet fra 1. juli 1956 i forbindelse med den nye kraftfôrordningen. Fra 1. juli 1957 er maksimalprisene for kraftfôr ved salg fra grossist opphevet, og dette førte til noe prisjustering. Det er imidlertid fortsatt Statens Kornforretning som i samråd med Landbruksdepartementet fastsetter kraftfôrprisene til grossist. Etter kraftfôrordningen av 1956 ble det innført en prisrabatt på 22 øre pr. kg tilvist kraftfôr. Fra 1. august 1957 ble denne satsen senket til 20 øre, samtidig som mengdene av rabattkraftfôr pr. dyr ble satt noe ned for svin og høns, men avgrensingen på 120 kg årlig pr. dekar ble økt til 150 kg.

Kunstgjødselprisene var noe høyere våren 1957 enn våren 1956. For innkjøpssesongen 1957—58 er det små endringer fra forrige sesong. For bygningsartikler, maskiner og andre varige produksjonsmidler var prisindekstallet etter Landbrukshøgskolens beregning 114 for september 1957 mot 112 for samme måned 1956.

Arbeidslønnen i jordbruket lå etter Byråets lønnsstatistikk noe høyere for 1956—57 enn foregående år. Økingen var for menn på månedslønn omkring 10 prosent. For jordbruksarbeidere var den ledende lønnsats etter tariffen kr. 3,25 pr. time fra 1. mars 1956. Denne lønnsavtalen løper ut 15. januar 1958 og ble oppsagt i oktober 1957.

Prisnivået for jordbrukseiendommer, uttrykt ved den gjennomsnittlige skyldmarksverdi, har fortsatt steget — med 11,5 prosent fra 1955 til 1956.

Norges Landbruksøkonomiske Institutt bearbeider regnskapsmateriale fra vel 1 000 jordbruk av forskjellig størrelse fordelt over hele landet. For landet under ett er regnet ut middel-tall pr. bruk, veid i samsvar med bruksforde-

Tabell 30. *Regnskapsresultater i jordbruket. Kroner pr. bruk.*

	Inntekter	Kostnader	Driftsoverskott	
			I alt	Av dette familiens arbeidsfortjeneste
1954....	18 606	11 616	6 990	5 703
1955....	19 208	12 732	6 476	4 958
1956....	22 800	13 653	9 147	7 538

lingen etter jordbrukstelingen i 1949. De veide middeltallene svarer til en bruksstørrelse på ca. 70 dekar. Leid arbeid er her tatt med under kostnader. Driftsoverskottet skal da dekke både rentekrav og betaling for familiens eget arbeid. Hovedresultatene går fram av tabell 30.

1956 var et godt avlingsår og viste sterk øking av driftsoverskottet i forhold til tørkeåret 1955.

Tabell 31 viser jordbrukssektorens samlede inntekter og kostnader i mill. kroner. Oppgavene omfatter jord- og husdyrbruk, hagebruk, gartneri og pelsdyravl. Under inntekter er tatt med prisreguleringstilskott og trygder og statsstønad til forskjellige jordbruksformål. Etter fradrag av kostnader til driftsmidler, vedlikehold og nedskrivning av realkapital, får en det restbeløp som jordbrukssektoren har til dekning av rentekrav og godtgjøring for eget og leid arbeid. Dette beløpet svarer til faktorinntekten i Byråets nasjonalregnskap.

Tabell 31. *Totalregnskap for jordbruket. Mill. kroner.*

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring for arbeid og kapital
1952.....	1 963	813	1 150
1953.....	2 063	808	1 255
1954.....	2 298	856	1 442
1955.....	2 385	990	1 395
1956.....	2 637	1 084	1 553
1957.....	2 651	1 118	1 533

Skogbruk.

Driftsforholdene i skogbruket sesongen 1956—57 var jamt over meget gode. Snømengdene var gjennomgående mindre enn vanlig, og det var heller ingen sjenerende langvarig kuldeperiode.

De foreløpige rapporter pr. 30. juni 1957 går ut på at det i 1956—57 ble avvirket 7,95 mill. m³ bartretømmer eller ca. 200 000 m³ mer enn i 1955—56. I de senere år har de endelige tall ligget noe høyere enn de foreløpige rapporter viser. For 1956—57 er derfor avvirkingen av bartretømmer anslått til ca. 8,5 mill. m³ eller det samme som i foregående sesong.

Rapporten om tømmerdriften pr. 15. november 1957 viser at det var hogd 1 289 997 m³, og det var 15 440 hoggere i arbeid. Til samme tid i 1956 var det hogd 1 728 800 m³, og det var 17 576 hoggere i arbeid.

Tabell 32. Samlet hogst. Mill. m³.

Driftsår	Til salg		Hus- behovs- virke på gårdene	Samlet hogst
	Tømmer	Ved		
1951-52	9,5	0,8	2,8	13,1
1952-53	7,7	0,6	2,5	10,8
1953-54	7,5	0,4	2,5	10,4
1954-55	7,7	0,4	2,5	10,6
1955-56	8,6	0,5	2,5	11,6
1956-57*	8,6	0,5	2,5	11,6

For avvirking og framdrift har det stort sett vært tilfredsstillende tilgang av arbeidshjelp, mens det for visse distrikter har vært vanskelig å tilfredsstillende behovet for arbeidskraft helt ut til kulturarbeidene. Skogkulturarbeider av alle slags utføres i stigende omfang, og skogreisingsarbeidet i kyststrøkene ligger mange steder foran den plan som Skogkommissjonen av 1951 har

satt opp. Skogreisingsarbeid i innlandsdistriktene, særlig i visse høyereliggende bygder, har de siste år fått økt aktualitet.

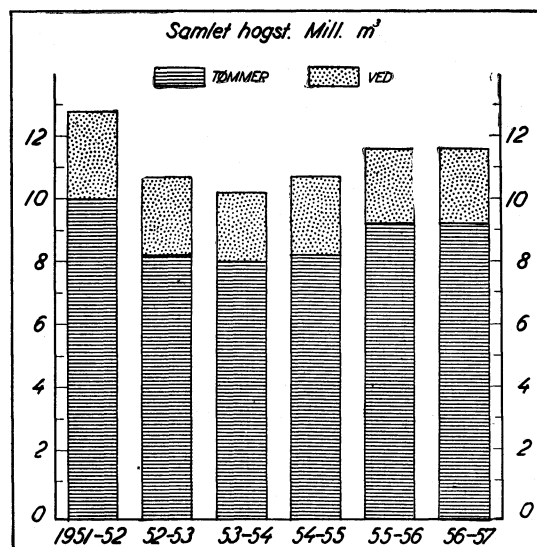

Fig. 22.

Tabell 33. Hoggere i arbeid. Etter rapporter fra skogdirektøren.

	1952-53	1953-54	1954-55	1955-56	1956-57	1957-58
Pr. 15. november	13 043	17 499	14 767	17 250	17 573	15 440
» 15. desember.	21 113	25 274	19 918	22 478	23 057	..
» 15. februar.....	27 081	24 245	23 514	24 064	24 483	..
» 15. mars.....	23 312	20 243	23 136	24 099	21 624	..
» 15. april.....	2 325	9 405	12 025	13 169	10 650	..

Tabell 34. Antall sysselsatte menn i skogbruk og fløting¹. Etter Arbeidsdirektoratets oppgaver over pliktig syketrygdede.

Dato	1952	1953	1954	1955	1956	1957
28. februar	47 100	42 200	37 300	36 400	38 400	37 300
31. mai	26 300	21 600	21 200	21 100	24 600	23 600
31. august	23 900	20 800	21 900	22 800	25 200	23 200
30. november	31 400	32 400	29 100	32 100	32 000	..

¹ Tallene avrundet til nærmeste hundre.

Ved forhandlingene om tømmerprisene for 1956—57 forelå det fra myndighetene et opplegg av 4. juli 1956 om deres vilkår for medvirking ved ordningen av årets tømmerpriser m. v. Forhandlingene på dette grunnlag ble meget langvarige, men ved oppnevnt meglingsmann ble overenskomst om tømmerprisene for 1956—57 undertegnet 13. september 1956.

Ved fastsettelsen av tømmerprisene for 1956—57 ble det av myndighetene og selgernes og kjøpernes organisasjoner vedtatt en protokoll om visse forutsetninger for overenskomsten. I stedet for ordningen med prisreguleringsavgifter og prisreguleringstilskott (Prisreguleringsfondet for tømmer og kubb), som gjaldt for driftsseasonene 1954—55 og 1955—56 og som ikke ble

fornyet, betalte treforedlingsindustrien en avgift for kjøp av granvirke i driftssesongen 1956—57. Avgiften gikk inn i et særskilt fond — «Skogtiltaksfondet» — hvis formål var å gi tilskott og lån til fellestiltak for å fremme skogbruket, herunder framdrift og avsetning av skogsvirke. Avgiften til Skogtiltaksfondet ble satt til kr. 3,25 pr. m³ fast mål tømmer og til kr. 2,50 pr. m³ løst mål kubb. Det samlede avgiftsbeløp skulle likevel ikke være høyere enn 11,05 mill. kr.

Videre var det forutsatt at det ble nye trelastpriser, idet grunnprisene for engrossalg av skurlast ble hevet med kr. 97,00 pr. standard fra våren 1957. Innlandsprisene for papir, papp og kartong ble ikke hevet på grunn av de nye priser for tømmer og kubb, men pris- og utjavningsbestemmelsene for cellulose og tremasse til innenlandsk forbruk ble revidert. Den gjeldene regulering av tømmerfordelingen på grunnlag av forsyningsloven av 1917 falt bort.

Tømmerprisene for 1956—57 ble for de viktigste tømmerlag pr. m³ fast mål for Østlandet og Sørlandet fastsatt til kr. 86,00 for midtmålt grantømmer, kr. 75,00 for midtmålt furutømmer, kr. 85,00 for skurslip av furu, og for toppmålt gran og furu 235 og 225 prosent tillegg til grunnpristabellene, hvilket svarer til henholdsvis ca. kr. 100,50 og 97,50. For Trøndelag, Møre og Romsdal og Nordland ble prisen for midtmålt gran kr. 80,72, for midtmålt furu kr. 67,36, for toppmålt gran ca. kr. 94,25 og for toppmålt furu ca. kr. 92,20.

De fastsatte priser inkluderer investeringsavgift, som ved Kronprinsregentens resolusjon av 5. oktober 1956 ble bestemt til 10 prosent av verkets bruttov verdi på vedkommende levested.

Brutto tømmerprisene økte fra 1955—56 til 1956—57 for midtmålt gran og toppmålt gran og furu mellom 2,9 og 3,0 prosent for alle distrikter. For midtmålt furu og skurslip var stigningen henholdsvis 8,7 og 6,2 prosent, men på grunn av endringene i investeringsavgiftene ble stigningen i utbetaling direkte til skogeier knapt 5,5 prosent for midtmålt furu og 2,0 prosent for skurslip. For de andre tømmer-sortene var det små endringer i investeringsavgiftene fra 1955—56 til 1956—57, slik at det ble liten forskjell i stigningsprosentene beregnet etter bruttopris og etter utbetalingspris.

Forhandlingene om tømmerprisene for 1957—58 ble vanskelige og langvarige og måtte til slutt gå til meglingsmann. Overenskomst ble derfor først sluttet 2. oktober 1957. Denne viser for Østlandet og Sørlandet en nedgang i prisene fra 1956—57 til 1957—58 med fra kr. 1,50 til kr. 2,00 pr. m³ svarende til mellom 1,7 og 2,3 prosent for de ulike tømmer-sorter. For Østlandet og Sørlandet gikk således prisen pr. m³ for midtmålt grantømmer ned fra kr. 86,00 til 84,00, for midtmålt furutømmer ned fra kr. 75,00 til kr. 73,50, for skurslip av furu ned fra kr. 85,00 til kr. 83,50 og for toppmålt gran og furu ned fra ca. kr. 100,50 og kr. 97,50 til henholdsvis ca. kr. 99,00 og kr. 96,00 pr. m³. For Trøndelag og Nordland gikk prisene ned for midtmålt gran fra kr. 80,72 til kr. 78,70, for midtmålt furu fra kr. 67,35 til kr. 66,00 for toppmålt gran fra kr. 94,25 til kr. 91,90 og for toppmålt furu fra kr. 92,20 til kr. 88,90. Nedgangen for Trøndelag og Nordland er således noe større enn for Østlandet og Sørlandet, idet den er fra 2 til 2,5 prosent for midtmålt gran og furu og toppmålt gran og 3,3 prosent for toppmålt furu.

Tabell 35. *Utdrag av tariffene for hogst og kjøring.*

	Driftsår			
	1954—55	1955—56	1956—57	1957—58
Vedhogst:				
1-meters reis . . . . . kr.	2,40	2,55	2,80	2,80
Bjørk (pr. meterfavn fra rot) . . . . . »	30,00	31,50	36,00	36,00
Barved (pr. meterfavn fra rot) . . . . . »	27,00	28,30	31,75	31,75
Hogst av merkingstømmer:				
Barket tømmer ¹ . . . . . kr. pr. m ³	8,50	9,15	9,85	9,85
tillegg pr. stokk: rot . . . . . øre	50	50	53	53
midt og topp . . . . . »	20	20	20	20
Skogkjøring:				
Lunning . . . . . kr. pr. m ³	3,85	4,20	4,55	4,55
På- og avlesning . . . . . » » »	1,95	2,05	2,20	2,20
Kjøring pr. km . . . . . » » »	2,00	2,25	2,45	2,45

¹ Siden 1955-56 betales hogst av ubarket sagtømmer midtmålt utenpå bark, med 56 % av lønn for merkingstømmer.

Tabell 36. *Tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet for midtmålstømmer av gran og barket og ubarket toppmålstømmer.¹ Beregnet i kroner pr. m³.*

	1953-54	1954-55	1955-56	1956-57	1957-58
Cellulosestømmer av gran:					
Pris for framdrevet tømmer	61,50	70,00	75,00	77,40	75,60
Driftsutgifter	37,20	42,38	45,42	48,55	48,39
Av dette arbeidslønn ca.	29,20	33,30	35,52	37,97	37,86
Tømmerets rotverdi	24,30	27,62	29,58	28,85	27,21
Driftsutgifter i % av pris	60,5	60,5	60,1	62,7	64,0
Skurtømmer, barket:					
Pris for framdrevet tømmer ²	71,00	80,10	86,10	89,10	87,75
Driftsutgifter	36,72	41,94	44,93	48,07	47,93
Av dette arbeidslønn ca.	28,50	32,55	34,75	37,20	37,10
Tømmerets rotverdi	34,28	38,16	41,17	41,03	39,82
Driftsutgifter i % av pris	51,7	52,4	52,2	54,0	54,6
Skurtømmer, ubarket:					
Pris for framdrevet tømmer ²	66,41	75,29	80,93	83,75	82,48
Driftsutgifter	31,33	35,63	37,44	40,17	40,02
Av dette arbeidslønn ca.	22,80	25,90	26,90	28,85	28,78
Tømmerets rotverdi	35,08	39,66	43,49	43,58	42,46
Driftsutgifter i % av pris	47,2	47,3	46,3	48,0	48,5

¹ Investeringsavgift kommer i tillegg. ² Middelpriis for gran og furu.

Som en forutsetning for overenskomsten erklærte partene seg enige i å henstille til regjeringen at industrien ikke ble pålagt noen avgift på skogsvirke til felles tiltak for hogstsesongen 1957—58, slik som avgiften til Skogtiltaksfondet for 1956—57. De fastsatte priser inkluderer investeringsavgift som ved Kronprinsregentens resolusjon av 25. oktober 1957 ble bestemt til 10 prosent av verkets bruttoverdi på vedkommende leveringssted.

Noteringsprisene for ved for Trøndelag, Østlandet og deler av Aust-Agder ble uforandret fra 1956. Prisene levert ved jernbane eller kai er pr. favn 60 cm lang ved kr. 113,00 for bjørk og annen hardved, kr. 86,00 for barved og kr. 70,00 for osp og annen lausved.

Overenskomsten om arbeidslønningene i skogbruket ble ved de opptatte forhandlinger prolongert for alle hovedavsnitt. Den eneste endring av betydning gjelder forholdet med dagpenger under sykdom og bedriftsulykker. Her er det inngått en avtale om at medlemmer av Skogbrukets Arbeidsgiverforening fra 1. juli 1957 skal være tilsluttet en fellesforsikring eller ha opprettet egen sykekasse eller annen ordning med sykelønn som godkjennes av hovedorganisasjonene. Hvor mye dette kan bety for en

eventuell øking av de samlede driftsutgifter er det for tiden ikke mulig å si noe nærmere om. I de beregninger over driftsutgiftene som er utført, er det derfor ikke gjort noe tillegg for dette. Da driftsutgiftene blir uforandret og tømmerprisene er lavere, blir det mindre nettoutbytte av skogsdriften i 1957—58 enn det var i 1956—57.

På grunnlag av oppgavene over tømmerpriser og tariffoverenskomster for skogsarbeid er det i tabell 36 gjengitt beregninger over de gjennomsnittlige tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet. Forutsetningene for disse beregninger er nærmere omtalt i «Økonomisk utsyn over året 1949», side 43. Ved beregning av driftsutgiftene er det gått ut fra «vanlige» driftsforhold. Vansker som fører til økte driftsutgifter er det ikke mulig å ta med i beregningene. Det er heller ikke mulig å ta hensyn til «overbetaling» ved at «vanskelighetstillegg» kan være brukt, hvor dette etter tariffen ikke skulle forekomme. Det kan også nevnes at det for alle år er regnet med at utgiftene til administrasjon utgjør 6 prosent av tømmerprisene.

Tabell 38 viser skogbrukssektorens samlede inntekter og kostnader.

Tabell 37. *Bruttoverdi, driftsutgifter og rotverdi for bartretømmer til salg.¹ Mill. kr.*

	1952-53	1953-54	1954-55	1955-56	1956—57*
Bruttoverdi	560,5	543,8	604,7	732,0	774,0
Driftsutgifter	281,8	273,3	320,8	382,4	418,0
Av dette arbeidslønn ca.	218,5	212,1	249,0	295,8	323,0
Rotverdi	278,7	270,5	283,9	349,6	356,0
Driftsutg. i % av bruttoverdi	50,3	50,3	53,1	52,2	54,0

¹ Investeringsavgift medregnet.

Tabell 38. *Totalregnskap for skogbruket. Mill. kroner.*

	1953	1954	1955	1956*	1957*
Levert skogsprodukter i alt	731	706	785	930	970
Inntekt av egne investeringsarbeider ..	40	38	36	52	57
Verdi av endring i trekapital og hogst- kvantum	14	38	23	— 3	7
Bruttoinntekt i alt	785	782	844	979	1 034
Kostnader ¹	61	64	70	80	83
Skogbrukets bidrag til nasjonalpro- duktet (nettoprodukt)	724	718	774	899	951
+ Subsidiar	13	15	13	17	17
— Avgifter	3	3	2	3	3
Godtgjøring til arbeid og kapital (fak- torinntekt)	734	730	785	913	965

¹ Kostnader omfatter leie av hest og redskap, andre varer og tjenester og kapitalslit.

Fiske.

Det samlede fangstresultat.

Årsfangsten i 1957 kom etter foreløpige anslag opp i rundt 1 550 000 tonn. Dette er 436 000 tonn mindre enn i 1956 og 108 000 tonn mindre enn gjennomsnittsfangsten for 1951—1955. Totalfangsten i 1956 var 1 986 300 tonn, som er det beste årsresultat hittil. I 1957 var det en del svikt i vintersildfisket og i skreifisket i forhold til de nærmest foregående årene. Feit- og småsildfisket ser også, når dette skrives, ut til å ville gi et forholdsvis lavt fangstutbytte. Av de fleste andre fiskesorter er det blitt fisket omtrent som vanlig. Den samlede fangstverdien i 1957 er anslått til ca. 611 mill. kr., som er 100 mill. kroner mindre enn i 1956, men 75 mill. kr. mer enn gjennomsnittlig i årene 1951—1955.

Tabell 39. *Samlet fangstutbytte.*

	Mengde i tonn	Verdi i 1000 kr.
Gj.snitt 1946—1950	1 106 206	302 387
Gj.snitt 1951—1955	1 657 645	535 612
1955	1 646 872	609 748
1956	1 986 300	711 201
1957*	1 550 000	611 000

Sysselsetting.

Tallet på fiskere synker fortsatt. Ved utgangen av 1956 var det i alt 87 267 fiskere. Av disse var 28 544 eneyrkesfiskere, 32 790 hovedyrkesfiskere og 25 933 biyrkesfiskere. Ved utgangen av 1955 var det tilsammen 90 499 fiskere.

I lofotfisket deltok det i 1957 bare 10 812 mann. I skreifisket ellers og i vårtorskfisket i Finnmark var deltakingen en del større enn i foregående år. Deltakingen i vintersildfisket er beregnet til ca. 26 600 mann.

Fiskefartøyer.

Pr. 1. juli 1957 var det i alt 38 311 hovedfartøyer med motor. Av disse var 12 583 dekte og 25 728 åpne fiskefartøyer. Den samlede brutotonnasje utgjorde 371 733 tonn. Tallet på dekte fartøyer var gått tilbake med 30, mens det var 1 021 flere åpne motorfartøyer enn til samme tid i 1956.

Torskfiskeriene.

Lofotfisket: Oppsynet ble satt 30. januar. Bortsett fra feltene ved Værøy og Røst var det gjennom hele sesongen lite fisk på de vanlige lofotfeltene. Fisket med garn, liner og juksa skuffet; særlig ga notfisket som begynte 18. mars, et svært dårlig utbytte. Det skyldes sannsynligvis særegne oseanografiske forhold at det kom så lite fisk til lofotfeltene i 1957. En kaldtvannsbarriere langs egga i Vestfjorden hemmet fiskens adkomst til de vanlige gytefeltene. En følge av dette var blant annet at det i 1957 ble et meget større fiske enn vanlig ved «Innlandet» (Hamarøy). Fra dette feltet ble det ført en del fisk — særlig notfisk — til lofotværene. Flest fiskefartøyer var det i Lofoten i uken til 9. mars. Tallet kom da opp i 2 729. Tallet på fiskere var størst i uken pr. 24/3. Det var da til stede 10 460 fiskere på 2 478 båter sammenliknet med 17 513 mann og 3 864 fartøyer i 1955. Da oppsynet ble hevet 27. april, var det fisket 23 043 tonn mot 65 921 tonn i 1956. I alt 44 prosent av totalfangsten ble fisket med garn, 39 prosent med line, 11 prosent med juksa og 6 prosent med not. De tilsvarende tall i 1956 var 33 prosent, 24 prosent, 13 prosent og 30 prosent. Prisene på fisken og biproduktene lå i begynnelsen nær minsteprisnivået, men de steg da det viste seg at tilførslene ble små. Særlig gjaldt dette fiskeprisen.

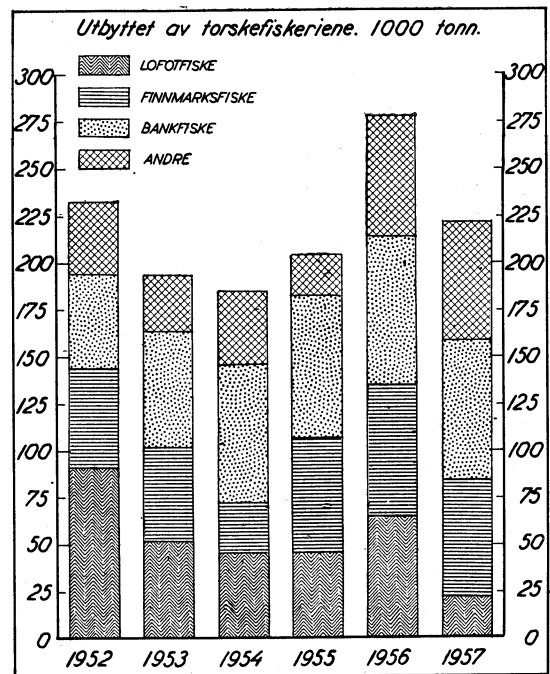

Fig. 23.

Vinterfisket i Finnmark. Fangstutbyttet ble 9 201 tonn mot 15 909 tonn året før. Det syntes å være lite fisk til stede. Troms hadde en fangstmengde på 7 086 tonn mot 8 443 tonn i 1956. Svikten var særlig stor i begynnelsen av skreisesesongen. Vesterålen og Lofotens ytterside og resten av Nordland utenom Lofotens oppsynsdistrikt hadde 11 996 tonn mot 13 794 tonn i 1956. Partiet for Vesterålen og Lofotens ytterside sank fra 11 500 tonn i 1956 til 8 888 tonn i 1957, mens fangsten for Ofoten-Helgeland steg til 3 108 tonn fra 1 326 tonn året før.

Loddetorskfisket i Finnmark slo meget godt til. Av torsk ga det 52 143 tonn mot 52 695 tonn i 1956. Det deltok 2 809 båter med 12 743 mann mot 2 545 båter og 11 896 mann i 1956. Oppsynet var i virksomhet i tiden 25/3—20/6.

Tabell 40. Skrei og loddetorsk. Bruken av fangsten.

	Totalfangst	Av dette brukt til:			Rogn	Lever	Tilvirket damptran
		Henging	Salting	Fersk og filet			
	Tonn	Tonn	Tonn	Tonn	Hl	Hl	Hl
Gj.sn. 1935—1939	155 902	68 188	80 218	7 496	58 563	153 342	74 068
» 1951—1955	131 936	54 975	57 708	19 253	46 941	150 558	75 140
1955	128 190	41 014	64 466	22 710	47 735	121 786	40 366
1956	163 046	78 859	62 939	21 248	47 678	152 924	69 692
1957	111 640	61 728	37 412	12 500	35 686	97 011	41 985

Trålfisket og fisket i fjerne farvann.

Stortrålerne fisket på alle vanlige fiskeplasser utenfor norskekysten og ved Bjørnøya. To trålere foretok hver en tur til Vest-Grønland. Pr. 31/10 forelå det 164 fangstopp-gaver fra 23 stortrålere. De hadde tilsammen 5 439 tonn saltet fisk, 7 358 tonn fersk fisk og 615 tonn biprodukter til en samlet verdi av 12,1 mill. kr. Ved samme tidspunkt i 1956 hadde 22 trålere avgitt 140 fangstopp-gaver som omfattet 6 728 tonn saltfisk, 7 927 tonn ferskfisk, 679 tonn biprodukter til en samlet verdi av 15 mill. kr.

Linefisket ved Vest-Grønland og Newfoundland samlet 45 fartøyer (i 1956 71), hvorav 5 drev spesielt kveitefiske. De gode erfaringer noen få båter hadde fra fisket ved Newfoundland året før, gjorde at svært mange innrettet seg på å prøve dette felt i 1957. Fisket der gikk bra, og det ble også fra tid til annen godt fiske ved Vest-Grønland. Kveitefisket var i det hele bra. Utbyttet av line- og trålfisket i disse farvann etter oppgaver pr. 26/10 utgjorde om lag 10 178 tonn saltfisk, 791 tonn kveite og 24 tonn frossen steinbit og uer. Dette var noe mindre enn i 1956 da deltakingen var større. Årets fiske i seg selv var meget tilfredsstillende for linebåtene.

Linefisket på feltene ved Island og i Danmarkstredet ga gjennomgående godt utbytte både av torsk og kveite. Til disse feltene ble det i sesongen utført i alt 94 turer med samlet utbytte på 2 939 tonn saltet torsk og 575 tonn fersk kveite mot 55 turer, 2 079 tonn saltet torsk og 215 tonn kveite året før. Det gikk en rekke særskilte kveiteturer til stre-det, de fleste med godt resultat. Det er også

meldt at tre linebåter drev langefiske ved Rockall. Deres fangst ble 175 tonn saltet lange og 11 tonn fersk kveite.

Til Bjørnøyfeltet og Spitsbergen er det i år meldt utført 14 lineturer og 18 turer med juksa med et samlet utbytte på 681 tonn saltet torsk, 14,6 tonn saltet hyse, 2,2 tonn saltet brosme og 882 hl lever til en verdi av i alt 976 000 kroner. I 1956 ble det utført 138 line- og juksaturer med et utbytte på 1 784 tonn saltfisk og 1 619 tonn fersk fisk.

Sildefiskeriene.

Vintersildfisket: Storsildfisket begynte på feltene mellom Runde og Grip natt til 14. januar. Under storsildfiskets tre første uker var det svært meget uvær. Inntil 2. februar var fangsten derfor bare 2 800 740 hl mot 5 307 320 hl til samme tid i 1956. Værforholdene bedret seg deretter noe, men ved storsildsesongens slutt den 14. februar var det likevel fisket 4 mill. hl mindre enn året før. Under storsildfisket var det for det meste sørøstlig til sørvestlig vind og derfor gunstigere forhold for driften nord for Stad enn sør for Stad. Da været mellom 2. og 9. februar ble bedre, viste det seg at silden på feltene sør for Stad sto dypt, slik at snurpefangstene ble små.

I det hele tatt sviktet fisket mest for snurpeflåten og mest for den delen av flåten som var stasjonert sør for Stad. Garnfisket ble jånnere enn snurpefisket. Garnbåtene hadde sannsynligvis også gjennomgående flere fangstdager. Det ble fisket 3,46 mill. hl snurpesild mot 7,10 mill. hl i 1956 og 2,2 mill. hl garnsild mot 2,5 mill. hl i 1956. Landnotfisket var uvesentlig. Samlet storsildkvantum var 5 675 977 hl mot 9 653 153 hl i 1956.

Tabell 41. *Vintersild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.*

	Totalfangst	Av dette brukt til:					
		Fersk eksport	Salting	Mjøl og olje	Hermetikk	Agn	Fersk innenlands
Gj.sn. 1946–1950	6 473	977	1 037	4 145	163	84	67
» 1951–1955	9 540	868	1 005	7 413	143	60	51
1955	10 381	1 248	1 200	7 714	119	53	47
1956	12 321	1 101	1 156	9 818	129	69	48
1957	8 555	1 143	871	6 290	157	46	48

Settegarnfisket i vårsildperioden var bra i uken til 23. februar på feltene ved Urter — Sve innover mot Røvær. Samtidig foregikk det en del snurping i Rogaland og på Sunnmøre. I uken til 23. februar ble det fisket 1 394 085 hl. Uken etter ble det tatt en del snurpefangster på Sunnmøre og i Ryfylke. Settegarnfisket avtok sterkt

og ukefangsten ble 445 775 hl. I løpet av mars måned avtok fisket hurtig. Ved avslutningen den 4. april var fangsten 2 878 663 hl mot 2 667 911 hl i 1956.

Arfangsten av vintersild i alt ble 8 554 640 hl mot 12 321 064 hl i 1956.

Tabell 42. Fangsten av vintersild fordelt etter redskapenes art. 1000 hl.

	1955	1956	1957
Snurpenot	6 681	8 719	4 905
Garn	3 601	3 568	3 600
Landnot	99	34	50
I alt.....	10 381	12 321	8 555

Feit- og småsildfisket: Feitsild-inklusive forfangstsildfisket slo forholdsvis bra til i april og mai med fiske som året før langs Mørkekysten. I juni og juli var derimot været dårlig. Fiskerne tapte følingen med silden. Det rike sildefisket året før på havet utenfor Trøndelag (Haltenbanken) gjentok seg derfor ikke. Fisket etter småsild og mussa (fabrikkråstoff) holdt seg derimot bra oppe både i Nord-Norge og i distriktet Buholmsråsa—Stad i første halvår og særlig i annet kvartal. Sør for Stad var begge slags fiske smått. Sommerperioden juli—september hadde i det hele tatt lite sildefiske. Fisket var forholdsvis jamnest og størst for distriktet Buholmsråsa—Stad, hvor fangsten besto av blandet feit- og småsild. I oktober bedret fisket seg noe i Troms og på Helgeland og fortsatte langs Mørkekysten. Sør for Stad var sildefisket fremdeles smått. Pr. 19/10 var det fisket 375 806 hl feitsild og 724 481 hl småsild. Sluttallene i 1956 var 1 079 000 hl feitsild og 1 022 000 hl småsild.

Tabell 43. Feitsild og småsild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.

	Feitsild		Småsild	
	1956	1957*	1956	1957*
Fersk eksport....	7	8	2	2
Salting.....	28	12	10	4
Mjøl og olje....	886	346	830	1 064
Hermetikk	9	10	162	200
Agn	134	100	15	16
Fersk innenlands.	15	9	3	4
I alt.....	1 079	485	1 022	1 290

Brislingfisket: Vinterfisket med flytetrål ble lite. Notfisket på Vestlandet ble tatt opp i begynnelsen av mai, men fisken viste seg småfallen, og fisket ble stoppet. I den vanlige sesong i juni ble fisket bra på strekningen Sogn—Rogaland. En del fiske foregikk også i Oslo-

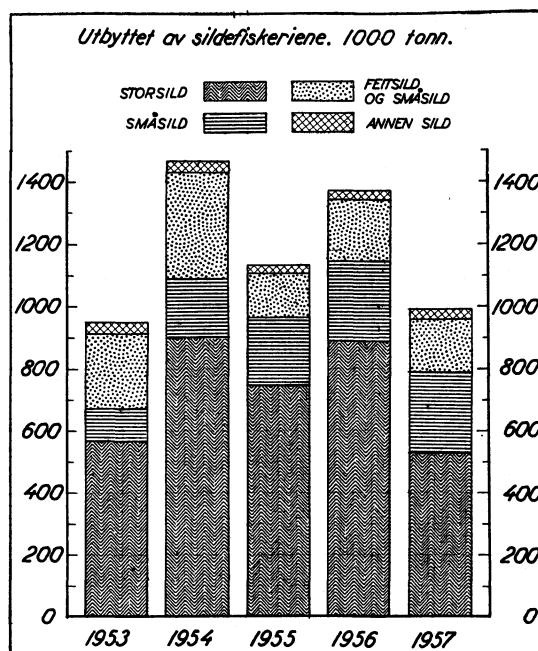

Fig. 24.

fjorden. I juni ble det fisket 359 162 skjeeper sør for Stad og 1 423 skjeeper nord for Stad. I juli tok fisket fort av, og det var smått i august og september. Som vanlig ble det et visst oppsving i oktober, blant annet med fiske i Sognefjord. Utbyttet i oktober er anslått til 30 000 skjeeper. Til slutten av oktober var det ikke kommet i gang noe trålfiske på Skagenfeltet. Samtidig var notfisket og tilgangen på råstoff til ansjosframstilling i Oslofjorden svært liten. Ved utgangen av oktober var det fisket ca. 500 000 skjeeper, som tilsvarer et normalårs kvantum.

Trålsildfisket: Det ble innbrakt 57 041 hl trålfangst mot 57 074 hl i 1956 og 53 514 hl i 1955. Fangstene ble tatt på forskjellige felter utenfor norskekysten og i Nordsjøen ellers. Fangsten i 1957 omfatter 3 955 hl levert direkte i utlandet.

I samme forbindelse kan nevnes at et forsøk en del fiskefartøyer foretok i 1957 med trålfiske etter tobis i Nordsjøen, ikke falt særlig heldig ut. Det ble hjemført 21 461 hl. Noen fartøyer leverte fangstene i Holland og Skottland. I alt ble det levert 7 599 hl tobis i utlandet, slik at totalfangsten kom opp i 29 060 hl. Det deltok ca. 20 trålere i tobisfisket.

Sildefisket ved Island: Det ble i 1957 tatt initiativ til å forsøke med fangst og hjemføring av industrisild fra Island. Fire snurpere tok opp driften i de første dager av juni og fikk hurtig full last. Da de chartrede frakte-

båter ikke var kommet til feltet på dette tidspunkt, gikk fartøyene selv hjem med fangsten. Det hurtige fisket og den vellykte overfarten oppmuntret andre fiskere til å delta. Resultatet ble at 18 fartøyer deltok i dette spesielle fiske, og det ble hjemført i alt 64 804 hl industrisild fra Nord-Island.

Den 5. juli var fastsatt som første dag for salting av norsk islandssild. En forholdsvis stor flåte deltok, men både snurpefisket og garnfisket ble tregt og langvarig. Fiskeforholdene var ikke særlig gode, og silden var temmelig småfallen. For svært mange av driverne trakk fisket ut til slutten av september. Det ble utført 236 salteturer til islandsfeltene og ført hjem i alt ca. 209 000 tønner. Året før var turtallet 214 og fangsten 221 640 tønner.

Loddefisket: Fisket i 1957 begynte allerede 21. mars på Tana mot 3. april året før. Ved utgangen av mars var det fisket 193 287 hl. Det var delvis dårlig vær, men intenst fiske når været tillot snurping. I april utgjorde loddefangsten 525 181 hl.

Da fisket sluttet i begynnelsen av mai, var det fisket 721 721 hl mot 681 224 hl i 1956. Av årsfangsten ble bare 105 hl solgt til agn og resten til sildoljeindustrien.

Andre fiskerier.

Makrellfisket på strekningen Svenskegrensen—Stad ble en del mindre enn i 1956. Fiskeforholdene var gjennomgående lite fordelaktige. Drivgarn- og dorgefisket ble derfor mindre enn året før. I tillegg ble det så godt som intet notfiske på Revet i høstsesongen. Med tillegg av det som ble omsatt utenom Norges Makrelllag, ble det i alt bragt i land 11 594 tonn mot 13 529 tonn i 1956.

Tabell 44. *Makrell, pir og gyt omsatt av Norges Makrelllag. Tonn.*

	1956	1957*
Fersk innenlands	3 779	3 894
Fersk eksport	338	1 366
Frysing	2 575	999
Salting	347	511
Hermetikk	2 255	470
Filetering	496	501
Agn	594	649
Førmjøl	2 506	2 706
Røyking	163	210
Diverse	22	5
I alt....	13 075	11 311

Seifisket ser ut til å ha hatt et normalt forløp bortsett fra at uvær hemmet vinterfisket utenfor Vestlands- og Sunnmørskysten en del.

Bankfisket fra Møre og Romsdal og den nordlige del av Sogn og Fjordane var omtrent som året før med en samlet fangst på ca. 29 000 tonn lange, brosme, skate, kveite og hå. Det er likevel en del forskyvninger mellom fiskesortene. I 1957 ble det blandt annet fisket mindre kveite enn året før.

Håbrannfisket ga 849 tonn til utgangen av september. Året før var fangstmengden på samme tid 694 tonn.

Makrellstørjefisket: De første fangstene ble tatt utenfor Hordaland den 15. juli. Fisket bredte seg etter hvert nordover inntil havområdet sør i Troms, men det var dårlig vær og lite gunstige fiskeforhold. Det gikk derfor tregt med fisket, og kvantumet lå inntil midten av september stadig under nivået året før. Fra omkring midten av september til slutten av oktober var det bra fiske flere steder mellom Øygarden og Romsdal. Det ble dessuten tatt noen fangster både lengre sør og nord. Totalfangsten av størje ble ca. 4 960 tonn i 1957 mot 4 135 tonn i 1956. I alt 896 tonn av årets parti ble fisket i Norges Råfisklags distrikt, 403 tonn i Sunnmøre og Romsdal, 990 tonn i Sogn og Fjordane, 2 429 tonn i Hordaland, 140 tonn i Rogaland, 17 tonn i Skagerakfisks distrikt og 85 tonn i Fjordfisks distrikt.

Skalldyrfiskerierne: Rekefisket antas å ha gitt et større utbytte enn i 1956, da fangsten var 6 317 tonn. Fangstutbyttet av hummer og krabbe var sannsynligvis om lag som året før.

Priser.

Mens prisene ved salg fra fisker i 1956 falt noe, bl. a. som følge av en svikt i torskeprisene, steg de i løpet av første halvår 1957. For samtlige sorter lå de om lag 5 pct. over nivået i første halvår 1956.

Avtalen av 10. februar 1956 mellom Lønns- og prisdepartementet og Norges Råfisklag om minstepriser i lagets distrikt i 1956 utløp 31. januar 1957. Den ble automatisk fornyet for ett år da partene ikke gjorde innsigelse mot avtalen innen utgangen av november 1956. Minsteprisen for sløyd hodeløs torsk over 43 cm. var som foregående år 70 øre pr. kg i Lofoten og 68 øre pr. kg i Finnmark. Det ble faktisk betalt gjennomsnittlig 76 øre pr. kg i Lofoten og 67 øre pr. kg under skreifisket i Finnmark. Prisen

i Lofoten var 5 øre høyere enn i 1956, mens prisen i Finnmark var uforandret.

Det feilsåtte lofotfiske førte til krav om ekstraordinært tilskott til fiskeriene. Over statsbudsjettet ble det bevilget inntil 7 mill. kroner for lån til fiskere som hadde hatt mislykket tur og som ikke selv kunne finansiere ny utrustning. Videre ble det av prisutjæmningsmidler gitt et ekstraordinært tilskott til førstehåndsprisene på 5 øre pr. kg for sløyd hodeløs torsk, sei m. v. som var fisket på kysten og omsatt av Norges Råfisklag, Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag eller Sogn og Fjordane Fiskesalslag. Tillegget gjaldt fra 1. mai 1957. Saktorsk brakt i land fra fjerne farvann ble gitt et tillegg på 5 øre pr. kg. For saltorsk brakt i land til A/L Utrustning på Grønland utgjorde tillegget i alt 20 øre pr. kg.

Under loddetorskfisket ble det betalt gjennomsnittlig 69 øre pr. kg eller 2 øre mer enn i foregående sesong. Gjennomsnittsprisen for levende torsk i Norges Levendefisklags distrikt gikk ned fra 87 øre pr. kg i 1956 til 85 øre pr. kg i 1957 (januar-august). For levende sei var det en nedgang fra 49 øre til 48 øre pr. kg.

Etter de nye prisreguleringsbestemmelsene for lodde ble maksimalprisen satt til kr. 9,40 pr. hl i de første 16 døgn etter at fisket var begynt og til kr. 7,75 pr. hl i resten av fisketiden. Gjennomsnittsprisen til fisker ble kr. 8,95 pr. hl eller noe lavere enn i foregående sesong.

Etter forhandlinger mellom Noregs Sildesalslag og et forhandlingsutvalg oppnevnt av staten ble det fastsatt en garantert gjennomsnittspris for storsild på kr. 22,50 pr. hl og for vårsild på kr. 19,50 pr. hl. Det ble til fisker betalt gjennomsnittlig kr. 22,39 pr. hl for storsild og kr. 19,45 pr. hl for vårsild. For vintersild under ett utgjorde prisstigningen til fisker ca. 6 prosent.

Maksimalprisen for feitsild og småsild til fabrikk i de ulike måneder ble økt fra 1. januar 1957. Nordsjøsild og skageraksild som ble levert til framstilling av mjøl og olje i tiden 1. juli — 31. oktober, ble unntatt fra maksimalprisbestemmelsene.

Etter avtale mellom sildesalslagene og hermetikkindustrien ble prisen på brisling av størrelse 9—11,5 cm og med minst 7 prosent fett satt opp til kr. 28 pr. skjepp. Også for de andre kvalitetene ble prisene hevet. For brisling til ansjos ble det gjort avtale om en pris av kr. 26,50 pr. skjepp for notfanget brisling av størrelsen 11—14 cm og kr. 25,75 for brisling fanget med bunnrål. For brisling over 14 cm var prisen kr. 12 pr. skjepp uten omsyn til fangstredskap. Gjennomsnittsprisen til fisker for brisling i 1957 gikk opp fra kr. 17,34 pr. skjepp i foregående sesong til ca. kr. 25 pr. skjepp.

Prisbevegelsene i de senere år for en del fiskearter går fram av tabell 45.

Tabell 45. Gjennomsnittspriser i kroner pr. tonn.

	1954	1955	1956	1957*
Sild og brisling.....	188	220	231	238
Torsk	696	740	698	736
Sei	435	451	466	468
Hyse	545	544	519	526
Makrell	671	666	604	609
Makrellstørje	1 558	1 628	1 668	1 618
Kveite.....	2 948	2 775	2 986	3 114

Selfangst.

Foreløpige oppgaver over selfangsten i 1957 viser at 62 fartøyer og 1 125 mann tok del. Foregående år var det med 67 fartøyer og 1 145 mann. Antall fangstturer gikk ned fra 94 i 1956 til 77 i 1957. Det ble foretatt 10 turer til feltene ved Newfoundland, 37 turer til Vesterisen, og på tre turer ble det først drevet fangst i Vesterisen og senere ved Newfoundland. Ellers ble det foretatt 13 turer til Nord- og Østisen og 12 turer til Grønlandsstredet.

Det er fredningsbestemmelser for selfangsten både ved Newfoundland, i Vesterisen, Grønlandsstredet og i Nord- og Østisen. De som ønsker å drive sommerfangst i Grønlandsstredet og i Nord- og Østisen må dessuten søke om tillatelse. Etter de foreløpige oppgaver som foreligger var fangsten i 1957 179 976 dyr. Det var et spesielt dårlig resultat som skyldtes vanskelige fangstforhold både i Vesterisen og ved Newfoundland. I 1956 var fangsten i alt 299 624 dyr og i 1955 295 150 dyr.

Tabell 46. Utbytte av selfangsten.

	1956	1957*
Antall fartøyer	67	62
Besetning	1 145	1 125
Innklarerte fangstturer	94	77
F a n g s t:		
Dyr i alt Stk.	299 624	179 976
Herav:		
Grønlandssel »	231 065	135 273
Klappmyss »	65 777	43 652
Storkobbe »	2 458	893
Snadd »	84	149
Isbjørn »	240	9
Spekk Tonn	5 025	4 388
Innklaringsverdi 1 000 kr.	15 717	10 943

Det var gode avsetningsforhold for selfangstproduktene i 1957. Førstehåndsverdien av fangsten er ved innklaring oppgitt til 10,9 mill. kr. mot 15,7 mill. kr. i 1956.

Også i 1957 var det hjelpefartøy til stede under fangsten i Vesterisen.

Hvalfangst.

Den norske hvalfangstflåten var ved utgangen av 1957 på 9 flytende kokerier på tilsammen 137 860 br.tonn og 125 hvalbåter på tilsammen 64 400 br.tonn. De 9 flytende kokerier var de samme som har vært nyttet i sesongene siden 1952. Hvalbåtflåten hadde i 1957 en tilgang av 2 eldre ombygde norske korvetter (bygd 1941) på vel 700 br.tonn hver, og dessuten av 1 eldre båt (bygd 1940) på 710 br.tonn som ble innkjøpt fra utlandet. En eldre hvalbåt på 392 br.tonn ble solgt til utlandet, og en eldre hvalbåt på 300 br.tonn ble solgt innenlands.

Hvalbåtflåten er i de siste årene blitt en del redusert både i antall båter og i samlet tonnasje. Reduksjonen henger bl. a. sammen med at bruken av hvalbåter er blitt innskrenket for å oppnå en bedre økonomisk utnyttning av hvalbåtmateriellet. Ved frivillige avtaler mellom hvalfangstselskapene har tallet på hvalbåter nyttet pr. flytende kokeri i den pelagiske fangst i sesongene fra og med 1953—54, unntatt 1955—56, på forskjellige måter vært begrenset. Avtalen for sesongen 1956—57, som hadde tilslutning fra alle deltakende hvalfangstselskap unntatt det sovjetrussiske, fastsatte følgende høyeste antall hvalbåter for selskapene i de enkelte land:

Norske selskaper	i alt 95 båter
Japanske selskaper	» 54 »
Det sør-afrikanske selskap ...	» 11 »
Britiske selskaper	» 36 »
Det nederlandske selskap	» 14 »

Fordelingen av hvalbåttallet på de enkelte ekspedisjoner var overlatt til de enkelte land. Ikke noe kokeri, unntatt det nederlandske, skulle bruke flere enn 12 båter.

Som tabell 47 viser gikk gjennomsnittstallet for hvalbåter nyttet pr. flytende kokeri, for alle ekspedisjoner, ned fra 14,4 i 1952—53 til 12,1 og 12,3 i de 2 følgende sesonger. I sesongen 1956—57 gikk det ned til 11,3. For de norske ekspedisjonene var det tilsvarende gjennomsnittstall nede i 10,4 i siste sesong.

Tabell 47. Gjennomsnittlig hvalbåttall pr. flytende kokeri.

Sesong	Alle ekspedisjoner	Norske ekspedisjoner
1952—53	14,4	13,6
1953—54	12,1	11,1
1954—55	12,3	11,2
1955—56	13,5	12,2
1956—57	11,3	10,4

De norske ekspedisjonene nyttet i sesongen 1956—57 94 hvalbåter i den pelagiske fangst mot 110 i sesongen 1955—56. Landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia nyttet som i de foregående 9 sesonger 7 hvalbåter. Ellers omfattet det norske fangstapparatet alle 9 flytende kokerier.

I sesongen 1956—57 var det i Antarktiskfangsten sysselsatt 7 299 nordmenn. I alt 4 693 av disse var på norske ekspedisjoner, 2 244 på britiske og 362 på den argentinske. Sammenliknet med foregående sesong var dette en nedgang på 300 nordmenn. Nedgangen skyldes at det ble nyttet færre hvalbåter i siste sesong enn i den foregående. Tallet på sysselsatte utlendinger steg derimot med 1 734 til i alt 9 208 mann. Dette er den største utenlandske mannskapsstyrke som har vært nyttet i en Antarktisksesong. Nordmennenes prosentvise andel ble dermed ytterligere sterkt redusert. I siste sesong utgjorde nordmennene bare 44,2 prosent av den totale mannskapsstyrke, mens tallet i de første etterkrigssesongene lå mellom 65 og 69 prosent. Den sterke stigning i tallet på sysselsatte utlendinger i siste sesong skyldes vesentlig Japans utvidde hvalfangst. Japanernes andel i den totale mannskapsstyrke gikk opp fra 27,0 prosent i sesongen 1955—56 til 39,3 prosent i 1956—57.

Tabell 48. Sysselsettingen på hvalfangst-ekspedisjonene.

Sesong	Nordmenn	Utlendinger	I alt	Nordmenn i pct. av alle
1938-39	7 517	5 188	12 705	59,2
1951-52	7 934	6 271	14 205	55,9
1952-53	6 787	6 012	12 799	53,0
1953-54	7 240	5 351	12 591	57,5
1954-55	7 279	7 003	14 282	51,0
1955-56	7 594	7 474	15 068	50,4
1956-57	7 299	9 208	16 507	44,2

Fangsten i Antarktis ble i sesongen 1956—57 drevet av i alt 7 land med 20 flytende kokerier og 246 hvalbåter. Dette var et land mindre enn i foregående sesong. Det tidligere panamaiske selskap med flytende kokeri «Olympic Challenger» hadde trukket seg ut av hvalfangsten og overdratt sitt fangstmateriell til Japan. Fangstmateriellet utgjorde 1 flytende kokeri mer, men 32 hvalbåter mindre enn i foregående sesong (se tabell 50). Økingen i kokeriflåten skyldes at Japan satte inn et nytt kokeri i tillegg til det overtatte panamaiske. Japan deltok dermed i siste sesong med 5 flytende kokerier. Nedgangen i hvalbåttallet henger sammen med den frivillige begrensning av hvalbåtflåten.

På hvalfangstkommisjonens møte i London i juli 1956 ble maksimalkvoten for den pelagiske bardehvalfangsten i sesongen 1956—57 satt ned fra 15 000 til 14 500 blåhvalenheter. Ellers var de viktigste bestemmelser for den pelagiske fangst i denne sesongen følgende:

Fangsttiden for finnhval og seiwhval var fra 7. januar til 7. april, for blåhval fra 1. februar til 7. april.

For knølhval var fangsttiden begrenset til dagene 1.—4. februar, og det var forbudt å fange knølhval mellom 0° og 70° vest.

Fangsten av bardehval skulle dog bare finne sted inntil den fastsatte maksimumskvoten var nådd.

Det tidligere fredede område i Antarktis mellom 70° vest og 160° vest, som ble åpnet for pelagisk fangst av bardehval i sesongen 1955—56, var åpent også i sesongen 1956—57.

Fangstknoten på 14 500 blåhvalenheter i sesongen 1956—57 ble nådd 16. mars etter 69 dagers fangst. Dette var en betydelig lengre fangsttid enn i foregående sesong, da den daværende fangstknoten på 15 000 blåhvalenheter ble nådd i løpet av 58 dager. Som tidligere nevnt

ble det i siste sesong nyttet 32 hvalbåter mindre i den pelagiske fangst enn i sesongen 1955—56.

I tabell 49 er gitt fangsttallene for de forskjellige bardehvalarter som i en rekke av de senere sesonger har gitt den tillatte fangst i blåhvalenheter. Fangsttallene viser den voldsomme nedgang i blåhvalfangsten og den samtidige stigning i finnhvalfangsten. Det ser ut til at blåhvalfangsten holder på å ebbe ut, mens finnhvalfangsten er blitt den helt dominerende. I siste sesong gikk tallet på fanget blåhval ned til 1 505, fra 1 611 i sesongen 1955—56. Denne nedgang var likevel mindre enn i de foregående etterkrigssesongene. Åpningen av den tidligere fredede sektor i Antarktis har sikkert spilt inn her. Av totaltallet for blåhvalfangsten ble 30,4 prosent fanget i denne sektor i sesongen 1955—56 og 54,3 prosent i sesongen 1956—57.

Blåhvalen utgjorde 55 prosent og finnhvalen 40 prosent av fangstknotens blåhvalenheter i 1946—47 mot henholdsvis 10 prosent og 87 prosent i sesongen 1956—57. Blåhvalens prosentvise andel av den samlede blåhval- og finnhvalfangst var i 1946—47 40,8 prosent, men sank deretter helt ned til 5,5 prosent i sesongen 1956—57.

Tabell 49. Pelagisk fangst av bardehval, etter art.

Sesong	Blåhval	Finnhval	Knølhval	Seihval	Fanget hval i alt ¹	Fanget bardehval i blåhvalenheter ²	Blåhval i pct. av fanget blå- og finnhval i alt	
							Hele fangsttiden	1. febr.—4. mars
1938—39....	13 849	19 477	883	3	36 681	23 941	41,6	24,5
1946—47....	8 865	12 877	1	2	23 043	15 305	40,8	31,9
1952—53....	3 866	21 197	954	123	28 325	14 866	15,4	14,0
1953—54....	2 684	24 986	594	251	31 218	15 456	9,7	14,0
1954—55....	2 163	25 878	493	146	34 388	15 323	7,7	9,5
1955—56....	1 611	25 289	1 432	276	35 531	14 874	6,0	11,5
1956—57....	1 505	25 700	679	712	32 987	14 745	5,5	9,3

¹ Her er også tatt med spermhval. ² 1 blåhvalenhet = 1 blåhval eller 2 finnhval eller 2½ knølhval eller 6 seiwhval.

Den sterke nedgang i blåhvalfangsten skyldes for en stor del den forskyvning av fangstperioden som har funnet sted i etterkrigssesongene. Åpningsdagen for fangsten er blitt skjøvet lengre og lengre framover. I sesongen 1946—47 var åpningsdagen for bardehvalfangsten 24. november, mens den i de to siste sesongene var 7. januar, og for blåhval 1. februar. Forskyvningen av fangsttiden har vært foretatt nettopp for å minske beskatningen av blåhvalen. Den internasjonale hvalfangststatistikk viser for tidligere år at blåhvalforekomstene i alminnelighet er størst i de antarktiske vårmåneder, dvs. novem-

ber og desember, mens det er mest finnhval senere i sesongen. Det er uvisst hvor meget av nedgangen i fangsttallene for blåhvalen som skyldes den beskyttelse blåhvalen på denne måte har fått, og hvor meget som skyldes at blåhvalbestanden er redusert. I tabell 49 er oppført tallene for blåhvalens prosentvise andel av den samlede blåhval- og finnhvalfangst i tidsrommet fra og med 1. februar til og med 4. mars i hver sesong. I dette tidsrommet har både blåhval- og finnhvalfangsten foregått fullt ut i alle sesonger. Disse tall, som er regnet ut av kontoret for Internasjonal Hvalfangststatistikk i Sandefjord,

tyder på at det har vært en betydelig nedgang i blåhvalforekomstene i etterkrigssesongene. Prosenttallet for blåhval er sunket fra 31,9 i 1946—47 til 9,3 i siste sesong.

I sesongen 1956—57 ble det av samtlige ekspedisjoner fanget i alt 36 115 hval og produsert i alt 2 246 922 fat hval- og spermolje, eller 2 465 hval og 60 249 fat olje mindre enn i foregående sesong. Holder en utenfor spermhvalfangsten, som i sesongen 1956—57 utgjorde 4 429 dyr og 218 700 fat spermolje mot i foregående sesong 6 974 dyr og 341 858 fat spermolje, viser det seg at det i siste sesong var fanget 80 flere bardehval og produsert 62 909 fat hvalolje mer enn i sesongen 1955—56. Hvaloljeproduksjonen gikk altså opp til tross for at fangsten utgjorde 129 blåhvalenheter mindre i denne sesongen enn i den foregående. Dette skyldes et bedre oljeutbytte av hvalen. På grunn av den senere avslutningsdag for fangsten fikk man i siste sesong med noe mer av den fetere hval på slutten av sesongen. Det gjennomsnittlige oljeutbytte pr. blåhvalenhet i den pelagiske fangst ble i sesongen 1956—57 128,6 fat mot i foregående sesong 121,6 fat. I siste uke av sesongen 1956—57 (9/3—16/3), da fangsten utgjorde 1 019 blåhvalenheter, var det gjennomsnittlige oljeutbytte 149,4 fat pr. enhet.

Tabell 50. Samlet fangstutbytte og anvendt materiell.

Sesong og land	Hval fanget	Olje-produksjon	Land-stasjoner	Kokerier	Fangst-båter
1955—56:		Fat			
Norge	14 510	852 482	1	9	117
Storbritannia	7 444	474 760	1	3	51
Nederland ..	1 665	103 465	—	1	18
Japan	6 462	408 853	—	3	40
Sovj.-Samv. .	2 773	153 736	—	1	15
Panama	2 730	160 960	—	1	15
Sør-Afrika-Sambandet	2 184	109 539	—	1	15
Argentina ...	812	43 376	1	—	7
I alt	38 580	2 307 171	3	19	278
1956—57:					
Norge	15 043	1 004 373	1	9	101
Storbritannia	6 266	381 931	1	3	42
Nederland ..	1 409	92 489	—	1	14
Japan	8 093	492 507	—	5	54
Sovj.-Samv. .	2 600	137 706	—	1	18
Sør-Afrika-Sambandet	1 596	86 586	—	1	10
Argentina ...	1 108	51 330	1	—	7
I alt	36 115	2 246 922	3	20	246

De norske ekspedisjonene hadde i sesongen 1956—57 et betydelig bedre fangstresultat enn i foregående sesong. De fanget i alt 15 043 hval og produserte i alt 1 004 373 fat hval- og spermolje, eller 533 hval og 151 891 fat olje mer enn i forrige sesong. Ser en bort fra spermoljeproduksjonen, som i sesongen 1956—57 var 99 666 fat mot 133 304 fat i foregående sesong, ble den norske hvaloljeproduksjonen i sesongen 1956—57 på i alt 904 707 fat mot 719 178 fat i sesongen 1955—56. Disse tallene omfatter fangstutbyttet fra landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia. Den fanget i sesongen 1956—57 1 035 hval og produserte 48 774 fat hval- og spermolje.

Norges prosentvise andel i verdensfangsten i sesongen 1956—57 gikk en god del opp etter det gunstige fangstresultatet for de norske ekspedisjonene. Norge hadde 41,6 prosent av tallet på fanget hval i alt og 44,7 prosent av den samlede oljeproduksjon mot henholdsvis 37,6 prosent og 36,9 prosent i foregående sesong.

Den norske hvaloljeproduksjonen i de 2 siste sesonger fordelte seg med følgende kvanta på de enkelte avtakerland:

	1955—56	1956—57
	Long ton	Long ton
Norge	45 717	54 255
Danmark	14 054	10 083
Sverige	5 071	1 763
Belgia	4 036	3 645
Frankrike	10 009	11 332
Italia	—	498
Nederland	12 953	23 230
Storbritannia	—	23 052
Vest-Tyskland	28 563	23 589
I alt	120 403	151 447

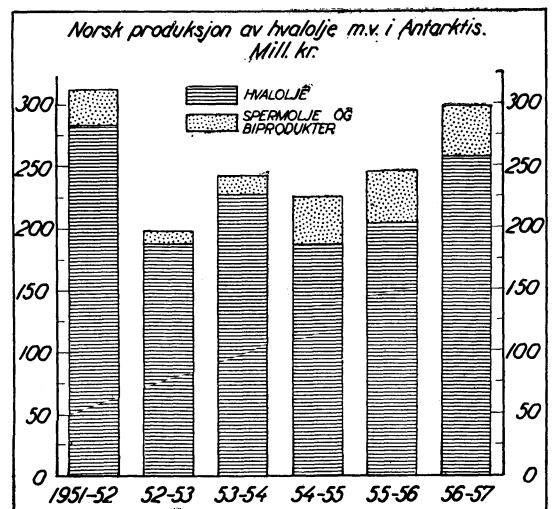

Fig. 25.

De oppnådde priser for den norske hvaloljen fra sesongen 1956—57 varierte sterkt. 10 000 long ton ble solgt til £ 91 pr. ton, 62 000 long ton til £ 90, 48 000 long ton til £ 85, 18 000 long ton til £ 75 og en del mindre partier til priser mellom £ 76 og £ 82.10. Gjennomsnittsprisen ble ca. £ 85.17.6 pr. long ton mot gjennomsnittlig £ 85.7.1 i foregående sesong. Etter disse priser ble verdiutbyttet av den norske hvaloljeproduksjonen i sesongen 1956—57 ca. 256 mill. kr. mot 204 mill. kr. i foregående sesong.

Verdien av den norske spermoljeproduksjonen i sesongen 1956—57 ble ca. 28 mill. kr. mot 30,6 mill. kr. i foregående sesong. Gjennomsnittsprisen for spermoljen var ca. £ 83.1.8 pr. long ton mot £ 70.4.10 i sesongen 1955—56.

Biproduktene fra sesongen 1956—57 representerte en verdi på ca. 14 mill. kr. Det ble produsert i alt 12 050 long ton biprodukter mot i foregående sesong 11 060 long ton.

Biproduktene fra sesongen 1956—57 fordelte seg slik på de forskjellige produkter:

Kjøtt og beinmjøl	9 859	long ton
Lever	104	» »
Leverolje	49	» »
Kjøttetrakt	136	» »
Hvalkjøtt	365	» »
Flytende førstoffer (solubles) ..	1 520	» »
Andre biprodukter	18	» »

Den samlede verdi av den norske produksjon av hvalolje, spermolje og biprodukter i Antarktis i sesongen 1956—57 utgjorde etter dette ca. 298 mill. kr. I foregående sesong var det tilsvarende verdiutbytte 245 mill. kr.

Lønnsinntekten for nordmenn sysselsatt på utenlandske ekspedisjoner i Antarktissesongen 1956—57 er beregnet til ca. 35 mill. kr.

I inneværende Antarktissesong 1957—58, som for den pelagiske bardehvalfangst tar til fra 7. januar, deltar 6 land med 20 flytende kokerier, 2 landstasjoner og 251 hvalbåter. Dette er ett land mindre, 1 landstasjon mindre og 5 hvalbåter mer enn i foregående sesong, mens tallet på flytende kokerier er uforandret. Det sørafrikanske hvalfangstselskap har trukket seg ut av Antarktisfangsten og solgt sitt flytende kokeri «Abraham Larsen» med 8 hvalbåter til Japan. Japan deltar derfor denne gang med 6 flytende kokerier mot 5 i forrige sesong. Den norske landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia er ikke i drift i sesongen 1957—58.

Den frivillige avtale om begrensning av hvalbåtallet i den pelagiske fangst, som ble inngått for sesongen 1956—57, gjelder også for den nye sesong, men med noen få mindre endringer. Følgende antall hvalbåter nyttes i sesongen

1957—58 av hvalfangstselskapene i de enkelte land (tallene i parentes gjelder sesongen 1956—57):

	I den pelagiske fangst	I fangsten fra Sør-Georgia
Norske selskaper	94 (94)	0 (7)
Britiske selskaper	37 (35)	8 (7)
Japanske selskaper	67 (54)	
Det nederl. selskap	14 (14)	
Det sovjetrussiske selskap	19 (18)	
Det sør-afrikanske selsk.	0 (10)	
Det argentinske selskap.		12 (7)
Tilsammen	231 (225)	20 (21)

For den pelagiske bardehvalfangst i sesongen 1957—58 gjelder de samme fangstbestemmelser som i foregående sesong. Maksimalkvoten på 14 500 blåhvalenheter er opprettholdt. Fangsttiden for bardehval unntatt blåhval er fra 7. januar til 7. april, for blåhval fra 1. februar til 7. april. For knølhval er fangsttiden bare dagene 1.—4. februar. Det tidligere fredede område i Antarktis mellom 70° vest og 160° vest er åpent for fangst også i sesongen 1957—58.

Fangsten fra landstasjonene på Sør-Georgia tok til 1. oktober 1957, og fangsttiden gjelder til 1. april 1958. Bare den argentinske landstasjonen i Grytvika og den britiske i Leith Harbour er i drift i sesongen 1957—58. Tallet på nyttede hvalbåter er gitt i oppstillingen ovenfor.

Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

Produksjonen i disse næringene fortsatte å øke fra 1956 til 1957. Gjennomsnittet av den månedlige produksjonsindeksen for månedene januar—oktober gikk opp fra 157 i 1956 til 163 i 1957 eller om lag 4 prosent.

Den månedlige produksjonsindeksen gir imidlertid ikke alltid et helt pålitelig uttrykk for endringene i produksjonsvolumet. For jern- og metallindustrien, som har om lag $\frac{1}{5}$ av industriens samlede produksjon, beregnes indekstallet bare på grunnlag av oppgaver over utførte timeverk. Dersom produksjonen pr. timeverk i denne bransjen stiger, vil derfor indekstallet ligge for lavt. I årene etter krigen har det vist seg at stigningen i den årlige indeksen, som beregnes på grunnlag av oppgaver over produserte mengder, har vært sterkere enn stigningen i månedsindeksen. Det er rimelig å anta at det samme vil være tilfelle også for 1957. Dersom produksjonen pr. timeverk i jern- og metallindustrien økte med f. eks. 5 prosent fra 1956 til 1957, vil årsindeksen for hele industrien for 1957 ligge

om lag 1 prosent høyere enn gjennomsnittet av månedsindekstallene. I årene 1949 til 1955, som er det siste året det til nå er beregnet produktivitetstall for, økte produksjonen pr. timeverk i jern- og metallindustrien med gjennomsnittlig om lag 6 prosent pr. år. Selv om det, når dette skrives, er uvisst om produksjonen i de 2 siste månedene av 1957 vil ligge like høyt over foregående års produksjon som gjennomsnittet av de 10 første månedene, skulle det likevel være forsvarlig å regne med at den samlede industriproduksjon vil være om lag 5 prosent høyere i 1957 enn i 1956.

Ser vi på de kvartalsvise endringene i produksjonsindeksen for hele industrien, finner vi at det er liten forskjell i stigningen fra 1956 til 1957 for de tre første kvartalene i året. Settes det gjennomsnittlige indekstallet for tilsvarende kvartal foregående år lik 100, blir indekstallet for 1. kvartal 1957 lik 104,7, for 2. kvartal 104,0 og for 3. kvartal 104,3.

For hele året under ett var økingen i produksjonen noe sterkere i eksportindustrien enn i hjemmeindustrien. Gjennomsnittet av den månedlige produksjonsindeksen for tidsrommet januar—oktober økte med 6,2 prosent for eksportindustrien og 3,1 prosent for hjemmeindustrien fra 1956 til 1957. På grunn av at indekstallet for jern- og metallindustrien, som i sin helhet går inn i hjemmeindustrien, er en ren timeverksindeks, er imidlertid produksjons-

økingen i hjemmeindustrien antakelig noe større enn indekstallene for denne gruppen gir uttrykk for. Dersom vi ser på utviklingen fra kvartal til kvartal, har det også vært betydelig forskjell mellom eksportindustrien og hjemmeindustrien. Når vi for eksportindustrien setter produksjonen i de enkelte kvartalene i 1956 lik 100, var den i 1957 lik 99,5 i 1. kvartal, 116,0 i 2. kvartal og 106,8 i 3. kvartal. Årsaken til nedgangen fra 1. kvartal 1956 til 1. kvartal 1957 var at produksjonen ved sildoljefabrikkene, som hovedsakelig foregår i de tre første månedene av året, var vesentlig mindre i 1957 enn året før. Nedgangen i produksjonen ved sildoljefabrikkene ble imidlertid for en stor del oppveid ved økt produksjon i andre bransjer innen eksportindustrien, bl. a. elektrokjemisk industri. Den store stigningsprosenten for 2. kvartal skyldes først og fremst økt produksjon ved hermetikkfabrikkene og i den elektrokjemiske industri. Hermetikkfabrikkene fikk langt større tilførsel av brisling i mai og juni 1957 enn i de samme månedene året før. Årsaken til den sterke produksjonsøkningen i elektrokjemisk industri er at produksjonen i hele første halvår av 1956 var lav på grunn av den vanskelige kraftsituasjonen. I eksportindustrien ellers økte produksjonen sterkt ved ferrolegeringsverkene og cellulose- og papirfabrikkene. Nedgang i produksjonen var det bare ved sildoljefabrikkene og olje- og fettraffineriene. Kvartalsvise indekstall for hjemmeindustrien beregnet på samme måte som for eksportindustrien gir for 1. kvartal 107,0, for 2. kvartal 99,9 og for 3. kvartal 103,4. Den store forskjellen i stigningsprosenten for 1. og 2. kvartal henger sammen med at påsken falt i april i 1957, mens den for en vesentlig del falt i mars i 1956. Innen hjemmeindustrien var det råjerns-, stål- og valseverkene som hadde den sterkeste produksjonsøkningen. Denne økingen skyldes hovedsakelig jernverket i Mo i Rana. Nedgang i produksjonen var det bl. a. ved glassverkene, teglverkene, superfosfatfabrikkene og gassverkene. De gjennomsnittlige indekstallene for de 10 første månedene av året viser litt sterkere stigning fra 1956 til 1957 for konsumvareindustrien enn for investeringsvareindustrien. Investeringsvareindustrien omfatter imidlertid bl. a. jern- og metallindustrien. Som nevnt ovenfor er indekstallet for denne bransjen en ren timeverksindeks hvor en eventuell øking i produksjonen pr. timeverk ikke kommer til uttrykk. Dersom den produktivitetsoeking vi har hatt i jern- og metallindustrien i de siste årene har fortsatt i 1957, vil derfor produksjonsøkningen i investeringsvareindustrien være større enn månedsindeksen viser.

Ser vi bort fra svingninger av rent tilfeldig karakter, er totalinntrykket av den månedlige produksjonsindeksen at den jamne produksjons-

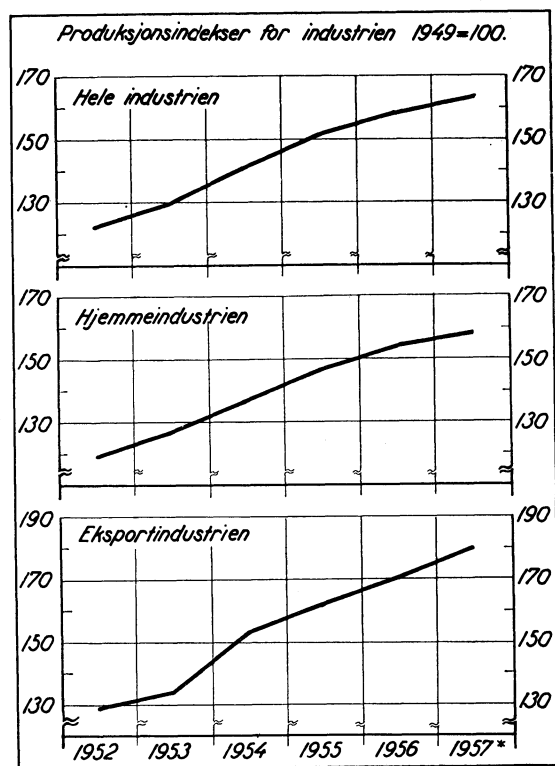

Fig. 26.

økingen vi hadde i 1956 fortsatte også i 1957, men i noe svakere tempo. I enkelte bransjer, som f. eks. tekstilindustri og treforedlingsindustri, er forholdene labile, men når vi ser industri, bergverk og kraftforsyning under ett, peker tendensen i annet halvår også oppover.

Tilgangen på råstoffer var stort sett god i 1957. Brislingfisket var vesentlig bedre enn i 1956, mens fangsten av vintersild var om lag 30 prosent mindre enn i rekordåret 1956. Tømmeravvirkingen i sesongen 1956—57 var om lag som i foregående sesong.

Tallet på sysselsatte lønnstakere i industrien under ett var i gjennomsnitt for året noe større i 1957 enn året før. Utviklingen av sysselsettingen er ellers nærmere omtalt i et tidligere avsnitt.

Mens sysselsettingen viste liten endring fra 1956 til 1957, økte produksjonen som nevnt tidligere, med om lag 5 prosent. Dette betyr at produksjonen pr. arbeider fortsatte å øke i 1957.

Tabell 51. Månedlig produksjonsindeks.
Gjennomsnitt av de månedlige indekstall.
1949 = 100.

	Jan.— okt. 1955	Jan.— okt. 1956	Jan.— okt. 1957
Hele industrien	150	157	163
Bryting av kull og malm	147	167	169
Nærings- og nytelses- middelindustri i alt ..	121	121	126
Av dette: Hermetikk- fabrikker	89	63	100
Tekstilindustri	109	115	124
Bekledningsindustri i alt	146	152	161
Av dette: Skotøy- fabrikker	95	97	98
Trevare- og møbelindustri	129	125	129
Treforedlingsindustri i alt	147	146	158
Av dette: Papirfabrik- ker	127	126	140
Kjemisk industri i alt ..	199	205	207
Av dette: Elektrokje- misk industri	222	215	257
Jord- og steinvareindustri	165	170	176
Primær jern- og metall- industri	162	212	229
Annen jern- og metall- industri	163	167	169
Andre industrier	131	134	131
Gass- og elektrisitetsverk	144	149	162
Eksporthandel	162	169	180
Hjemmeindustri i alt ...	146	152	157
Av dette: Konsumvare- industri	137	141	146
» » Investering- vareindustri	157	166	170

Tabell 52. Prosentvis stigning i den månedlige produksjonsindeks.

	Hele indu- strien	Eks- port- indu- strien	Hjem- me- indu- strien
1955—1956	4,6	4,9	4,5
1956—1957*	3,9	6,2	3,1
1. kv. 1955 — 1. kv. 1956	3,2	7,9	1,1
2. kv. 1955 — 2. kv. 1956	5,0	0,3	6,8
3. kv. 1955 — 3. kv. 1956	4,6	3,8	5,0
4. kv. 1955 — 4. kv. 1956	5,6	6,7	5,2
1. kv. 1956 — 1. kv. 1957	4,7	—0,5	7,0
2. kv. 1956 — 2. kv. 1957	4,0	16,0	—0,1
3. kv. 1956 — 3. kv. 1957	4,3	6,8	3,4

Produksjonsutviklingen i enkelte industrigrupper.¹

Produksjonen av kull ved gruvene på Svalbard økte fra vel 390 000 tonn i 1956 til om lag 395 000 tonn i 1957. Også i 1957 har det vært produksjonsdrift bare ved gruvene i Longyearbyen.

Ved malmgruvene var endringene i produksjonen fra 1956 til 1957 svært små. Produksjonen av jernmalm ventes å bli om lag 1,7 mill. tonn i 1957, eller det samme som året før. I de 10 første månedene av året ble det eksportert om lag 1 100 000 tonn malm i 1957 mot 1 162 500 tonn i 1956. Eksportprisene har økt med nesten 15 prosent.

Produksjonen av koppermalm økte fra vel 28 000 tonn i 1956 til om lag 30 000 tonn i 1957, mens produksjonen av svovelkis og sink- og blykonsentrat var om lag den samme i de to årene.

I nærings- og nytelsesmiddelindustrien sett under ett gikk produksjonen opp med om lag 5 prosent fra 1956 til 1957. Det vesentligste av denne økingen skyldes hermetikkfabrikkene hvor produksjonen steg med om lag 50 prosent i forhold til 1956. I gjennomsnitt for de 10 første månedene av året var indekstallet for hermetikkfabrikkene 100 i 1957 mot 63 i 1956. Arsaken til den sterke produksjonsøkningen er at tilgangen på råstoffer, særlig brisling, var vesentlig bedre i 1957 enn året før. Til utgangen av november 1957 var det pakket om lag 535 000 kasser brislinghermetikk mot bare 200 000 kasser til samme tid i 1956. I et normalår blir det pakket rundt 500 000 kasser. Også tilgangen av småsild av den størrelsen som passer til hermetisk nedlegging, var noe bedre i 1957 enn året før.

¹ I tabellverket side *11 og *12 er det gitt oppgaver over produksjonen av visse viktige varer.

Til utgangen av oktober var det pakket om lag 600 000 kasser i 1957 mot 362 000 kasser i 1956. Som kippers ble det i 1957 pakket 134 000 hl vintersild mot 121 000 hl i 1956.

Produksjonen ved sjokolade- og dropsfabrikkene, som økte sterkt fra 1955 til 1956, gikk litt ned igjen i 1957. Produksjonsnedgangen var størst for sukkerverar og kokesjokolade.

Margarinproduksjonen gikk også litt ned fra 1956 til 1957 etter å ha økt hvert år fra 1950. Produksjonen ventes å bli om lag 96 000 tonn i 1957 mot knapt 97 000 tonn året før. I månedene januar—oktober ble det eksportert 8 800 tonn margarin i 1957 mot 9 350 tonn i de samme månedene i 1956.

Ved bryggeriene var produksjonen i 1957 om lag den samme som i 1956. For øl av klasse I (alkoholsvakt øl) økte produksjonen litt, mens den sank noe for alkoholfritt øl og for øl av klasse III (eksportøl). Produksjonen av mineralvann var litt større i 1957 enn året før.

Produksjonen ved tobakksfabrikkene økte med 2—3 prosent fra 1956 til 1957. Økingen var størst for røyketobakk, men også produksjonen av sigaretter gikk opp. For skrå og snus var det en liten nedgang i produksjonen.

I tekstilindustrien sett under ett økte produksjonen med om lag 7 prosent fra 1956 til 1957. Den kom dermed opp på samme nivå som i 1951, det siste året før frilistingen av tekstilvarer tok til. Størstedelen av produksjonsøkningen i 1957 fant sted i de første 7—8 månedene av året. Bomullsvarefabrikkene (inkl. rayon og rayonvarefabrikkene) økte produksjonen med om lag 10 prosent fra 1956. Produksjonen av bomullsgarn gikk litt ned. Ved trikotasje fabrikkene økte produksjonen med 9—10 prosent og ved ullvarefabrikkene med om lag 5 prosent.

For bekledningsindustrien i alt gikk produksjonen opp med knapt 6 prosent fra 1956. I gjennomsnitt for de 10 første månedene av året var indekstallet 161 i 1957 mot 152 i 1956. Importen av bekledningsvarer har økt noe etterat de ble satt på friliste fra 1. april 1957. De importerte varene dekker imidlertid fremdeles bare en liten del av den samlede omsetningen av klær og skotøy. Ved konfeksjonsfabrikkene økte produksjonen med 6—7 prosent i 1957. Produksjonsøkningen var noe svakere ved slutten av året enn i de 7—8 første månedene. Etterspørselen etter konfeksjonsvarer har holdt seg godt oppe. Produksjonen ved skotøyfabrikkene økte med 2 prosent fra 1956, og er nå om lag like stor som i 1949 etter å ha ligget under dette nivået helt siden 1952.

Ved sagbrukene var produksjonen i 1957 om lag like stor som i 1956 og 1955. Eksporten av trelast fortsatte å øke i 1957.

Produksjonen ved møbel- og innredningsfabrikkene som gikk litt ned fra 1955 til 1956, økte med 7—8 prosent i 1957. Økingen var vesentlig større for møbler enn for bygningsinnredninger hvor etterspørselen i større grad avhenger av byggevirksomheten.

I treforedlingsindustrien sett under ett økte produksjonen med om lag 8 prosent fra 1956 til 1957. I gjennomsnitt for månedene januar—oktober var indekstallet 158 i 1957 mot 146 året før. I 1956 ble imidlertid produksjonen satt noe tilbake på grunn av streiken ved tremasse-, cellulose- og papirfabrikkene i juli måned. Produksjonskapasiteten fortsatte å øke i 1957, og råstofftilgangen har vært god. Etterspørselen etter treforedlingsprodukter viste litt sviktende tendens mot slutten av året.

Ved tresliperiene regnes det med en produksjon i 1957 på om lag 680 000 tonn tremasse (tørr beregnet) mot 658 000 tonn i 1956 og 647 000 tonn i 1955. Hele økingen fra 1956 til 1957 fant sted i de 7 første månedene av året. I de siste månedene av året var produksjonen, på grunn av avsetningsvansker lavere enn i de samme månedene i 1956. I de 10 første månedene av 1957 ble det eksportert 356 000 tonn tremasse til en verdi av 202,1 mill. kroner mot 358 000 tonn til en verdi av 203,2 mill. kroner i samme tidsrom i 1956. For hele året blir eksportnedgangen ventelig noe sterkere enn for de 10 første månedene.

Cellulosefabrikkene økte produksjonen med over 10 prosent fra 1956 til 1957. Produksjonen ventes å bli om lag 650 000 tonn mot 595 000 tonn i 1956. I tidsrommet januar—oktober ble det i 1957 eksportert 234 000 tonn cellulose til en verdi av 272,9 mill. kroner mot 226 000 tonn til en verdi av 268,1 mill. kroner året før.

Ved papir-, papp- og kartongfabrikkene gikk produksjonen av avis-papir litt ned fra 1956 til 1957, mens produksjonen av annet trykkpapir, skrivepapir, pakk-papir og papp og kartong økte. I alt regnes det med en produksjon på om lag 650 000 tonn papir, papp og kartong i 1957 mot 593 000 tonn i 1956. Eksporten i månedene januar—oktober 1957 utgjorde 330 000 tonn til en verdi av 459,3 mill. kroner mot 300 000 tonn til en verdi av 412,0 mill. kroner i samme tidsrom året før. Eksporten av avispapir var litt mindre i 1957 enn foregående år.

Wallboardfabrikkene økte produksjonen fra 101 000 tonn i 1956 til om lag 108 000 tonn i 1957.

Ved garveriene var produksjonen om lag den samme i 1957 som i 1956. Produksjonen

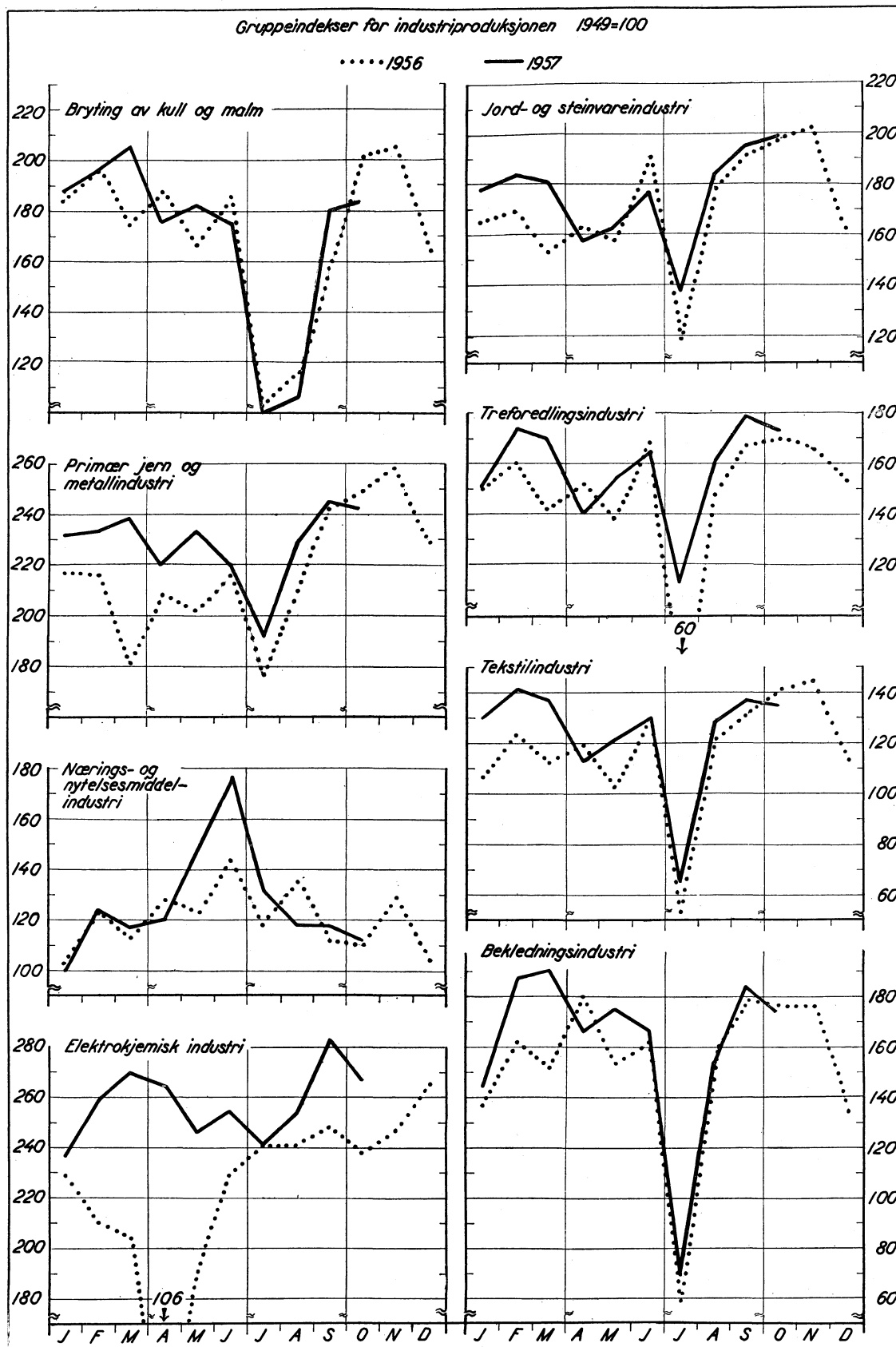

Fig. 27.

ligger fremdeles nesten 50 prosent lavere enn i 1949, som er basis for Byråets produksjonsindeks.

I kjemisk industri sett under ett var produksjonen i 1957 like stor som i 1956. Gjennomsnittet av den månedlige produksjonsindeksen for tidsrommet januar—oktober var 207 i 1957 mot 205 i 1956.

Produksjonen av kvelstoffprodukter økte sterkt i 1957. I de 10 første månedene av 1957 ble det ved Norsk Hydro's bedrifter produsert 196 000 tonn beregnet rent kvelstoff mot 163 200 tonn i samme tidsrom året før. For hele året 1957 regnes det med en produksjon på om lag 235 000 tonn kvelstoff mot 201 800 tonn i 1956. Produksjonsøkningen skyldes for en stor del at kraftsituasjonen, som var meget vanskelig i 1956 og da særlig i 1. halvår, var vesentlig bedre i 1957. I 1957 er det dessuten anvendt noe importert ammoniakke og kvelstoffproduksjonen. Eksporten av kalksalpeter i de 10 første månedene av året utgjorde 860 000 tonn i 1957 mot 746 000 tonn i 1956.

Produksjonen av karbid økte sterkt fra 1956. I de 10 første månedene av 1957 ble det produsert 49 000 tonn mot 34 800 tonn i samme tidsrom 1956. Her er tatt med karbid som nyttes til framstilling av dicyandiamid, men ikke karbid som nyttes i cyanamidproduksjonen. Produksjonen av cyanamid var litt større i 1957 enn året før. Superfosfatproduksjonen gikk ned i 1957. I tidsrommet januar—oktober ble det produsert 65 000 tonn i 1957 mot 89 100 tonn i 1956.

Produksjonen ved sildoljefabrikene gikk ned fordi vintersildfisket var atskillig dårligere i 1957 enn i rekordåret 1956. Siste år regnes det med en produksjon på om lag 65 000 tonn sildolje og 165 000 tonn sildmjøl mot 103 800 tonn olje og 247 000 tonn mjøl i 1956. Eksporten av sildmjøl i de 10 første månedene av året sank fra 136 600 tonn til en verdi av 159,9 mill. kroner i 1956 til 102 000 tonn og en verdi av 121,1 mill. kroner i 1957.

Ved olje- og fettraffineriene gikk produksjonen ned med om lag 13 prosent fra 1956 til 1957. Eksporten av herdet spise fett og herdet teknisk fett utgjorde i tidsrommet januar—oktober 1957 i alt 46 000 tonn til en verdi av 102,8 mill. kroner mot 65 000 tonn til en verdi av 136,7 mill. kroner i 1956.

Produksjonen ved maling- og lakkfabrikene som viste en synkende tendens i 1956, fortsatte å gå ned i 1. halvår 1957. I 2. halvår tok produksjonen til å øke igjen, og alt i alt regnes det med at produksjonen i 1957 blir litt større enn i 1956.

For hele jord- og steinvarerindustrien økte produksjonen med om lag 4 prosent fra 1956 til 1957. Det gjennomsnittlige

indekstallet for månedene januar—oktober gikk opp fra 170 i 1956 til 176 i 1957.

Av de enkelte bransjene viste teglverkene sterk nedgang i produksjonen fra 1956. Nedgangen skyldes stort sett at etterspørselen sviktet.

Også ved glassverkene gikk produksjonen sterkt ned i 1957. Det var nedgang for både vindusglass, flasker og konserverglass, mens produksjonen av servise- og belysningsglass var om lag den samme som i 1956.

Porselens- og fajansefabrikene økte produksjonen med 2—3 prosent i 1957.

Ved sementfabrikene økte produksjonen med om lag 6 prosent fra 1956 til 1957. Årsproduksjonen i 1957 blir ventelig om lag 970 000 tonn mot 916 000 tonn året før. Importen av sement er nå ubetydelig. Mens det i 1955 ble importert mer enn 115 000 tonn sement, var tallet for 1956 bare 4 500 tonn, og det ventes ikke å stige vesentlig i 1957. I månedene januar—oktober 1957 ble det eksportert 28 000 tonn sement mot 9 000 tonn i samme periode året før.

Produksjonen av lettbetong, som gikk litt ned fra 1955 til 1956, økte med om lag 18 prosent i 1957.

I primærjern- og metallindustri sett under ett økte produksjonen med om lag 8 prosent i 1957. I gjennomsnitt for de

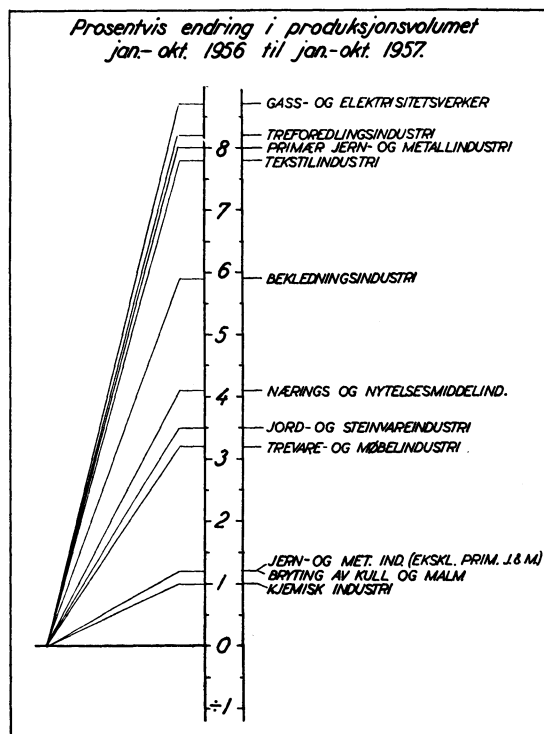

Fig. 28.

10 første månedene av året gikk produksjonsindeksen opp fra 212 i 1956 til 229 i 1957.

Råjerns-, stål- og valseverkene økte produksjonen med om lag 16 prosent fra 1956 til 1957. Økingen skyldes i det vesentlige jernverket i Mo i Rana. Verket har nå 3 råjernsovner i drift, og regner med at den fjerde vil bli driftsklar i løpet av 1958. Produksjonen av råjern ventes å bli om lag 233 000 tonn i 1957 mot vel 185 000 tonn i 1956 og 123 000 tonn i 1955. Eksporten av råjern i 1957 var om lag den samme som i 1956, mens eksporten av valseprodukter er økt.

Ved aluminiumsverkene økte produksjonen fra 92 700 tonn i 1956 til om lag 94 000 tonn i 1957. I 1955 var produksjonen knapt 75 000 tonn. Det nye aluminiumsverket i Mosjøen med en kapasitet på 20 000 tonn vil sannsynligvis komme i drift i løpet av 1958. Andre nyanlegg og utvidelser som er i gang, vil i løpet av få år bringe aluminiumsverkene samlede kapasitet opp i om lag 170 000 tonn pr. år.

Produksjonen ved ferrolegeringsverkene økte sterkt i 1957. For ferrosilium gikk produksjonen opp fra 108 000 tonn i 1956 til om lag 140 000 tonn i 1957 og for andre ferrolegeringer fra 153 000 tonn i 1956 til om lag 170 000 tonn i 1957. I de 10 første månedene av 1957 ble det eksportert i alt 237 000 tonn ferrolegeringer til en verdi av 304,4 mill. kroner mot 208 800 tonn til en verdi av 246,8 mill. kroner i 1956.

I jern- og metallindustrien ellers gikk det gjennomsnittlige indekstallet for tidsrommet januar—oktober opp fra 167 i 1956 til 169 i 1957. Som tidligere nevnt er imidlertid månedsindeksen for jern- og metallindustrien en ren timeverksindeks. Det er rimelig å anta at produksjonen pr. timeverk er steget noe og at produksjonsøkingen derfor er større enn stigningen i månedsindeksen. Produksjonsnivået har også i 1957 vært høyt i de fleste bransjene, og avsetningsforholdene har stort sett vært gode. Skipsverftene økte leveringen av tonnasje fra 186 500 br.reg.tonn i 1956 til om lag 200 000 br.reg.tonn i 1957. Ordreserven er fortsatt stigende, og tilgangen på reparasjonsarbeider har vært god. I den elektrotekniske industrien har produksjonen av både forbruksapparater og investeringsvarer økt.

Ved gassverkene gikk produksjonen ned fra 51 mill. m³ gass i 1956 til om lag 45 mill. m³ i 1957. Dette er mindre enn i noe år etter 1950.

Kapasitetsutnyttningen i industrien.

Et spørsmål som har vært en del diskutert, er om etterspørselen i de senere år har vært stor nok til å sikre full utnyttning av produksjonskapasiteten i industrien. En undersøkelse som Byrået nylig har foretatt kaster i noen grad lys over dette problemet.

Ved en rundspørring blant et utvalgt antall industribedrifter på forsommeren 1957 tok Byrået med noen spørsmål som skulle bringe på det rene i hvilken utstrekning bedriftenes produksjonskapasitet faktisk var utnyttet i 1956. Kapasiteten ble definert som den produksjon bedriftene kunne oppnå med det eksisterende anlegg og nåværende produksjonsmetoder under nærmere angitte forutsetninger: Ved kapasitetsfastsettingen skulle en blant annet ta hensyn til nødvendige avbrudd i produksjonen på grunn av vedlikeholds- og reparasjonsarbeid, og videre til den produksjonsammensetning og den arbeidstid og arbeidsstokk som var normal for vedkommende bedrift.

Kapasitetsbegrepet, slik definert, må i stor utstrekning preges av skjønn. Det var heller ikke lett for bedriftenes representanter å gi tall i den korte tid samtalen med dem varte. Bare de færreste bedrifter hadde regnet ut kapasitetsutnyttningstall på forhånd.

Rundspørringen ble foretatt i et utvalg på om lag 125 foretak som i alt representerte om lag 250 bedrifter med mer enn 100 arbeidere i 1954, og resultatene kan bare sies å være representative for denne del av industrien. Bedrifter med mer enn 100 arbeidere representerte imidlertid i 1955 53,3 prosent av bruttoproduksjonsverdien, 65,4 prosent av verdien av maskiner og anlegg og hele 70,8 prosent av bruttoinvesteringene ifølge Byråets årlige produksjonsstatistikk. En nærmere redegjørelse for teknikken ved undersøkelsen vil bli gitt i Statistiske meldinger.

Av de 257 bedrifter som ble undersøkt oppga 82 bedrifter med en bruttoproduksjonsverdi på knapt 2 200 mill. kroner at kapasiteten var fullt utnyttet i 1956. 109 bedrifter med en produksjonsverdi på vel 2 650 mill. kroner oppga at de hadde hatt noe ledig kapasitet, og 66 bedrifter med en produksjonsverdi på litt under 700 mill. kroner kunne ikke svare på spørsmålet. Den siste gruppen har en sett bort fra ved beregningene av den prosentvise ledige kapasitet i de forskjellige størrelsesgrupper av industrien.

Tabell 53. *Kapasitetsutnyttingsgrad 1956.*

	100–199 arbeidere	200–499 arbeidere	500 arbeidere og over	100 arbeidere og over
Kapasitetsutnyttning, prosent	89,4	92,0	94,3	92,0

Av tabellen foran går det fram at for alle bedrifter med mer enn 100 arbeidere var kapasitetsutnyttingsgraden i 1956 92,0 prosent og at kapasiteten ble best utnyttet i de største bedriftene. Materialet gir ikke grunnlag for å si noe om årsaken til dette, men ulik sammensetning av størrelsesgruppene med hensyn til bransjer kan ha spilt en viss rolle.

En unyttet kapasitet av den størrelsesorden en fant for 1956 svarer i dette år til om lag 750 mill. kroner for industribedrifter med 100 arbeidere eller flere. Det ble oppgitt en rekke årsaker til at kapasiteten ikke kunne nyttes fullt:

	Mill. kr.	Prosent
Manglende etterspørsel	270,7	36,1
Sesongsvingninger i etterspørsel	72,3	9,6
Mangel på elektrisk kraft, råstoff o. l.	221,7	29,5
Streik	103,3	13,8
Tekniske vansker	82,8	11,0
I alt	750,8	100,0

Streik, kraftmangel o. l. og tekniske vansker var således årsak til over halvparten av den ledige kapasitet en fant i 1956. Noe av den unyttede kapasiteten skyldtes videre normale sesongsvingninger i etterspørselen, slik at ikke stort mer enn en tredjedel av den oppgitte ledige kapasitet hadde sammenheng med manglende etterspørsel. Av denne unyttede kapasiteten fantes vel 40 prosent i typisk konsumbetonte industrier som nærings- og nytelsesmiddelindustrien og tekstil- og bekledningsindustrien, mens bare vel 25 prosent fantes i jern- og metallindustrien.

I forhold til totalproduksjonen ved bedrifter med mer enn 100 arbeidere betyr et tall på 270 mill. kroner en tapt produksjon på om lag 3 prosent. Det er tvilsomt om dette tallet uten videre kan antas å gjelde for hele industrien. Som allerede påvist ser det ut til at kapasitetsutnyttningen var synkende med bedriftsstørrelsen, og dertil kommer at en rekke viktige bransjer i det hele tatt ikke var representert i undersøkelsen. Likevel blir hovedinntrykket av undersøkelsen at mangelfull kapasitetsutnyttning ikke var noe stort problem for norsk industri i 1956.

Det følger ikke nødvendigvis av dette at kapitalutstyret i industrien også var rasjonelt utnyttet. Det er et spørsmål som denne undersøkelsen i det hele tatt ikke gir svar på. Resultatene utelukker således ikke at kapasiteten i en rekke industrigrupper kunne økes betraktelig f. eks. ved bedre tilpassing mellom de enkelte

maskinenheter. Det kapasitetsbegrepet som er nyttet, refererer seg til bedriften som en enhet og er derfor blitt bestemt av minimumsfaktorene i produksjonen.

Elektrisitetsverker.

Elektrisitetsproduksjonen vil etter foreløpige beregninger bli om lag 25 800 mill. kWh i 1957. Dette er en øking på 2 050 mill. kWh eller 8,6 prosent fra 1956. Stigningen er nesten dobbelt så stor som i forrige år, da den var 4,7 prosent.

På Østlandet, som i alminnelighet har over halvparten av landets samlede elektrisitetsproduksjon, var vannforholdene stort sett gunstige i 1957, mens de i 1956 var mer eller mindre dårlige, særlig i første halvdel av året. Strømrasjoneringen, som måtte settes i verk alt fra september 1955, varte således like til 15. mai 1956. For landet ellers, unntatt Nord-Norge, var vannforholdene i 1957 alt i alt ganske bra.

Tabell 54. Elektrisitetsproduksjonen ved verker på 1 000 kW og over.

Område	Januar–september mill. kWh		Stigning pct.
	1956	1957	
Østlandet	8 503	9 332	9,7
Sørlandet	1 058	1 169	10,5
Vestlandet	4 923	5 347	8,6
Trøndelag	862	868	0,7
Nord-Norge	1 597	1 690	5,8
Hele landet	16 943	18 406	8,6

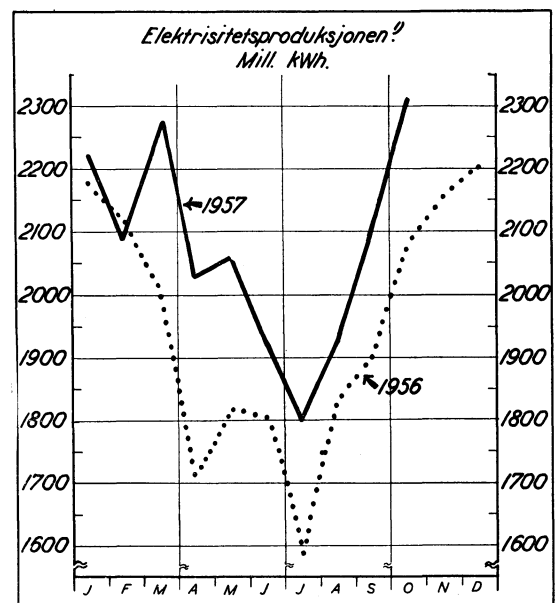

Fig. 29.

I de tre første kvartaler av 1957 var produksjonen i hele landet under ett 1 463 mill. kWh eller 8,6 prosent større enn i tilsvarende tidsrom 1956. Økingen faller vesentlig på Østlandet med 829 millioner og på Vestlandet med 424 millioner kWh.

Pr. 30. september 1957 hadde Østlandsmagasinenene en samlet energibeholdning på 5 601 mill. kWh. Dette er den største energibeholdning som hittil er registrert i Østlandsområdet. I forhold til samme tidspunkt året før er det en øking på 1 128 mill. kWh eller 25,2 prosent. For landet ellers økte energibeholdningen i magasinene med 895 mill. kWh eller 19,0 prosent fra året før.

Tabell 55. *Reguleringsmagasinenes energibeholdning pr. 30. september. Mill. kWh.*

	Østlands-området	Landet ellers	I alt
1953	4 486	3 501	7 987
1954	4 923	3 487	8 410
1955	4 305	4 954	9 259
1956	4 473	4 722	9 195
1957	5 601	5 617	11 218

Ved utgangen av september 1957 var vannfyllingen i magasinene omtrent normal for Østlandet, Sørlandet og Trøndelag, mens den på Vestlandet var bedre enn vanlig. I Nord-Norge var vannfyllingen dårlig. For Røssågas magasiner var imidlertid fyllingsgraden 70 prosent. Dette skulle være nok til full kjøring også etter at det nye aggregatet på 45 000 kW blir satt i drift i begynnelsen av 1958. For Glomfjord var fyllingsgraden bare 45 prosent.

Ved utgangen av oktober 1957 var tilsiget noe dårligere enn normalt praktisk talt over hele landet. På Vestlandet, var tilsiget likevel ennå bra.

Den utbygde vannkraft ved regulert lavvannføring og 75—80 prosent effekt (årgangskraften) var ved utgangen av 1956 kommet opp i 2,71 mill. kW. Dette tallet vil sannsynligvis øke med om lag 200 000 kW i løpet av 1957. Økingen faller vesentlig på storanleggene Hol, Mæl (Norsk Hydro), Steinfossen (Kristiansand Ev.), Håverstad (Vest-Agder Ev.), Matre og Røssåga.

I siste femårsperiode har det vært en gjennomsnittlig tilgang på utbygd vannkraft på ca. 162 000 kW årgangskraft pr. år. Dette er 82 prosent mer enn i femårsperioden 1948—1952, da det var en gjennomsnittlig årlig utbygging på ca. 89 000 kW. Til sammenlikning kan nevnes at det i femårsperioden 1935—1939 bare ble utbygd 16 000 kW pr. år.

5 — Økonomisk utsyn.

Bygge- og anleggsvirksomhet.

I løpet av 1957 har bygge- og anleggsvirksomheten igjen tatt til å stige. Fra 1955 til 1956 sank sysselsettingen regnet i månedsverk med 8,7 prosent for bygg og 5,2 prosent for anlegg. De første tre kvartaler av 1957 har derimot sysselsettingen økt i forhold til samme periode 1956 med 4,4 prosent i byggevirksomhet og 3,9 prosent i anleggsvirksomhet. En del av stigningen for bygg skyldes streiken i 1956.

Den økte virksomheten har naturlig nok ført til at forbruket av byggematerialer har økt. Det innenlandske forbruket av sement er beregnet til ca. 930 000 tonn for hele 1957, mot 873 000 tonn i 1956. En del av denne stigningen skyldes det økte omfang av anleggsvirksomheten, spesielt innen elektrisitetsforsyningen. Det har vært en viss mangel på sement i Finnmark på tross av at Nordland Portland Cementfabrikk har utvidd sin kapasitet. Ved fabrikkene i Sør-Norge har det vært tilstrekkelige lager. Ellers har tilgangen på byggematerialer vært tilfredsstillende. Forbruket av lettbetong har ligget om lag 20 prosent høyere i 1957 enn i 1956. På den annen side har forbruket av teglstein sunket vesentlig. Forskjellen i utvikling for disse to materialslag kan delvis skyldes at prisene på teglstein er steget, mens prisene på lettbetong har holdt seg uforandret.

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 15. februar 1957 ble det gitt nye regler for reguleringen av byggevirksomheten. For boliger innebærer endringene en betydelig lempning. Etter endrin-

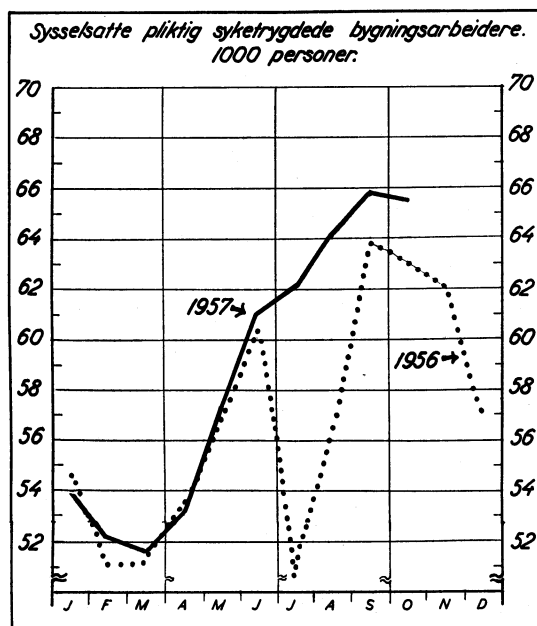

Fig. 30.

Tabell 56. Forbruket av byggematerialer.¹

	1955	1956	1.—3. kvartal 1956	1.—3. kvartal 1957
Murstein, 1 000 stk.	103 400	95 800	70 600	56 000
Sement, tonn	908 500	873 200	654 100	728 000
Armeringsstål, tonn	82 000	84 000	64 000	..
Trefiberplater, tonn	62 700	61 300	45 600	46 300
Spiker og stift, tonn	15 500	13 875	10 165	ca. 9 500
Vindusglass, tonn	15 700	15 700	11 000	9 400
Lettbetong, 1 000 mursteinsenheter..	126 500	111 100	77 400	93 900

¹ Norsk produksjon pluss import minus eksport etter oppgave fra Boligdirektoratet.

gen er følgende grupper av bygg unntatt fra byggeløyveordningen:

1. Bygg med inntil 40 m² brutto golvflate.
2. Bygg som utelukkende skal brukes til helårsbolig og hvor de enkelte leiligheter i bygningen ikke får større brutto golvflate enn 80 m².
3. Bygg som oppføres for statens eller en statsstats regning.
4. Skogshusvær og skogsstaller til bruk under skogsarbeid og fløting.
5. Driftsbygninger i tilknytning til gårdsbruk.
6. Veksthus.
7. Naust, rorbuer og egnebuer.

Fylkesforsyningsnemndene skal likevel ha melding før arbeidet i gruppene 2 og 4—7 settes i gang, særlig av hensyn til byggestatistikken.

Videre er det bestemt at det kan gis byggeløyve uten kvotebelastning for boliger av en slik størrelse og standard som statens boligbanker legger til grunn ved sin finansiering. Den samme ordning gjelder for våningshus på gårdsbruk, når fylkesforsyningsnemnda finner at størrelsen av huset står i et rimelig forhold til bruket.

Også i 1957 har fylkesforsyningsnemndene fått tildelt en kvote for alle grupper av bygg som er gjenstand for regulering i fylkene. Søknader om byggeløyve for industribygg over 150 m² golvflate avgjøres imidlertid av Industridepartementet. Større industribygg og lagerbygg i tilknytning til landbruket blir regulert av Landbruksdepartementet.

I nasjonalbudsjettet for 1957 var det regnet med en kvote på 2 500 000 m² for fylkesforsyningsnemndene og 350 000 m² til større industribygg inklusive jordbruksindustri. Som følge av liberaliseringen for boligbyggingen ble imidlertid kvoten for fylkesforsyningsnemndene redusert til 900 000 m². Denne kvoten er i løpet

av året fordelt på nemndene. I tillegg til dette ble det høsten 1957 fordelt en kvote på 25 000 m² til skolebygg.

Byggeløyver til større boliger som skal belastes innvilgningskvotene, har i 1957 krevd mindre del av kvotene enn en opprinnelig regnet med. Fylkesforsyningsnemndene har derfor kunnet øke innvilgningene for andre bygg med ca. 15 prosent i forhold til 1956. Økingen fordeler seg både på verksteds- og industribygg, kontor- og forretningsbygg, skoler og sykehus og andre bygg under ett.

I de tre første kvartaler av 1957 er det satt i arbeid ca. 23 400 leiligheter, mot ca. 17 800 i samme tidsrom i 1956. For hele 1957 antas tallet å bli minst 28 000, mot ca. 22 300 i

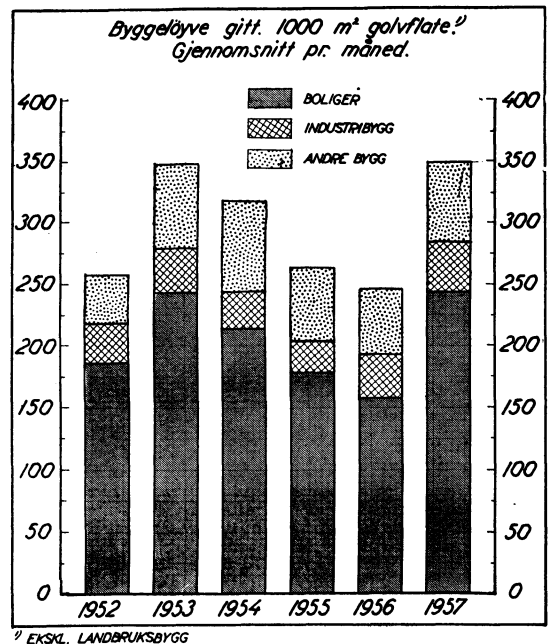

Fig. 31.

Tabell 57. Byggeløye gitt i årene 1953—1957 i 1 000 m² flate.

	1953	1954	1955	1956	1.—3. kvartal 1956	1.—3. kvartal 1957
Boliger	2 901	2 567	2 145	1 897	1 568	¹ 2 198
Industribygg	434	361	305	411	296	369
Kontor- og forretningsbygg	252	273	186	229	136	211
Landbruksbygg	397	352	397	—	—	² 303
Andre bygg	591	614	518	421	279	373
Av dette:						
Tallet på leiligheter	39 685	33 357	27 317	23 146	19 094	³ 25 767

¹ Herav registreringer 660. ² Registreringer. ³ Herav registreringer 9 615.

1956. Den fylkesvise fordeling av tallene viser at igangsettingen av boligbygg har økt fra 1956 til 1957 i alle fylker unntatt Østfold og Finnmark. Størst relativ stigning viser Rogaland og Oslo, minst Hedmark og Sør-Trøndelag. Sammenliknet med 1955 er tallene for 1957 lavere både i de tre nordligste fylkene og i Østfold, Oslo, Hedmark og Vest-Agder. Særlig stor stigning er det i Rogaland og de andre Vestlands-fylkene unntatt Bergen. Oppland og Akershus har også ganske stor stigning. Det er rimelig med en viss avslapning i byggevirksomheten i Finnmark, og i Østfold er boligdekningen relativt god. Ellers tyder tallene på at den geografiske fordeling av boligbyggingen har utviklet seg i mindre gunstig retning. Fylkene med den dårligste boligdekning — bortsett fra Rogaland — viser nedgang eller liten stigning.

Stigningen i byggevirksomheten har slått ut i en øking i arealet av bygg under arbeid. Ved begynnelsen av 1957 var det under arbeid 21 911 leiligheter. Dette var 18 prosent mindre enn ved begynnelsen av 1956. Ved utgangen av okto-

ber 1957 var det imidlertid 9 prosent flere leiligheter under bygging enn ett år tidligere. For alle andre bygg under ett år arealet under bygging praktisk talt det samme ved inngangen til 1957 som ett år før. Men ved utgangen av oktober kan en regne at nivået var ca. 25 prosent høyere i 1957 enn i 1956. Ved utgangen av 1957 var det etter foreløpige beregninger om lag 10 prosent flere leiligheter under arbeid enn ved utgangen av 1956. For alle driftsbygninger under ett år er det grunn til å tro at stigningen i arealet av bygg under arbeid var enda sterkere.

Tallene for bygg under arbeid viser en mye sterkere stigning enn sysselsettingen. Den gjennomsnittlige byggetid har økt en del og det er flere store bygg under arbeid.

Arealet av bygg under arbeid har økt både fordi igangsettingen har steget og fordi det er fullført relativt få. I de tre første kvartaler av 1957 er det tatt i bruk 17 960 leiligheter. Tallet for hele året er anslått til 25 000. Disse tallene har god sammenheng med igangsetting i 1956

Tabell 58. Bygg under arbeid ved utgangen av hvert kvartal. Golvflate i 1 000 m².

	Boligbygg	Industri	Kontor- og forretnings- bygg	Andre ¹
1955. 3. kvartal	2 430	391	333	867
4. »	2 139	419	322	929
1956. 1. kvartal	1 772	371	311	825
2. »	1 855	355	303	749
3. »	2 083	449	335	787
4. »	1 792	447	327	832
1957. 1. kvartal	1 580	507	339	833
2. »	² 1 994	515	373	877
3. »	² 2 296	600	414	895

¹ Eksklusive landbruksbygg. ² Beregnet etter gjennomsnittsareal på 84 m² pr. leilighet.

Tabell 59. Bygg tatt i bruk. Golvflate i 1 000 m².

	Boligbygg	Industri	Kontor- og forretning	Andre ¹
1956. 1. kvartal	533	94	43	109
2. »	534	93	44	142
3. »	434	49	37	116
4. »	676	104	43	136
1957. 1. kvartal	451	67	32	78
2. »	² 461	61	33	89
3. »	² 500	64	69	154

¹ Eksklusive landbruksbygg. ² Beregnet på grunnlag av et antatt gjennomsnittsareal på 79,5 m² pr. leilighet.

og tallet på leiligheter under arbeid ved begynnelsen av året. For de øvrige grupper av bygg er det imidlertid ferdigmeldt svært lite i de tre første kvartaler. Det synes derfor rimelig å regne med at det ble ferdigmeldt et forholdsvis stort antall i siste kvartal 1957.

Den økte igangsetting av boligbygg betyr at finansieringen utenom stats boligbanker har økt kraftig. En regner at det i 1956 ble finansiert noe under 5 000 leiligheter på annen måte enn gjennom statsbankene, mens tallet for 1957 ser ut til å ligge over 9 000. Bankstatistikken og andre opplysninger tyder på at de mindre sparebankene har økt sine utlån til boligbyggingen ganske mye. En stor del av ekspanjonen skyldes sannsynligvis at folk med muligheter for privat finansiering, har sluppet til med sine byggeplaner ved liberaliseringen av byggeløyveordningen. Så å si hele økingen av leiligheter satt i arbeid i de tre første kvartaler av 1957 sammenliknet med samme periode året før er finansiert utenom stats boligbanker.

Det er grunn til å tro at denne sterke stigningen i privatfinansierte boliger ikke var forutsett da byggeløyveordningen ble lempet i februar, og at virkningen av dette er blitt at igangsettingen også for andre bygg har kommet til å ligge høyere enn ventet. I nasjonalbudsjettet for 1957 ble det tatt sikte på å holde byggevirkksomheten på om lag samme nivå som i 1956. For alle typer bygg sett under ett, unnatt landbruksbygg, var det imidlertid inntil utgangen av september 1957 gitt byggeløyve for 40 prosent større areal enn i de tre første kvartaler foregående år og nær 7 prosent over det som totalt ble innvilget i hele 1956. I de tre første kvartaler av 1957 ble det satt i gang arbeid på rundt 30 prosent flere leiligheter enn tilsvarende periode året før, mens igangsettingen av andre bygg økte med nær 31 prosent i dette tidsrom.

Som følge av den sterke igangsettingen og

den forholdsvis svake fullføringen var det i slutten av året et vesentlig større byggeareal under arbeid enn i de to foregående årene. Dette vil sannsynligvis føre til at byggevirkksomheten også i 1958 vil komme til å ligge høyt i relasjon til 1956, selv om igangsettingen skulle komme til å synke.

Det foreligger foreløpig ikke tall som gir grunnlag for en nærmere analyse av utviklingen i 1957 når det gjelder størrelse av leilighetene, hustyper m. v. Det er grunn til å tro at tendensene fra 1956 mot større gjennomsnittsstørrelse og økt prosentandel av leiligheter i eneboliger og i blokkbebyggelse fortsatt har gjort seg gjeldene også i 1957.

Arbeidsdirektoratets sysselsettingstall er den viktigste kilde til å belyse hvordan anleggsvirkksomheten har utviklet seg. Tabell 60 viser sysselsettingen i anleggsvirkksomheten i 1956 og

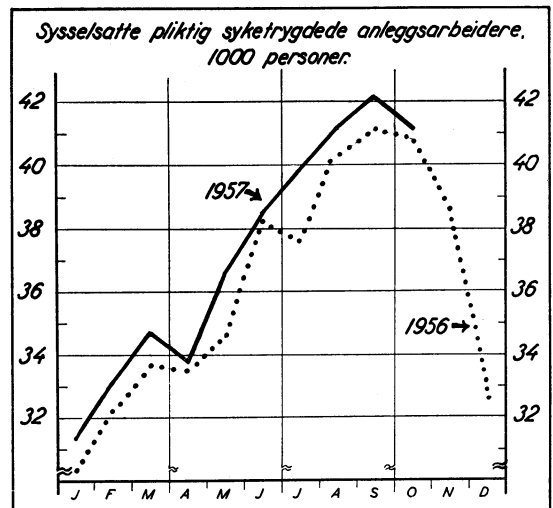

Fig. 32.

Tabell 60. Sysselsatte lønsmottakere i anleggsvirksomhet.¹

	Kommunal og fylkeskommunal	Statlig	Privat	I alt
1956. 1. kvartal	13 732	14 309	4 196	32 237
2. »	14 596	15 652	5 184	35 432
3. »	15 972	17 642	6 011	39 625
4. »	15 307	16 099	5 827	37 233
1957. 1. kvartal	13 335	14 852	4 854	33 041
2. »	13 859	16 679	5 803	36 341
3. »	15 159	18 933	6 913	41 005

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Tabell 61. Sysselsettingen ved statens sivile anlegg.¹

	Vegvesenet	Norges Statsbaner	Telegrafverket	Vassdrags- og elektr.-vesenet ²	Havnevesenet	Diverse anlegg	I alt
1956. 1. kvartal	7 751	1 405	3 270	978	276	830	14 648
2. »	7 662	1 369	3 465	1 341	511	814	15 194
3. »	7 881	1 476	3 658	1 898	574	535	16 014
4. »	7 737	1 365	3 552	1 703	506	660	15 523
1957. 1. kvartal	7 931	970	3 340	1 893	248	700	15 082
2. »	7 827	1 100	3 625	2 532	547	650	16 281
3. »	7 948	1 304	3 737	3 066	633	550	17 238

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned. Oppgaver fra etatene.

² Omfatter ikke funksjonærer. Tallet på disse varierer mellom ca. 150 og 200.

de tre første kvartaler av 1957, etter Arbeidsdirektoratets statistikk. Tabell 61 viser statens sivile anleggsvirksomhet etter oppgaver fra etatene. En del av den statlige anleggsvirksomhet som utføres av private entreprenører er i tabell 60 regnet med i gruppen privat. Tallene i disse to tabellene kan derfor ikke direkte sammenliknes.

Sysselsettingstallene viser at anleggsvirksomheten gjennom hele 1957 har vært noe høyere enn på samme tid i 1956. Det er særlig anlegg for statlig og privat regning som har økt virksomheten, mens det har vært noe nedgang ved anlegg for kommunal og fylkeskommunal regning.

Økingen i statens anleggsvirksomhet faller i første rekke på kraftanlegg under Vassdrags- og elektrisitetsvesenet, som i tredje kvartal sysselsatte ca. 1 200 personer mer enn ett år tidligere. Av denne øking faller ca. 600 på Tokke, 200 på Røssåga og 150 på Innset kraftanlegg. Vegvesenet sysselsatte ca. 200 flere enn på samme tid i fjor, mens jernbanene hadde en tilsvarende nedgang.

I den kommunale anleggsvirksomhet var det

lavere sysselsetting enn på samme tid i fjor ved bl. a. bygdeveianlegg. Nedgangen har vært vesentlig større i annet og tredje kvartal enn i første kvartal og kan sannsynligvis i en viss utstrekning tilskrives bedre sesongutjamning.

Den private anleggsvirksomhet har særlig økt i industri og kraftanlegg.

Skipfsart.

Handelsflåten.

Pr. 31. desember 1956 besto den norske handelsflåten av 1995 skip på tilsammen ca. 7,9 mill. bruttotonn. Nettotilveksten av tonnasje har vært stor i de tre første kvartaler av 1957, slik at flåten pr. 30. september besto av 2 068 skip på nærmere 8,5 mill. bruttotonn. Til handelsflåten regnes nå handelsskip over 100 bruttotonn. Fiske- og fangstskip, hvalkokeriskip og spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l. er ikke tatt med. Fig.33 viser hvordan utviklingen i handelsflåten har vært i de senere årene.

Tabell 62. Tilgang og avgang i handelsflåten i månedene januar—september 1957¹.

	I alt		100—499 br.tonn		500—2 499 br.tonn		2 500—4 999 br.tonn		5 000—9 999 br.tonn		10 000—14 999 br.tonn		15 000 br.tonn og over	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Flåten pr. 1. januar 1957	1 995	7 871 306	752	1 667 718	367	546 709	187	709 585	423	3 083 127	210	2 380 702	56	984 465
Tilgang januar—september:														
Nybygg i utlandet	64	576 009	8	3 239	6	10 302	4	15 146	25	214 850	13	161 422	8	171 050
Eldre skip kjøpt fra utlandet	12	30 125	5	1 452	3	5 882	2	5 838	1	5 208	1	11 745	—	—
Nybygg i Norge	40	140 402	20	5 606	5	8 631	7	24 489	—	—	7	81 305	1	20 371
Annen tilgang	3	750	3	750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tilgang i alt	119	747 286	36	11 047	14	24 815	13	45 473	26	220 058	21	254 472	9	191 421
Avgang januar—september:														
Skip solgt til utlandet.....	40	152 019	5	1 659	16	18 522	3	11 412	15	110 085	1	10 341	—	—
Forlis, kondemnert etc.	4	8 266	3	1 008	—	—	—	—	1	7 258	—	—	—	—
Opphøgd	2	1 697	—	—	2	1 697	—	—	—	—	—	—	—	—
Avgang i alt	46	161 982	8	2 667	18	20 219	3	11 412	16	117 343	1	10 341	—	—
Netto tilgang i alt	73	585 304	28	8 380	—	4 596	10	34 061	10	102 715	20	244 131	9	191 421
Flåten pr. 1. oktober 1957	2 068	8 456 610	780	1 750 998	363	551 305	197	743 646	433	3 185 842	230	2 624 833	65	1 175 886

¹ Omfatter bare egentlige handelsskip over 100 bruttotonn. Fiske-, fangst- og spesialskip er ikke tatt med.

Tabell 62 viser at over 95 prosent av tilgangen i januar—september 1957 skyldes levering av nybygd tonnasje. Størstedelen av disse skipene ble levert fra utenlandske verksteder, i alt 64 skip på vel 575 000 bruttotonn. Fra norske verksteder ble det i de tre første kvartaler av 1957 levert 40 skip på 140 000 bruttotonn. De leverte nybygningene fordeler seg slik:

Fra land:	Tankskip		Tørrlastskip	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Sverige	10	159 202	16	113 108
Vest-Tyskland	3	48 340	13	54 618
Storbritannia . .	1	24 627	5	54 647
Japan	3	38 948	2	18 948
Nederland	1	20 458	2	11 723
Frankrike	—	—	7	31 105
Danmark	—	—	1	285
Utlandet	18	291 575	46	284 434
Norge	12	103 264	28	37 138
	30	394 839	74	321 572

De stigende fraktene og den økte interessen for langtidsbefraktning i 1955 og 1956 førte til at det i disse årene ble kontrahert en rekke store tørrlastskip. I de 3 første kvartaler av 1957 ble det levert i alt 22 tørrlastskip i størrelsesgruppen 8 000—11 000 bruttotonn. Disse skipene, som ble levert fra utenlandske verksteder, utgjorde ca. 65 prosent av den leverte tørrlasttonnasje. Over 70 prosent av tørrlasttonnasjen levert fra norske verksteder var skip i størrelsesgruppen 2 000—4 500 bruttotonn. I alt ble det fra norske og utenlandske verksteder levert 15 skip i denne gruppen.

Tankskipenes andel av nybyggingene er økt fra 41 prosent i 1956 til 55 prosent i de 9 første måneder av 1957. Nesten halvparten av den nybygde tanktonnasje besto av skip i gruppen 12 000—14 000 bruttotonn. Det ble levert i

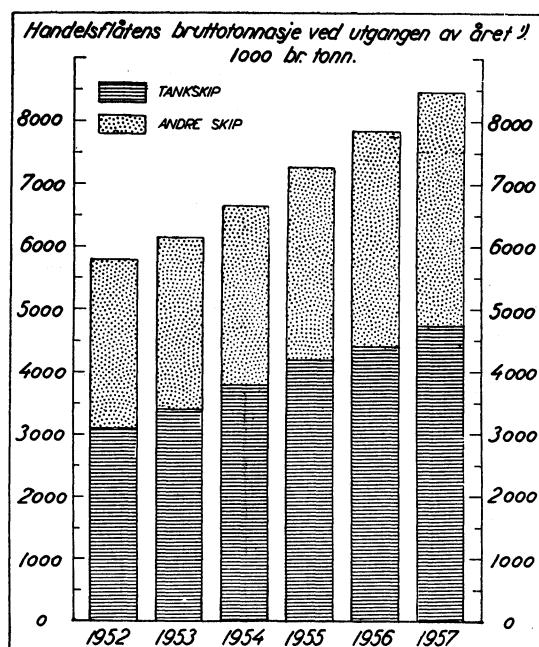

Fig. 33.

alt 8 «super»-tankskip på over 30 000 t. dw. Av disse ble 1 skip levert fra norsk verksted. De 8 skipene utgjorde ca. 45 prosent av den leverte tanktonnasje.

Fra utlandet ble det importert 12 eldre skip på vel 30 000 bruttotonn. Om lag 35 prosent av den importerte eldre tonnasje besto av dampskip i størrelsesgruppen 2 000—3 500 bruttotonn. Av større skip ble det innført et etterkrigsbygd motortankskip på vel 11 500 bruttotonn og et seriebygd motorskip fra krigstiden på vel 5 000 bruttotonn. De andre innførte eldre skip var under 2 000 bruttotonn.

94 prosent av avgangen i handelsflåten i 1957 skyldes salg til utlandet av eldre tonnasje. I løpet av de 9 første månedene av året ble det solgt 40 skip på 150 000 bruttotonn. Det var

Tabell 63. Tilgang og avgang i flåten. 1 000 bruttotonn¹.

Ar	Tilgang i alt	Nybygd i Norge	Nybygd i utl.	Eldre skip fra utl.	Avgang i alt	Forlist, kon-demnert	Solgt til utl.	Netto-øking i alt	Herav tankskip
1952.	487	103	347	37	237	21	216	264	..
1953.	556	113	400	43	173	17	156	383	..
1954.	772	129	579	64	326	17	309	447	409
1955.	941	168	612	161	286	15	271	658	496
1956.	957	171	689	97	384	28	356	576	189
1957, jan.—sept.	747	140	576	30	162	10	152	585	324

¹ Skip over 100 bruttotonn. T. o. m. 1956 alle skip. Oppgavene for 1957 gjelder handelsskip (ekskl. fiske- og fangstskip, hvalfangstskip og spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l.).

vesentlig førkrigsbygde skip og skip av mindre lønnsomme typer som ble solgt. 52 prosent av den solgte tonnasje var bygd før krigen.

Ønsket om utskifting til større og mer moderne enheter har ført til at i alt 10 tankskip, til dels etterkrigsbygde, på tilsammen 82 000 bruttotonn ble solgt. Over halvparten av den solgte tanktonnasje var i størrelsesgruppen 8 000 — 10 000 bruttotonn.

Inntil utgangen av september var bare ett skip over 500 bruttotonn forlist i 1957, nemlig et libertyskip på 7 258 bruttotonn. De øvrige forliste eller kondemnerte skip var under 500 bruttotonn. I samme periode ble et eldre dampskip på 1 144 bruttotonn og et kystruteskip på 553 bruttotonn hogd opp.

I tabell 63 er endringene i flåten i de tre første kvartalene av 1957 sammenliknet med tall for årene 1952—1956. Tallene er ikke helt sammenliknbare fordi oppgavene for 1957 bare omfatter egentlige handelsskip.

Tilgangen og avgangen av handelsskip i de 3 første kvartalene av 1957 fordelte seg slik:

	Tilgang		Avgang	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Motortørrlastskip .	78	282 828	14	34 029
Damptørrlastskip .	10	57 874	22	45 191
Motortankskip ...	27	327 274	10	82 762
Damptankskip ...	4	79 310	—	—
I alt	119	747 286	46	161 982

Tabell 64 viser fordelingen av flåten etter aldersgrupper ved utgangen av 1956 sammenliknet med en del tidligere år.

Tabell 64. Flåtens aldersfordeling etter bruttotonnasjen ved utgangen av året. Prosent¹.

	1939	1946	1954	1955	1956
Under 5 år	25	18	42	42	43
5—9 år	21	21	21	23	29
10—14 år	18	10	12	13	11
15—19 år	16	23	10	9	7
20—29 år	14	19	9	8	6
30 år og over	6	9	6	5	4
I alt	100	100	100	100	100

¹ Alle skip over 100 bruttotonn.

Kontraheringsbølgen fra 1956 fortsatte inn i de første månedene av 1957. Som følge av synkende frakter og uforholdsmessig lang leveringstid ved de fleste verksteder har kontraheringsaktiviteten avtatt utover våren og sommeren. Oppgaver fra skipsfartsavdelingen i Handelsdepartementet viser at det i januar—september 1957 ble innvilget lisenser for bygging av 683 000 bruttotonn for norsk regning i utlandet.

Tabell 65. Norske nybyggingskontrakter fordelt etter byggeland og sannsynlig leveringsår. Beregnet etter kontraktsbestanden pr. 1. oktober 1957. 1000 bruttotonn.

Land	1958	1959	1960	1961	1962 og senere	I alt	Av dette tankskip og andre spesialskip
Belgia	16	—	—	—	—	16	16
Danmark	36	69	36	30	69	240	156
Frankrike	22	33	26	—	—	81	13
Nederland	81	78	16	—	17	192	174
Storbritannia	110	56	101	46	152	465	302
Sverige	296	393	336	292	332	1 649	1 210
Vest-Tyskland	368	250	238	197	140	1 193	593
Andre land	33	36	30	13	—	112	64
Sum utland	962	915	783	578	710	3 948	2 528
Norge	258	267	265	204	641	1 635	1 306
Sum i alt	1 220	1 182	1 048	782	1 351	5 583	3 834

De inngåtte kontrakter har i de senere år fordelt seg slik:

Ar	Tørrelast- tonnasje 1 000 br.t.	Tank- tonnasje 1 000 br.t.	I alt 1 000 br.t.
1953.....	— 1	— 35	— 36
1954.....	304	64	368
1955.....	419	774	1 193
1956.....	864	1 331	2 195
1957 1.-3. kv.	326	357	683

Over halvparten av kontraheringen skjedde i løpet av 1. kvartal. I 3. kvartal ble det i utlandet bare kontrahert 95 000 bruttotonn for norsk regning.

Ved norske verksteder ble det i de tre første kvartaler av 1957 kontrahert skip på i alt 498 000 bruttotonn. Av dette var 430 000 bruttotonn tanktonnasje.

I de 9 første månedene av 1957 ble det for norsk regning i alt inngått kontrakter på 1 181 000 bruttotonn. 67 prosent av dette var tankskip.

Pr. 1. oktober 1957 var den samlede kontraktsbestand for norsk regning 5 827 000 bruttotonn. Av dette var 4 154 000 bruttotonn eller vel 70 prosent kontrahert ved utenlandske verksteder. (Avviket mellom disse tallene og tallene i tabell 65 skyldes at skip som beregnes levert i november og desember 1957 ikke er med i tabellen.)

Beskjeftigelsen.

Fraktkontrollen i Norges Rederforbund har utarbeidd en oversikt som viser at tørrelastflåten økte med 330 000 bruttotonn fra 1. oktober 1956 til 1. oktober 1957. Den tilsvarende økingen

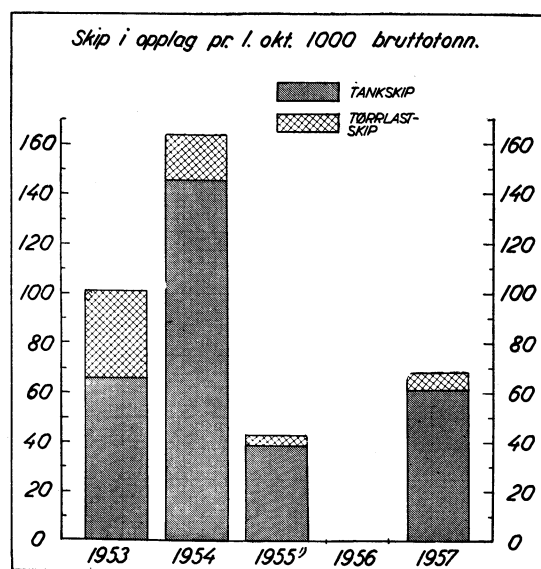

Fig. 34.

i tankflåten var 280 000 bruttotonn. Oversikten som er gjenngitt nedenfor, omfatter bare skip på over 1 000 t. dw. (ca. 700 bruttotonn). Fiske- og fangstskip er ikke tatt med. Økingen i tørrelastflåten var noe større enn året før, mens økingen i tankflåten var svakere enn i 1956. (Fra 1. oktober 1955 til 1. oktober 1956 økte tørrelastflåten med 250 000 bruttotonn og tankflåten med 300 000 bruttotonn).

Absolutt sett var flåten i linjefart noe større i 1957 enn i 1956. Av den betydelige tilvekst i tonnasjen av store tørrelastskip er en vesentlig del blitt satt inn i trampfart. Sett i forhold til hele tørrelastflåten er andelen av tramptonnasje steget noe, mens linjetonnasjens andel er gått tilbake.

86 prosent av tankflåten er sluttet på tids-
certepartier eller konsekutive reiser av lengre varighet. Under tidscertepartier og konsekutive reiser er tatt med skip som er sluttet for mer enn 12 måneder uansett hvor stor del av løpetiden som gjenstår. Er varigheten kortere, er de regnet med blant skip i løsfart.

Skip på i alt 100 000 bruttotonn, eller vel 1 prosent av flåten, var i opplag eller under langvarig reparasjon pr. 1. oktober 1957. Ett år tidligere var skip på 27 000 tonn under langvarig reparasjon og ingen skip i opplag.

	Tørrelastskip Br. tonn	Tankskip Br. tonn
Pr. 1. oktober 1956 ...	2 965 000	4 468 000
Pr. 1. oktober 1957 ...	3 294 000	4 746 000

Av dette:

I linjefart	1 222 000	—
På tidscertepartier av mer enn 12 måneders varighet	1 153 000	3 457 000
På konsekutive reiser av mer enn 12 måneders varighet	176 000	636 000
I løsfart (Skip på reise- certeparti og skip på timecharter og kon- sekutive reiser av 12 måneders varighet og under)	716 000	580 000
I opplag eller under lang- varig reparasjon	27 000	73 000

Fraktmarkedet.

Fraktmarkedet var i de siste månedene av 1956 sterkt preget av krigshandlingene i Midt-Østen. Krisesituasjonen og utsiktene for langvarig sperring av Suez-kanalen førte til at en i de fleste land ønsket å sikre seg store lager av råvarer. Muligheten for å erstatte svikten i oljetilførselen fra Midt-Østen med olje fra andre kilder var usikker. Flere land forberedte seg

derfor på å erstatte en del av oljeforbruket med kull. Under disse forhold var behovet for tørrlasttonnasje stort, samtidig som transportkapasiteten ble svekket ved omdirigering rundt Kapp og ved at en rekke britiske og franske skip ble rekvirert av beredskapshensyn. Det dannet seg et betydelig tonnasjeunderskott som førte til at det på forhånd høye fraktnivået ble presset ytterligere oppover.

Fraktene kulminerte i desember og falt sterkt utover våren og sommeren 1957. Fra desember 1956 til oktober 1957 falt turfraktene med 45 prosent og tidsfraktene med 65 prosent. Fallet i fraktene må ses i sammenheng med at vinteren ble unormalt mild. Kullimportørene hadde kullmangelen året før i friskt minne og hadde sikret seg rikelig tilgang på kull, slik at lagrene var tilstrekkelige til å møte en lengre kuldeperiode. Utover vinteren ble det etter hvert klart at kullforbruket som følge av mildværet ville bli langt mindre enn normalt. Tilgangen på olje ble bedre enn ventet, og den planlagte omlegging til kullfyring ble bare gjennomført i mindre utstrekning. Også av denne grunn ble kullforbruket mindre enn beregnet, og ved fyringssesongens slutt lå kullagrene i en rekke land på et rekordhøyt nivå. Behovet for tilførsel utenfra ble derfor vesentlig mindre enn vanlig. Mildværet skapte også forhåpninger om store kornavlinger i Europa, og interessen for befraktning av skip til transatlantisk korntransport avtok etter hvert.

Svikten i tonnasjeetterspørselen var den dominerende årsak til at tonnasjeunderskottet fra 1956 etter hvert ble avløst av en betydelig tonnasjeoverflod som presset fraktene nedover. Presset på fraktene ble ytterligere forsterket ved at i alt 134 skip ble frigitt fra den amerikanske

reserveflåten og satt i fart utover våren og ved at en rekke tankskip som følge av dårlige tankfrakter søkte beskjefte seg på kornmarkedet.

I påvente av at Suez-kanalen skulle bli åpnet igjen holdt en rekke befraktere av skip mellom Europa og Østen seg avventende. Dette førte til opphopning av skip i Amerika og Europa, og fraktfallet for nord-atlantiske skipninger ble ytterligere forsterket. Etter åpningen av kanalen ble det snart klart at en rekke skip måtte returnere i ballast. Tilførslene bl. a. til den japanske verkstedindustrien og til industrireise i India krevde en tonnasjemengde som var vesentlig større enn det som var nødvendig for å dekke Østens eksport.

De lave fraktene har ført til at mange krigsbygde og mindre økonomiske skip har gått i opplag. I håp om at fraktene skulle bedre seg ble en del skip holdt i drift noen tid, selv om ratene lå under lønnsomhetsgrensen.

Også på tankmarkedet resulterte Suez-konflikten i en sterk stigning i fraktene. Sperringen av Suez-kanalen og sprengningen av oljeledninger i Syria førte til en betydelig knapphet på tanktonnasje. Ratene ble presset sterkt oppover i de siste månedene av 1956 og kulminerte ved årsskiftet på et høyere nivå enn under Korea-boomen.

Svikten i oljetilførselen resulterte i en rekke krisetiltak. I de fleste vest-europeiske land ble det gjennomført rasjonering. Oljeproduksjonen på den vestlige halvkule ble forsert og den amerikanske importen fra de ennå intakte oljeledninger i Midt-Østen ble stanset til fordel for europeiske importører. Oljemangelen i Europa ble søkt dekket ved tilførsel langs den vesentlig kortere transportruten fra kilder i Venezuela og det karibiske område.

Den raske fraktstigningen ble fulgt av et kraftig fall i tankratene. Fra desember 1956 til september 1957 falt turfraktene for tankskip med nærmere 90 prosent. Dels som følge av at omstillingen på oljemarkedet lyktes over all forventning, og dels som følge av mildværet var behovet for tanktonnasje sunket sterkt allerede før Suez-kanalen ble åpnet på ny. Rikeligere tilgang på tanktonnasje enn i årene før virket ytterligere til å presse fraktene nedover.

Det sterkeste fraktfallet kom i mars og begynnelsen av april. I løpet av 5 uker sank fraktene fra Scale + 300 til Scale + 50. I påvente av at Suez-kanalen skulle åpnes og at skipningene skulle gjenopptas fra oljeledningen i Tripolis og Baniyas trakk en rekke befraktere seg tilbake fra de vestlige markeder. Ledig tonnasje fortsatte imidlertid å strømme til de karibiske havnene og opphopning av tonnasje førte til det kraftige fraktfallet.

Utover våren hadde oljesituasjonen i Vest-Europa bedret seg. Oljelagrene var fulle alle-

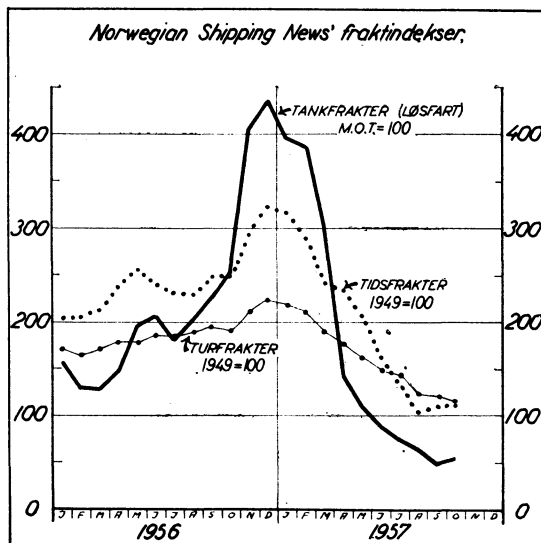

Fig. 35.

rede på forsommeren, og det var intet behov for å bygge opp lagrene etter vinteren. I stedet for som vanlig å stige utover ettersommeren, fortsatte fraktene derfor å falle. Den amerikanske regjeringens forsøk på å begrense oljeimporten til U.S.A. har ytterligere redusert tonnasjeetter-spørselen.

I oktober var ratene kommet ned på ca. Scale — 50, og i slutten av måneden var tankskip på over 1,5 mill. t. dw. lagt opp som følge av ulønnsomme frakter.

Ratene for tankskip på langsiktige certepartier holdt seg godt oppe i den første del av 1957, men sank etter hvert utover våren. I de første månedene av året var det stor aktivitet, og det ble sluttet mange kontrakter.

Inntektsutviklingen.

Tabell 66 viser skipsfartens samlede inntekter og kostnader i innen- og utenriksfart. Etter fradrag av kostnader til driftsmidler, vedlikehold og nedskrivning av realkapital, får en det restbeløp som skipsfarten har til dekning av renter og godtgjøring for eget og leid arbeid. Dette beløpet svarer til faktorinntekten i Byråets nasjonalregnskap. Under inntekter og kostnader er tatt med henholdsvis tilskott til skip i rute-fart på kysten og frakt-, tonnasje-, laste- og fyrafgifter.

Tabell 66. Totalregnskap for skipsfarten.
Mill. kr.

	Inntekter	Kostnader	Godtgjøring til arbeid og kapital
1952	4 479	2 776	1 703
1953	4 015	2 841	1 174
1954	4 006	3 136	870
1955	4 821	3 495	1 326
1956	5 900	3 938	1 962
1957	6 751	4 553	2 198

Annen samferdsel.

Sysselsetting.

Tallet på sysselsatte lønsmottakere i annen samferdsel enn sjøtransport økte fra om lag 70 500 ved utgangen av oktober 1956 til om lag 71 200 ved utgangen av oktober 1957. Fordelingen av arbeidsstyrken på de forskjellige grener av samferdselen er vist i tabell 67.

Tabell 67. Sysselsatte lønsmottakere.

	31/10 1956	31/10 1957
Jernbaner, forstadsbaner, sporveier . . .	24 800	24 600
Rutebiltransport	7 700	7 500
Drosje- og turbiltransport	1 800	1 900
Lastebiltransport	3 500	3 500
Landtransport ellers..	1 600	1 700
Luftransport.	2 000	2 200
Tjenester i tilknytning til transport.	3 600	3 800
Lagring	900	900
Post	10 600	10 700
Telefon og telegraf. . .	14 000	14 400
I alt	70 500	71 200

Jernbanetransport.

I 1957 ble driften nedlagt på to av Norges Statsbaners minst trafikerte banestrekninger, nemlig Røykenvikbanen (Jaren-Røykenvik) og Sperillbanen (Hen-Finsand). På den annen side har elektrifiseringen av de mest trafikerte jernbanestrekninger fortsatt. Mot slutten av året ble siste del av Vestfoldbanen, strekningen Tønsberg-Drammen, åpnet for elektrisk drift. Første parsell, Eidanger-Larvik, ble åpnet i oktober 1956 og annen parsell, Larvik-Tønsberg, i mai 1957. Forlengelsen av Sulitjelmabanen (privatbane) fra Sjønstå til Finneid ble åpnet i driftsåret 1956—57.

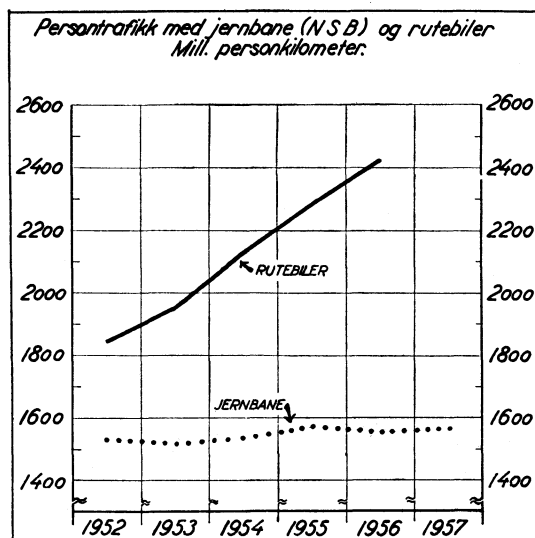

Fig. 36.

Med Statsbanene reiste i driftsåret 1956—57 i alt 42,4 mill. passasjerer, og det ble utført et transportarbeid på i alt 1 561 mill. passasjerkilometer. I forhold til forrige driftsår er dette en øking på henholdsvis 1,4 prosent og 0,3 prosent. Tallene viser at den gjennomsnittlige reiselengde er gått noe ned, en utvikling som også gjorde seg gjeldende i driftsåret 1955—56. Det tyder på at en større del enn før av statsbanenes passasjertransport er lokaltrafikk.

Tabell 68. Jernbanetrafikken (Norges Statsbaner).

	1955—56	1956—57
Persontrafikk		
Antall reiser (1000)	41 848	42 441
Passasjerkilometer (Mill.)	1 556	1 561
Godstrafikk		
Ekskl. malm på Ofotbanen		
Tonn transportert (1000)	5 900	5 693
Tonnkilometer (Mill.).	1 123	1 100
Inkl. malm på Ofotbanen		
Tonn transportert (1000)	15 540	16 338
Tonnkilometer (Mill.).	1 509	1 526

På enkelte punkter av de viktigste jernbanestrekningene har Norges Statsbaner foretatt trafikkteilinger i perioden mai—september. Tellingene er valgt slik at minst mulig lokaltrafikk kommer med. Tellingene viser at det på de

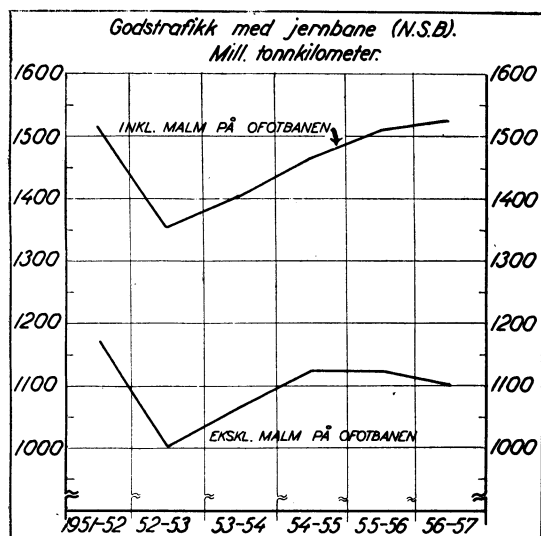

Fig. 37.

innenlandske jernbanestrekningene stort sett reiste flere passasjerer i 1957 enn i 1956. Bare på Bergensbanen var det en nedgang på 3 prosent. På alle mellomriksforbindelser sank passasjertrafikken. I alt reiste 13 prosent færre passasjerer til eller fra utlandet med jernbane i 1957 enn i 1956.

Godstransporten med Statsbanene var i driftsåret 1956—57 i alt (inkl. malmtransport på Ofotbanen) 16,3 mill. tonn eller 5,1 prosent større enn året før. Tilsvarende tall for transportarbeidet var i siste driftsår 1 526 mill. tonnkilometer, dvs. en øking på 1,1 prosent. Når en ser bort fra malmtransporten på Ofotbanen sank imidlertid godstransporten fra 1955—56 til 1956—57. Regnet i tonn gikk godstransporten ned med 3,5 prosent til 5,7 mill. tonn i siste driftsår, mens antall tonnkilometer lå 2,0 prosent lavere enn forrige driftsår og utgjorde 1 100 tonnkilometer.

Tabell 69. Økonomiske resultater av jernbanedriften (N.S.B.). Mill. kr.

	1955—56	1956—57
Inntekter		
Persontrafikk	159,4	163,3
Godstrafikk	209,2	219,0
Reisegods, post og annet	22,2	22,6
I alt	390,8	404,9
Utgifter	483,7	518,2
Underskott	92,9	113,3

Fra 1. juli 1956 ble jernbanens takster for godstransport forhøyd med 3—5 prosent, og inntektene av godstrafikken økte med 9,8 mill. kr. i driftsåret 1956—57. Inntektene av persontrafikken økte i samme tidsrom med 3,9 mill. kr. I alt økte inntektene ved jernbanedriften med 14,1 mill. kr. Det var likevel langt fra nok til å dekke utgiftsøkningen på 34,5 mill. kr. Underskottet ved jernbanedriften steg derfor med 20,4 mill. kr. fra 92,9 mill. kr. i driftsåret 1955—56 til 113,3 mill. kr. i driftsåret 1956—57.

Jernbanens rullende materiell blir stadig fornyet og forbedret. Pr. 30. juni 1957 hadde Statsbanene i alt 1 279 personvogner med 66 335 sitteplasser og 2 761 soveplasser. I forhold til året før er det en nettotilvekst på 17 vogner, 1 237 sitteplasser og 231 soveplasser. Av vognene var 320 metallvogner, dvs. en øking på 21 vogner i løpet av siste driftsår. Godsvognparken besto den 30. juni 1957 av i alt 12 597 vogner med samlet lasteevne på 205 298 tonn. Siden forrige

år har godsvognparken økt med 76 vogner og 8 902 tonn lasteevne.

Tallet på damplokomotiver ble i driftsåret 1956—57 redusert med 19 og tallet på bensin- og dieselmotorvogner med 2. På den annen side var det en nettotilvekst på 1 elektrisk lokomotiv, 10 elektriske motorvogner og 5 diesellokomotiver. Pr. 30. juni 1957 hadde Statsbanene i alt 125 elektriske lokomotiver, 86 elektriske motorvogner, 92 bensin- og dieselmotorvogner, 10 diesellokomotiver og 383 damplokomotiver.

Overgangen fra damp- til dieseldrift og elektrisk drift viste seg siste driftsår bl. a. ved at trafikkotogkilometer med damplokomotiver gikk ned med 8 prosent, mens det tilsvarende tall for elektrisk drivkraft økte med 7 prosent. For diesellokomotiver var økingen særlig sterk, nemlig 19 prosent. Målt i vognakselkilometer i trafikkotog var nedgangen for damplokomotiver noe svakere (6 prosent) og oppgangen for diesellokomotiver noe sterkere (21 prosent). Det hen-

ger sammen med at diesellokomotivene gjennomgående kan trekke lengre og tyngre tog enn damplokomotivene. Tallet på vognakselkilometer i trafikkotog med elektrisk drivkraft økte med 6 prosent. Det er grunn til å tro at overgangen fra damp- til dieseldrift og elektrisk drift vil gi betydelig sterkere utslag i de kommende driftsår etter hvert som flere av de bestilte diesellokomotivene blir levert og tatt i bruk og flere jernbanestrekninger blir elektrifisert.

Veitransport.

Lengden av de offentlige veier (utenom byene) i Norge økte med om lag 800 km eller 2 prosent i regnskapsåret 1956—57 og var i alt 48 758 km den 30. juni 1957. Av økingen falt om lag 600 km på fylkesveiene, 100 km på riksveiene og 100 km på bygdeveiene. Den store øking av fylkesveiene skyldes delvis omklassifisering av veier som før var bygdeveier.

Tabell 70. Lengden av de offentlige veier utenom byene.

	Veilengde i alt			Veilengde med fast dekke		
	Km pr. 30/6-57	Km tilvekst 1956-57	Relativ fordeling 30/6-57	Km pr. 1/10-56	Km tilvekst 1955-56	Relativ fordeling 1/10-56
Riksveier	16 192	97	33,2	2 148	175	70,2
Fylkesveier	7 605	601	15,6	483	34	15,8
Hovedveier	23 797	698	48,8	2 631	209	86,0
Bygdeveier	24 961	99	51,2	429	57	14,0
I alt	48 758	797	100,0	3 060	266	100,0

Den 1. oktober 1956 hadde 3 060 km av de offentlige veiene utenom byene fast dekke. Det er 266 km eller 10 prosent mer enn et år før. Riksveiene fikk den største tilveksten av faste dekker med 175 km.

Ved utgangen av 1956 var det registrert i alt 232 950 sivile motorvogner, 74 858 motorsykler og 9 556 tilhengere i Norge. Den prosentvise stigningen var svakere i 1956 enn i 1955. Tallet på motorvogner økte med 7 prosent i 1956 mot 10 prosent året før. For motorsykler var tilveksten 22 prosent i 1956 mot 27 prosent i 1955. Tallet på registrerte tilhengere gikk ned med 13 prosent i 1956, mens det året før steg med 5 prosent.

Nedgangen i tallet på tilhengere skyldes antakelig for en stor del avgiftsforhøyelser. I februar 1955 ble den årlige avgiften for tilhengere

over 800 kg satt opp fra kr. 6 til kr. 60 pr. 100 kg og for mindre tilhengere fra kr. 6 til kr. 30 pr. 100 kg. Riktignok ble avgiftene igjen redusert fra 1. juli 1956, til kr. 50 pr. 100 kg for store tilhengere og til kr. 20 pr. 100 kg for mindre tilhengere, men nivået er likevel fortsatt så høyt at mange har funnet det mest lønnsomt å avregistrere og ikke bruke sine tilhengere.

Bestanden av personbiler økte med om lag 11 700 vogner eller 10 prosent netto i 1956 til nesten 128 000 vogner ved slutten av året. I 1957 har tilveksten vært både absolutt og relativt større. Det skyldes både at den ordinære importen av personbiler fra de vestlige land har økt og spesielle avtaler om produksjonssamarbeid, bytteavtaler o. l. Volvo-avtalen omfatter import av 3 000 personbiler i 1957. Andre avtaler tilsam-

Tabell 71. Bestanden av sivile motorkjøretøyer og tilhengere.

	31/12 1955		31/12 1956		Prosentøkning 1955—56	
	Alle	Diesel i pct. av alle	Alle	Diesel i pct. av alle	Alle	Diesel
Personvogner:						
Busser og turbiler.....	4 633	50,6	4 715	54,9	1,8	10,3
Drosjer o. l.	5 539	9,6	5 812	9,4	4,9	2,8
Personbiler	116 269	0,0	127 960	0,0	10,1	12,5
Varevogner:						
Rutebiler	18	11,1	27	11,1	50,0	50,0
Leiebiler	284	—	304	—	7,0	—
I egentransport	32 295	0,1	35 184	0,1	8,9	— 9,1
Lastevogner og komb. vogner:						
Rutebiler	1 726	39,5	1 747	44,0	1,2	12,6
Leiebiler	10 330	27,7	10 201	29,7	— 1,2	5,9
I egentransport	35 251	8,5	36 235	9,2	2,8	11,7
Spesialvogner:						
Brann-, syke- og servicebiler	1 169	2,1	1 213	1,9	3,8	— 4,2
Tankbiler	735	13,6	830	17,0	12,9	41,0
Traktorer og motortraller.....	8 756	35,6	8 722	35,1	— 0,4	— 1,9
Motorvogner i alt	217 005	5,9	232 950	5,8	7,3	6,6
Motorsykler	61 546	—	74 858	—	21,6	—
Tilhengere	11 008	—	9 556	—	— 13,2	—

men representerer antakelig en import av omkring 2000 personbiler i 1957. I perioden januar—september 1957 ble det innført i alt 14 846 personbiler eller 36 prosent mer enn i samme periode året før. I alt 19 prosent av de 12 267 nye

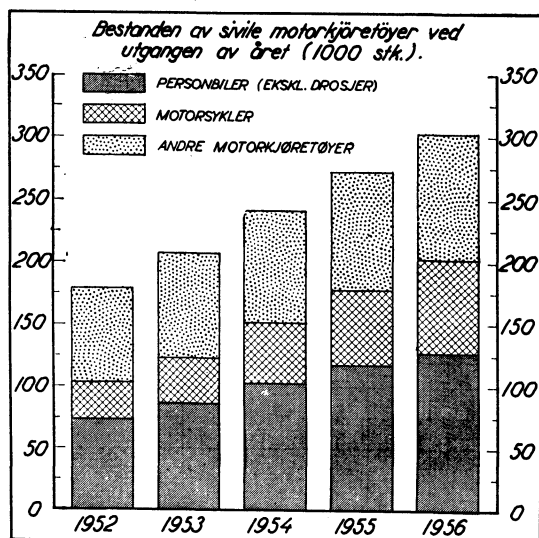

Fig. 38.

personbilene kom fra øst-europeiske land, mens den tilsvarende andel i 1956 var 41 prosent. Også absolutt sett var det en betydelig nedgang i tallet på innførte øst-europeiske personbiler i 1957, men fra alle andre land ble det innført mange flere personbiler i perioden januar—september 1957 enn i tilsvarende periode året før. Sterkest var stigningen for biler fra Sverige og fra Storbritannia. Tallene for Sverige var om lag fire ganger høyere og for Storbritannia nesten tre ganger høyere i 1957 enn i 1956.

I likhet med personbilimporten steg også importen av varebiler sterkt fra 1956 til 1957. Tallet på importerte varebiler økte i alt med 77 prosent. Andelen av øst-europeiske biler gikk tilbake fra om lag 9 prosent i perioden januar—september 1956 til 2 prosent i tilsvarende periode i 1957.

Importen av lastebiler og bussunderstell var en god del lavere i 1957 enn året før. Motorsykkelpimporten gikk også kraftig ned. Dersom en regner med mopeder, er det likevel grunn til å tro at tilveksten av motorsykler var betydelig større i 1957 enn i 1956. Alle mopeder blir produsert eller montert i Norge.

Tabell 72. Innførte motorkjøretøyer fordelt etter art.

	Året 1956	Januar-september		Prosent- vis endr. jan.-sept. 1956— jan.-sept. 1957	Relativ fordeling	
		1956	1957		Jan.-sept. 1956	Jan.-sept. 1957
Personbiler, nye komplette	11 684	8 846	12 267	38,7	42,0	49,8
Personbiler, brukte	2 614	2 028	2 579	27,2	9,7	10,5
I alt	14 298	10 874	14 846	36,5	51,7	60,3
Motorsykler og sidevogner, nye	4 252	4 112	2 942	— 28,5	19,5	12,0
Motorsykler og sidevogner, brukte	315	263	206	— 21,7	1,3	0,8
I alt	4 567	4 375	3 148	— 28,0	20,8	12,8
Varebiler, nye	3 429	2 322	4 119	77,4	11,0	16,7
Lastebiler og lastebilunderstell med fører- hus, nye	3 781	2 901	2 047	— 29,4	13,8	8,3
Spesialbiler, nye	118	85	70	— 17,6	0,4	0,3
Brukte motorvogner (ekskl. personbiler og motorsykler)	224	154	118	— 23,4	0,7	0,5
I alt	7 552	5 462	6 354	16,3	25,9	25,8
Understell til personbiler	4	3	10	233,3	—	—
Understell til busser	310	238	195	— 18,1	1,1	0,8
Understell til andre motorvogner	101	96	69	— 28,1	0,5	0,3
I alt	415	337	274	— 18,7	1,6	1,1
Motorkjøretøyer i alt	26 832	21 048	24 622	17,0	100,0	100,0

For de kategorier av biler hvor dieseldrift spiller en særlig stor rolle — busser og lastebiler — viste tallet på dieseldrevne biler i 1956 sterkere stigning enn totaltallet. På grunnlag av de oppgaver Opplysningsrådet for Biltrafikken har innhentet om førstegangsregistrerte nye biler, kan en regne med at en tilsvarende utvikling har gjort seg gjeldene også i 1957. I 1955 og begynnelsen av 1956 var en stadig mindre del av de nye lastebilene dieseldrevne. Andelen nådde et lavmål på 21 prosent i 2. kvartal 1956, men har senere økt og var 33 prosent i 3. kvartal 1957. For de nye bussene har dieselandelen i de siste årene vært meget høy, over 90 prosent, men det er en svak tendens til nedgang.

Foreløpige oppgaver over rutebiltrafikken tyder på at persontrafikken økte med om lag 6 prosent i 1956, dvs. i noe svakere tempo enn året før. Godstrafikken økte i 1956 med om lag 7 prosent målt i tonnkilometer og med om lag 4 prosent målt i tonn transportert. Opplysninger som foreligger om persontrafikken i 1957 tyder på fortsatt stigning, men kanskje relativt svakere enn før.

Tallet på motorkjøretøyer som ble befordret over ferjesamband som var i dritt både i 1955 og

1956, økte i 1956. Størst stigning var det for motorsykler og personbiler med henholdsvis 13 og 10 prosent. Trafikken av lastebiler steg med 6 prosent og av busser med 2 prosent. Det er grunn til å tro at trafikkøkingen har fortsatt i 1957. Tallet på sykler som ble fraktet over ferjesamband sank med 3 prosent i 1956. Det er rimelig å regne med nedgang også i 1957.

Trafikken av utenlandske motorkjøretøyer til Norge og norske kjøretøyer til utlandet er behandlet i avsnittet om reiselivet.

Den relativt lempelige drivstoffrasjoneringen for motorkjøretøyer, som ble satt i verk etterat Suez-kanalen ble blokkert og oljeledningen i Midt-Østen ødelagt høsten 1956, ble opphevet igjen våren 1957. Størstedelen av biltrafikken i 1957 kunne derfor bli avvirket uten drivstoffrestriksjoner. Totalt sett må en regne med at biltrafikken har økt betydelig i 1957. Det samme gjelder for trafikken med motorsykler, spesielt mopeder. Men det er grunn til å tro at stigningen i første rekke gjelder de private befordringsmidler. For de offentlige rutegående befordringsmidler er det tegn til stagnasjon eller iallfall mindre øking enn før. For drosjetrafikken er det også meldt om stagnasjon og til dels nedgang.

Tabell 73. Innførte nye personbiler, motorsykler og varebiler fordelt etter land.

	Året 1956	Januar–september		Prosent- vis endr. jan.-sept. 1956— jan.-sept. 1957	Relativ fordeling	
		1956	1957		Jan.— sept. 1956	Jan.— sept. 1957
Personbiler, nye:						
Øst-Europa	4 579	3 620	2 354	— 35,0	40,9	19,2
Sverige.....	573	453	1 820	301,8	5,1	14,8
Vest-Tyskland	4 233	3 114	4 395	41,1	35,2	35,8
Storbritannia	1 387	964	2 683	178,3	10,9	21,9
Vest-Europa ellers	523	372	662	78,0	4,2	5,4
U.S.A. og Canada	389	323	353	9,3	3,7	2,9
I alt	11 684	8 846	12 267	38,7	100,0	100,0
Motorsykler, nye:						
Øst-Europa	3 153	3 104	1 361	— 56,2	75,5	46,3
Andre land	1 099	1 008	1 581	56,8	24,5	53,7
I alt	4 252	4 112	2 942	— 28,5	100,0	100,0
Varebiler, nye:						
Øst-Europa	238	205	82	— 60,0	8,8	2,0
Andre land	3 191	2 117	4 037	90,7	91,2	98,0
I alt	3 429	2 322	4 119	77,4	100,0	100,0

Sjøtransport (vesentlig innenlands).

Etter foreløpige tall for månedene januar—september 1957 økte passasjertrafikken med hurtigruten på Nord-Norge med 5 prosent sammenliknet med tilsvarende periode i 1956. Transporten av stykk gods i alt økte med 12 prosent. Transporten av ferskfisk på sørturene økte med 8 prosent, mens transporten av post på nordturene var omtrent uforandret i forhold til 1956.

For andre skip i innenlandsk rutefart og for fartøyer i løsfart foreligger bare oppgaver for 1955. Disse viser at skip i innenlandsk rutefart inklusive hurtigruten på Nord-Norge i 1955 transporterte i alt 12,8 mill. passasjerer og 2,6 mill. tonn gods. Dette er 340 000 passasjerer og 130 000 tonn gods mer enn i 1954. De samlede kostnader i rutefarten (ekskl. avskrivninger) var i 1955 200,6 mill. kr. og ruteinntektene 189,0 mill. kr. Dette gir et underskott på 11,6 mill. kr. når avskrivningene ikke regnes med. I 1954 var underskottet 8,7 mill. kr. Tilskottene til rutefarten var i 1955 36,6 mill. kr. mot 35,7 mill. kr. i 1954. Av tilskottet i 1955 falt 29,0 mill. kr. på lokalfarten.

Fartøyene i løs fraktfart på kysten transporterte i alt 4,5 mill. tonn gods i 1955. Dette er 0,2 mill. tonn mer enn i 1954. Fartsinntektene

i 1955 var 135 mill. kr. mot 121 mill. kr. i 1954, mens kostnadene var 113 mill. kr. mot 103 mill. kr. i 1954.

I skipstrafikken mellom Norge og utlandet var nettotonnasjen av skip som kom med last til Norge, 4 prosent større i januar—august 1957 enn i tilsvarende periode året før. Nettotonnasjen av skip som gikk til utlandet (ekskl. skip med jernmalm fra Narvik) økte 8 prosent i samme tidsrom.

Flytransport.

Ved utgangen av 1956 var det i Norge innregistrert i alt 129 sivile motorfly, hvorav 19 tilhører S. A. S., og 39 glidere. Året før var tallene henholdsvis 114 og 40.

I likhet med foregående år økte norsk rute-flyging også i 1957. I første halvår 1957 ble det i alt fløyet 8,7 mill. kilometer eller 22 prosent mer enn i samme periode året før. Passasjertrafikken i alt økte med 27 prosent til 221,7 mill. passasjerkilometer i første halvår 1957. Godstrafikken i alt økte med 16 prosent og posttrafikken i alt med 22 prosent til henholdsvis 3,7 mill. tonnkilometer og 1,5 mill. tonnkilometer. For gods- og posttrafikken var økingen relativt størst på innenlandsrutene, mens passasjertra-

fikken økte relativt sterkest på de internasjonale rutene.

I perioden januar—september 1957 reiste i alt om lag 237 400 passasjerer med norske og utenlandske fly fra de fire største flyplassene i Norge (Fornebu, Kjevik, Sola og Flesland). Det er 16 prosent mer enn i tilsvarende periode året før. Økingen var omtrent like sterk for innenlandstrafikken som for trafikken på utlandet. Både i 1956 og i 1957 reiste 47 prosent av det totale antall passasjerer fra de fire flyplassene til flyplasser i utlandet.

Reiseliv.

I månedene januar—september 1957 kom det 916 938 utlendinger til landet. Dette er en stigning på vel 3 prosent sammenliknet med samme periode året før. Dersom den relative økingen blir den samme i årets 3 siste måneder, vil tallet på innreiste utlendinger i 1957 komme opp i en million.

I de 9 første måneder av 1957 steg innreisetallet for alle de viktigste nasjonalitetene, unntatt for nord-amerikanere (canadiere og U. S. A.-borgere). Stigningen var relativt størst for franskmenn, nemlig 20,9 prosent. Tallet på finner økte med 16,8 prosent og tallet på vest-tyskere med 16,6 prosent, mens det kom 4,1 prosent færre nord-amerikanere til landet.

Vel 70 prosent av alle utlendingene i månedene januar—september 1957 kom med bil eller annet transportmiddel landeveien. Ellers kom 12 prosent med jernbane, 12 prosent med båt og rundt 5 prosent med fly. Sammenliknet med tilsvarende periode i 1956 kom det relativt flere landeveien og med båt og fly, mens andelen av dem som kom med jernbane gikk ned.

Det kom i alt 340 142 utenlandske motorkjøretøyer til landet i månedene januar—september 1957. Dette er om lag 2 prosent mindre enn i samme tidsrom året før. Av de innpasserte motorkjøretøyene var 157 019 svenske og finske endagskjøretøyer, dvs. svenske og finske motorkjøretøyer som passerte inn og ut samme dag over samme tollstasjon ved grensen mot henholdsvis Sverige og Finland. I forhold til 1956 gikk tallet på endagskjøretøyer ned med 13 prosent, mens tallet på andre utenlandske motorkjøretøyer økte med 10 prosent til 183 123 i månedene januar—september 1957.

Når en ser bort fra endagskjøretøyene var 92 prosent av de utenlandske motorkjøretøyene personbiler, 5 prosent var motorsykler og resten var busser og lastebiler. Sammenliknet med januar—september 1956 økte tallet på personbiler, busser og lastebiler, mens tallet på motorsykler gikk ned.

Trafikken av norske motorkjøretøyer til ut-

Tabell 74. Innreiste utlendinger.

	Året 1956	Januar—september		Prosentvis øking jan.—sept. 1956— jan.—sept. 1957	Relativ fordeling jan.— sept. 1957
		1956	1957		
Nasjonalitet:					
Svensker	679 492	614 630	623 273	1,4	68,0
Dansker	82 964	74 672	79 940	7,1	8,7
Finner	29 881	28 413	33 192	16,8	3,6
Briter	57 112	53 618	56 436	5,3	6,1
Vest-tyskere	25 787	23 678	27 601	16,6	3,0
Franskmenn	11 450	10 875	13 146	20,9	1,4
Andre europeere	27 718	25 384	27 929	10,0	3,1
Nord-amerikanere	51 282	47 463	45 529	— 4,1	5,0
Andre	10 753	9 952	9 892	— 0,6	1,1
I alt	976 439	888 685	916 938	3,2	100,0
Innreisemåte:					
Landeveien	673 772	615 875	645 571	4,8	70,4
Jernbane	142 308	126 467	110 172	— 12,9	12,0
Båt	107 183	101 692	110 586	8,7	12,1
Fly	53 176	44 651	50 609	13,3	5,5
I alt	976 439	888 685	916 938	3,2	100,0

Tabell 75. *Innpasserte utenlandske motorkjøretøyer.*

	Året 1956	Januar–september		Prosentvis øking jan.–sept. 1956— jan.–sept. 1957	Relativ fordeling jan.– sept. 1957
		1956	1957		
Nasjonalitet:					
Endagskjøretøyer:					
Svenske	232 700	178 381	155 219	— 13,0	45,7
Finske	1 630	1 456	1 800	23,6	0,5
I alt	234 330	179 837	157 019	— 12,7	46,2
Andre motorkjøretøyer:					
Svenske	152 062	136 697	147 676	8,0	43,4
Danske	9 410	8 822	9 999	13,3	2,9
Finske	4 560	4 288	6 211	44,8	1,8
Britiske	3 703	3 597	3 641	1,2	1,1
Vest-tyske	5 434	5 000	6 606	32,1	1,9
Franske	2 466	2 387	2 821	18,2	0,8
Andre europeiske	3 445	3 300	4 100	24,2	1,2
Nord-amerikanske	2 234	2 004	1 868	— 6,8	0,6
Andre	210	199	201	1,0	0,1
I alt	183 524	166 294	183 123	10,1	53,8
Alle motorkjøretøyer	417 854	346 131	340 142	— 1,7	100,0
Art (ekskl. endagskjøretøyer):					
Personbiler	168 647	152 481	168 571	10,6	92,1
Motorsykler	10 231	9 833	9 540	— 3,0	5,2
Busser	2 284	2 149	2 375	10,5	1,3
Lastebiler	2 362	1 831	2 637	44,0	1,4
I alt	183 524	166 294	183 123	10,1	100,0

Tabell 76. *Hotellbelegget.*

	Kapasitetsutnyttning (prosent)				Utenlandske gjestedøgn i prosent av alle			
	Turist- og høyfjells- hoteller	By- hoteller	Land- hoteller	Alle god- kjente hoteller	Turist- og høyfjells- hoteller	By- hoteller	Land- hoteller	Alle god- kjente hoteller
Januar.								
1956	38,5	58,2	31,2	47,9	48,6	16,1	24,1	23,0
1957	33,8	56,8	37,3	47,5	41,4	15,3	35,1	22,8
Februar–april.								
1956	64,0	65,0	49,2	61,6	39,8	18,8	26,1	24,7
1957	68,9	62,2	52,9	60,8	41,5	17,0	22,3	24,0
Mai.								
1956	42,5	74,4	36,4	61,8	26,0	24,2	8,3	22,3
1957	37,3	71,5	36,2	59,2	34,8	23,9	14,9	23,5
Juni–august.								
1956	69,2	94,7	61,3	78,8	53,3	40,1	29,5	41,2
1957	68,9	92,6	61,7	77,9	52,9	41,2	32,3	42,4

landet steg med 28 prosent fra perioden januar—september 1956 til samme periode i 1957. I alt var det 188 169 norske motorkjøretøyer som kjørte ut av landet i januar—september 1957.

På turist- og høyfjellshotellene var kapasitetsutnyttningen i hovedsesongen om vinteren (februar—april) bedre i 1957 enn i 1956, mens den i hovedsesongen om sommeren (juni—august)

var praktisk talt uforandret. På byhotellene sank kapasitetsutnyttningen både i vintersesongen og sommersesongen. Landhotellene hadde bedre kapasitetsutnyttning vinteren 1957 enn vinteren 1956, men om sommeren var kapasitetsutnyttningen omtrent uforandret. For alle godkjente hoteller under ett var kapasitetsutnyttningen stort sett litt dårligere i 1957 enn i 1956.

Andelen av utenlandske gjestedøgn på turist- og høyfjellshotellene økte litt i sesongen februar—april 1957 og var praktisk talt uforandret i sesongen juni—august sammenliknet med tilsvarende sesonger i 1956. Både for byhotellene, for landhotellene og for alle godkjente hoteller under ett gikk andelen ned i vintersesongen, men økte litt i sommersesongen.

Postverket.

I året 1956 var det et underskott på 1,6 mill. kr. ved postverkets drift, mens underskottet var helt ubetydelig året før. I månedene januar—september 1957 steg underskottet til 15,2 mill. kr. fra 4,7 mill. kr. i tilsvarende periode i 1956. Renter av statens kapital er tatt med blant utgiftene.

I løpet av månedene januar—september 1957 ble det registrert 10,0 mill. bokførte sendinger (ekskl. girosendinger) fra postkontorene. Det er 0,3 mill. færre sendinger enn i tilsvarende

periode året før. Vanlig portopliktig brevpost o. l. er ikke med i oppgavene ovenfor.

Fra 1. juli 1957 ble portotakstene forhøyd for korsbåndsendinger og pakkepost.

Telegrafverket.

Stasjonenes bruttoinntekter var i 1956 vel 9,2 mill. kr. større enn driftsutgiftene (inkl. renter av statens kapital), mens tilsvarende tall for året før var om lag 1,9 mill. kr. I perioden januar—juli 1957 var driftsutgiftene vel 0,2 mill. kr. høyere enn bruttoinntektene. I tilsvarende periode i 1956 oversteg derimot bruttoinntektene driftsutgiftene med 3,9 mill. kr.

Sammenliknet med tilsvarende periode i 1956 økte tallet på rikstelefonamtaler i månedene januar—juli 1957 med vel 0,4 mill. samtaler til i alt vel 26,6 mill. samtaler. Både trafikken innenlands og trafikken på utlandet økte. Telegramtrafikken gikk derimot svakt ned, både innenlands og på utlandet. I alt ble det eksportert 3,3 mill. telegrammer i de første sju månedene av 1957.

Fra 1. juli 1957 ble en del av telegrafverkets takster forhøyd. Det gjelder innmeldingsavgiften for installasjon av ny telefon, den årlige grunnavgiften for telefonapparat og takstene for rikstelefonamtaler innenlands. Takstene for telefonsamtaler med utlandet er blitt endret både oppover og nedover.

Inntekter og inntektsnyttning.

Inntekter.

Samlet inntekt.

Nettonasjonalproduktet, eller nettoverdien av den samlede vare- og tjenesteproduksjon, steg 7 prosent siste år, fra 24,1 milliarder kr. i 1956 til 25,8 milliarder kr. i 1957. Stigningen var noe svakere enn fra 1955 til 1956, men lå på høyde med den gjennomsnittlige årlige stigning i de to foregående år.

Av stigningen i nasjonalproduktet siste år kan omtrent halvparten tilskrives økt produksjon av varer og tjenester. Resten skyldtes høyere priser. Oppgangen i prisene siste år svarer omtrent til prisstigningen på landets import og eksport uten at dette nødvendigvis gir uttrykk for noe årsaksforhold. For de siste fire år, sett under ett, kan ca. 40 prosent av stigningen i nasjonalproduktet tilskrives økt produksjon og ca. 60 prosent høyere priser.

Av oppgangen i nettonasjonalproduktet på 1700 mill. kr. siste år gikk 400 mill. kr. til det offentlige i form av økte indirekte skatter. Men samtidig økte statens subsidieutgifter med 200

mill. kr., slik at faktorinntekten, dvs. den inntekt som er disponibel for godtgjøring av arbeids- og kapitalinnsats, steg 1 500 mill. kr. Prosentvis økte faktorinntekten i samme takt som nasjonalproduktet, dvs. med 7 prosent. Da den del av faktorinntekten som tilfaller det offentlige og utlandet i form av kapitalinntekter er meget liten og heller ikke endret seg vesentlig i 1957, falt så godt som hele oppgangen i faktorinntekt på de private inntekter.

Tabell 77. Nettonasjonalprodukt — faktorinntekt.

	Nettonasjonalprodukt	Indirekte skatter	Subsidier	Faktorinntekt
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
1952	18 722	2 802	1 128	17 048
1953	18 716	2 717	1 077	17 076
1954	20 232	2 826	1 123	18 529
1955	21 510	3 024	1 167	19 653
1956	24 085	3 316	1 187	21 956
1957	25 829	3 742	1 390	23 477

Inntektsøkningen siste år fordelte seg temmelig ujamnt på næringer. Dette framgår av tabell 78. Relativt sterkest var stigningen i hvalfangst og skipsfart med henholdsvis 42 og 12 prosent. Inntektsstigningen for hvalfangst skyldtes i det vesentlige større fangst. For skipsfarten skyldtes to tredjedeler av inntektsstigningen økt tonnasje og en tredjedel høyere iraktrater. Hver av næringene bergverk, industri, bygge- og anleggsvirksomhet og kraft- og vannforsyning hadde en inntektsstigning på 9—10 prosent. I bergverk og industri økte produksjonen rundt 5 prosent, så her har prisendringer bidratt til om lag halvparten av inntektsstigningen. De økte inntekter i bygge- og anleggsvirksomhet skyldtes for ca. to tredjedele

delers vedkommende høyere priser, mens inntektsstigningen innen kraft- og vannforsyning i det vesentligste kan tilskrives økte kraftleveranser.

Jordbruket hadde en ugunstig prisutvikling siste år, idet prisene på driftsmidler steg noe sterkere enn prisene på jordbruksprodukter. Da produksjonen totalt sett var omtrent uforandret, ble inntektene av jordbruk noe lavere i 1957 enn i 1956. Inntektene av skogbruk gikk noe opp i 1957. Hogsten var omtrent like stor som året før, men tømmerprisene var et par prosent høyere. For fiske førte det dårlige fangstresultat til en inntektsnedgang på 22 prosent, trass i at prisene gikk opp nesten 5 prosent fra 1956 til 1957.

Tabell 78. Faktorinntekt etter næring.

	Absolutte tall. Mill. kr.				Endringer fra år til år. Pct.		
	1954	1955	1956	1957	1954-55	1955-56	1956-57
Jordbruk	1 442	1 395	1 553	1 533	-3,3	11,3	-1,3
Skogbruk	754	814	944	987	8,0	16,0	4,6
Fiske	422	474	548	427	12,3	15,6	-22,1
Hvalfangst	98	92	103	146	-6,1	12,0	41,7
Bergverk og industri.....	5 904	6 142	6 738	7 354	4,0	9,7	9,1
Bygge- og anleggsvirksomhet..	1 604	1 613	1 644	1 805	0,6	1,9	9,8
Kraft- og vannforsyning.....	325	327	315	344	0,6	-3,7	9,2
Varehandel.....	2 361	2 341	2 548	2 757	-0,8	8,8	8,2
Sjøtransport.....	1 074	1 534	2 179	2 439	42,8	42,0	11,9
Annen samferdsel.....	904	937	1 002	1 034	3,7	6,9	3,2
Annen tjenesteyting	3 641	3 984	4 382	4 651	9,4	10,0	6,1
Faktorinntekt	18 529	19 653	21 956	23 477	6,1	11,7	6,9

Inntektsfordeling.

Lønsmottakernes inntekt økte fra ca. 12 300 mill. kr. i 1956 til ca. 13 300 mill. kr. i 1957 eller med 7,8 prosent. Denne stigning er noe sterkere enn stigningen i total privat inntekt av arbeid og kapital. Lønsmottakernes andel gikk derfor svakt opp siste år, fra 56,9 i 1956 til 57,4 i 1957. For bønder, skogeiere og fiskere under ett falt andelen av private inntekter fra 10,6 prosent i 1956 til 9,5 prosent i 1957. Andre grupper av selvstendige og kapitaleiere økte sin inntektsandel fra 32,5 til 33,1 prosent. Det har ikke vært store forskyvninger i inntektsfordelingen de fire siste år. Lønsmottakernes andel har holdt seg på 57—58 prosent av de private inntekter, og andre selvstendige enn bønder, skogeiere og fiskere har hatt en inntektsandel på 31—33 prosent.

De forskyvninger som fra år til annet finner sted mellom lønsmottakernes og de selvsten-

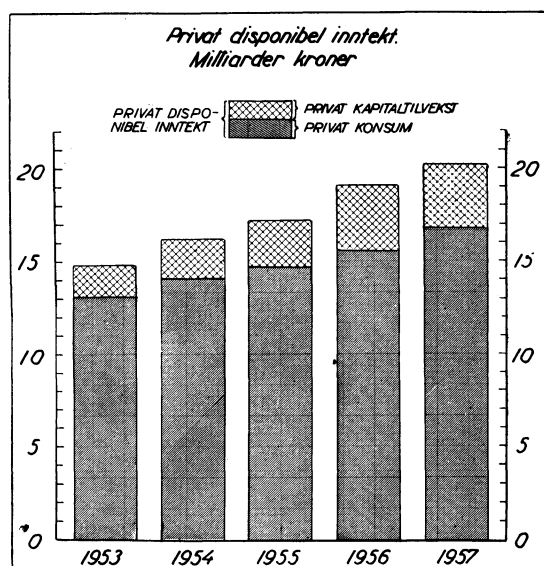

Fig. 39.

Tabell 79. Godtgjøring til arbeid og kapital.

	1953	1954	1955	1956	1957	Stigning 1956—57
Faktorinntekt.....	Mill. kr. 17 076	Mill. kr. 18 529	Mill. kr. 19 653	Mill. kr. 21 956	Mill. kr. 23 477	Pct. 6,9
— Offentlige og utlendingers nettoinntekt av kapital.....	136	180	188	306	354	15,7
Privat ervervsinntekt.....	16 940	18 349	19 465	21 650	23 123	6,8
Fordeling av privat ervervsinntekt:						
Lønn ¹	9 882	10 500	11 291	12 312	13 276	7,8
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske.....	1 730	2 045	2 014	2 297	2 202	— 4,1
Andre private inntekter.....	5 328	5 804	6 160	7 041	7 645	8,6
Prosentfordeling av privat ervervsinntekt:	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	
Lønn ¹	58,3	57,2	58,0	56,9	57,4	...
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske.....	10,2	11,2	10,3	10,6	9,5	..
Andre private inntekter.....	31,5	31,6	31,7	32,5	33,1	..

¹ Foruten kontraktmessig kontant- og naturallønn omfatter posten også arbeidsgivers bidrag til trygdepremier og andre ytelser til beste for lønsmottakere.

diges andel av den samlede inntekt kan i det vesentlige føres tilbake til eksportnæringene. Prisene på de varer og tjenester som eksporteres, stiger og faller som regel langt sterkere enn prisene på de produkter som markedsføres innenlands. De prisvariasjoner eksportnæringene møter slår først og fremst ut i fortjenesten, ikke i lønningene. I eksportnæringene vil lønnsandelen derfor være høy i dårlige år og lav i utpregede toppkonjunkturår, mens variasjonene innenfor hjemmenæringene er langt mindre. Dette framgår av tabell 80 som viser hvordan lønnsandelen (lønn i prosent av faktorinntekt) har utviklet seg innen eksportnæringene og hjemmenæringene de siste år.

Tabell 80. Lønnsinntekt i prosent av faktorinntekt.

	I alt	Eksportnæring ¹	Andre næring
1952.....	54,1	38,0	58,2
1953.....	57,8	53,5	58,6
1954.....	56,6	62,0	55,9
1955.....	57,5	54,4	58,0
1956.....	56,1	46,1	58,1
1957.....	56,5	44,8	59,2

¹ Her er tatt med hvalfangst, malmgruver, eksportgrener av kjemisk industri, jern- og metallutvinningsindustri, treforedlingsindustri og skipsfart.

Det som hittil er sagt gjelder fordelingen av de primære ervervsinntekter som produksjonen gir. For flere formål har det større interesse å kjenne de disponible inntekter for de enkelte grupper, dvs. ervervsinntektene med tillegg av stønader fra det offentlige, men med fradrag for betalte skatter. Tabell 81 viser utviklingen av den samlede privat disponible inntekt siden 1953 og fordelingen av denne på konsum og

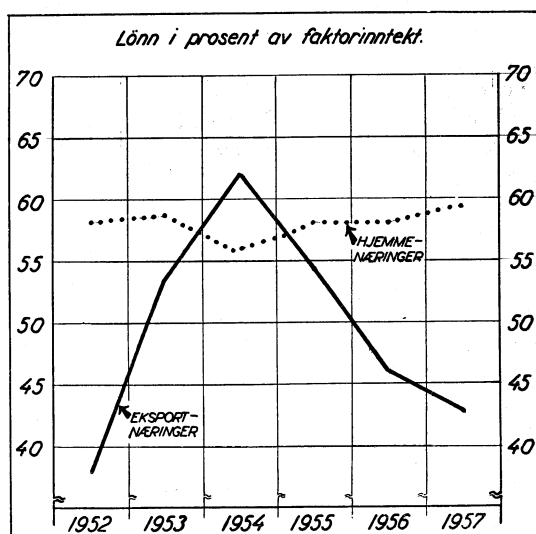

Fig. 40.

sparing. I tabellteksten er nyttet betegnelsen privat kapitaltilvekst for å markere at tallene ikke svarer til privat sparing etter vanlig bedriftsøkonomisk oppfatning. Tallene er blant annet upåvirket av eventuelle opp- eller nedvurderinger av kapital, og de er framkommet etter fradrag ikke av bedriftenes faktiske avskrivninger, men av beregnet kapitalslit basert på gjenanskaffelsespriser.

Stønader fra det offentlige til private økte fra 1956 til 1957 noe sterkere enn ervervsinntektene. Innbetalingene av direkte skatter steg imidlertid enda mer idet de gikk opp

11 prosent. Mens de private ervervsinntekter økte 7 prosent fra 1956 til 1957, økte derfor de privat disponible inntekter bare 6 prosent. De privates konsumutgifter steg noe sterkere enn dette, nemlig med vel 7 prosent, og det ble liten stigning i den private sparing. Dette markerer et brudd med den sterke stigning i den private sparing i de foregående år. Fra 1953 til 1956 økte den private kapitaltilvekst fra 1 800 til nesten 3 500 mill. kr. Fordelingen av den private disponible inntekt mellom konsumutgifter og sparing er også diskutert i avsnittet «Privat konsum».

Tabell 81. *Privat disponibel inntekt.*

	1953	1954	1955	1956	1957	Stigning 1956—57
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Pct.
Privat ervervsinntekt.....	16 940	18 349	19 465	21 650	23 123	6,8
+ Stønader fra det offentlige.....	1 151	1 292	1 407	1 528	1 672	9,4
+ Stønader fra utland (netto).....	39	36	60	46	39	—15,2
Privat bruttoinntekt.....	18 130	19 677	20 932	23 224	24 834	6,9
— Direkte skatter.....	3 343	3 438	3 666	4 123	4 570	10,8
Privat disponibel inntekt.....	14 787	16 239	17 266	19 101	20 264	6,1
Privat konsum.....	13 021	14 117	14 673	15 634	16 738	7,1
Privat kapitaltilvekst.....	1 766	2 122	2 593	3 467	3 526	1,7

¹ Tallet gjelder skatter som er oppkrevd hos skattyterne, ikke de beløp som er inntektsført hos stat og kommune, jfr. avsnittet «Offentlige finanser».

Lønnsutviklingen.

Hovedtendensen i lønnsutviklingen for en del viktigere lønsmottakergrupper går fram av tabell 82. Da fortjenestebegrepet ikke er det samme for alle grupper og tallene refererer seg til forskjellige tidspunkter i året, må en være varsom med å jamføre lønnsnivået gruppene imellom. Fortjenestetallene i jordbruk og skogbruk er hentet fra Byråets statistikk over lønningene i jordbruk. Byråets kvartalsstatistikk viser fortjenesten for arbeidere i industri, bygge- og anleggsvirksomhet og losse- og lastearbeid. De årlige lønstillinger gir tall for matroser i utenriks- og innenriksfart. Oppgavene over månedslønn for industrifunksjonærer er hentet fra Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk. Oppgavene over månedslønn for funksjonærer i varehandel, banker og forsikringsselskaper er hentet fra Byråets lønstilling pr. 30. april 1957. For denne siste funksjonærgruppen finnes ikke jamførbare tall for tidligere år.

Fra 1955 til 1956 var det en lønnsstigning for gruppene i tabellen på mellom 3 og 10 prosent. Stigningen var minst for matroser i utenriksfart og størst for arbeidere i bygge- og

anleggsvirksomhet. I 1956 fant det sted tariff-revisjoner for de fleste grupper. De nye avtaler ble gjort gjeldende fra ulike tidspunkter i året,

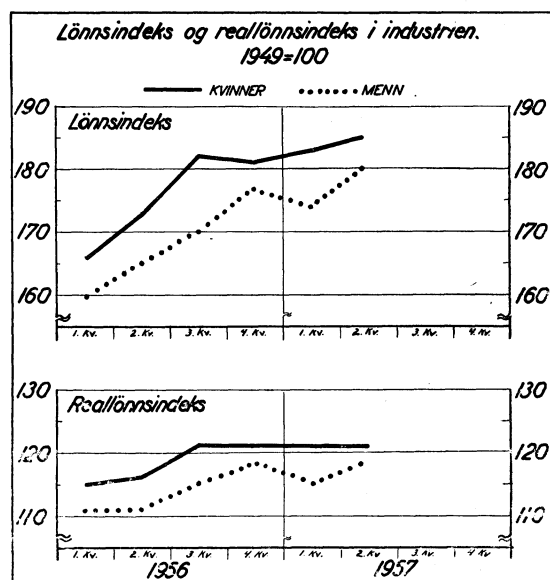

Fig. 41.

og de lønnsforbedringer som ble oppnådd er derior blitt registrert på iorskjellige tidspunkter for de enkelte gruppene. For sjøfolk i utenriksfart kom virkningen av avtalerevisjonen først til uttrykk i tallene for 1957, mens for andre grupper hele eller en stor del av virkningen ble registrert i tallene for 1956. I industrien har f. eks. revisjonene slått ut gradvis både i tallene for 2., 3. og 4. kvartal 1956 og 1. kvartal 1957.

Fra 2. kvartal 1956 til 2. kvartal 1957 steg timefortjenesten for voksne menn i industrien 9 prosent, når betaling for bevegelige helgedager, 1. og 17. mai utjamnes over året. Av denne stigning skyldtes vel 3 prosent tariffoppgjør, mens vel 5 prosent var lønnsglidning. Regnet på grunnlag av levekostnadsindeksen var reallønnen i 2. kvartal 1957 6 prosent høyere enn i 2. kvartal 1956.

Tabell 82. Lønnsutviklingen for enkelte grupper av lønsmottakere.

	Tids- enhet	Gjennomsnittslønn			Prosentvis stigning		
		Absolutte tall — kroner			1954—	1955—	1956—
		1955	1956	1957	1955	1956	1957
M e n n :		Kr.	Kr.	Kr.	Pct.	Pct.	Pct.
Jordbruksarb. sommer ¹	måned	398	434	..	6,4	9,0	..
Skogbruksarb. vinter ²	dag	30,78	32,78	..	5,7	6,5	..
Industri:							
Voksne arbeidere	time	4,75	5,12	³ 5,47	5,6	7,8	⁴ 9,0
Funksjonærer ⁵	måned	1 175	1 268	1 357	5,9	6,6	7,8
Bygge- og anleggsarbeidere . . .	time	6,02	6,61	³ 6,92	5,4	9,8	⁴ 11,1
Laste- og lossearbeidere	»	5,71	5,95	³ 6,57	2,9	4,2	⁴ 7,4
Voksne sjøfolk (matroser):							
Utenriksfart ^{1, 6}	måned	880	909	1 031	..	3,3	13,4
Innenriksfart ^{1, 7}	»	743	803	..	1,1	8,1	..
Varehandel⁸:							
Kontorfunksjonærer	»	..	..	1 381	..	..	..
Butikkfunksjonærer	»	..	..	941	..	..	..
Lagerfunksjonærer	»	..	..	1 014	..	..	..
Arbeidere	»	..	..	885	..	..	..
Bankfunksjonærer ⁸	»	..	..	1 345	..	..	..
Forsikringsfunksjonærer ⁸	»	..	..	1 574	..	..	..
K v i n n e r :							
Jordbruksarb. sommer ¹	måned	250	266	..	5,9	6,4	..
Industri:							
Voksne arbeidere	time	3,20	3,47	³ 3,67	4,6	8,4	⁴ 7,3
Funksjonærer ⁵	måned	717	766	822	6,4	6,8	8,2
Varehandel⁸:							
Kontorfunksjonærer	»	..	..	795	..	..	..
Butikkfunksjonærer	»	..	..	619	..	..	..
Bankfunksjonærer ⁸	»	..	..	858	..	..	..
Forsikringsfunksjonærer ⁸	»	..	..	920	..	..	..

¹ Til dette kommer kost og losji. ² Vintrene 1955—56, 1956—57. ³ 2 kvartalsoppgaver. Betalingen for bev. helgedager og 1. og 17. mai er utjamnet over året. ⁴ Stigningen fra 2. kv. 1956 til 2. kv. 1957. ⁵ Pr. 1. september. Månedslønn ekskl. prov. og gratiale. I 1956 og 1957 utgjorde prov. og gratiale i gj.snitt pr. måned henholdsvis kr. 41 og kr. 42 for menn og kr. 12 og kr. 11 for kvinner. Lønnsstigningsprosentene er standardberegnnet. ⁶ Mars. ⁷ November. ⁸ Pr. 30. april. Månedslønn pluss $\frac{1}{12}$ av prov., gratiale i 1956.

Størst lønnsstigning fra 1956 til 1957 hadde sjøfolk i utenriksfart. Gjennomsnittsfortjenesten for voksne sjøfolk i alt gikk opp 16 prosent, vesentlig som følge av tariffrevisjoner i siste del av 1956. For bygge- og anleggsarbeidere steg gjennomsnittsfortjenesten 11 prosent fra 2. kvartal 1956 til 2. kvartal 1957. Losse- og lastearbeidere hadde en lønnsstigning på 7 prosent i samme tidsrom. For industrifunksjonærer

steg lønningene 8 prosent fra september 1956 til september 1957. Av dette skyldtes ca. 6 prosent tariffmessig stigning, mens ca. 2 prosent var lønnsglidning.

1957 var et meget rolig tariffår. Overenskomstene for industrifunksjonærer og funksjonærer i hotell- og restaurantvirksomhet ved bedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening ble revidert med virkning fra 1. april 1957. Overenskomstene,

som omfatter om lag 10 000 funksjonærer, ga et tillegg til månedslønnen på ca. 6 prosent.

I hvalfangsten ble overenskomsten avgjort for om lag 5 000 mann ved kjennelse i Rikslønnsnemnda i november 1957. Kjennelsen ga et tillegg på 5 prosent både på hyrer og part. Den nåværende lønnsordning for statstjenestemenn gjelder inntil 1. januar 1958. Forhandlinger mellom staten og organisasjonene var igang da dette ble skrevet. Også i 1957 har en del justeringer av de gjeldende lønnsavtaler nok medført lønnsstigning. For kommunale tjenestemenn resulterte f. eks. justeringene i en gjennomsnittlig lønnsstigning på om lag 3 prosent.

I 1957 har det ikke vært arbeidskonflikter av vesentlig omfang. Tallet på konflikter og tapet av tapte arbeidsdager er svært lavt, så vidt en foreløpig kan bedømme lavere enn i noe annet etterkrigsår.

Tabell 83. *Arbeidskonflikter.*

	Konflikter beg. i året	Lønns-mottakere	Tapte arb.dager i 1000
1953.....	45	4 917	41
1954.....	24	2 865	105
1955.....	19	9 971	108
1956.....	26	56 173	964

Tabell 84. *Privat konsum fordelt på utgiftsgrupper.*

	Absolutte tall. Mill. kr.			Prosentvis fordeling		
	Endring fra år til år		1957	Endring fra år til år		1957
	1955-56	1956-57		1955-56	1956-57	
Matvarer	313	327	5 121	31	31	31
Tobakk og drikkevarer	68	45	1 278	7	4	8
Bolig, lys og brensel	180	186	1 847	18	17	11
Utstyr m. v., leid hjelp	89	128	1 723	9	12	11
Klær og skotøy	124	124	2 520	12	12	15
Reiser, transportmidler	42	106	1 038	4	10	6
Andre utgifter	188	152	2 979	19	14	18
Spesifisert konsum i alt	1 004	1 068	16 506	100	100	100

Det har vært utgiftsstigning for alle viktigere vare- og tjenestegrupper. Utgiftene til matvarer er økt omtrent i takt med det totale private konsum. Utgiftene til tobakk og drikkevarer steg relativt lite, og stigningen var betydelig mindre enn året før. Både i 1956 og 1957 steg utgiftene til bolig, lys og brensel betraktelig, og denne gruppe utgjør en stadig større del av det samlede budsjett. Utgiftene til klær og

Privat konsum.

De foreløpige beregninger viser at det private konsum steg med rundt 1 100 mill. kr. fra 1956 til 1957, eller med vel 7 prosent. Målt i faste priser var stigningen rundt 3 prosent. Så vel i løpende som i faste priser var dette omtrent samme øking som fra 1955 til 1956. Regnet i faste priser steg konsumet siste år omtrent like sterkt som gjennomsnittlig i femårsperioden 1952—1957, mens økingen i løpende priser var noe større enn i femårsperioden.

Det private konsumets andel av bruttonasjonalproduktet var 53 prosent i 1957. Dette er omtrent det samme som i 1956, mens andelen lå så høyt som 56 til 58 prosent i årene 1952—1954. Tallet i 1956 er imidlertid vesentlig betinget av prisutviklingen. Regnet i faste priser er konsumandelen bare sunket fra 57,3 prosent i 1955 til 56,4 prosent i 1956 og 56,3 prosent i 1957.

De private disponible inntekter økte med 6 prosent fra 1956 til 1957. Regnet som prosent av privat disponibel inntekt gikk konsumet opp fra 81,8 prosent i 1956 til 82,6 prosent i 1957. For den private kapitaltilvekst (sparing) var det en tilsvarende nedgang.

Tabell 84 viser konsumutgiftene i 1957 og endringene i de siste årene fordelt på hovedposter.

skotøy økte omtrent like meget i 1956 og i 1957. Gruppens andel av det samlede budsjett er sunket. Noe relativ øking er det i utgiftene til reiser og transport, mens «andre utgifter» er gått noe tilbake.

Endringene i fordelingen av konsumentenes utgifter er dels utslag av prisendringer, dels skyldes de at forbrukets mengdemessige sammensetning endres med prisene og ettersom

inntekten stiger. Den endrede forsyningssituasjonen for en del varer som det har vært knapphet på, har utvilsomt også påvirket konsumutviklingen. Sammenliknet med de første etterkrigsår har imidlertid endringen i forsyningssituasjonen spilt en relativt liten rolle for endringene i konsumet i de siste år. Langt viktigere har prisutviklingen vært, og for en del varige konsumgoder spiller det en vesentlig rolle i hvilken grad konsumentene allerede har fått dekket sitt behov.

De foreløpige tall for den mengdemessige utviklingen av konsumets hovedgrupper er vist i tabell 85. Tabellen, som gir tall i faste 1954-priser, viser en utvikling som til dels avviker fra den verdimesseige. Spesielt ser det ut til at den store andel i utgiftsøkingen fra 1956 til

1957, som verditallene viser for bolig, lys og brensel, i det vesentlige skyldes den sterke prisstigningen. På samme måte dekker prisstigning over et større fall i volumandel for klær og skotøy; og en relativt svak prisstigning for utstyr etc. fører til at den store mengdemessige andelen for denne posten ikke kommer til uttrykk i verditallene. Det er av interesse å se de mengdemessige endringene i relasjon til prisendringene og til de endringer i utgiftsfordelingen som en kunne ha ventet at stigningen i levestandard ville ha medført. Tall for prisendringene de siste årene er derfor tatt med i tabell 85. Dessuten er det tatt med tall som viser den fordelingen av utgiftsøkingen som en kunne ha ventet for arbeiderfamilier på grunnlag av Byråets forbruksundersøkelse 1951—52.

Tabell 85. Privat konsum i 1954-priser fordelt på utgiftsgrupper og prisendringer 1955—56 og 1956—57.

	Privat konsum i 1954-kr., prosentvis fordelt			Prisendring i prosent		Forbruksundersøkelsen 1951—52. Prosentvis fordeling av en utgiftsøking
	Endring fra år til år		1957	1955—56		
	1955—56	1956—57		1955—56	1956—57	
Matvarer	19	38	31	+ 5	+ 3,5	14
Tobakk og drikkevarer	— 1	3	8	+ 6	+ 2,5	6
Bolig, lys, brensel	16	12	10	+ 6,5	+ 8	10
Utstyr m. v., leid hjelp	7	18	10	+ 4	+ 3	20
Klær og skotøy	29	1	16	—	+ 5	21
Reiser, transportmidler	6	16	7	+ 2	+ 5	9
Andre utgifter	24	12	18	+ 3	+ 3,5	20
Spesifisert konsum i alt	100	100	100	+ 4	+ 4	100

I det følgende skal vi se litt nærmere på konsumutviklingen ut fra tallene i tabell 85 og i tilknytning til tabellene 86—90, hvor det blir gitt detaljerte konsumoppgaver for varer og tjenester som det foreligger en relativt pålitelig statistikk for.

Det er selvsagt mange grunner til at en ikke kan vente at endringene i forbruket helt skal følge mønsteret fra 1951—52-undersøkelsen. Bl. a. gjaldt denne undersøkelsen bare en mindre gruppe av forbrukere i byene. Dessuten må en regne med at forsyningssituasjonen er endret, og at forbrukerne ikke bare reagerer på en inntektsøking, men også på endringer i relative priser. Endelig skal en huske på at forbruksstigningen til dels henger sammen med økingen i folketallet og ikke utelukkende gjenspeiler en stigning i levestandarden. Det er bemerkelsesverdige at matvareforbruket holdt seg så høyt, selv om prisstigningen for matvarer var moderat. I 1957 tok matvarer 38 prosent av ut-

giftsøkingen regnet i faste priser. Matvarekonsumet steg nesten 7 prosent fra 1956 til 1957. Av denne stigning skyldes om lag 3,5 prosent prisstigning. Det vil si at konsumet i faste priser er steget rundt 3 prosent, eller omtrent som gjennomsnittlig i femårsperioden 1952—1957. De konsumerte mengder av de fleste viktigere matvarer gikk opp. Den dårlig frukthøsten 1957 førte til et sterkt fall i konsumet av norsk frukt fra 1956 til 1957. Tilbakegangen ble imidlertid oppveid av økt import. En sterk nedgang i sukkerforbruket fra 1956 til 1957 skyldtes for en del den dårlige frukthøsten, men den kraftige øking i importen av hermetisk frukt etterat importbestemmelsene ble endret, spilte utvilsomt også en viss rolle. Konsumet av sjokolade og sukkervarer har steget de siste år fram til 1956, men de foreløpige beregninger tyder på at det ikke var noen stigning fra 1956 til 1957. Også dette kan antakelig ses i sammenheng med økingen i fruktimporten.

Tabell 86. Forbruk av enkelte matvarer. 1 000 tonn.

	1952	1953	1954	1955	1956*	1957*
Mjølkk ¹	635	649	654	627	623	628
Fløte, omregnet til helmjølk ¹	141	145	147	151	153	155
Smør	14,0	13,6	13,9	14,3	13,0	12,7
Ost	28,4	26,4	29,1	26,7	26,5	27,2
Kjøtt og flesk	104,3	102,6	106,1	112,9	117,9	119,8
Egg	21,6	23,0	25,6	27,5	27,4	28,0
Margarin	70,6	72,5	74,8	75,2	77,0	76,0
Sukker	78,0	98,0	108,3	105,5	113,6	102,0
Kaffe (rå vekt)	18,8	20,7	17,4	20,5	21,1	24,3
Importert frukt.....	31,4	63,4	57,4	61,4	69,6	92,1
Norsk frukt	53,8	36,4	74,4	54,8	73,6	50,0
Tørket frukt, nøtter.....	13,2	11,1	14,9	10,4	11,8	10,1
Spisesjokolade	5,9	4,6	4,8	4,7	5,6	5,8
Kokesjokolade	3,8	2,9	2,4	2,0	2,2	2,1
Sukkerverar	5,0	4,0	5,1	5,8	6,3	6,1

¹ Mill. liter.

Til tross for en moderat prisstigning har utgiftene til tobakk og drikkevarer steget lite fra 1956 til 1957, og mindre enn en skulle vente etter tallene fra forbruksundersøkelsen. Verdimeessig var økingen nærmere 3 prosent og mengdemessig bare vel 1 prosent. Muligens har endringene i forsyningssituasjonen ført til at annet

luksusbetont forbruk konkurrerer sterkere med denne gruppen enn tidligere. Forbruket av drikkevarer var nesten uforandret fra 1956 til 1957, mens forbruket av tobakksvarer, som sank betydelig fra 1955 til 1956, igjen steg fra 1956 til 1957.

Tabell 87. Forbruk av tobakk og drikkevarer.

	1952	1953	1954	1955	1956*	1957*
Sigarer	14	16	20	21	21	22
Sigaretter	1 204	1 254	1 315	1 427	1 340	1 370
Røyketobakk, skrå, snus....	3 425	3 434	3 456	3 369	3 370	3 380
Alkoholfrie drikkevarer	38,0	40,6	41,1	53,9	51,8	51,7
Alkoholholdig øl	65,5	67,2	67,6	77,6	78,7	78,3
Vin	3,9	3,9	4,1	4,1	4,2	4,2
Brennevin	8,7	8,4	8,9	9,0	9,1	9,2
Ren alkohol i alt	7,0	6,9	7,3	7,9	8,0	8,1

Posten «bolig, lys og brensel» la i 1955 beslag på 10 prosent av de totale konsumutgifter. Både i 1956 og i 1957 var det en meget stor utgiftsstigning for denne post, slik at den i 1957 utgjorde vel 11 prosent av det samlede budsjett. En vesentlig del av stigningen skyldtes en kraftig prisoppgang for brensel og elektrisk kraft. I volum ligger andelen av den totale utgiftsøkningen over tallene fra forbruksundersøkelsen. Dette tyder på at etterspørselen ikke

er blitt særlig påvirket av prisstigningen. Levekostnadsindeksen for kull, koks, ved og petroleum steg 18 prosent fra 1955 til 1956 og 6 prosent fra 1956 til 1957. Samtidig steg prisen på elektrisitet nærmere 9 prosent fra 1956 til 1957. I volum steg forbruket av lys og brensel henholdsvis 9 prosent og 4,5 prosent i disse to årene. Forbruket av importert brensel gikk noe ned i mengde fra 1956 til 1957. Derimot steg forbruket av elektrisitet betydelig, nemlig med

vel 11 prosent. Antall boliger steg med 3 prosent i 1956 og 2,5 prosent i 1957. Ved vurdering av tallene må en ta hensyn til at nye boliger gjennomgående har en bedre standard enn de gamle, og at gamle boliger i stor utstrekning moderniseres. Dette innebærer at tjenesteytingen fra boligmassen øker langt sterkere enn bolig-tallet.

Av konsumentenes samlede utgifter gikk i 1957 11 prosent til «utstyr m. v.» og «leid hjelp i hjemmet». Utgiftene til leid hjelp har sunket i de senere år, men nedgangen er blitt mer enn oppveid av de økte utgifter til tekniske hjelpemidler for hjemmet. Utgiftene til slike varige hjelpemidler økte sterkt i årene fram til 1955. Men i 1956 inntrådte det en merkbar stagnasjon. Særlig merkbar var nedgangen i anskaffelse av vaskemaskiner, mens det fortsatt var stigning for kjøleskap. Dersom de foreløpige beregninger av pris- og mengdetall for 1957 er riktige, ser det ut til at nedgangen igjen er avløst av en sterk volummessig stigning. Men det er grunn til å tro at tyngden i ekspansjonen

i tiden framover vil ligge på andre poster enn hittil. Som det framgår av tabell 88, kulminerte økingen i anskaffelser av elektriske varmeovner, platekomfyrer og radioapparater allerede i 1954 og av vaskemaskiner i 1955. Utviklingen må ses på bakgrunn av at relativt mange familier nå har fått dekket sitt behov for en del av disse artiklene. I årene 1950 til 1957 er det således anskaffet ca. 390 000 vaskemaskiner, det vil si at vi kan regne at nærmere 40 prosent av landets husholdninger nå har egen vaskemaskin. Hertil kommer at en stor del av husholdningene har adgang til felles vaskeanlegg. I samme tidsrom ble det solgt ca. 255 000 kjøleskap. Etter krigen har således omtrent 25 prosent av husholdningene fått kjøleskap. Det synes derfor rimelig å anta at det i dag er et langt større udekket behov for kjøleskap enn for vaskemaskiner. Det kan være verdt å merke seg at i forhold til tallene fra forbruksundersøkelsen 1951—52 ligger utgiftsstigningen til denne posten stadig lavt, til tross for relativt liten prisstigning.

Tabell 88. Tilgang av varige utstysvarer.¹

	1952	1953	1954	1955	1956*	1957*
Kjøleskap . . . . . 1 000 stk.	5	23	39	55	60	65
Vaskemaskiner . . . . . »	54	59	70	75	63	55
Vannvarmere m. kolbe . . . . . »	32	41	45	42	38	36
Magasinkomfyrer . . . . . »	16	12	10	6	2	2
Platekomfyrer . . . . . »	56	57	63	62	53	54
Strykejern . . . . . »	115	87	116	103	100	..
Kjøkkenapparater (mixere) . . . . . »	4	5	8	10	9	8
Støvsugere . . . . . »	28	40	52	63	70	63
Symaskiner . . . . . »	32	33	30	25	29	22
Båndopptakere . . . . . »	4	6	10	17	18	20
Radiogrammofoner . . . . . »	10	10	13	19	20	21
Andre radiomottakere . . . . . »	92	86	88	86	84	83
Barbermaskiner . . . . . »	..	53	88	92	113	100
Juletrelys . . . . . »	106	78	84	53	31	..
Armbånds- og lommeur . . . . . »	129	136	129	122	259	260
Sølvvarer . . . . . tonn	38	48	54	49	54	..
Møbler . . . . . mill. kr i 1950-priser	214	248	274	280	270	280

¹ Bygger stort sett på oppgaver fra Norges Elektriske Materiellkontroll og gjelder produksjon + import — eksport.

Utgiftene til klær og skotøy har i de siste år fram til 1957 steget relativt svakere enn de private konsumutgifter i alt. Fra 1955 til 1956 var det imidlertid en kraftig volummessig stigning. Men da prisene holdt seg uendret, ble verdistigningen bare ca. 5 prosent, eller om lag 1 prscent mindre enn de samlede forbruksutgifter. Fra 1956 til 1957 var også verdistigningen 5 prosent. Men i denne perioden var også prisstigningen 5 prosent og følgelig var det in-

gen volumøking. Tallene gir inntrykk av at denne utgiftsposten på kort sikt er sterkt elastisk overfor endringer i de relative prisene.

Tabell 89, som gir tall for en del bekledningsvarer, gir inntrykk av en noe sterkere volumøking enn den som faktisk har funnet sted. Grunnen er at det er skjedd en omlegging til kjøp av ferdige klær i stedet for meterverer, som ikke er tatt med i tabellen.

Tabell 89. *Produksjon pluss import av enkelte bekledningsvarer.*

	1952	1953	1954	1955	1956*	1957*
Støvler..... 1 000 par	463	449	387	419	610	660
Sko..... »	2 722	3 479	3 189	3 161	3 340	3 760
Tøfler..... »	461	686	729	837	937	560
Yttertøy (menn)..... mill. kr. i 1950-priser	56	62	52	53	55	61
Dresser, jakker, benklær..... »	138	154	173	182	207	239
Skjorter..... »	50	56	51	64	71	79
Yttertøy (kvinner)..... »	91	105	112	125	127	126
Kjoler, drakter etc..... »	69	86	95	106	118	124
Strømper og sokker..... »	81	116	102	95	101	104
Andre trikotasjevarer..... »	91	123	125	113	121	127

Utgiftene til reiser og transportmidler steg fra 1956 til 1957 med 11 prosent. Nær halvparten av utgiftsstigningen må tilskrives høyere priser. Volumøkningen svarer stort sett til det en skulle vente etter tallene fra forbruksundersøkelsen. Økingen skyldes i stor utstrekning at tallet på personbiler økte sterkt. I faste priser økte utgiftene til anskaffelse og drift av egne befordringsmidler med 7 prosent, mens økingen i bruk av offentlige befordringsmidler bare var 2,5 prosent. En sterk nedgang i jernbanereiser i 1956 er mer enn oppveid av en ny stigning i 1957. Også bussreiser steg noe fra 1956 til

1957, men antakelig svakere enn tidligere år. Flytrafikken økte sterkt, men langt svakere enn fra 1955 til 1956 da stigningen var nærmere 60 prosent. Den sterke nedgang i anskaffelser av personsykler står antakelig i forbindelse med et økt forbruk av motorsykler, scootere og mopeder. Norsk produksjon av motorsykler er steget kraftig de siste år. Tallene for import gir derfor ikke noe riktig bilde av utviklingen. Nærmere detaljer om reiser og transportmidler blir gitt i avsnittet «Annen samferdsel».

Tabell 90. *Konsum av reiser og transportmidler.*

	1952	1953	1954	1955	1956*	1957*
Jernbanereiser..... mill. personkm	1 536	1 498	1 557	1 571	1 537	1 580
Bussreiser..... »	1 847	1 947	2 140	2 310	2 450	..
Innenl. ruteflyging..... »	9	16	25	36	57	70
Sykler..... 1 000 stk.	83	78	83	82	68	..
Motorsykler (importerte)..... »	1	4	7	5	5	3
Personbiler..... »	11	11	18	15	14	20
Hote'lb'søk (nordmenn).. 1 000	1 333	1 338	1 404	1 359	1 368	1 395

Tabell 91. *Private konsumutgifter fordelt på leverandørgrupper. Prosent.*

Leverandørgrupper	Fordeling av konsumutgifter i alt 1955	Fordeling av utgiftsstigningen fra år til år	
		1955-56	1956-57
Utland.....	13	21	24
Jordbruk, skogbruk, jakt, fiske og tilknyttet foredlingsvirksomhet.....	17	6	10
Annen industri, bergverk, kraftforsyning.....	28	27	21
Handel.....	22	28	28
Annen tjenesteyting.....	20	18	17
I alt.....	100	100	100

Av tabell 91 går det fram at en stadig større del av konsumutgiftene gjelder utenlandske varer. Så lenge norsk næringsliv stort sett arbeider under full kapasitetsutnytting kan en ikke tolke dette som et tegn på at norsk næringsliv er svekket i konkurransen om konsumentenes kjøpekraft. Av større betydning er den sterke nedgang i den del av konsumutgiftene som er rettet mot jordbruk, skogbruk, jakt og fiske. Den sterke stigning i den del som tilfaller handel, står i forbindelse med økingen i konsumet av importerte varer.

Investering.

Den strammere økonomiske politikk i årene 1954—1956 førte til at veksten i bygge- og anleggsvirksomheten stoppet opp. Også for maskiner m. v. var investeringstakten noe lavere i årene 1955—1956 enn tidligere, selv om bildet her ikke

er fullt så entydig. Maskininvesteringene sank i 1955, men steg forholdsvis kraftig igjen i 1956.

I 1957 er det tydelig at investeringsaktiviteten på nytt har økt i omfang for begge investeringsformer. Årsaken til dette må etter alt å dømme søkes i de lettelsene som ble gjennomført i 1956 og 1957 i den direkte kontroll med investeringsaktiviteten.

I 1956 ble bl. a. all rasjonering av byggematerialer opphevet, og på våren 1957 førte en liberalisering av byggerestriksjonene til at tidligere oppdemmet etterspørsel ble aktivisert. En vesentlig del av boligbyggingen er sannsynligvis derved frigjort, slik at den eneste bremse ligger i finansieringsmulighetene. Heller ikke industri og bergverk er så sterkt hemmet i sin investeringsvirksomhet av byggeløyver og importlisensiering som tidligere. Som nevnt under avsnittet om Handelspolitikken ble det også igjen høve til å innføre enkelte maskiner tollfritt fra våren 1957.

Tabell 92. *Investeringsindikatorer. Kvartalstall i prosent av tilsvarende periode foregående år.*

	1956				1957		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
<i>Sysselsetting¹:</i>							
Byggevirksomhet	90	94	94	98	102	102	105
Anleggsvirksomhet	88	97	97	102	104	102	104
<i>Produksjon:</i>							
Investeringsvareproduksjon	103	108	106	106	107	99	103
<i>Bygg under arbeid, golvflate¹:</i>							
Boligbygg	87	84	86	84	89	108	110
Industribygg	88	88	115	107	137	145	134
Kontor- og forretningsbygg	105	92	101	102	109	123	124
Andre bygg ²	95	89	91	90	101	117	114
<i>Bygg satt i arbeid:</i>							
Leligheter	66	82	81	66	147	132	121
Verksted og fabrikkbygg, golvflate ...	59	176	147	74	272	102	97
Kontor- og forretningsbygg, golvflate .	79	62	167	82	153	122	181
Andre bygg, ² golvflate	75	84	122	83	74	231	112
<i>Importverdi:</i>							
Maskiner og apparater	90	99	103	112	117	111	119
Traktorer	73	114	107	125	154	147	137
Lastebiler, varevogner o. l.	83	134	103	94	93	98	125
Skip	78	168	103	102	124	74	117

¹ Ved utgangen av kvartalet. ² Eksklusive landbruksbygg.

Etter foreløpige beregninger økte bruttoinvesteringene i fast kapital med vel 11 prosent fra 1956 til 1957. En meget stor del av denne stigningen kan tilskrives høyere priser. Regnet i faste priser var stigningen knapt 4 prosent, dvs. at veksten var om lag som i 1956, men

noe svakere enn i 1955. Økingen i bruttonasjonalproduktet var ikke så sterk, med den følge at bruttoinvesteringenes andel av nasjonalproduktet regnet i løpende priser, investeringsraten, i 1957 igjen nærmet seg nivået fra 1955.

Tabell 93. *Bruttoinvestering i fast kapital fordelt etter art (1954-priser).*

	Arstall i prosent av foregående år				Prosentfordeling			
	Bygninger og anlegg	Skip og båter	Maskiner, transportmateriell o. l.	I alt	Bygninger og anlegg	Skip og båter	Maskiner, transportmateriell o. l.	I alt
1953	107	112	100	106	48	25	27	100
1954	101	102	118	106	46	24	30	100
1955	101	128	94	105	44	29	27	100
1956	99	104	110	104	42	29	29	100
1957	104	101	106	104	42	29	29	100

Den økte investeringstakten siste år skyldes vesentlig høyere investeringer i bygg og anlegg. Både for maskiner og transportmidler og for skip og båter var investeringene høyere enn året før, men det går fram av tabell 93 at investeringsøkningen her var mindre i 1957 enn i 1956.

Investeringsøkningen i bygg og anlegg i 1957 var den største siden 1953 etterat stigningstakten har vært tydelig avtakende i de senere år. En vesentlig del av økingen i bygge- og anleggsinvesteringene skriver seg fra større boliginvesteringer.

Den ulike stigningstakt for de enkelte typer

av investeringer har likevel ikke merkbart forrykket prosentandelene av de samlede investeringer i 1957 i forhold til året før. I løpet av de nærmest foregående år har imidlertid bygge- og anleggsinvesteringene fått sin andel redusert, mens andelen for skipsinvesteringene er økt. Dette er for øvrig en tendens som også er tydelig om en sammenlikner etterkrigsårene med tiden før krigen.

Investeringen i bygg og anlegg er nærmere behandlet i avsnittet om bygge- og anleggsvirksomheten, og flere detaljer om skipsinvesteringene er gitt i avsnittet «Skipsfart».

Tabell 94. *Bruk av varer og tjenester i bygge- og anleggsvirksomhet til ikke direkte produktive formål. Prosent. 1954-priser.*

	Andel av totalinvesteringer				Andel av brutto- nasjonalprodukt
	Boliger	Off. kons.kap.	Forsvar	I alt	I alt
1953	17	9	4	30	11
1954	16	9	4	29	10
1955	15	9	2	26	10
1956	12	9	2	23	8
1957	12	10	1	23	9

Tabell 94 viser hvor stor andel av den samlede tilgang av varer og tjenester som går til boliger, offentlig konsumkapital og bygge- og anleggsvirksomhet i forsvaret, dvs. formål med bare liten direkte produktivitetsvirkning. (Bygge- og anleggsvirksomhet i forsvaret blir ellers regnet som offentlig konsum.)

Av tabellen går det fram at investeringene i boliger og forsvarets bruk av varer og tjenester har sunket de siste årene, mens andelen for offentlig konsumkapital har endret seg lite. Totalt sett er det en tydelig tendens til at disse formål legger beslag på en synkende andel av de tilgjengelige investeringsvarer og -tjenester.

Kommentarene hittil har vesentlig knyttet seg til mengdeutviklingen av investeringene. Til tross for de teoretiske og praktiske svakheter slike mengdemessige beregninger er beheftet med, gir de likevel utvilsomt et tilnærmet korrekt uttrykk for tilveksten i landets realkapital. For mange formål er investeringenes løpende verdi av større interesse. Særlig gjelder det når vi skal se investeringene i sammenheng med sparing og finansieringsmuligheter. En høy investeringsrate forutsetter enten en høy spare-rate eller utenlandske finansieringskilder. I det følgende går vi over til stort sett å kommentere utviklingen av investeringene i løpende priser.

I løpende priser var den samlede bruttoinvestering i fast kapital i 1957 om lag 11,0 milliarder kroner eller 34,6 prosent av bruttonasjonalproduktet mot 33,7 prosent i 1956.

Økingen fra 1956 til 1957 i de totale utgifter til fast kapital var vel 1 100 mill. kroner mot en tilsvarende stigning på 520 mill. kr. fra 1955 til 1956. Knappt 46 prosent av utgiftsøkingen falt på bygg og anlegg, rundt 26 prosent på skip og båter og vel 28 prosent på maskiner og transportmidler. Regnet i løpende priser økte investeringene i hver enkelt av gruppene bygg og anlegg, maskiner og transportmidler og skip og båter med 11—12 prosent fra 1956 til 1957. I faste priser derimot var stigningen for bygge-

og anleggsinvesteringene 4 prosent, investeringene i skip og båter 1 prosent og investeringene i maskiner og transportmidler 6 prosent. Denne forskjellen i utvikling henger først og fremst sammen med prisutviklingen. Prisene på investeringene steg gjennomsnittlig med 7—8 prosent fra 1956 til 1957. Prisstigningen for bygg og anlegg var om lag like sterk som dette gjennomsnittet, for skip var den noe sterkere, mens den for maskiner og transportmidler var svakere. Noe under en prosent av den totale prisstigning kan tilskrives investeringsavgiften på bygg og anlegg. For bygge- og anleggsinvesteringene betød avgiften rundt 2 prosents prisstigning.

Tabell 95. *Import av investeringsvarer (cif.) i prosent av bruttoinvestering i forskjellige typer av fast kapital.*

	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Maskin, redskap og inventar	36,5	39,1	37,1	34,0	32,1	32,4
Skip og båter (nettoinvest.)	59,0	63,7	70,9	69,5	67,5	66,2
Andre transportmidler	40,1	41,2	40,4	27,2	36,9	35,8
Fast kapital i alt	23,4	25,9	28,4	27,8	27,2	26,8
Fast kapital i alt ekskl. bygg og anlegg.	46,3	50,6	52,6	50,9	49,9	49,1

I tabell 95 er gitt tall for importens andel av den samlede investering i ulike typer fast kapital. Importandelene er beregnet på grunnlag av importverdi cif. ved norsk grense. Totalt sett viser importandelene en svak tendens til nedgang de siste årene. Ellers viser tallene at den tydelige nedgangen i importandelen for skip og båter har fortsatt også i 1957, mens tendensen har vært motsatt for maskiner, redskap og inventar.

Investeringsutgiftene var større i 1957 enn i 1956 for alle næringer. (Se tabell D, side *3 i tabellverket.) Økingen var i absolutte tall sterkest i sjøtransport, mens investeringene i industri og gruvedrift hadde størst relativ stigning. Det har ellers vært en sterk øking i investeringene i forretningsbygg, boliger, offentlig konsumkapital og kraftforsyning. Investeringene i boliger har siden 1952 utgjort en stadig mindre del av de samlede bruttoinvesteringer i fast kapital. I 1952 var andelen 18,0 prosent regnet i løpende priser, og i 1957 var den kommet ned i 12,6 prosent.

Byråets investeringsstatistikk for industrien omfatter ikke bedrifter med mindre enn 5 arbeidere. Blant annet av den grunn er det ikke fullt samsvar mellom investeringsstatistikens tall og nasjonalregnskapets investerings-tall, som er beregnet ved å ta utgangspunkt i

Tabell 96. *Bruttoinvestering i fast kapital fordelt på næring. Prosent.*

	1955	1956	1957
Jordbruk	6,5	6,4	6,1
Skogbruk	0,8	0,9	0,9
Fiske og hvalfangst	3,2	3,5	3,1
Industri og gruvedrift ..	15,6	16,5	17,2
Bygge- og anleggsvirk-somhet	1,4	1,4	1,4
Kraftforsyning	6,4	6,8	6,8
Forretningsbygg	4,2	4,0	4,3
Boliger	15,0	12,7	12,6
Sjøtransport	25,5	23,9	24,2
Annen samferdsel	7,4	8,5	8,1
Andre næringer	3,6	4,0	3,8
Off. konsumkapital	9,6	10,5	10,6
Sykehus	0,8	0,9	0,9
I alt	100,0	100,0	100,0

tilgangen av importerte og innenlands produserte investeringsobjekter. De nyeste årsoppgaver fra investeringsstatistikken gjelder 1956 (tabell 97). Tallene viser en stigning i industriens

Tabell 97. *Bruttoinvestering i industrien¹. Mill. kr.*

	1952	1953	1954	1955	1956*
Malm- og mineralutvinning	82	68	70	83	85
Nærings- og nytelsesmiddelindustri.....	95	103	96	113	113
Tekstil- og bekledningsindustri	92	59	68	59	72
Treindustri	33	39	52	50	47
Treforedlingsindustri	231	224	242	257	244
Grafisk industri, bokbinderier	22	28	38	33	31
Lær- og gummivareindustri	11	10	12	11	11
Kjemisk industri	207	192	201	230	239
Produkter av petroleum og kull	3	4	4	4	3
Jord- og steinvareindustri.....	48	36	47	67	53
Primær jern- og metallindustri	211	351	302	178	246
Jern- og metallvareindustri	57	44	64	61	60
Maskinindustri	18	16	20	29	24
Elektroteknisk industri	28	29	30	34	39
Transportmiddelindustri.....	91	88	90	103	127
Diverse industri	6	5	6	6	10
Gassverk	3	4	4	3	4
I alt	1 238	1 300	1 346	1 321	1 408
Eksportindustri	598	629	616	607	681
Hjemmemarkedindustri	640	671	730	714	727

¹ Omfatter ikke all investering i industrien. (Se teksten.)

investeringsutgifter fra 1955 til 1956 på 6,6 prosent. Det som ellers faller mest i øynene i tabell 97 er den sterke relative økingen i primær jern- og metallindustri, tekstil- og bekledningsindustrien og transportmiddelindustri-

en. Vel halvparten av industriens bruttoinvesteringer i femårsperioden 1952—1956 falt på treforedlingsindustrien, kjemisk industri og primær jern- og metallindustri.

Tabell 98. *Offentlig og privat bruttoinvestering i fast kapital.*

	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Privat bruttoinvestering	5 661	6 042	6 742	7 250	7 414	8 247
Offentlig bruttoinvestering .... » »	1 738	2 077	2 063	2 072	2 430	2 716
Herav: Offentlige bedrifter.... » »	1 117	1 338	1 253	1 179	1 398	1 557
Offentlig konsumkap. . » »	621	739	810	893	1 032	1 159
I alt mill. kr.	7 399	8 119	8 805	9 322	9 844	10 963
Prosentvis fordeling:						
Privat bruttoinvestering	76,5	74,4	76,6	77,8	75,3	75,2
Offentlig bruttoinvestering	23,5	25,6	23,4	22,2	24,7	24,8
Herav: Offentlige bedrifter.....	15,1	16,5	14,2	12,6	14,2	14,2
Offentlig konsumkapital	8,4	9,1	9,2	9,6	10,5	10,6
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

De offentlige investeringers andel av de totale investeringer steg fra 24,7 prosent i 1956 til 24,8 prosent i 1957. (Tabell 98.) Investeringene økte sterkt både i offentlige bedrifter og offentlig konsumkapital, men prosentandelen for offentlige bedrifter lå likevel på samme nivå

i 1957 som året før og økte bare ubetydelig for offentlig konsumkapital. Investeringene i offentlig konsumkapital har i de siste årene utgjort en stadig voksende del av de totale investeringer. Den var i 1956 og 1957 høyere enn noen gang tidligere etter krigen. Det

er særlig investeringene i veier som trekker tallene opp. De offentlige bedriftsinvesteringene, som sank fra 1953 til 1955, steg igjen de to siste årene. Over halvparten av stigningen skyldes sterkere kommunal og statlig kraftutbygging og noe under halvparten investeringer i «annen samferdsel». På det sistnevnte område skrev det meste av stigningen seg fra økte investeringer i telegraf og telefon og i kommunale forstadsbaner og sporveier. De offentlige investeringer i industri og gruve-

drift steg noe, men var likevel i 1957 bare vel halvparten av nivået i toppåret 1953.

Den statistikk som finnes til belysning av investeringene i lager, er mangelfull. Det materiale som foreligger, tyder på at lagerøkingen i 1957 har vært noe svakere enn i 1956, men at økingen likevel har ligget på et forholdsvis høyt nivå. Lagerøkingen i 1957 er anslått til rundt 500 millioner kroner. Det er særlig lagrene av gjødning og korn og kornvarer som har steget.

Tabell 99. Investering og sparing.

	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Bruttoinvestering (inkl. lager) . . Mill. kr.	7 599	8 019	8 930	9 672	10 544	11 463
— Kapitalslit . . . . . » »	3 657	3 941	4 336	4 667	5 122	5 832
Nettoinvestering . . . . . Mill. kr.	3 942	4 078	4 594	5 005	5 422	5 631
Dekket ved:						
Privat kapitaltilvekst (ekskl. gaver fra utlandet) . . . . . Pct.	58	43	45	51	63	62
Offentlig kapitaltilvekst (ekskl. gaver fra utlandet) . . . . . »	40	33	27	30	35	39
Gaver fra utlandet (netto) . . . . . »	2	2	2	1	1	—
Lån fra utlandet (netto) . . . . . »	—	22	26	18	1	— 1
I alt . . . . . Pct.	100	100	100	100	100	100

Tabell 99 viser hvordan investeringene er blitt finansiert. Det meste av etterkrigsårenes investeringer er finansiert ved privat og offentlig innenlandsk kapitaltilvekst. I 1957 var den innenlandske kapitaltilveksten for første gang siden 1951 stor nok til å finansiere investeringene uten netto bidrag fra utlandet. Fram til 1950 var dette bidraget stort sett gaver, men i de siste årene har det vesentlig bestått av lån. For perioden 1952—1957 under ett utgjorde den innenlandske kapitaltilveksten vel 87 prosent av nettoinvesteringen.

Fordelingen av den samlede innenlandske kapitaltilvekst på privat og offentlig kapitaltilvekst har variert ganske mye fra år til år. Endringene i den private kapitaltilvekst henger stort sett sammen med bedriftenes fondsopplegg. I internasjonale toppkonjunkturer er den private kapitaltilvekst særlig høy. Den dekket således i 1956 og 1957 henholdsvis 63 og 62 prosent av den samlede nettoinvestering mot 43 prosent i 1953. Den offentlige kapitaltilvekst har steget de siste årene.

Priser og finanser.

Priser og levekostnader.

Prismessig har 1957 totalt sett vært et noenlunde stabilt år. Engrosprisindeksen har holdt seg så godt som uforandret hele året, mens levekostnadsindeksen har steget vel 1 prosent.

Innførselsprisene.

Den internasjonale prisutvikling er beskrevet nærmere i avsnittet om «Verdensøkonomien».

I siste kvartal av 1956 og første kvartal av 1957 steg prisene forholdsvis sterkt på de varer Norge innfører; målt etter Byråets indeks for innførselsvarer var stigningen vel 9 prosent, mens de i 2. og 3. kvartal 1957 sank noe. Denne nedgangen oppveidde likevel ikke stigningen i de to foregående kvartaler. Importprisinivået for 3. kvartal 1957 lå derfor gjennomsnittlig borti mot 4 prosent høyere enn for 3. kvartal 1956. Indeksen for innførselspriser blir imidlertid

påvirket av importens sammensetning og gir av den grunn bare et omtrentlig bilde av prisutviklingen.

Tabell 100. *Indeks for innførselspriser (uten skip). (1949 = 100.)*

Ar	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	Gjennomsnitt
1952	139	141	134	130	136
1953	133	128	121	125	127
1954	121	122	118	120	120
1955	124	123	124	127	124
1956	128	129	129	133	132
1957	141	137	134	..	..

I tabell 101 er gjengitt de gjennomsnittlige innførselspriser for en del viktige varer. Prisene på hvete lå i 1957 noe høyere enn i 1956. Maisprisene har vært mer stabile, men de hadde en tydelig fallende tendens i 3. kvartal 1957. Sukkerprisene har steget jamt siden høsten 1954 og lå i 3. kvartal 1957 rundt 50 prosent høyere enn på samme tid året før. Kaffeprisen derimot falt i 2. og 3. kvartal 1957 og lå vel

5 prosent lavere i 3. kvartal 1957 enn i tilsvarende tidsrom i 1956.

Prisen på ullgarn har steget relativt sterkt og lå gjennomsnittlig ca. 20 prosent høyere i de 3 første kvartaler av 1957 enn i tilsvarende periode året før. Ullprisen har ligget høyere i 1957 enn i 1956, men bomullen har vært noe billigere.

Mineraloljeprodukter steg sterkt i pris mot slutten av 1956 og i de første måneder av 1957, men falt igjen i 2. og 3. kvartal. Prisene for september 1957 lå likevel noe over prisene for september 1956. Prisen for fyringsolje nr. 1 var for eksempel vel 8 prosent høyere.

Engrosprisene.

I løpet av 1957 synes det som om stigningen i engrosprisenivået fra de siste årene har stoppet opp. I første halvdel av 1957 endret prisene seg lite, og i 3. kvartal sank engrosprisen med ett poeng fra 112 til 111 (1952 = 100).

Av tabell 102 går det fram at engrosprisene lå 1,8 prosent høyere i 3. kvartal 1957 enn på samme tid året før. Med unntak av matvarer steg indeksen for alle grupper fra 3. kvartal 1956 til 3. kvartal 1957. Matvareprisene gikk derimot ned med 1,7 prosent i dette tidsrom. Stigningen er sterkest for gruppen «brensel, brenselolje og

Tabell 101. *Gjennomsnittlige importpriser etter handelsstatistikken. (Kr. pr. kg).*

	Hvete	Mais	Sukker (farin)	Kaffe, rå	Råbakk, usauset med stilk	Kopra	Ull, vasket, ikke karded	Råbomull	Ullgarn, ufarget	Bomullsgarn, ubleikt	Steinkull	Fyringsolje nr. 1.
1955. 1. kv.	0,54	0,56	0,79	10,86	10,44	1,34	15,72	6,25	32,69	12,76	0,13	0,25
2. »	0,57	0,53	0,81	9,35	10,74	1,38	16,59	6,16	29,65	12,40	0,13	0,23
3. »	0,57	0,51	0,81	8,81	10,70	1,29	15,64	6,35	30,18	12,47	0,14	0,22
4. »	0,55	0,50	0,83	9,52	10,38	1,27	15,87	5,65	28,65	12,28	0,14	0,24
1956. 1. kv.	0,52	0,53	0,83	9,05	10,91	1,28	14,75	5,59	27,91	11,73	0,15	0,25
2. »	0,55	0,52	0,84	9,74	10,42	1,27	15,33	5,58	27,55	11,91	0,16	0,25
3. »	0,56	0,55	0,86	10,07	10,53	1,29	15,69	5,39	27,42	11,93	0,16	0,25
4. »	0,58	0,52	0,86	10,14	10,29	1,28	15,14	4,95	28,75	11,78	0,16	0,27
1957. 1. kv.	0,59	0,54	0,99	10,08	10,46	1,25	15,69	4,85	30,71	12,05	0,18	0,33
2. »	0,59	0,54	1,09	9,84	10,67	1,24	17,00	5,06	32,14	11,91	0,17	0,32
3. »	0,59	0,48	1,28	9,54	10,64	1,25	16,49	5,07	36,77	11,88	0,16	0,28
September	0,58	0,44	1,31	8,95	10,68	1,25	18,36	4,99	37,47	12,34	0,15	0,26
Prosentvis endring:												
3. kv. 1956												
3. kv. 1957	+ 5,4	- 12,7	+ 48,8	- 5,3	+ 1,0	- 3,1	+ 5,1	- 5,9	+ 34,1	- 0,4		+ 12,0
Sept. 1956												
sept. 1957	- 1,7	- 21,4	+ 54,1	- 10,9	+ 2,0	- 5,3	+ 24,4	- 6,9	+ 42,7	+ 4,5	- 11,8	+ 8,3

Tabell 102. Engrosprisindeks (1952 = 100).¹ Varegrupper.

	Generalindeks	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Råvarer	Brensel, brenseloljer og elektrisk kraft	Animalske og vegetabiliske oljer og fett	Kjemikalier	Bearbejdede varer	Maskiner og transportmidler	Forskjellige ferdigvarer
1955. 1. kvartal	103	109	100	104	99	94	101	99	100	96
2. »	102	108	99	105	99	94	102	99	101	96
3. »	103	109	99	107	101	96	102	100	102	95
4. »	104	109	101	109	104	96	103	100	103	95
1956. 1. kvartal	105	108	105	109	105	98	107	102	104	95
2. »	108	116	105	112	107	108	108	103	104	95
3. »	109	118	107	112	112	108	106	103	105	95
4. »	110	118	107	114	115	108	107	105	105	95
1957. 1. kvartal	112	119	108	114	129	112	110	107	106	96
2. »	112	118	109	117	131	113	111	107	107	96
3. »	111	116	109	116	125	113	108	107	107	97
September	111	117	109	116	126	113	108	107	106	97
Prosentvis endring:										
3. kv. 1956—3. kv. 1957..	+ 1,8	— 1,7	+ 1,9	+ 3,6	+ 11,6	+ 4,6	+ 1,9	+ 3,9	+ 1,9	+ 2,1
September 1956— september 1957	+ 1,8	— 0,8	+ 1,9	+ 2,7	+ 12,5	+ 4,6	+ 1,9	+ 2,9	+ 1,0	+ 2,1

¹ Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med desimal.

elektrisk kraft» med 11,6 prosent. I 2. kvartal 1957 lå indeksen for denne gruppe hele 17 prosent høyere enn i 3. kvartal. 1956. Gruppen «animalske og vegetabiliske oljer og fett» steg 4,6 prosent fra 3. kvartal 1956 til 3. kvartal 1957, råvarer 3,6 prosent, forskjellige ferdigvarer (klær, skotøy m. v.) 2,1 prosent og kjemikalier 1,9 prosent.

En gruppering av varene etter deres anvendelse viser at konsumvarer er falt i pris fra 3. kvartal 1956 til 3. kvartal 1957, mens engrosprisene på maskiner og transportmidler og ikke-varige produksjonsmidler er steget. Stigningen er sterkest for de ikke-varige produksjonsmidler. Dette skyldes hovedsakelig den sterke prisoppgangen på brensel og brenselolje fra november 1956 til januar 1957. Dessuten steg prisene noe på animalske og vegetabiliske oljer og fett, kjemikalier og bearbejdede varer. Prisene på byggematerialer steg 8,5 prosent fra 3. kvartal 1956 til 3. kvartal 1957, hovedsakelig fordi sement og teglverksprodukter gikk opp med vel 15 prosent og trelast med vel 12 prosent. To tredjedeler av prisstigningen på byggematerialer fant sted i mars—april 1957.

Nedgangen i konsumvaregruppen kan stort sett tilskrives lavere priser på matvarer, som har falt 4,2 prosent fra 3. kvartal 1956 til samme kvartal i 1957. Uoverensstemmelsen mellom dette tall og den beregnede nedgang i tabell 102 kommer av at en del av de varer

som går inn i matvareindeksen i tabell 102 blir levert til produksjon. Prisetallet på matvarer skyldes for en vesentlig del at ost, kaffe, smør, margarin, mjøl og gryn ble subsidiert fra sommeren 1957. Dessuten lå indekstallet for frukt og grønnsaker vel 11 prosent lavere i 3. kvartal 1957 enn i 3. kvartal året før.

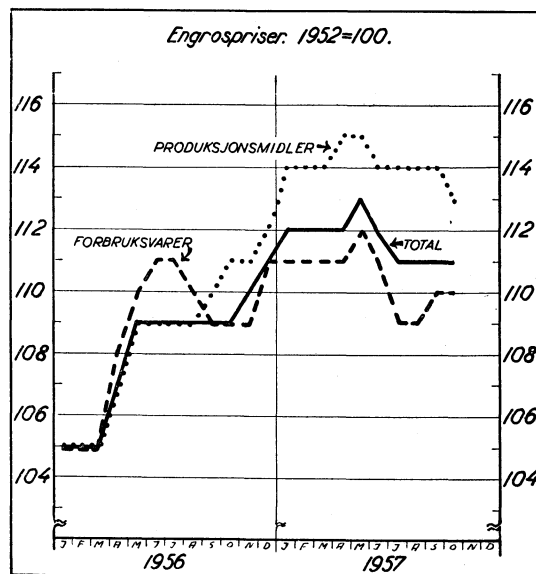

Fig. 42.

Tabell 103. Engrosprisindeks (1952 = 100). Grupper etter varenes anvendelse.

	Konsumvarer			Ikke-varige produksjonsmidler			
	I alt	Matvarer	Maskiner og transportmidler	I alt	Byggematerialer	Brensel, br.olje og elektr. kraft	Andre produksjonsmidler
1955. 1. kvartal	104	111	100	102	101	99	102
2. »	104	112	101	102	102	99	102
3. »	105	113	102	102	102	101	102
4. »	105	111	103	104	102	104	104
1956. 1. kvartal	105	110	104	105	103	106	105
2. »	110	120	104	108	105	108	109
3. »	110	119	105	110	106	111	110
4. »	110	118	105	111	107	114	112
1957. 1. kvartal	111	118	106	114	108	130	113
2. »	111	119	107	114	114	132	112
3. »	109	114	107	114	115	127	112
September	110	115	106	114	115	127	112
Prosentvis endring:							
3. kv. 1956-3. kv. 1957	- 0,9	- 4,2	+ 1,9	+ 3,6	+ 8,5	+ 14,4	+ 1,8
Sept. 1956-sept. 1957 ..	+ 0,9	- 1,7	+ 1,0	+ 3,6	+ 8,5	+ 14,4	+ 0,9

Levekostnadene.

Levekostnadsindeksen, som viste en ganske betydelig oppgang i første halvdel av 1956 (5,6 prosent), endret seg lite i siste halvdel av året. I de første måneder av 1957 var det en jærn prisstigning som brakte totalindeksen opp fra 150 i januar til 153 i april. Den holdt seg så på samme nivå i de to etterfølgende måneder, men falt til 152 i juli. Enkelte prisendringer i august og september ga ikke utslag på totalindeksen slik at den for hele 3. kvartal ble 152.

Oktoberindeksen steg imidlertid til 153 og var uforandret for november.

Fra 3. kvartal 1956 til 3. kvartal 1957 økte levekostnadene med 1,3 prosent. Indekstillene for de enkelte grupper viser noe forskjellig utvikling. Stigningen var sterkest for gruppene gass og elektrisitet med 8,6 prosent og husleie med 7,3 prosent. Omkring to tredjedeler av stigningen i husleieindeksen kom av de generelle husleietilleggene fra 1. juli 1957. Resten skyldes vesentlig innflytting i nye «dyrere» lei-

Tabell 104. Indekstill for levekostnader. (1949 = 100.)

	I alt	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Kull, koks, ved og petroleum	Gass og elektrisitet	Klesvarer	Husleie	Andre varer og tjenester
1952.....	133	146	123	143	105	138	105	124
1953.....	136	148	124	147	105	138	108	129
1954.....	142	160	123	147	109	139	114	132
1955.....	143	159	122	160	115	138	120	134
1956 1. kvartal	144	159	131	178	115	137	121	136
2. »	149	171	132	184	115	137	124	138
3. »	150	171	134	196	116	139	124	139
4. »	149	166	135	198	119	140	124	141
1957 1. kvartal	151	167	135	200	121	141	125	143
2. »	153	170	137	200	125	144	127	144
3. »	152	166	137	196	126	145	133	144
September	152	165	138	195	127	145	133	145
Prosentvis endring:								
3. kv. 1956-3. kv. 1957	+ 1,3	- 2,9	+ 2,2	-	+ 8,6	+ 4,3	+ 7,3	+ 3,6
Sept. 1956-sept. 1957	+ 2,0	- 1,2	+ 3,0	- 0,5	+ 6,3	+ 4,1	+ 7,3	+ 4,3

ligheter. Utgiftene til klær steg med 4,3 prosent. Av dette skyldes ca. 1 prosent at den frivillige avanseregulering for tekstil- og konfeksjonsvarer av 19. september 1955 ble opphevet med virkning fra 1. april 1957. Prisene på «Andre varer og tjenester» gikk opp 3,6 prosent. Dette skyldes stort sett høyere priser på aviser og forskjellige tekstilvarer, høyere takster på innenbys buss og trikk og økte utgifter til syketrygd-premier. Drikkevarer er steget 2,5 prosent på grunn av forhøyelse av prisene på mineralvann og øl, mens tobakksvarene i samme tidsrom steg 2,7 prosent. Indeksen for kull, koks, ved og petroleum var den samme i 3. kvartal 1957 som i 3. kvartal 1956.

Indekstallet for matvarer falt med 2,9 prosent fra 3. kvartal 1956 til samme tid i 1957. Men denne nedgangen skyldes ikke et generelt prisfall for alle eller de fleste matvaregrupper. Tabell 105 viser tvert imot at prisbevegelsene var høyst forskjellige. Noen matvarer steg sterkt i pris, mens prisene for andre varegrupper falt forholdsvis mye. Flesk steg således nesten 21 prosent i pris, mens stigningen for fisk og fiskevarer var vel 4 prosent og for kjøtt og kjøttvarer vel 2 prosent. Indekstallet for kolonialvarer steg omkring 4 prosent, vesentlig på grunn av høyere importpriser på kaffe og sukker. Den 23. november 1956 ble detaljprisen på kaffe satt opp med kr. 0,90 pr. kg og på farin med kr. 0,20 pr. kg. Kaffeprisen gikk i begynnelsen av mai ytterligere opp med kr. 0,40 pr. kg som følge av øking i lønninger og andre kostnader hos detaljistene, men den 12. juli 1957 ble prisen satt ned med kr. 1,70 pr. kg ved hjelp av subsidier.

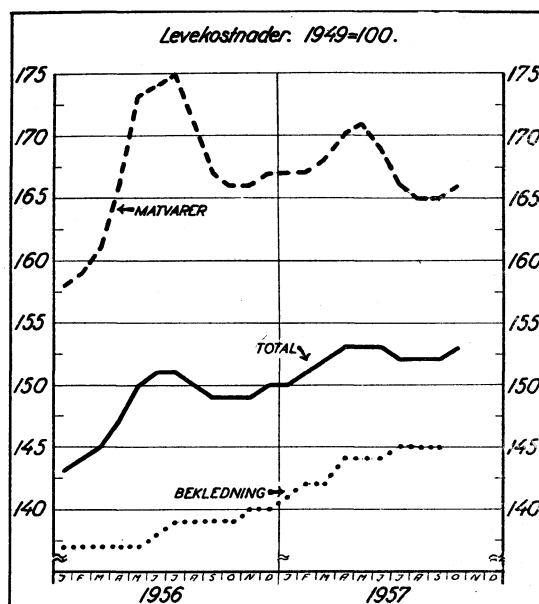

Fig. 43.

Indeksene for de andre matvaregruppene har falt det siste året. Nedgangen er størst for gruppen poteter, grønnsaker, frukt og bær med nesten 12 prosent, stort sett fordi prisene på bær, poteter og gulrøtter lå lavere i 3. kvartal 1957 enn på samme tid året før. Økte subsidier på smør, margarin, ost og fløte førte til at indekstallet for gruppen «mjølk, smør, margarin, ost og egg» falt med 11 prosent. Detaljprisen på norsk ost ble satt ned med kr. 1,50 pr. kg, 20 prosent fløte med kr. 1,00 pr. l og 35 pro-

Tabell 105. Prisindeks for matvarer. (1949 = 100.)

	I alt	Kjøtt og kjøttvarer	Flesk	Fisk og fiskevarer	Mjøl, smør, margarin, ost og egg	Poteter, grønnsaker, frukt og bær	Mjøl, gryn m. v.	Brød og andre bakervarer	Kolonialvarer	Andre matvarer
1952	146	171	179	137	137	129	121	138	189	146
1953	148	182	191	142	128	122	126	140	229	155
1954	160	207	211	147	133	127	128	149	264	176
1955	159	196	192	153	140	136	128	155	230	171
1956. 1. kvartal	159	192	184	155	137	143	128	158	224	171
2. »	171	192	176	160	157	157	147	173	240	181
3. »	171	194	179	161	164	135	147	178	240	187
4. »	166	196	194	163	158	111	147	178	245	187
1957. 1. kvartal	167	199	206	165	154	115	147	179	255	189
2. »	170	198	211	167	157	120	150	179	258	191
3. »	166	199	216	168	146	119	146	176	249	190
September	165	200	216	170	146	117	146	176	249	190
Prosentvis endring:										
3. kv. 1956—3. kv. 1957 .	-2,9	+2,1	+20,7	+4,3	-11,0	-11,9	-0,7	-1,1	+3,8	+1,6
Sept. 1956—sept. 1957...	-1,2	+2,6	+14,3	+4,9	-9,3	+0,9	-0,7	-1,1	+3,8	+2,2

sent fløte med kr. 1,75 pr. l fra 10. juni 1957. I første halvdel av juli ble margarinprisen satt ned med kr. 0,70 pr. kg og smørprisen med kr. 1,25 pr. kg. Tidligere på året — i mars — var mjølkeprisen satt opp 2 øre pr. l og fløteprisen 10 øre pr. l etter en kjennelse i Voldgiftsnemnda for jordbruksavtalen av 1956. Prisene på egg lå vel 6 prosent høyere i 3. kvartal 1957 enn i 3. kvartal 1956.

Gruppeindeksene for mjøl, gryn m. v. og for brød og andre bakervarer lå for 3. kvartal 1957 litt under indekstallene året før. Detaljprisen for mjøl og gryn steg først med 4 øre pr. kg i begynnelsen av mai 1957, men fra den 12. juli 1957 ble prisen satt ned med 5 øre pr. kg ved hjelp av subsidier. Prisene på bakervarer sank tilsvarende. For større brød utgjorde prisnedsettelsen 3 øre.

Fra 3. kvartal 1956 til 3. kvartal 1957 var stigningen i den totale levekostnadsindeksen 1,94 poeng. Av dette skyldes 1,69 poeng stigning i prisene på «andre varer og tjenester» og 1,02 poeng høyere priser på bekledning. Økingen av husleiene har trukket indeksen opp 0,84 poeng, prisstigningen på gass og elektrisitet 0,19 poeng og drikkevarer og tobakk 0,17. Prisetallet på en del av matvarene trakk på den annen side levekostnadsindeksen ned 1,96 poeng.

	Faktiske indeks-poeng	Indeks-poeng med samme subsidier 3. kv. 1957 som 3. kv. 1956
Kjøtt og kjøttvarer ..	+ 0,28	+ 0,90
Flesk	+ 0,41	+ 0,41
Fisk og fiskevarer ...	+ 0,20	+ 0,20
Mjøl, og smør, ost og egg	— 2,01	+ 0,29
Poteter, grønnsaker, frukt og bær	— 1,03	— 1,03
Mjøl, gryn m. v.	— 0,01	+ 0,06
Brød og andre bakervarer	— 0,10	—
Kolonialvarer	+ 0,24	+ 0,71
Matvarer ellers	+ 0,06	+ 0,06
Matvarer i alt	— 1,96	+ 1,60
Drikkevarer og tobakk	+ 0,17	+ 0,17
Kull, koks, ved og petroleum	— 0,01	— 0,01
Gass og elektrisitet ..	+ 0,19	+ 0,19
Bekledning	+ 1,02	+ 1,02
Husleie	+ 0,84	+ 0,84
Andre utgifter	+ 1,69	+ 1,69
I alt	+ 1,94	+ 5,50

En har også beregnet hvor mye levekostnadsindeksen ville ha steget dersom subsidiene hadde vært av samme størrelse i 3. kvartal 1957 som de var i 3. kvartal 1956. Den oppstilte tabell viser at stigningen under disse forutsetninger ville ha vært 5,50 poeng. Levekostnadsindeksen for 3. kvartal 1956 var 150,2. Indekstallet for 3. kvartal 1957 ville med uforandret subsidiebeløp ha vært 155,7. Levekostnadsindeksen for september 1957 var 152,2.

Den offisielle levekostnadsindeks bygger på forbruksmateriale for tidsrommet oktober 1951 — september 1952 for arbeiderfamilier i byer og industristeder. Den er derfor ikke uten videre representativ for andre befolkningsgrupper. Byrådet beregner imidlertid også for siste måned i hvert kvartal en levekostnadsindeks på grunnlag av en forbruksundersøkelse i 1952—53 blant funksjonærer i høyere inntektsklasser. Levekostnadsindeksen for de høyere funksjonærer ligger for tidsrommet september 1956 til september 1957 om lag 8 poeng (1949 = 100) under den offisielle levekostnadsindeks.

	Sept. 1956	Des. 1956	Mars 1957	Juni 1957	Sept. 1957
Levekostnadsindeks for industriarbeiderfamilier	149	150	152	153	152
Levekostnadsindeks for funksjonærer i høyere inntektsklasser ..	141	142	144	145	145

Den aktuelle prissituasjon.

Råvareprisene på verdensmarkedet synes å ha stabilisert seg mer de siste måneder av 1957. Importprisene viser noe forskjellig utvikling, men stort sett har de holdt seg noenlunde uforandret.

De innenlandske engrospriser er fortsatt stabile og lå ved årsskiftet noe over prisene høsten 1956. Levekostnadsindeksen viste fortsatt stigning, fra 151,9 i august til 153,2 for november. Det er særlig gruppen poteter, grønnsaker, frukt og bær som er steget.

Det er grunn til å vente en viss øking i levekostnadene i de første måneder i 1958. Prisen på kokesjokolade er steget fra 17. desember, og fra begynnelsen av januar vil prisene på bl. a. uke- og månedsbillett på jernbanen stige og likeens utgifter til syketrygd og aviser. Dessuten kan en vente vanlig sesongoppgang i prisene på poteter og grønnsaker. Prisene på egg vil sannsynligvis ikke komme ned på samme lave nivå som året før.

Våren 1958 skal det finne sted omfattende tariffoppgjør og forhandlinger om ny prisavtale for jordbruket. Levekostnadene lå i november 2 prosent over nivået umiddelbart etter tariffopp-

gjøret i 1956. Pristilskottene har imidlertid økt. Så lenge en ikke kjenner myndighetenes syn på subsidiepolitikken i tiden som kommer og organisasjonenes holdning til tariffoppjøret, er det vanskelig å vurdere utviklingen ut over de tørste måneder i 1958.

Prispolitikk og prisregulering.

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 11. januar 1957 ble det fastsatt nye retningslinjer for kontroll- og reguleringsvirksomheten etter «Prisloven». I hovedtrekkene bygger de nye retningslinjene på de tidligere retningslinjer av 8. juni 1956. De foretatte endringer tar særlig sikte på å presisere nærmere formålet med kontrollen av private konkurransereguleringer.

Ved kgl. res. av 18. oktober 1957 er det med hjemmel i «Prisloven» vedtatt forbud mot bindende og veiledende kollektive leverandørreguleringer og mot bindende individuelle leverandørreguleringer. Prisdirektoratet kan gi dispensasjon fra forbudet når særlige hensyn gjør det nødvendig og det anses forenlig med almene interesser. Forbudet skal tre i kraft 1. mai 1958.

En vesentlig oppgave for kontroll- og reguleringspolitikken har vært å søke å holde et mest mulig stabilt prisnivå. Myndighetene har ikke funnet at den nåværende situasjon gir grunnlag for å lette prisreguleringen. For å hindre at den sterke importprisstigningen på mineraloljeprodukter mot slutten av 1956 skulle slå ut med full tyngde i det innenlandske prisnivå, ble det i november 1956 opprettet et prisutjæmningsfond for mineraloljeprodukter. Til tross for denne ordning steg likevel engrosprisene for mineraloljeprdukter med rundt 33 prosent fra november 1956 til mars 1957. Prisnedgangen på verdensmarkedet i den senere tid har ført til at utjæmningsordningen antakelig blir opphevet i begynnelsen av 1958.

De stigende importpriser førte til underskott på prisreguleringsfondet for kolonialvarer, og prisene på sukker og kaffe ble derfor satt noe opp fra 21. november 1956. Dette førte til at levekostnadsindeksen steg med vel 0,3 poeng. Det var også fare for at økingen i importprisene på margarinråstcfff ville føre til høyere margarinpriser. For å motvirke en slik utvikling og hindre ytterligere prisstigning på sukker, besluttet Regjeringen å subsidiere margarin og sukker igjen fra februar 1957 etterat subsidieringen av disse varene hadde vært opphevet siden mars 1956. De kontraktpriser som ble avtalt utover høsten 1957 for sukker var imidlertid så lave at subsidiene på sukker sannsynligvis snart vil falle bort igjen.

Som et ytterligere ledd i forsøkene på å stabilisere levekostnadene, ble prisen på norsk ost satt ned fra 10. juni 1957 og prisen på fløte

fra 11. juni. Reduksjonen førte til at levekostnadsindeksen falt med vel 1,1 poeng. Utgiftene til disse prisnedsettelsene er beregnet til ca. 71 mill. kr. pr. år, nemlig ca. 42 mill. kr. for ost og ca. 29 mill. kr. for fløte.

For å sikre seg at indeksen ikke steg over 153, besluttet myndighetene å sette ned forbrukerprisene på kaffe, margarin, smør, mjøl og gryn f. o. m. 12. juli 1957. Kaffe hadde da ikke vært subsidiert siden 20. mars 1956. Denne prisnedsettelsen utgjorde 1,3 poeng på levekostnadsindeksen og er beregnet til 97 mill. kr. for budsjettåret 1957-58.

I jordbruksavtalen for 1956—1958 ble det tatt inn en protokolltilførsel der forhandlerne forutsatte at forbudet av 23. mars 1956 mot forhøyelse av konkurranseregulerte priser og avanser ble gjennomført på en slik måte at den ikke hindret vanlige og rimelige sesongsvingninger i prisene på jordbruksvarer. I samsvar med dette fikk jordbruksorganisasjonene i løpet av sommeren og høsten 1956 samtykke til å forhøye prisene noe på lam, sau og gris, men det ble ikke enighet om prisene på kjøtt av storfe, kalv og hest. Jordbruksorganisasjonene gikk derfor til en leveringsstopp som varte fra 5. til 26. november, da organisasjonene godtok Regjeringens forslag til prisforhøyelse på flesk, storfekjøtt, kalv og hest. Regjeringen fant på grunn av den usikre internasjonale prissituasjon at økingen i produsentprisene på storfekjøtt ikke burde slå ut i forbrukerprisene. Det ble derfor vedtatt at prisforhøyelsen på okse-, kvige- og kukjøtt skulle dekkes ved subsidier. Disse subsidier beløp seg til ca. 9,2 mill. kr. i budsjettåret 1956-57 og er beregnet til 20,5 mill. kr. for 1957-58.

Jordbruksavtalen forutsatte også at det skulle gis høyere mjølkepriser dersom tariffavtalen mellom Norsk arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge våren 1956 og sterkere lønnsglidning i avtaleperioden enn det en kunne regne som normalt, medførte en inntektsøking ut over den ramme Regjeringen hadde lagt opp for vårens tariffoppgjør. Den 7. februar 1957 fant Voldgiftsnemnda for jordbruksavtalen av 1956 at inntektsøkingen for industriarbeidere fra 1. til 3. kvartal 1956 var så stor at bøndene hadde krav på kompensasjon. Lønns- og prisdepartementet fattet deretter den 11. mars 1957 vedtak om at detaljprisene på mjølk og fløte skulle heves — mjølk med 2 øre pr. liter og fløte (20 prosent og 35 prosent) med 10 øre pr. liter.

Som kompensasjon for økte lønninger og andre arbeidsomkostninger ble detaljavansen hevet for mjøl og gryn, kaffe, pilsenerøl, baierøl og fløte fra 3. mai 1957.

Ved lov av 25. juni 1957 ble det vedtatt at husleien i leiligheter som var bygd før 9. april 1940 kunne heves fra 1. juli 1957. Leien i

Tabell 106. Utbetalte pristilskott over statsregnskapet¹ (kap. 1166) og Prisdirektoratets fond. Mill. kr.

	1953—54	1954—55	1955—56	1956—57
Kunstgjødsel	40	40	35	26
Kraftfôr og fettstoffer	69	115	101	51
Brødmjøl	120	104	113	120
Mjølke og mjølkeprodukter	254	266	322	369
Kjøtt og flesk	5	6	20	17
Annet	² 7	1	2	1
I alt statsregnskapets kapitel 1166	495	532	593	584
Prisdirektoratets fond ³	101	136	⁴ 112	⁴ 188
I alt	596	668	705	772

¹ Pristilskott fra kap. 1166 til Prisdirektoratets fond er ikke tatt med under kap. 1166. (Ca. 12 mill. i 1956—57.) ² Bl. a. ved. ³ I de senere år har bl. a. tilskottene til kaffe og sukker vært betalt over Prisdirektoratets fond. ⁴ Prisreguleringsfondet for tømmer og kubb er ikke med.

leilighetene som var bygd før 1. januar 1930 kunne heves med 5,56 prosent av basisleien, og leien i leilighetene som var bygd mellom 1. januar 1930 og 9. april 1940 kunne heves med 11,11 prosent. Denne husleieøkningen utgjorde bortimot 0,6 poeng på den totale levekostnadsindeks.

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 22. mars 1957 ble det bestemt at en ikke lenger skulle betale avgift ved utførsel av trelast m. v. Grunnlaget for å betale denne avgiften var falt bort etterat det fra hogstsesongen 1956—57 ikke lenger ble ytt bidrag fra Prisreguleringsfondet for tømmer og kubb for å holde prisen på skurtømmer til sagbrukene nede. De innenlandske trelastprisene ble da satt opp. Prisstigningen på skurlast var 12 prosent siste året.

I de senere år har det vært utbetalt tilskott til teglverkene for vinterprodusert murstein og takstein. For produksjon etter 31. mars 1957 har slike tilskott falt bort. Maksimalprisene på murstein og takstein er i stedet blitt forhøyd.

Av andre reguleringsbestemmelser som er opphevet i løpet av det siste år, kan vi nevne prisreguleringsbestemmelsene for agn av 9. august 1951. Dessuten kan nevnes det midlertidige forbud mot forhøyelse av prisen for gass, transport med sporvei eller forstadsbane og ytelser fra vann-, kloakk- og renovasjonsvesen. Disse reguleringsbestemmelser ble fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon av 21. juli 1956.

Tabell 106 viser utbetalte subsidier over statsregnskapets kapitel 1166 og Prisdirektoratets fond. I 1956—57 ble det i alt utbetalt 772 mill. kr. i pristilskott, eller 67 mill. kr. mer enn i 1955—56. Tilskottene til mjølke og mjølkepro-

dukter økte med 47 mill. kr., og til brødmjøl med 7 mill. kr.; 8 mill. kr. av tilskottet til kjøtt og flesk er frakttilskott, resten er subsidier på storfekjøtt som er utbetalt siden november 1956. Tilskottene til kunstgjødsel gikk ned med 9 mill. kr. og til kraftfôr og fettstoffer med 50 mill. kr. Dette kommer vesentlig av opphevelsen av tilskott på margarinråstoffer i mars 1956, og omleggingen av støtten til jordbruket i jordbruksavtalen 1956—1958.

Oppstillingen nedenfor gir en oversikt over detaljpriser og pristilskott for en del forbruksvarer.

	3. kvartal 1957	
	Detaljpris kr. pr. kg	Tilskott i kr. pr. kg ekskl. avanse og omsetn.- avg.
Mjølke, nysilt på flasker (liter) ..	0,63	0,41
Fløte, 35 pct. (li- ter)	6,20	3,46
Meierismør	8,58	5,56
Geitmyst G. 35	6,71	3,08
Gaudaost, F. 45 .	6,66	2,99
Margarin	2,30	0,77
Rugmjøl, finsiktet	0,86	0,15
Hvetemjøl, finsik- tet	0,89	0,18
Husholdningsbrød	1,08	0,12
Hveteloff	1,42	0,14
Mellomstek, okse	10,16	0,82
Kjøttdeig	8,16	0,66
Bibringe, okse ...	7,17	0,52
Kaffe	16,50	0,85
Farin	1,50	0,29

Offentlige finanser.

Den offentlige finanspolitikken er et av de virkemidler som det offentlige kan nytte for å fremme sine mål. Ethvert finanspolitisk tiltak, enten det vedrører inntekts- eller utgiftssiden, endrer de betingelser den private sektor må tilpasse seg under.

Utviklingen i de samlede offentlige inntekter og utgifter siden 1952 er vist grafisk i fig. 44. Totalarealet representerer det offentlige inntekter eksklusive nettostønader fra utlandet. (Felt A på toppen av figuren viser beregnet innestående hos skatteoppkreverne og arbeidsgiverne pr. 31. desember 1957 som følge av den nye skattebetalingsordningen. Beløpet er ikke inntektsført i stats- og kommuneregnskapene.) Nominelt har både inntekter og utgifter steget i hele perioden. Stigningen har vært særlig sterk i de to siste årene. Veksten må ses i sammenheng med den alminnelige oppgangen i priser og lønninger.

Det er vanlig å vurdere finanspolitikken ut fra dens virkninger på den totale etterspørsel og på det grunnlag trekke konklusjoner om kontraktive og ekspansive virkninger. Isolert sett vil en øking i de offentlige skatteinntekter redusere den private etterspørsel. En kan dog ikke regne med at etterspørselen vil synke med samme beløp som skattene stiger. Blant annet vil noe av skattene normalt bli dekket ved midler som skattyterne ville ha spart om de hadde fått beholde dem. I perioden fra 1952 har de offentlige inntekter økt forholdsvis sterkt, men økingen har likevel ikke vært fullt så stor som oppgangen i nasjonalproduktet. Fra et nivå på 25,7 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1952

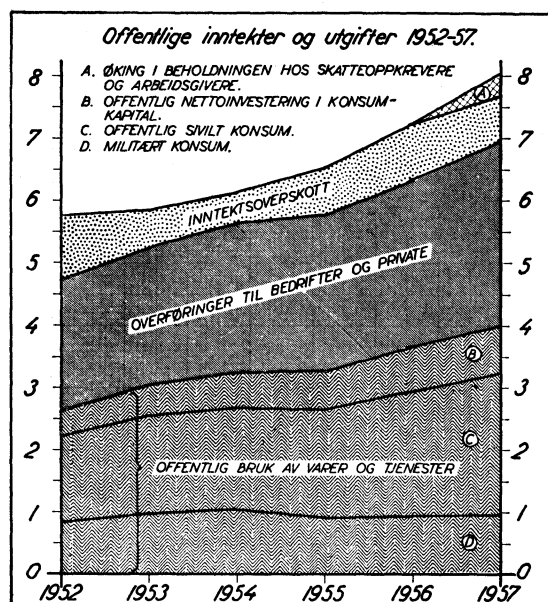

Fig. 44.

sank inntektene til 24,8 prosent i 1956 og ca. 24,4 prosent i 1957. Tallet for 1957 omfatter bare de skatter som er inntektsført i offentlige regnskaper i året. Tar en også med innestående skattebeløp hos skatteoppkreverne og arbeidsgiverne, blir tallet ca. 25,5 prosent, altså nesten like høyt som i 1952.

Hovedkomponentene på utgiftssiden har i løpet av perioden stort sett utviklet seg i takt med de samlede utgifter. Inntektsoverføringene fra det offentlige til bedrifter og private (det skraverete areal på figuren) kan ses som negative skatter og vil isolert sett øke den private etterspørsel. Overføringene var i 1957 9,7 prosent av bruttonasjonalproduktet. Posten steg siste år, både absolutt og relativt.

Utgifter til varer og tjenester (feltene B, C og D på figuren) representerer et tillegg til den private etterspørsel. Det offentlige forbruket steg med om lag 10,3 prosent siste år og utgjorde 12,7 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1957 mot 12,4 prosent i 1956.

Hvorvidt finanspolitikken totalt sett virker kontraktivt eller ekspansivt, er et spørsmål som vanskelig lar seg besvare. Det forutsetter langt mer detaljerte kunnskaper om de økonomiske sammenhenger enn vi i dag sitter inne med. Noe lettere er det å bedømme om endringene i finanspolitikken fra et år til det neste alt i alt trekker i kontraktiv eller ekspansiv retning. En grov indikator for dette har en i utviklingen av det offentlige inntektsoverskott, definert som forskjellen mellom de etterspørselsreduserende innbetalinger til det offentlige og de utbetalinger som direkte eller gjennom mottakerens disposisjoner virker til å øke etterspørselen (det prikkede bånd i figuren). Det framgår av figuren at inntektsoverskottet i hele perioden har vært betydelig, selv om størrelsen har variert. Fra et maksimumsnivå i 1952 på 4,4 prosent av bruttonasjonalproduktet sank det sterkt i de to følgende år. På bunnivået i 1954 var prosenten 1,9. Senere har overskottet igjen steget. I 1955 var prosenten ca. 2,7 og i 1956 3,0. Tallet for 1957 avhenger av hvilket overskottsbegrep en ser på. Regner vi innestående skattebeløp hos arbeidsgivere og skatteoppkreverne med blant de offentlige inntekter, noe som i denne sammenheng nok er det riktigste, er det sannsynlig at overskottet var på over 1 milliard kroner i 1957, eller ca. 3,2 prosent av bruttonasjonalproduktet.

Stigningen i inntektsoverskottet fra 1956 til 1957 peker isolert sett i retning av at finanspolitikken alt i alt var noe mer kontraktiv i 1957 enn året før. Men noe helt sikkert kan ikke sies om dette. Selv om de offentlige inntekter steg sterkere enn utgiftene, er det ikke dermed avgjort at den kontraktive virkning av skatteøkningen var stor nok til å oppveie de ekspansive

sive virkninger av de større utgifter. En mulighet er således at de progressive skattene og de store inntektsoverføringene kan ha omfordelt inntekten til fordel for etterspørselsgrupper som nytter en relativt større andel av inntekten til konsum. Det foreligger ikke oppgaver som viser i hvilken grad dette har vært tilfelle.

Inntekts- og formuesskatter.

Fra 1. januar 1957 ble den nye skattebetalingsordningen, skatt av årets inntekt, satt i verk. Den gjelder bare for personlige skattepliktige og omfatter ordinær inntekts- og formuesskatt til stat og kommune, tilleggsskatt til kommunen og alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift.

Etter det tidligere system skulle de utliknede skatter betales etterskottsvis i løpet av budsjettåret fra 1. juli til 30. juni. Resultatet av likningen forelå som regel i begynnelsen av budsjettåret vel et halvt år etter det inntektsår som lå til grunn for likningen. De inntekts- og formuesskatter som ble innbetalt i budsjettåret 1955-56 ble således utliknet på grunnlag av inntekt i 1954 og formue pr. 1. januar 1955. Ved skattelikningen 1956-57 ble det bare utliknet halv skatt på personlige skattytere. Skatten forfalt i sin helhet til betaling i høsthalvåret 1956. Personlige skattytere måtte også sende inn selvangivelser for inntekter i 1956 og formuer pr. 1. januar 1957, men i alminnelighet vil det ikke bli utliknet skatt på dette grunnlag. Bare dersom inntektene i 1955 og 1956 var spesielt store, vil det senere bli foretatt tilleggslikning.

Den nye betalingsordningen tar sikte på at skattyteren i løpet av kalenderåret skal innbetale et skattebeløp som stort sett dekker den endelige skatt som vil bli utliknet på inntekt opptjent samme år og på formue ved slutten av året. Det skilles mellom forskottstrekk og forskottsskatt.

For lønsmottakere skal arbeidsgiveren beregne og trekke skatt hver gang lønnen blir utbetalt. Forskottstrekket blir beregnet etter en trekktabell («tabelltrekk») eller som en bestemt prosent av lønnsbeløpet («prosenttrekk»). Likningskontoret skal for hver enkelt lønsmottaker fastsette hvilken av de to framgangsmåter som skal nyttes. Arbeidsgiveren skal holde de trukne beløp i egen kasse eller plasere dem på særskilt konto i bank. Etter hovedregelen skal han den 15. i annen hver måned sende inn oppgjør til skatteoppkreveren for forskottstrekk i de to foregående måneder. Normalt er første forfallsdato 15. januar, men i overgangsåret 1957 ble første hovedoppgjør sendt inn 15. mars.

For personlig inntekt som ikke er lønnsinntekt, er framgangsmåten en litt annen. For slik

inntekt blir det før skatteårets begynnelse fastsatt en bestemt «forskottsskatt», beregnet slik at den svarer til den inntekt skattyteren antas å få i inntektsåret. Beløpet blir fastsatt av likningskontoret. Forskottsskatten skal innbetales i 4 like store terminer. Det er to terminer i hvert halvår.

Skattebeløpene kan ikke på forhånd tilpasses nøyaktig til de faktiske inntekter i året. I noen grad kan det nok lykkes å få dette til for lønsmottakere som har tabelltrekk, fordi progresjonen er innarbeidd i trekktabellene. Ved prosenttrekk eller forskottsskatt blir tilpassingen gjerne dårligere, fordi likningsmyndighetene stort sett bare har inntekten fra siste likning å bygge på når trekkprosenten eller forskottsskatten skal fastsettes. Det er for tidlig å si noe om resultatet av forskottsordningen i 1957 sammenliknet med resultatet av den endelige framtidige likning. Beregninger som er gjort kan tyde på at det totalt sett er innbetalt for lite.

De skattebeløp som kommer inn til skatteoppkreverne gjelder statsskatt, kommuneskatt og alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift under ett. Skatteoppkreveren foretar en foreløpig månedlig fordeling på de ulike skatteformer, basert på resultatene fra siste likning. Det endelige oppgjør vil først bli gjennomført etterat likningsresultatene for vedkommende år foreligger. Når inntekten stiger og skattesatsene er uendret, kan denne framgangsmåten lett føre til at statens andel av det foreløpige oppgjør blir for liten, fordi statsskattene er så sterkt progressive. Det ser likevel ut til at den relative fordeling som er gjort for 1957 vil ligge nær den endelige fordeling. Dette skyldes at lettelsene i statsskattevedtaket for 1957 betydde relativt mer enn lettelsene i de kommunale skattevedtakene.

Selskaper og institusjoner er bare i liten grad berørt av den nye betalingsordningen. De skal betale etterskottsskatt på samme måte som tidligere, bortsett fra at skatten skal betales i 2 terminer mot før stort sett i 4—6 terminer. Fra 1. juli 1957 blir også selskapsskattene til stat og kommune innbetalt til skatteoppkreverne i en samlet sum, men her vil fordelingen av beløpet mellom staten og kommunen ikke volde noen problemer.

Etter de oppgaver som foreligger, vil inntekts- og formuesskattene til staten (inklusive alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift) antakelig innbringe ca. 1 518 mill. kr. i 1957 mot 1 435 mill. kr. året før, dvs. en stigning på 5,8 prosent. Enkelte endringer i skattereglene har virket inn på resultatet. Fra 1. januar 1957 ble det innført et standardfradrag i all lønns-

inntekt, skattefrihet for kontantytelser fra visse offentlige trygder og lempninger i progresjonskalaen ved beregningen av statsskatten. Fra 1. juli 1956 ble dessuten fondsskatten på selskaper redusert fra 10 til 8 prosent.

Inntekts- og formuesskattene til kommunene brakte sannsynligvis inn rundt 1 970 mill. kr. i 1957 mot ca. 2 037 mill. kr. året før, dvs. en nedgang på 3,3 prosent. (Tallene inkluderer noen ubetydelige direkte skatter som ikke er inntekts- og formuesskatter). Når det ser ut til at kommuneskattene går ned, mens statskattene går opp, må forklaringen delvis søkes i fordelingsprinsippet under den nye betalingsordningen. Men også ved den kommunale skatteklikning ble det siste år innført en del endringer som kan ha bidratt til å senke skatteinntektene. Det gjelder bl. a. de lempninger i beregningen av den skattbare inntekt som alt er nevnt under omtalen av statsskatten. I tillegg til dette ble det fra 1. januar 1957 innført nye og mer familievennlige reduksjonstabeller. Tabell 107 gir inntrykk av hvordan valget av skattøre og reduksjonstabell har påvirket de kommunale skatteprosentene i de senere år fram til siste likning.

Tabell 107. Utviklingen i de kommunale skatteprosentene.

Budsjettår	Utliknede inntekts- og formuesskatter i prosent av	
	skattbar inntekt	antatt inntekt
1951-52.....	17,37	13,37
1952-53.....	17,28	13,83
1953-54.....	17,15	13,50
1954-55.....	17,21	13,61
1955-56.....	17,23	13,75
1956-57.....	17,46	14,03

Tilsvarende oppgaver foreligger ikke for inntektsåret 1957, men enkelte opplysninger tyder på at prosentene ikke vil gå ned. Tallet på kommuner som nytter dårligste reduksjonstabell steg siste år, mens skattørene gjennomgående var uendret.

Den kommunale tilleggsskatten på høyere inntekter ble 1956-57 utliknet med 65,9 mill. kr. Av dette var tilleggsskatten på rederiselskaper 18,3 mill. kr. Tilleggsskatt på rederiselskaper ble for første gang utliknet for 1956-57. Den skal i sin helhet gå inn i Skattefordelingsfondet. Av tilleggsskatt som utliknes på andre skattytere skal fra og med 1956—57 to tredjedeler tilfalle Skattefordelingsfondet mot tidligere bare en tredjedel.

De tall over skatteinngangen i 1957 som er gjengitt ovenfor, gjelder beløp som en antar er

blitt inntektsført i statens og kommunenes regnskaper. Etterat den nye betalingsordningen er innført vil det hvert år bli en forskjell mellom de skattebeløp som inntektsføres hos stat og kommune og de beløp som faktisk er oppkrevd i året. Forskjellen vil utgjøres av endringer i beholdningen hos skatteoppkreverne og arbeidsgiverne. Innstående hos skatteoppkreverne ved utgangen av 1957 er beregnet til rundt 75 mill. kroner. Beløpet skriver seg i alt vesentlig fra at skatteoppkreverne fra 1. juli 1957 har vært pålagt å holde tilbake 6 prosent av de mottatte skattebeløp som en reserve for det tilfelle at det skulle vise seg å være innbetalt for store beløp. De innstående beløp hos arbeidsgiverne ved årsskiftet er anslått til ca. 285 mill. kr., svarende til de skattebeløp som arbeidsgiverne har trukket i november og desember og som normalt ikke skal innbetales før 15. januar 1958. Samlet må en derfor regne med at det i 1957 var unndratt ca. 360 mill. kr. mer fra den private sektor enn de beløp som ble inntektsført i stats- og kommuneregnskapene. Som følge av tvungne og frivillige trekkordninger var det også under det tidligere betalingssystem innstående beløp hos arbeidsgiverne pr. 1. januar. Det foreligger ikke oppgaver over slike beholdninger, men det er rimelig å anta at de var meget små i forhold til beholdningene ved slutten av 1957. Av de innstående beløp i 1957 gjaldt ca. 230 mill. kr. kommuneskatt, 32 mill. kr. alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift og ca. 98 mill. kr. statsskatt.

Statens finanser.

Under statens finanser har en her tatt med ikke bare inn- og utbetalinger over statens budsjettregnskap, men også inn- og utbetalinger over statens forskotts- og depositakonti, krigsskadetrygdene, statsregnskapets, Kirkedepartementets og Prisdirektoratets fond og de sosiale trygder. For statens finansforvaltning i denne forstand er det i tabell 108 gitt en oversikt over inntekter og utgifter etter art. Tallene er beregnede og foreløpige. I særlig grad gjelder dette oppgavene for 1957.

U t g i f t e n e. Både posten «Nettoinvestering i sivil konsumkapital» og posten «Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål» har sannsynligvis steget fra 1956 til 1957. For begge postene har en regnet med en viss øking i realverditallene. En regner også med at en del av stigningen skyldes økte priser og lønninger.

Posten «Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål» omfatter de løpende utgifter til forsvaret og utgiftene til militære bygge- og anleggsarbeider. Til fradrag kommer nettotilskottet under infrastrukturprogrammet og for

Tabell 108. Nasjonaløkonomisk gruppering av statens inntekter og utgifter.¹ Mill. kr.

	1955					1956*					1957*				
	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt
Inntekter:															
Renter j.....	116	28	1	27	172	158	30	1	28	217	185	32	1	28	246
Aksjeutbytte og overskott på forretningsdrift.....	— 76	5	—	—	— 71	— 96	5	—	—	— 91	— 128	5	—	—	— 123
Direkte skatter	1 322	31	—	—	1 353	1 525	4	—	—	1 529	1 611	4	—	—	1 615
Indirekte skatter	2 845	20	107	2	2 974	3 119	20	121	2	3 262	3 513	20	150	2	3 685
Trygdepremier	—	—	—	530	530	—	—	—	602	602	—	—	—	670	670
Overføringer fra kommuner	42	33	—	78	153	41	49	—	79	169	44	66	—	80	190
Stønader fra utlandet	—	8	—	—	8	—	7	—	—	7	—	4	—	—	4
I alt	4 249	125	108	637	5 119	4 747	115	122	711	5 695	5 225	131	151	780	6 287
Utgifter:															
Nettoinvestering i sivil konsumkapital.....	128	17	—	—	145	154	21	—	—	175	178	21	—	—	199
Beregnet kapitalslit på konsumkapital	121	5	—	—	126	135	6	—	—	141	152	6	—	—	158
Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål ² ..	588	12	1	33	634	697	2	1	36	736	756	9	1	38	804
Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål ²	886	—	—	—	886	933	—	—	—	933	989	—	—	—	989
Renteutgifter (vesentlig av statsgjelden)	216	2	—	—	218	268	2	—	—	270	279	2	—	—	281
Subsidier ³	962	20	122	—	1 104	966	20	132	—	1 118	1 128	20	170	—	1 318
Andre overføringer til private.....	83	4	—	608	695	77	4	—	687	768	87	4	—	785	876
Overføringer til kommuner	566	94	—	—	660	688	90	—	—	778	754	83	—	—	837
Stønader til utlandet.....	12	6	—	—	18	11	5	—	—	16	14	4	—	—	18
Korreksjon: Netto overføringer avgitt til (+) eller mot- tatt fra (—) andre statssektorer	66	35	— 26	— 75	0	127	— 16	— 21	— 90	0	101	9	— 12	— 98	0
Saldo: Netto fordringsøking ⁴	621	— 70	11	71	633	691	— 19	10	78	760	787	— 27	— 8	55	807
Av dette kapitalutlegg ved statens anlegg og bedrifter	262	—	—	—	262	274	—	—	—	274	330	—	—	—	330
I alt	4 249	125	108	637	5 119	4 747	115	122	711	5 695	5 225	131	151	780	6 287

¹ Agioposteringer er utelatt.² Inntekter ved salg av varer og tjenester er trukket fra.³ Herunder også kapitaltilskott til private, som nedskrivningsbidrag o. l.⁴ Inklusive nettokjøp av fast eiendom.

svarets salg av varer og tjenester. Leveransene under Det militære hjelpeprogram er ikke tatt med. Forsvarets konsum definert på denne måten utgjorde i 1957 3,1 prosent av bruttonasjonalproduktet. Siden 1953 har denne prosentandel stadig sunket.

Inntektsoverføringene til private steg forholdsvis kraftig fra 1956 til 1957. Det er særlig stigningen i subsidiene som slår ut. I tabell 108 er det regnet med en stigning i subsidiebeløpet på 200 mill. kr. Om lag halvparten av økingen skyldes følgende endringer ved subsidieordningen i løpet av 1956 og 1957:

Økte mjølkesubsidier i september 1956, pris- og frakttilskott til kjøtt og kjøttvarer i november 1956, subsidier på margarin og sukker fra februar 1957, økte subsidier på ost og fløte fra juni 1957, subsidier på kaffe, margarin, smør, mjøl og gryn fra juli 1957.

Syketrygden ble fra 1. juli 1956 utvidd til å omfatte hele befolkningen. Statens tilskott til syketrygden er med under posten «Andre overføringer til private».

Alders- og barnetrygdenes satser ble hevet fra 1. april 1956. Statens bidrag til disse trygder kommer i tabell 103 med under posten «Overføringer til kommunene».

Tabell 109. Formålsgruppering av statens bruk av varer og tjenester.¹ Mill. kr.

	1952	1953	1954	1955	1956*	1957*
Administrasjon.....	181	199	210	216	251	267
Forsvar.....	864	1 021	1 160	1 035	986	1 049
Rettspleie og politi.....	119	124	135	143	156	164
Kirker og religiøse formål.....	13	13	12	14	20	22
Undervisning og forskning m. v.	130	143	152	156	195	211
Helsevern.....	81	73	79	85	99	112
Sosiale formål.....	40	56	64	57	61	63
Veier.....	134	174	185	208	246	265
Andre trafikkformål.....	35	40	48	49	53	66
Annet.....	56	64	65	78	91	118
I alt.....	1 653	1 907	2 110	2 041	2 158	2 337
Statens bruk av varer og tjenester i prosent av bruttonasjonalproduktet.....	7,4	8,4	8,6	7,8	7,4	7,4
Do. ekskl. bruk av varer og tjenester til forsvarsformål.....	3,5	3,9	3,9	3,8	4,0	4,1

¹ Tabellen omfatter bruttoinvestering i offentlig konsumkapital og løpende bruk av varer og tjenester. Inntekter ved salg av varer og tjenester er ikke ført til fradrag, heller ikke nettotilskottet under infrastrukturprogrammet.

Tabell 109 viser en formålsgruppering av statens utgifter til varer og tjenester, dvs. bruttoinvestering og løpende forbruk. I denne tabellen er ikke statens inntekter av varer og tjenester trukket fra. (I tabell 108 derimot er statens realtransaksjoner regnet netto.) Statens bruk av varer og tjenester i prosent av bruttonasjonalproduktet er i 1957 beregnet til 7,4 prosent. Dersom forswarets bruk av varer og tjenester holdes utenfor, blir prosenttallet 4,1.

På side *14 i tabellverket er det tatt inn en ny tabell som gir en oversikt over budsjettregnskapets nettoutgifter gruppert etter formål. De enkelte poster omfatter utgifter både til kjøp av varer og tjenester og til overføringer,

mens inntekter ved salg av varer og tjenester og ved overføringer bortsett fra skatter, er trukket fra.

I n n t e k t e n e. Blant inntektene var det særlig de indirekte skatter som steg fra 1956 til 1957. Stigningen skyldtes økt omsetning og et høyere prisnivå i 1957 enn gjennomsnittlig for 1956. Fra 1. januar 1957 blir det innrømmet adgang til tollfrihet for en rekke maskiner som det ikke er tilsvarende innenlandsk produksjon av. De indirekte skatter utgjør nå 69,5 prosent av statens skatteinntekter.

Inntekts- og formuesskatten er omtalt i et eget avsnitt.

Tabell 110. De statlige skatteinntekter.¹ Mill. kr.

	1952	1953	1954	1955	1956	1957*
Skatter og andre ytelser fra private, i alt	4 101	4 015	4 052	4 327	4 791	5 300
Direkte skatter	1 337	1 339	1 271	1 353	1 529	1 615
Ordinære inntekts- og formuesskatter (inkl. renteskatt)	1 087	1 118	1 039	1 060	1 162	1 254
Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift ¹	128	140	164	210	273	264
Krigsskadeavgift og verneskatt	3	—	—	—	—	—
Engangsskatt på formuesstigning	57	24	3	—	—	—
Avgifter på konsumgoder	9	12	17	32	37	39
Inntekt av lotteri og totalisatorspill....	19	20	21	23	25	27
Arveavgift.....	16	17	18	22	26	26
Bøter og inndragninger	18	8	9	6	6	5
Indirekte skatter.....	2 764	2 676	2 781	2 974	3 262	3 685
Toll.....	330	306	365	343	363	430
Alminnelig omsetningsavgift.....	1 061	1 140	1 244	1 375	1 515	1 750
Spesielle omsetnings- og produksjonsav- gifter	1 109	1 091	1 092	1 146	1 265	1 435
Eksportavgifter o. l.	247	124	64	93	98	48
Krigsskadeutlikn. på bygninger og løsøre	3	1	—	—	—	—
Andre indirekte skatter.....	14	14	16	17	21	22

¹ I forrige årgang av «Økonomisk utsyn» er det av alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift bare tatt med den del som er innbetalt gjennom Sentraltrekkkontoret for sjømenn. Resten av disse avgifter ble da tatt med under posten «Overføringer fra kommuner» i tabell 108.

I tabell 110 er det gitt en detaljert oppstilling over de statlige skatteinntekter fra 1952 til 1957. En legger merke til at den alminnelige omsetningsavgift alene innbringer mer enn alle direkte skatter tilsammen. Skatteinntektene over budsjettregnskapet finnes også i tabellen på side *14.

Fra 1956 til 1957 var økingen i statens samlede inntekter noe større enn økingen i utgiftene. Inntektene gikk opp med 592 mill. kr., mens utgiftene steg med 545 mill. kr. Det betyr at statens netto fordringsøking var 47 mill. kr. større enn året før. Den utgjorde i 1957 807 mill. kr. eller ca. 12,8 prosent av de samlede inntekter mot 13,3 prosent i 1956.

Begrepet netto fordringsøking svarer ikke helt til det som i innledningen til dette avsnitt ble kalt «inntektsoverskott». Forskjellen mellom de to begreper ligger i stønader til og fra utlandet. Legger vi nettostønader til utlandet til netto fordringsøking i tabell 108, kommer vi fram til tallet for «statens inntektsoverskott». I 1957 brukte staten 330 mill. kr. av inntektsoverskottet til investering i statens anlegg og bedrifter (finansiert over statsbudsjettet), mot 274 mill. kr. i 1956.

Tabell 111. Statens lånegjeld.¹ Mill. kr.

	Opp- tatt uten- lands	Opptatt innenlands			I alt
		Faste lån	Stats- kasse- veksler	Andre midler- tidige lån	
31/12-54	1 491	3 211	248	865	5 815
30/6-55	1 715	3 641	131	861	6 348
31/12-55	1 764	3 644	175	844	6 427
30/6-56	1 723	4 429	217	862	7 231
31/12-56	1 676	4 485	208	974	7 343
30/6-57	1 594	4 782	258	1 015	7 649

¹ Omfatter ikke gjeldsbevis til Den internasjonale bank og Det internasjonale pengfond og innstående midler tilhørende forskjellige fond.

Den utenlandske statsgjelden ble i budsjettåret 1956-57 avbetalt med 149 mill. kr. og den innenlandske med 317 mill. kr. I samme tidsrom ble det opptatt nye innenlandske statslån for 864 mill. kr. Det ble opptatt utenlandske statslån for 20 mill. kr. i 1956-57. Gjeldens størrelse og sammensetning ved ut-

gangen av budsjettåret går fram av tabell 111. De pengepolitiske virkninger av statens lånepolitikk er belyst i avsnittet om «Penge- og kredittmarkedet».

Kommunenes finanser.

Denne oversikten over kommunenes finanser omfatter bare kommunekassene og ikke de inntektsgivende bedriftene (kommunale elektrisitetsverker, sykehus m. v.) som forvalter meget store beløp. Tabell 112 gir en oversikt over kommunekassenes inntekter og utgifter nasjonaløkonomisk gruppert for årene 1954 til 1957.

I n n t e k t e n e . Kommunekassenes samlede inntekter i 1957 er anslått til om lag 2,8 milliarder kroner, dvs. omtrent samme beløp som året før. De direkte skatter er omtalt i et eget avsnitt.

En vesentlig del av kommunekassenes inntekter er overføringer fra staten. Disse omfatter bl. a. statens tilskott til skoler og veivesen, statens andel av utgiftene til alders- og barnetrygden og tilskottene fra Skattefordelingsfondet til vanskelig stilte kommuner. For 1957 er disse overføringene i alt anslått til 837 mill. kr., hvorav vel 73 mill. kr. er tilskott til skatteutjamning.

Tabell 112. *Nasjonaløkonomisk gruppering av kommunekassenes inntekter og utgifter. Mill. kr.*

	1954	1955	1956*	1957*
I n n t e k t e r :				
Renteinntekter.....	12	15	15	13
Aksjeutbytte og overskott på kommunale bedrifter	— 84	— 106	— 109	— 98
Direkte skatter ¹	1 700	1 828	2 037	1 970
Indirekte skatter.....	45	50	54	57
Overføringer fra staten.....	596	660	778	837
I alt	2 269	2 447	2 775	2 779
U t g i f t e r :				
Nettoinvestering i kommunal konsumkapital.....	387	439	508	567
Beregnet kapitalslit på kommunal konsumkapital.	170	183	208	235
Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål ²	763	827	929	1 054
Bruk av varer og tjenester til sivilforsvaret ²	2	5	5	5
Renteutgifter.....	11	13	15	18
Subsidier ³	54	63	69	72
Andre overføringer til private.....	640	712	760	796
Overføringer til staten ¹	152	153	169	190
Saldo: Netto fordringsøking ⁴	90	52	112	— 158
I alt	2 269	2 447	2 775	2 779

¹ Eksklusive alderstrygdavgift.

² Inntekter ved salg av varer og tjenester er trukket fra.

³ Inklusive kapitaltilskott til private.

⁴ Inklusive nettokjøp av fast eiendom.

U t g i f t e n e . Kommunene er i de senere år blitt oppfordret til å begrense investeringsvirksomheten for derved å lette det innenlandske etterspørselspresset. Utgiftene til investering i kommunal konsumkapital (offentlige arbeider, skoler m. v.) viser likevel en vesentlig stigning i 1957, idet bruttoinvesteringen for dette året er anslått til 802 mill. kr. mot 716 mill. kr. året før, dvs. en stigning på 12 prosent. Økingen i investeringen skyldes for en vesentlig del økte priser og lønninger, men det har trolig også vært en stigning i investeringsvolumet.

Om lag to tredjedeler av kommunekassenes utgifter til løpende bruk av varer og tjenester er lønninger til kommunale tjenestemenn ved skoler, administrasjon m. v. Det kommunale konsum utgjorde i 1957 i alt vel 1 milliard kr., dvs. en øking på vel 13 prosent fra 1956. Stigningen skyldes dels at lønningene er steget og dels flere ansatte i kommunenes administrasjon.

Overføringene til private er i 1957 anslått til 886 mill. kr., eller 42 mill. mer enn året før. I disse overføringene går bl. a. det totale beløp for alders- og barnetrygden inn, idet disse trygder utbetales gjennom kommunene.

I tabellen på side *14 i tabellverket er gitt en oppstilling av kommunekassenes nettoutgifter gruppert etter formål.

For å gi et tilnærmet bilde av hvilke konsekvenser kommunenes virksomhet har hatt for den totale etterspørsel, kan en beregne det kommunale «inntektsoverskott» etter de samme definisjoner som er brukt foran for staten. Mens inntektsoverskottet for 1956 er anslått til 112 mill. kr., er det for 1957 beregnet til minus 158 mill. kr. Her må en imidlertid ta i betraktning at betydelige skattebeløp for 1957, som nevnt foran, var innestående hos arbeidsgivere og skatteoppkrevere pr. 31. desember 1957. Da videre inntektene og utgiftene for de kommunale bedriftene er holdt utenfor i tabellen, bør en ikke trekke for store slutninger på grunnlag av de tall som er gitt om inntektsoverskottet for kommunene i snever forstand.

G j e l d o g k o n t a n t b e h o l d n i n g m . v . Byråets telling av kommunenes finansielle aktiva og passiva pr. 30. juni omfatter kommunekassene, de kommunale bedriftene og de felleskommunale elektrisitetsverkene. Da tabell 112 bare omfatter kommunekassene, vil ikke endringene i fordringskapitalen i denne tabellen stemme med endringene etter tellingen av kommunenes finansielle aktiva og passiva.

De foreløpige resultater av tellingen pr. 30. juni 1957 viser at kommunenes samlede lånegjeld utad (ekskl. forvaltningsgjelden) på dette tidspunkt utgjorde om lag 2 200 millioner kroner, dvs. en stigning på nær 150 millioner kroner i budsjettåret 1956-57. Av lånegjelden var vel 950 millioner kroner tatt opp av kommunekasser og lånefond og vel 1 250 millioner av kommunale bedrifter og felleskommunale elektrisitetsverk. Stigningen for disse to grupper av låntakere var henholdsvis ca. 40 millioner og ca. 110 millioner kroner. Av den totale lånegjeld utad var vel 1 100 millioner kroner ihendehaverobligasjonslån.

Kommunenes beholdninger av kontanter, bankinnskott og verdipapirer var om lag 1 600 millioner kroner pr. 30. juni 1957, dvs. en nedgang på ca. 90 millioner kroner i budsjettåret 1956-57. Av disse beholdninger hadde kommunekasser og lånefond vel 1 300 millioner og kommunale bedrifter og felleskommunale elektrisitetsverk nesten 300 millioner kroner. Nedgangen i beholdningene i 1956-57 faller i sin helhet på kommunekasser og lånefond.

For kommunenes garantiansvar foreligger det ikke oppgaver senere enn pr. 30. juni 1956. Det samlede garantiansvar var da kommet opp i vel 1,6 milliarder kroner, dvs. en stigning på ca. 130 millioner kroner i 1955-56. Av garanti-ansvarene gjaldt 980 millioner kroner Husbanken og 228 millioner Småbruk- og Bustadbanken. Økingen i garantiansvar overfor disse

to banker var i samme tidsrom henholdsvis 100 millioner og 17 millioner kroner. I disse tallene er ikke kommunenes garantiansvar for felleskommunale elektrisitetsverk tatt med, da disse bedrifters gjeld er ført opp sammen med kommunenes øvrige gjeld.

Penge- og kredittmarkedet.

Pengepolitikken.

De realøkonomiske mål for penge- og kredittpolitikken de siste årene har vært å legge en demper på investeringsaktiviteten og å stimulere den private sparing. En har ønsket å redusere etterspørselen etter varer og tjenester for å lette presset både på utenriksøkonomien og på pris- og lønnsnivået. For å nå disse mål har penge- og kredittpolitikken i første rekke tatt sikte på å redusere den kredittfinansierte etterspørsel ved å begrense kapitaltilførselen fra kredittsystemet og obligasjonsmarkedet.

Penge- og kredittpolitikken slik den er utformet i dag legger sterk vekt på å redusere tilbudet av kreditt. Direkte er dette oppnådd dels ved at myndighetene har fasisatt bindene budsjetter for utlånsvirksomheten, og dels ved avtaler om kredittbegrensning. I direkte har en søkt å begrense tilbudet av kreditt ved å redusere likviditeten i kredittsystemet. Myndighetenes låneavtaler med bankene og livsforsikringsselskapene, overføring av bundne innskott til Norges Bank og tvungne innskottsreserver for bankene i seddelbanken er eksempler på tiltak som har dette mål for øye. Pengepolitikken har på den annen side også tatt sikte på å begrense etterspørselen etter kreditt. Det viktigste tiltak her er myndighetenes kontroll med emisjoner av ihendehaverobligasjoner.

Den del av pengepolitikken som har til formål å stimulere den private sparing er ennå lite utbygd. Det skyldes i første rekke at gjennomføringen av sparestimulerende tiltak ofte reiser kompliserte problemer. En del spredte tiltak er imidlertid blitt gjennomført de siste årene. Det skattefrie fradrag for premieinnbetaling til livsforsikring er således gradvis blitt hevet, og bankinnskott inntil kr. 5 000 og renter av bankinnskott inntil kr. 200 er fritatt for beskatning. Statens spareobligasjonslån og premieobligasjonslån kan også nevnes i denne forbindelse.

De tiltak som har vært truffet for å begrense kredittyttingen førte i 1956 til at økingen i utlånene var langt mindre enn i de foregående år. Også tallene for næringslivets låneopptak i obligasjonsmarkedet viste nedgang fra 1955 til 1956. Det ligger nær å gå ut fra at den nedsatte takten i bruttoinvesteringene som en kunne spore i 1956, hadde sammenheng med kredittbegrens-

ningen. Investeringsreduksjonen var imidlertid ikke sterk, og det er tvilsomt om den hadde betydning for pris- og lønnsutviklingen. Engrosprisindeksen økte således med vel 5 prosent og lønnsindeksen for industriarbeidere med vel 11 prosent i 1956. Underskottet på driftsbalansen overfor utlandet viste derimot en markant nedgang. Dette skyldtes imidlertid først og fremst gunstige bytteforhold overfor utlandet og høykonjunktur for skipsfarten.

Den såkalte «desemberavtale» som ble inngått mellom Norges Bank og forretnings- og sparebankene i slutten av 1955, skulle etter forutsetningene gjelde til utgangen av 1957. Hovedtrekkene i denne avtalen gikk som kjent ut på at utlånene, for forretningsbankene samlet og for sparebankene for den enkelte bank, ved utgangen av 1956 og 1957 ikke skulle overstige nivået i 1955. Visse unntak var gjort for spesielle lånetyper, og dessuten ble det regnet med at sparebankenes pantelån skulle øke en del, selv om det ved bevilgning av slike lån også skulle vises den største tilbakeholdenhet. Avtalen gikk videre ut på at sparebankene etter nærmere regler skulle plasere deler av den innskottssøking som kunne forutses, i stats- og statsgaranterte obligasjoner, mens forretningsbankene skulle medvirke ved opptak av kortsiktige statslån. Ved utgangen av 1956 fant myndighetene at bankene hadde overholdt avtalen etter forutsetningene, og at det derfor ikke var grunn til å gå til en skjerpning av loven om tvungne innskottsreserver. Ved utgangen av 1955 ble det også sluttet en låneavtale med livsforsikrings-selskapene. Denne avtalen som også gjaldt for to år, gikk i korthet ut på at selskapene i årene 1956 og 1957 skulle yte staten lån på i alt 225 mill. kr. Dessuten forpliktet selskapene seg i samme periode til å øke sine beholdninger av stats- og statsgaranterte obligasjoner med minst 200 mill. kr. Da myndighetene ved utgangen av 1956 fant at også denne avtale virket etter forutsetningene, ble det ikke fremmet noe forslag om plikt for livsforsikringsselskapene til å plasere deler av kapitaltilgangen i stats- og statsgaranterte obligasjoner. Begge disse avtaler om plaseringer i obligasjoner hadde et dobbelt formål. På den ene side skulle kredittyttingen til staten suge opp en del av de likvider som ble betalt inn til bankene og livsforsikringsselskapene i form av innskott og forsikringspremier for derved å redusere evnen til å yte andre utlån. På den annen side skulle avtalen sikre staten de nødvendige midler til finansiering av statsbankene.

Statsbankenes budsjett for tilsagn av nye lån ble strammet noe til i 1956. Da en større del av bevilgningene for 1957 ble forutsatt gitt til distrikter med relativt høye byggekostnader, ble tilsagnsbudsjettet for dette året satt til 577

mill. kr., mot 532 mill. kr. for 1956. Det ble ellers gjennomført en betydelig skjerpning av retningslinjene for boligbankenes utlån og stønader. Nedskrivningsbidragene i Husbanken og stønadslånene i Småbruk- og bustadbanken ble således erstattet med tilleggslån som i alminnelighet skal være avdragsfrie i 10 år. Bindings-tiden for avdragsvilkårene ble samtidig satt ned fra 15 til 10 år og for rentevilkårene fra 15 til 5 år. Endelig ble renten på boligbankenes utlån hevet fra 2,5 til 3,5 prosent, mens de andre statsbankene hevet renten fra 3,5 til 4 prosent.

Rentepolitikken har ikke gjennomgått vesentlige endringer etterat Norges Banks diskonto ble hevet fra 2,5 til 3,5 prosent i februar 1955. I mange andre vest-europeiske land er det i den siste tid gjennomført til dels drastiske diskonto-forhøyelser. Ved utgangen av september 1957 var således diskontoen i Sverige 5 prosent, i Danmark 5,5 prosent, i Finland 6,5 prosent og i Storbritannia 7 prosent. Av vest-europeiske land var det bare Sveits som hadde en lavere diskontosats enn Norge (2,5 prosent), mens diskontoen i U.S.A. (New York) lå på samme nivå som i Norge. Representanter for myndighetene har imidlertid ved flere høve gitt uttrykk for at det for tiden ikke er aktuelt med ytterligere heving av den norske diskonto. Det har bl. a. vært pekt på at en høy rente særlig vil redusere de investeringer som på lang sikt har betydning for den økonomiske vekst. Renten som kostnadsfaktor har også vært framme i diskusjonen. En del mindre rentejusteringer er likevel foretatt, uten at dette har betydd noen prinsipiell endring i rentepolitikken. Renten på statens utlån til statsbankene er således hevet fra 3,5 til 4 prosent for å bringe den på nivå med den rente staten selv betaler på sine lån. Som følge av stigningen i den effektive rente i obligasjonsmarkedet har myndighetene videre måttet tillate en viss øking av den nominelle rente på approberte ihendehaverobligasjonslån; til gjengjeld har en søkt å komme bort fra bruken av diskontoklausul i langsiktige lånekontrakter for på den måten å hindre at langtidsrenten blir bundet til kortidsrenten. Det kan endelig nevnes at myndighetene har akseptert en mindre renteglidning for de finansinstitusjoner som etter renteloven sender melding om sine rentesatser til Norges Bank.

Ved approbasjon av ihendehaverobligasjonslån blir de enkelte lånesøknader i alminnelighet vurdert individuelt uten at det fastsettes noen fast årskvote. Et unntak er gjort for kredittforeningene, som får sin utlånsvirksomhet regulert ved årskvoter for låneopptakene. Realkredittforeningene fikk redusert sin lånekvote fra 60 mill. kr. i 1956 til 45 mill. kr. i 1957. Lånekvoten til skipsfinansieringsinstituttene derimot ble økt fra 81 mill. kr. i 1956 til 99 mill. kr. i 1957.

Overgangen fra fire til to årlige skatteterminer for skattepliktige fritatt for forskottsskatt (aksjeselskaper og andre ikke-personlige skattytere) forutsatte større forskyvninger i de likvide beholdninger enn tidligere både for bankene og de andre skattyterne. For å jamne ut denne likviditetsvirkning ble det i 1957 innført en ny type statskasseveksler. Vekslene har faste forfallsdager knyttet til de to forfallsterminer for etterskottsskatt (1. mars og 1. september), og renten synker med løpetiden fra 2,5 til 1,5 prosent p. a. Ordningen gir skattyterne og bankene mulighet for å få avsatte skattemidler forrentet, på samme tid som «skattesertifikatene» for staten innebærer en forskottsinbetaling av skatt. Den tidligere ordning med 2 prosent statskasseveksler med 3 måneders løpetid er fortsatt opprettholdt.

En annen type likviditetssvingninger er de som henger sammen med Norges Banks valuta-transaksjoner. For å jamne ut denne likviditetsvirkning har Norges Bank fremmet forslag overfor Finansdepartementet om å få gjort om deler av okkupasjonskontoen til passende papirer for markedsoperasjoner.

Endelig kan det nevnes at statens finanspolitikk i de siste årene har tatt sikte på å gi en kontraktiv virkning. Statsregnskapet for 1956—57 ble gjort opp med et overskott på 66 mill. kr.,

mens budsjettet for 1957—58 forutsetter et underskott på 62 mill. kr. Tallene framkommer etterat det er ført til utgift avdrag på statsgjelden med henholdsvis 356 mill. kr. og 539 mill. kr.

Likviditetsutviklingen.

Likviditeten i penge- og kredittmarkedet har stor betydning for markedsforholdene. Det kan derfor være av interesse å se nærmere på de likviditetsforskyvningene som har funnet sted og måten disse har kommet i stand på.

1. Staten og Norges Bank. Disse to sektors virksomhet har avgjørende innflytelse på bevegelsene i de likvide beholdninger for de andre sektorer.

Statens løpende virksomhet (untatt lånetransaksjonene) har i de senere år ført til en betydelig inndragning av likvide midler som følge av kontantmessig overskott på regnskapene. I 1955 ble det dratt inn likvider for 265 mill. kr., i 1956 for 360 mill. kr. og i de tre første kvartaler 1957 for 490 mill. kr. (Se tabell 113.) Tallene er lite jamførbare, da skatteterminene er endret som følge av overgang til skatt av årets inntekt. Spesielt stor har virkningen vært av overgang fra fire skatteterminer (15. mars, 15. mai, 15. september og 15. november) til to (1. mars og 1. september) for ikke-personlige skattytere. Den

Tabell 113. Likviditetsvirkningen av statens og Norges Banks virksomhet. Tilførsel av likvider (inndragning —). Mill. kr.

	1956				1957		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
A. Staten.							
1. Likviditetstilførsel før lånetransaksjoner ...	— 197	— 92	— 58	— 13	— 386	— 65	— 39
2. Avdrag på innenlandsk statsgjeld	25	25	72	57	51	61	41
3. Utlån til statsbanker	67	156	58	265	91	60	67
4. Likviditetstilførsel før låneopptak	— 105	89	72	309	— 244	56	69
5. Innenlandske låneopptak	— 219	— 111	— 169	— 91	— 258	— 191	— 204
6. Likviditetstilførsel (inndragning —) i alt ..	— 324	— 22	— 97	218	— 502	— 135	— 135
B. Norges Bank.							
1. Netto valutakjøp fra andre enn staten	16	117	197	203	181	42	40
2. Netto kjøp av norske ihendehaverobligasjoner	—	— 2	— 5	— 1	2	— 1	— 1
3. Utlån	14	4	— 19	— 2	— 13	— 17	— 11
4. Bundne innskott	— 30	— 51	— 2	—	—	— 38	— 2
5. Likviditetstilførsel (inndragning —) i alt ...	—	68	171	200	170	— 14	26
C. Staten og Norges Bank.							
Likviditetstilførsel (inndragning —) i alt	— 324	46	74	418	— 332	— 149	— 109

sesongmessige likviditetsvirkning av statens løpende virksomhet vil derfor bli langt mer markert enn tidligere. En må således regne med at statens virksomhet i fjerde kvartal ga et betydelig kontantmessig underskott, slik at inndragningen for hele året vil bli vesentlig mindre enn tallet for de tre første kvartaler. De årlige avdrag på statens lån har variert lite i de senere år. I 1955 utgjorde avdragene (inklusive oppkjøp) 208 mill. kr., i 1956 179 mill. kr. og i de tre første kvartaler 1957 i alt 153 mill. kr. Likviditetsvingningene som følge av avdrag på statsgjelden vil imidlertid bli langt mer følbare når de kortsiktige, avdragsfrie statslån begynner å forfalle. Et lån på 100 mill. kr. (1,75 prosent lån av 1954) forfalt således i sin helhet i desember 1957. Den av statens transaksjoner som i de siste årene har hatt den sterkeste likviditetsskapende effekt, er avgjort utlånene til statsbankene. I 1955 ble det således overført til statsbankene i alt 735 mill. kr., i 1956 546 mill. kr. og i de tre første kvartaler 1957 i alt 218 mill. kr. En må regne med at ytterligere 250 mill. kr. ble overført i fjerde kvartal for å dekke det finansieringsbehov statsbankene har etter det oppstilte budsjett. Nedgangen i utlånene de par siste år skyldes dels tilstrømmingen når det gjelder statsbankenes tilsagn av nye lån og dels at avdragene på statsbankenes utlån etter hvert dekker en større del av de nye utlån. Statens løpende virksomhet, avdragene på statsgjelden og utlånene til statsbankene omfatter transaksjoner som er sterkt bundne dels ved Stortingets budsjettvedtak og dels ved kontraktmessige avtaler. Statens innenlandske låneopptak kan derimot nyttes som et mer elastisk pengepolitisk hjelpemiddel for regulering av likviditeten. I 1955 ble det ved opptak av ihendehaverobligasjonslån og kontolån dratt inn likvider for nær 700 mill. kr., i 1956 for 590 mill. kr. og i de tre første kvartaler 1957 for vel 650 mill. kr. Dette var i 1955 tilstrekkelig til at innbetalingene til staten så vidt dekte utbetalingene. I 1956 derimot førte låneopptakene til at staten fikk et kontantmessig overskott, dvs. en likviditetsinnndragning på 225 mill. kr. Etter de tre første kvartaler 1957 hadde staten alt før låneopptakene et kontantmessig overskott på 119 mill. kr., som etter låneopptakene kom opp i hele 772 mill. kr. En må imidlertid regne med at en betydelig del av disse midler ble ført tilbake til markedet i løpet av fjerde kvartal.

Likviditetsvirkningen av Norges Banks virksomhet er i stor utstrekning bundet til forhold som banken selv har lite herredømme over. Dette skyldes at det først og fremst er bankens kjøp og salg av utenlandsk valuta som virker inn på likviditeten i penge- og kredittmarkedet. Etter spørnelsen etter og tilbudet av utenlandsk valuta avhenger av landets utenriksøkonomiske stilling, i første rekke da størrelsen på under- eller over-

skottet på driftsbalansen overfor utlandet. I årene etter krigen har således bankens valuta- salg som følge av store underskott på driftsbalansen ført til en meget betydelig inndragning av likvider. Da de utenriksøkonomiske forhold i 1956 bedret seg i vesentlig grad, og da det også fant sted betydelige private låneopptak i utlandet for finansiering av skipsimporten, hadde Norges Bank dette året et netto valutakjøp på 533 mill. kr., mot et netto salg på 195 mill. kr. i 1955. Valutakjøpet fortsatte i 1957, idet banken i de tre første kvartaler tilførte markedet 263 mill. kr. ved slike transaksjoner. Ser en på de enkelte kvartaler, finner en at valutakjøpene nådde toppen i fjerde kvartal 1956 med 204 mill. kr., og at de kvartalsvise kjøp senere har vist sterk nedgang. Norges Banks evne til å motvirke likviditetsvingninger som følge av valutakjøp ved markedsoperasjoner er minimal, da banken mangler passende markedsobjekter. Bankens beholdninger av ihendehaverobligasjoner viste således ingen nevneverdig endring hverken i 1956 eller i 1957. Likviditetsreducerende virkning hadde derimot overføringene av bundne innskott til Norges Bank. Disse utgjorde i 1956 83 mill. kr. og i de tre første kvartaler 1957 i alt 40 mill. kr. Utlånene viste også en liknende nedgang i 1957.

Alt i alt førte statens og Norges Banks virksomhet i de tre første kvartaler 1957 til en reduksjon av markedets likviditet på 590 mill. kr. Til sammenlikning kan nevnes at det tilsvarende tall for samme periode 1956 var 204 mill. kr., mens virksomheten i fjerde kvartal tilførte markedet i alt 418 mill. kr. I fjerde kvartal 1957 må en også regne med at et meget betydelig beløp ble ført tilbake til markedet. Den sterkeste likviditetsinnndragning fant sted i første kvartal (332 mill. kr.), mens inndragningene i annet og tredje kvartal også var betydelige (henholdsvis 150 og 109 mill. kr.).

2. Forretnings- og sparebankene. Bankene har ved siden av staten og Norges Bank også stor innflytelse på likviditeten for de andre sektorene (senere kalt publikum) ved at de tar imot likvider i form av innskott og i neste omgang igjen stiller disse midler til disposisjon for publikum i form av kreditt. Bankenes likvide reserver må imidlertid stå i et visst minsteforhold til forpliktelsene, et forhold som dels er bestemt av banklovgivningen og dels av alminnelig bankpraksis. Når denne minimumsgrense er nådd, vil det således være innskottøkningen som blir bestemmende for bankenes kreditteevne, og innskottøkningen bestemmes igjen dels av publikums kassebehov og dels av de likviditetsforskyvninger som følger av statens og Norges Banks disposisjoner.

Bankenes likviditet har hittil vært så rommelig at den ikke har satt nevneverdige grenser for

kredittyttingen. Ved utgangen av september 1957, da bankenes likvide beholdninger (kassebeholdning, folioinnskott i Norges Bank og beholdning av statskasseveksler) nådde det laveste nivå i tiden etter krigen, utgjorde disse beholdninger 5,8 prosent av innskottene fra andre enn banker og 4,3 prosent av forvaltningskapitalen. Til sammenlikning kan nevnes at de tilsvarende tall ved utgangen av 1938 var henholdsvis 3,2 og 2,4 prosent. Bankene har derfor fortsatt

maktet å stille betydelige beløp i likvider til markedets disposisjon. I 1955 utgjorde således likviditetstilførselen 123 mill. kr., i 1956 i alt 298 mill. kr., mens den for de tre første kvartaler 1957 økte til 727 mill. kr. (Se tabell 114.) Da bankene erfaringsvis trekker inn betydelige beløp som følge av en sesongnedgang i utlånene i siste delen av året, må en regne med at tilførselen av likvider for hele 1957 ble langt mindre enn etter de tre første kvartaler.

Tabell 114. Likviditetsvirkningen av forretnings- og sparebankenes virksomhet.
Tilførsel av likvider (inndragning —) Mill. kr.

	1956				1957		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
1. Utlån	225	119	— 3	— 235	432	242	70
a) Næringsliv og private	223	117	— 36	— 186	442	233	29
b) Statsbanker	2	2	33	— 49	10	9	41
2. Netto kjøp av ihendehaverobligasjoner ...	54	47	— 37	— 5	155	61	57
a) Stats- og statsgaranterte	76	30	— 34	23	118	43	34
b) Andre	— 22	17	— 3	— 28	37	18	23
3. Bevilget, ikke disponert kassekreditt	— 36	63	— 26	— 35	29	— 65	93
a) Bevilget	97	106	— 109	— 372	270	63	107
b) — Disponert	— 133	— 43	83	337	— 241	— 128	— 14
4. Netto valutakjøp	37	83	97	48	— 73	87	— 16
5. Netto av andre disposisjoner	8	— 193	— 24	111	— 87	— 60	— 84
6. Likviditetstilførsel (inndragning —) i alt ..	288	119	7	— 116	456	265	6
a) Innskott fra publikum	132	62	152	63	283	166	— 188
b) Bankremitter	— 57	6	— 7	32	— 44	16	1
c) Bevilget, ikke disponert kassekreditt ...	— 36	63	— 26	— 35	29	— 65	93
d) Disponert av egne midler	249	— 12	— 112	— 176	188	148	100
1. Kassebeholdning	26	— 27	43	— 65	49	— 6	— 11
2. Folioinnskott i Norges Bank	323	— 60	— 2	— 259	315	28	— 17
3. Statskasseveksler	— 100	75	— 153	148	— 176	126	128

I etterkrigstiden har det vært økingen i utlånene som sterkeste har bidratt til likviditetstilførselen. I 1955 økte således utlånene med 354 mill. kr., i 1956 med 106 mill. kr. og i de tre første kvartaler 1957 med hele 744 mill. kr. Den relativt svake øking i 1956 hang sammen med kredittbegrensningen etter «desemberavtalen». Tallet for 1957 er imidlertid ikke sammenliknbar med helårstallene på grunn av den sterke sesongbevegelse i utlånene. Da utlånso økingen fram til utgangen av september var vel 400 mill. kr. større i 1957 enn året før, kan imidlertid ikke stigningen forklares bare som et sesongfenomen. (Utlånso økingen vil ellers

bli drøftet mer inngående i et senere avsnitt.) I 1956 var det ikke utlånene, men valutakjøpene som hadde den sterkeste likviditetsskapende virkning, idet valutabeholdningene økte med 265 mill. kr. I 1957 har derimot valutabeholdningene ikke vist nevneverdig bevegelse. Bankene har i tidligere år vist liten interesse for plasseringer i ihendehaverobligasjoner. I 1955 reduserte de således sine obligasjonsbeholdninger med 136 mill. kr. Dette hadde dels sammenheng med en relativt lav renteavkastning for slike plasseringer og dels frykt for kurstap som følge av renteheving. I 1956 og 1957 har derimot bankene opptrådt som kjøpere, spesielt

da av stats- og statsgaranterte obligasjoner. Obligasjonsbeholdningen økte således med 59 mill. kr. i 1956 og med 159 mill. kr. i de tre første kvartaler 1957. Omslaget her har sammenheng med låneavtalen med staten.

De midler som stilles til disposisjon for andre sektorer dekkes i hovedsaken ved innbetalinger fra publikum i form av økte innskott eller ved at bankene disponerer sine egne likvider. I 1955 var ikke innskottøkingen tilstrekkelig til å dekke utbetalingene, slik at bankene måtte redusere sine likvide beholdninger med vel 40 mill. kr. I 1956 gikk imidlertid utviklingen den andre veien, idet bankene kunne styrke sine likvide beholdninger med vel 50 mill. kr. Innskottøkingen og økingen i bankremisser utgjorde dette året i alt 383 mill. kr., mot 280 mill. kr. i 1955. I de tre første kvartaler 1957 utgjorde innskottøkingen (inkl. bankremisser) bare 234 mill. kr., slik at bankene måtte disponere hele 436 mill. kr. av sine egne likvider for å dekke utbetalingene.

Bevegelsene i bankenes likvide beholdninger fra måned til måned i 1956 og 1957 er vist grafisk i fig. 45. Disse bevegelser er sterkt sesongpreget. Stigningen i januar skyldes redusert kassebehov for publikum etter julesesongen, og nedgangen i vårmånedene henger sammen med en tilsvarende sesongmessig øking i utlånene. Den sesongmessige nedgang i utlånene utover høsten fører igjen til stigning i de likvide beholdninger. I første halvår 1957 lå de likvide beholdninger atskillig over nivået i 1956, og sesongbevegelsene fram til utgangen av mai var

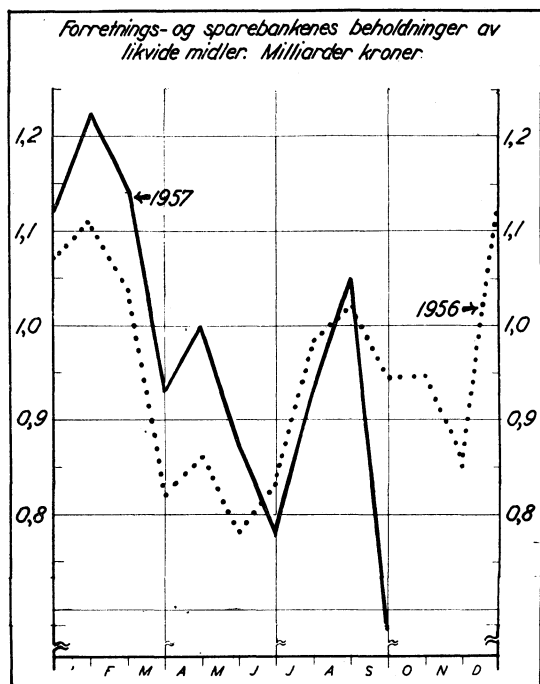

Fig. 45.

stort sett de samme i de to år. Når nedgangen i mars 1957 ikke var større enn normalt, kom dette av at skatteterminene for etterskottsskatten først begynte å løpe i annet halvår. Da denne termin, sammen med forskottsskatten og forskottstrekket forfalt i september, førte det til en usedvanlig kraftig nedgang i de likvide beholdninger. Nedgangen skyldtes dels en sterk reduksjon av innskottene og dels en kraftig øking av utlånene. Ved utgangen av september utgjorde de likvide beholdninger i alt 684 mill. kr., fordelt med 232 mill. kr. på kassebeholdning, 353 mill. kr. på folioinnskott i Norges Bank (av dette var 264 mill. kr. bundne innskottsreserver) og 99 mill. kr. på statskasseveksler. Ordningen med «skattesertifikater» hadde først og fremst fått betydning for bankene. Av nedgangen i bankenes likvide beholdninger i september falt nemlig 110 mill. kr. på statskasseveksler med forfall 2. september, mens den totale uteløpende masse av slike vekslers utgjorde 118 mill. kr.

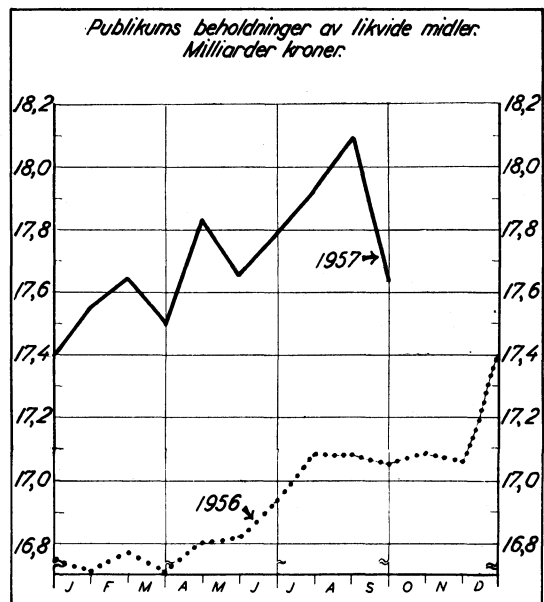

Fig. 46.

3. Andre sektorer (publikum). Bevegelsene i publikums likvide beholdninger gjenspeiler den samlede virkning av statens, Norges Banks og forretnings- og sparebankenes virksomhet. Publikum kan således ikke uten medvirkning fra disse sektorer endre beholdningenes totalstørrelse.

En grafisk belysning av bevegelsene i publikums likvide beholdninger¹ fra måned til måned

¹ Sedler og skillemynt, statskasseveksler, innskott på postgiro og i Postsparebanken, innskott i forretnings- og sparebanker og bevilget, ikke disponert kassekreditt i forretnings- og sparebanker.

i 1956 og 1957 er gitt i fig. 46. Utviklingen var som en ser temmelig forskjelligartet i de to år. I 1956 var det to perioder med sterk øking i de likvide beholdninger (juni—juli og desember) og to perioder med relativt små endringer (januar—mai og august—november). I 1957 var det tre perioder med sterk stigning avbrutt av tre nedgangsperioder (mars, mai og september). Utlånene fra bankene fulgte stort sett samme sesongbevegelse i de to år, bortsett fra at nivået i 1957 lå langt over 1956-nivået. Den forskjelligartede utvikling i publikums likvide beholdninger skyldtes derfor i første rekke den ulike virkning av statens og Norges Banks transaksjoner. En merker seg spesielt at nedgangsperiodene i 1957 faller sammen med forfalls måneder for skatteterminer. Beholdningsøkningen fram til utgangen av september var noe større i 1956 enn i 1957 (henholdsvis 294 og 227 mill. kr.), trass i at tilgangen av likvider fra bankene var langt større i 1957 enn året før. Dette korresponderer med statens sterke inndragning i de tre første kvartaler 1957.

Publikum kan innen visse grenser selv bestemme sammensetningen av de likvide beholdninger (f. eks. sedler, bankinnskott etc.). Ved utgangen av september 1957 utgjorde beholdningene av de viktigste likvider i alt 17 630 mill. kr. Om lag to tredjeparter av beholdningen (11 766 mill. kr.) var plasert som innskott i forretnings- og sparebankene. Av innskottene var fire femtepartar tidsinnskott (9 423 mill. kr.), mens resten (2 343 mill. kr.) var innskott på anfordring. Nær en sjettedpart av beholdningene (3 005 mill. kr.) ble holdt i sedler og skillemynt. Den likviditetsreserve som ligger i bevilget, ikke disponert kassekreditt, utgjorde en tiendepart av beholdningene (1 795 mill. kr.). Resten var plasert som innskott på postgiro og i Postsparebanken (932 mill. kr.), i bankremisser (74 mill. kr.) og i statskasseveksler (18 mill. kr.).

Bevegelsene i bankinnskottene fra måned til måned i 1956 og 1957 er vist i fig. 47. Når det

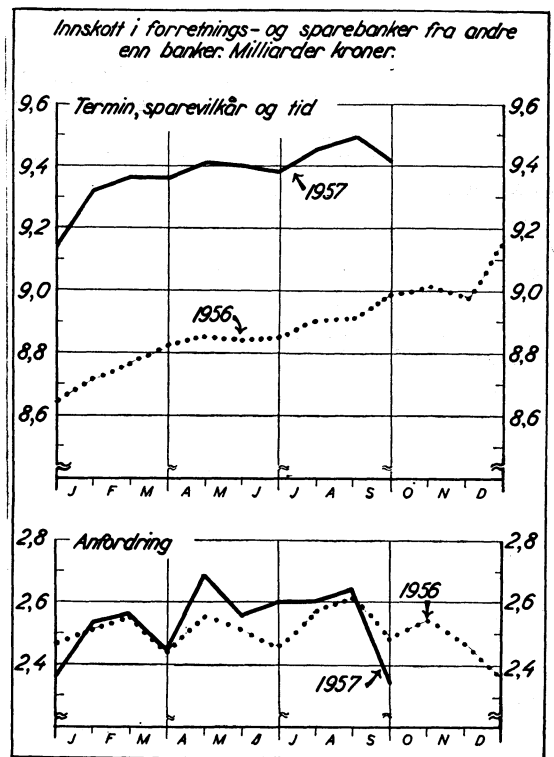

Fig. 47.

gjelder tidsinnskottene viser begge år en forholdsvis jamn øking. En kan imidlertid merke seg at skatteterminen i september 1957 førte til en mindre nedgang også for denne innskottstype. Større månedlige variasjoner finner en for innskott på anfordring. Sesongbevegelsene var ellers ikke så ulike de to år. Den viktigste forskjellen var at en større mengde likvider ble plasert på anfordringskonti fram til utgangen av august og at et langt større beløp ble trukket ut i september i 1957 enn året før. Selve nivået for denne delen av innskottsmassen endret seg derimot lite i de to år. Seddelbeholdningen som

Tabell 115. Endringer i publikums likvide beholdninger (nedgang —). Mill. kr.

	1956				1957		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
1. Sedler	— 129	42	— 22	283	— 243	68	— 58
2. Statskasseveksler	4	23	— 23	10	— 27	26	— 12
3. Innskott på postgiro ¹ og i Postsparebanken	39	26	45	3	101	73	8
4. Innskott i forretnings- og sparebanker ...	132	62	152	63	283	166	— 188
5. Bankremisser	— 57	6	— 7	32	— 44	16	1
6. Bevilget, ikke disponert kassekreditt	— 36	63	— 26	— 35	29	— 65	93
I alt	— 47	222	119	356	99	284	— 156

¹ Ekskl. skattekonti.

ved utgangen av 1956 var oppe i 3 238 mill. kr., viste en langt større nedgang i de tre første kvartaler 1957 enn i samme perioder året før. Nedgangen var henholdsvis 233 og 109 mill. kr. Innskott på postgiro (unntatt skattekonti) og i Postsparebanken viser stadig stigning. I 1956 økte disse innskott med 113 mill. kr., og fram til utgangen av september 1957 var økingen i alt 182 mill. kr. (Se tabell 115). Etterat renteskatten ble opphevet, har bevegelsene i bankremitter vært relativt små. Bevilget kassekreditt har økt sterkt i de tre første kvartaler i 1957 (440 mill. kr.), mens den utnyttede delen har vist en noe svakere øking (383 mill. kr.). Disponibel kassekreditt økte dermed med 57 mill. kr. mot 1 mill. kr. i samme periode året før.

Økingen i publikums likvide beholdninger i 1956 var 3,9 prosent og i de tre første kvartaler 1957 1,3 prosent. I samme perioder viste levekostnadsindeksen en øking på henholdsvis 4,2 og 2,0 prosent. En må derfor regne med at de økte likvide beholdninger ikke har ført til noen reell øking i likviditeten.

Obligasjonsmarkedet.

1. Obligasjonsmassen. Ved begynnelsen av 1957 utgjorde den samlede obligasjonsmasse vel 9 000 mill. kr. vurdert til pålydende

verdi. Beløpet omfattet obligasjoner i utenlandsk valuta for vel 1 000 mill. kr., omregnet til norske kroner etter valutakursene pr. 31. desember 1956. (Se tabell 116.) Rundt 50 prosent (4 570 mill. kr.) av obligasjonsmassen var statsobligasjoner, 12 prosent (1 063 mill. kr.) var utstedt av statsbanker og 4 prosent (311 mill. kr.) av statsforetak. I alt utgjorde således de stats- og statsgaranterte obligasjoner nær to tredjedeler av obligasjonsmassen. Kommuner og kommuneforetak sto som debitorer for 12 prosent (1 089 mill. kr.), mens resten var fordelt med 14 prosent (1 259 mill. kr.) på kredittforeninger o. l. og 8 prosent (734 mill. kr.) på private foretak. Debtorsiden var således sterkt dominert av offentlige institusjoner, idet 78 prosent av obligasjonsmassen besto av stats- og statsgaranterte obligasjoner og obligasjoner utstedt av kommuner og kommuneforetak.

På kreditorsiden er det spesielt tre grupper som dominerer markedet. Den betydeligste gruppen er livsforsikringsselskapene. (Se tabell 117). Ved begynnelsen av 1957 satt disse selskaper med vel en fjerdepart av alle obligasjoner i norske kroner (2 156 mill. kr.). Andelen av stats- og statsgaranterte obligasjoner var noe mindre (nær en femtepart). Sparebankene satt med en femtepart av obligasjonsmassen i norske kroner

Tabell 116. *Ihendehaverobligasjonsgjelden og obligasjonsemisjoner. Mill. kr.*

Låntakere	Ihendehaverobligasjonsgjelden pr. 1/1 1957		Emisjoner			
	Norske kroner	Utenlandsk valuta	1/1-31/12 1956		1/1-30/9 1957	
			Norske kroner	Utenlandsk valuta	Norske kroner	Utenlandsk valuta
1. Staten	3 888	682	413	-	377	-
2. Kommuner	425	143	13	85	35	-
3. Statsbanker	1 013	50	3	-	23	-
4. Forretningsbanker	35	-	2	-	1	-
5. Kredittforeninger o. l.	1 251	8	138	-	98	-
6. Statsforetak	311	-	18	-	-	-
a) Bergverk og industri	311	-	18	-	-	-
7. Kommuneforetak	495	26	92	-	51	-
a) Kraft- og vannforsyning.....	460	26	92	-	51	-
b) Sjøtransport	19	-	-	-	-	-
c) Andre næringer	16	-	-	-	-	-
8. Private foretak	611	123	10	24	19	-
a) Bergverk og industri	426	86	-	-	19	-
b) Kraft- og vannforsyning.....	40	13	-	-	-	-
c) Sjøtransport	94	-	-	-	-	-
d) Andre næringer	51	24	10	24	-	-
I alt	8 029	1 032	689	109	604	-

Tabell 117. Beholdningen av ihendehaverobligasjoner og nettoendringer i denne etter långivergrupper. Mill. kr.

Långivere	Beholdning pr. 1/1 1957		Netto beholdningsøkning (nedgang —)			
	Stats- og statsgaranterte obligasjoner	Obligasjoner i alt	1/1-31/12 1956		1/1-30/9 1957	
			Stats- og statsgaranterte obligasjoner	Obligasjoner i alt	Stats- og statsgaranterte obligasjoner	Obligasjoner i alt
1. Forretningsbanker	396	661	— 20	— 25	22	50
2. Sparebanker	1 344	1 781	77	56	105	110
3. Livsforsikringsselskaper	1 006	2 156	100	102	115	115
I alt	2 746	4 598	157	133	242	275

(1 781 mill. kr.) og rundt en fjerdepart av alle stats- og statsgaranterte obligasjoner i norske kroner. Forretningsbankenes beholdninger var vesentlig mindre, idet de bare utgjorde en tolvtedel av obligasjonsmassen (661 mill. kr.). Forretningsbankene har imidlertid spesiell betydning for markedet ved at de i stor utstrekning overtar nyemitterte obligasjoner med sikte på videre salg. Alt i alt satt de tre gruppene med vel 57 prosent av den samlede obligasjonsmasse i norske kroner og nær 53 prosent av alle stats- og statsgaranterte obligasjoner i norske kroner.

2. E m i s j o n e n e. I 1956 ble det i alt emittert obligasjoner for 798 mill. kr., 689 mill. kr. på det norske marked og 109 mill. kr. i utlandet. Emisjonene i de tre første kvartaler 1957 utgjorde 604 mill. kr., alt på det norske marked. Av dette var to tredjedeler stats- og statsgaranterte obligasjoner. I denne periode betalte livsforsikringsselskapene inn 35 mill. kr. på statens 4 (bev.) prosent lån 1956^I og 81 mill. kr. på statens 4,5 prosent lån 1956, i alt 116 mill. kr. I 1956 ble det på de samme lån betalt inn henholdsvis 37 og 76 mill. kr., i alt 113 mill. kr. Livsforsikringsselskapene har således fra begynnelsen av 1956 til utgangen av september 1957 overtatt nyemitterte statslån for 229 mill. kr., et beløp som overstiger det som var fastsatt i låneavtalen av 1955 (225 mill. kr.). Forretningsbankene overtok obligasjoner for 5 mill. kr. av statens 3 prosent lån 1956, for 35 mill. kr. av statens 3 prosent lån 1957^I, for 21 mill. kr. av statens 3 prosent lån 1957^{II} og for 50 mill. kr. av statens 3 prosent lån 1957^{III}, i alt for 111 mill. kr. I 1956 overtok forretningsbankene obligasjoner for 60 mill. kr. av statens 3 prosent lån 1956. Fra begynnelsen av 1956 til utgangen av september 1957 har således forretningsbankene overtatt nyemitterte statsobligasjoner for 171 mill. kr. Til sammenlikning kan en nevne at innskottøkningen i

samme periode var på 83 mill. kr. Sparebankene betalte inn 26 mill. kr. på statens 4 prosent lån 1956^{II}, 8 mill. kr. på statens 3 prosent lån 1957^I og 5 mill. kr. på statens 3 prosent lån 1957^{II}, i alt 39 mill. kr. Sammen med innbetalingene i 1956 (168 mill. kr.) har sparebankene i de to år fram til utgangen av september 1957 betalt inn i alt 207 mill. kr. Etter låneavtalen skulle (med visse unntak for sparebanker som deltok i statens 3,25 prosent konverteringslån av 1955) minst 50 prosent av innskottøkningen plasseres i stats- og statsgaranterte obligasjoner. Denne utgjorde i samme periode i alt 576 mill. kr. I tillegg til de nevnte låneopptakene ble statsobligasjoner for 46 mill. kr. plasert i andre institusjoner (bl. a. Postsparebanken), og premieobligasjoner for 66 mill. kr. ble solgt i markedet. Statens emisjoner fram til utgangen av september 1957 kom dermed opp i 377 mill. kr.

Realkredittforeningene fikk i samme periode solgt obligasjoner for 26 mill. kr. av en årskvote på 45 mill. kr., mens skipsfinansieringsinstituttene avsatte obligasjoner for 72 mill. kr. av en årskvote på 99 mill. kr. Av dette beløp ble obligasjoner for 40 mill. kr. overtatt av forretningsbanker, mens resten ble solgt i markedet. Kommuner og kommuneforetak fikk solgt obligasjoner for 86 mill. kr. En vesentlig del av disse obligasjoner ble solgt i markedet (66 mill. kr.). Av obligasjoner utstedt av private foretak ble det bare solgt for 19 mill. kr. Alt i alt ble det solgt obligasjoner for 224 mill. kr. i markedet (se tabell 118), mens forretningsbankene overtok obligasjoner for 164 mill. kr., livsforsikringsselskapene for 121 mill. kr., sparebankene for 40 mill. kr. og andre institusjoner for 54 mill. kr.

3. O m s e t n i n g e n a v o b l i g a s j o n e r. Utenom emisjonene ble det fram til utgangen av september 1957 omsatt obligasjoner

Tabell 118. Obligasjonsemisjoner i tiden 1. jan.—30. sept. 1957 etter låntakere og långivere. Mill. kr.

Låntakere \ Långivere	Forretningsbanker	Sparebanker	Livsfor-sikrings-selskaper	Andre	Lagt ut på markedet	I alt
1. Staten	110,5	38,9	115,6	46,4	65,7	377,1
2. Kommuner	7,5	—	—	—	27,9	35,4
3. Statsbanker	—	—	—	—	23,0	23,0
4. Forretningsbanker	—	—	—	—	0,5	0,5
5. Kredittforeninger o. l. . .	40,0	—	—	—	57,5	97,5
6. Kommuneforetak.....	6,0	1,0	5,8	0,1	37,9	50,8
7. Private foretak	—	—	—	7,6	11,6	19,2
I alt	164,0	39,9	121,4	54,1	224,1	603,5

Tabell 119. Netto kjøp (-salg) av ihendehaverobligasjoner etter kjøper/selgersektorer og utstedersektorer i tiden 1. januar—30. september 1957.¹ Mill. kr.

Kjøpere, selgere \ Utstedere	Statskassen, statsforetak og statsbanker	Kommuner og kommune-foretak	Kredittforeninger o. l.	Andre	I alt
1. Statsforvaltningen, statsforetak og Norges Bank	63,1	4,3	6,0	0,1	73,5
2. Kommuner og kommuneforetak ...	— 4,3	18,7	2,7	— 2,7	14,4
3. Statsbanker	1,6	—	—	—	1,6
4. Forretningsbanker	— 58,8	— 20,0	— 38,5	— 9,3	— 126,6
5. Sparebanker	32,3	— 4,5	23,9	— 2,9	48,8
6. Kredittforeninger o. l.	— 0,7	—	— 29,3	0,5	— 29,5
7. Forsikringsselskaper	5,9	4,6	2,4	5,0	17,9
8. Andre	— 39,7	— 3,1	31,3	9,0	— 2,5
Omsatt i alt	425,9	63,7	134,6	91,8	716,0

¹ Bortsett fra kredittforeningenes salg av egne obligasjoner er de direkte emisjonene ikke tatt med i omsetningstallene.

for 716 mill. kr. (Se tabell 119.) Dette var nesten 175 mill. kr. mer enn i tilsvarende periode året før. Den betydeligste kjøpergruppe i markedet var det offentlige, representert ved statsforvaltningen (statskassen, offentlige fond og sosiale trygder), statsforetak og Norges Bank. Av netto kjøp på i alt 74 mill. kr. falt 63 mill. kr. på oppkjøp av stats- og statsgaranterte obligasjoner. En vesentlig del av disse oppkjøpene ble foretatt i amortisasjonsøyemed. En annen viktig kjøpergruppe var sparebankene, som hadde et netto kjøp på 49 mill. kr. Denne bankgruppe kjøpte kredittforeningsobligasjoner for 24 mill. kr. og for 32 mill. kr. i stats- og statsgaranterte obligasjoner. De andre beholdninger ble derimot noe redusert. Interessen for stats- og statsgaranterte obligasjoner henger sammen med at låneavtalen med staten forutsetter et betydelig kjøp av slike obligasjoner,

mens interessen for de høyere forrentede kredittforeningsobligasjoner skyldes mer forretningsmessige synspunkter. Forsikringsselskapene hadde et nettokjøp på 18 mill. kr., fordelt på en rekke ulike obligasjonstyper. Endelig hadde kommunene og kommuneforetakene et netto kjøp på 19 mill. kr. av egne obligasjoner for amortisasjon. Den betydeligste selgergruppe var forretningsbankene som hadde et netto salg på 127 mill. kr. Dette var i hovedsaken direkte overtatte emisjoner som ble solgt videre. De største netto salgene falt på stats- og statsgaranterte obligasjoner (59 mill. kr.) og kredittforeningsobligasjoner (39 mill. kr.).

De overtatte nyemisjoner, kjøp og salg av obligasjoner og løpende amortiseringer førte til at forretningsbankene i løpet av de første tre kvartaler 1957 økte sine obligasjonsbeholdninger med 50 mill. kr. (se tabell 117), sparebankene med

110 mill. kr. og livsforsikringsselskapene med 115 mill. kr. Av økingen utgjorde stats- og statsgaranterte obligasjoner henholdsvis 22 mill. kr. for forretningsbankene, 105 mill. kr. for sparebankene og 115 mill. kr. for livsforsikringsselskapene. Ser en på hele perioden fra begynnelsen av 1956 og fram til utgangen av september 1957 under ett, finner en at beholdningen av stats- og statsgaranterte obligasjoner økte med 2 mill. kr. for forretningsbankene, 182 mill. kr. for sparebankene og 215 mill. kr. for livsforsikringsselskapene.

4. Markedsforholdene og renteutviklingen. I de siste årene er det spesielt to forhold som har preget obligasjonsmarkedet, nemlig kontrollen med emisjonsvirksomheten og avtalene som sikrer staten lånemidler. Myndighetene har i liten utstrekning direkte avvist lånesøknader. Derimot har en søkt å holde det rentenivå som ble etablert etter diskontohevingen i 1955. Dermed er etterspørgerne etter kapital avskåret fra å tilpasse lånevilkårene etter de krav tilbyderne måtte stille. Det er derfor vanskelighetene med å få plasert lånene som sterkest har bidratt til å begrense emisjonsvirksomheten for de private og kommunale låntakere. Låneavtalene med staten innebærer at de dominerende kjøpergrupper i markedet er bundet til å avta meget betydelige beløp i stats- og statsgaranterte obligasjoner. Disse grupper er således for en del gått over fra å være etterspørger

til å bli tilbydere av de andre obligasjonstypene. Dette forhold har selvfølgelig bidratt sterkt til å trykke markedet for obligasjoner som ikke er utstedt eller garantert av staten.

Som følge av disse forhold var etterspørselen etter stats- og statsgaranterte obligasjoner relativt stor de første måneder 1957, mens avsetningen av de andre obligasjonstyper også da var relativt treg. Som eksempel kan nevnes at statens 3 prosent lån med 2 års løpetid og innfrielse til 101 prosent som ble lagt ut i mars, ble sterkt overtegnet. Lånene til Bærum kommune og Oslo kommune med 12 års løpetid og 4,5 prosent rente (med diskontoklausul) som også ble lagt ut i mars, måtte derimot for en vesentlig del overtas av garantistene. Markedet ble imidlertid strammere også for statsobligasjoner utover våren og sommeren. Da et nytt 3 prosent statslån på 50 mill. kr. ble lagt ut i april, ble det således bare tegnet for 27 mill. kr. For å sikre avsetningen måtte derfor staten plasere det tredje 3 prosent lånet hos et konsortium av forretningsbanker. En avgjort sterk tilstrømming av markedet fant sted i juli og august. Det var trolig flere årsaker som førte til dette. For det første ble likviditeten strammere utover sommeren, noe som førte til at både forretningsbankene og sparebankene optrådte som selgere. Dernest ble forventningen om en øking i diskontoen stimulert ved den uventede diskontohevingen i Sverige. Markedsutviklingen for statsobligasjoner kan illustreres ved å se på

Tabell 120. Større obligasjonsemisjoner i tiden 1. januar til 30. september 1957.

Emittert	Utsteder	Ar	Beløp	Rentesats	Løpetid	Emisjonskurs
			Mill.kr.	Pct.	Ar	Pct.
Feb.-Sept.	A/S Den norske Industribank	1956	7,4	4 (bev.)	12	100
April	Bærum Kommune	1957	10,0	4 ½ (bev.)	12	100
Mai-Sept.	A/S Rosenberg mek. verksted.....	1957	11,1	5 ¾	15	100
»	L/L Tussa Kraft	1957	3,0	5	18	100
Juni	Oslo Kommune	1957	25,0	4 ½ (bev.)	12	100
Juli	Aust-Agder Kraftverk	1957	3,7	5	18—20	100
»	Vinstra Kraftselskap	1957	15,0	4 ½ (bev.)	11 ½	100
Jan.-Sept.	Den norske stat	1957	130,5	3	2	100
»	De Norske Bykredittforeninger	1956	9,8	4 ½	12	97 ½—98 ½
»	Norges Hypotekforening for Næringslivet	1954	6,9	3 ½	35	88—89
»	Norges Kreditforening for Land- og Skogbruk	1955	6,0	4 ½	54	96—97
»	Den Norske Hypotekforening for 2. pr...	1955	2,3	5	..	96—100
»	—»— ..	1955	1,2	4 ½	..	92
»	Redernes Skibskreditforening	1955	4,7	4 ¼	8	96 ³ / ₈
»	—»—	1956	7,4	5 (bev.)	8	98 ⁷ / ₈
»	Norges Skibshypotekforening	1957	6,2	5	9	98 ³ / ₄
»	Norsk Skibshypotekbank A/S	1957	40,0	5	10	98 ³ / ₄
»	Norges Skibshypotek A/S	1957	11,0	5	8—10	99

bevegelsene i den effektive rente på statens 4 prosent lån av 1955. I 1956 viste renten en mindre stigning, spesielt i månedene mai—juni. Etter en nedgang i sommermånedene 1956 holdt renten seg nokså stabil fram til april 1957. Da fikk renten igjen en stignende tendens som i juli og august førte til en meget sterk øking. Den effektive rente steg da fra 4,40 til 4,98 prosent. I september viste igjen renten en mindre nedgang.

Når det gjelder det nominelle rentenivå, kan det ikke spores vesentlige endringer i forhold til 1956. Det kan nevnes at myndighetene søker å komme vekk fra lånetyper med diskontoklausul ved å tillate en fast rentesats på 5 prosent. Dette gjelder således lån tatt opp av L/L Tussa kraft og Aust-Agder kraftverk. En enkelt låntaker, A/S Rosenberg mek. verksted, fikk tillatelse til å ta opp et lån med 5,75 prosent rente. Den høye renten for dette lån skyldtes at låntakeren arbeider i en svært konjunkturfølsom næring hvor risikoen er større enn vanlig. En kan videre merke seg at kredittforeningene har fått tillatelse til å selge sine langsiktige 5 prosent lån til underkurs. En oversikt over de viktigste emisjoner er ellers gitt i tabell 120.

Det hovedinntrykket en får av obligasjonsmarkedet er at de stramme markedsforhold ikke i første rekke skyldes for lav rente, men stram likviditet. Forklaringen synes å ligge i det forhold at de midler som vil bli plasert i obligasjoner innen rammen av et realistisk rentenivå, er for små i forhold til de lån som ønskes opptatt. Forhold som at høyt forrentede obligasjoner står uten kjøper, tyder på dette. Det kan således nevnes at SAS i oktober la ut et partialobligasjonslån på 6,5 prosent rente som for en vesentlig del måtte overtas av garantistene. Dette lån var imidlertid utstedt mot lånebevis og hadde karakter av ansvarlig lånekapital.

Aksjemarkedet.

Aksjekursene har stort sett vært stigende fra midtsommers 1955 og fram til 1957. Statistisk Sentralbyrås totalindeks for aksjekurser steg således fra 240 prosent i juli 1955 til 316 prosent i mars 1957, da toppen ble nådd. Stigningen var særlig sterk i to perioder i 1956, nemlig fra januar til april og fra juli til november. Fra april 1957 viste indeksen en svak synkende tendens som ble forsterket i august. Et meget sterkt kursfall inntraff i september da indeksen falt fra 300 til 279 prosent. Utviklingen var noe ulik for de forskjellige typer aksjer. Hvalaksjene som har hatt den sterkeste øking, nådde toppen (856 prosent) alt i september 1956. Ved utgangen av september 1957 var indeksen for denne aksjegruppen kommet ned i 658 prosent. Skipsaksjene som også har vist en meget sterk stig-

ning, nådde toppen i april 1957 med 391 prosent. Nedgangen for denne aksjegruppe var særlig markert i månedene august og september, da indeksen sank fra 383 til 327 prosent. Industriaksjene som har hatt en mer rolig kursutvikling, nådde toppen alt i april 1956 med 248 prosent. Toppen i 1957 ble nådd i mars, men nivået var da atskillig lavere (232 prosent). Også denne aksjegruppe hadde et slerkt fall i august—september, idet indeksen sank fra 229 til 210 prosent. Bankaksjene og forsikringsaksjene som bare i liten utstrekning har deltatt i kursstigningen, viste også et markert fall i september.

Den sterke stigningen i aksjekursene i 1956 hang sammen med flere forhold. Et alminnelig trekk i bildet var de gode konjunkturer i de fleste næringer, noe som skapte forventninger om et sikkert utbytte. Kursstigningen hos oss hadde således en parallell på børsene i andre land. Et annet viktig moment var sikkert frykten for inflasjon som gjorde aksjene til sterkt etterspurte plasseringsobjekter. Dette var en av grunnene til at bank- og forsikringsaksjene ikke fulgte sterkere med i kursstigningen. Kursene ble etter hvert presset så høyt opp at utbyttet for en rekke aksjers vedkommende sank under utbyttet på obligasjoner. Da det viste seg at regjeringen gikk sterkt inn for å stabilisere prisene, og da også råvareprisene på verdensmarkedet sluttet å stige, ble frykten for en inflatorisk utvikling svakere. Nedgangen i skipsfraktene, svikten i treforedlingsmarkedet og fallet i hvaloljeprisene var tegn som ble oppfattet som sviktende konjunkturer og som måtte få betydning for det høyt oppdrevne kursnivå. De dårlige konjunkturutsikter har sikkert vært av avgjørende betydning for markedsutviklingen, da børsene i andre land også registrerte sterkt kursfall. New York-børsen nådde således også toppen i juli, mens kursfallet i august—september var så sterkt at Dow Jones industriaksjeindeks sank fra 520 til 456. Kursfallet på børsene i utlandet har uten tvil hatt innflytelse på kursutviklingen her hjemme. For Norges vedkommende ble dessuten fallet i september forsterket ved den uvanlige sterke tilstrammingen av likviditeten som fant sted denne måneden.

Lånemarkedet.

Den delen av kredittmarkedet vi her vil kalle lånemarkedet, omfatter den kredittmasse som er knyttet til andre låneformer enn ihendehaverobligasjoner. I motsetning til obligasjonsmarkedet, vil dette marked på tilbudssiden stort sett bare omfatte finansinstitusjoner. Av statistiske grunner vil denne oversikten bli begrenset til utlån fra Norges Bank, Postgiro og Post-

sparebanken, statsbanker, forretnings- og sparebanker, kredittforeninger o. l. og livsforsikrings-selskaper. Disse institusjoner står som kreditorer for en vesentlig del av alle kjente utlån til næringslivet og personlige låntakere.

1. Utlånsmassen. Finansinstitusjonene hadde ved utgangen av juni 1957 samlede utlån på i alt 18 189 mill. kr. (Se tabell 121.) Dette er om lag det dobbelte av den kredittmasse som er knyttet til ihendehaverobligasjoner. Fig. 48 belyser bl. a. den prosentvise fordeling av utlånsmassen etter finansinstitusjoner. Den dominerende långivergruppe er forretnings- og sparebankene som står som kreditor for 52 prosent av

utlånsmassen. Om lag en tredjedel av disse utlånene er langsiktige (pantobligasjoner), mens resten stort sett er kortsiktige forretningsmessige lån som driftskreditter og byggelån. En annen dominerende långivergruppe er statsbankene som står som kreditor for 28 prosent av utlånsmassen. En kan her merke seg at halvparten av disse utlånene er ytt av Husbanken. Den vesentlige del av utlånsmassen er knyttet til langsiktige pantobligasjoner. Utlånene fra kredittforeningene og livsforsikrings-selskapene utgjør en mer beskjeden del av utlånsmassen (rundt 8 prosent for hver gruppe). Disse utlånene er også i det vesentlige langsiktige pantelån. Endelig kommer Postgiro og

Tabell 121. Utlån fra finansinstitusjoner etter låntakere pr. 30. juni 1957. Mill. kr.

Låntakere	Långivere						
	Norges Bank	Postgiro og Postsparebanken	Statsbanker	Forretnings- og sparebanker	Kredittforeninger o. l.	Livsforsikrings-selskaper	I alt
A. Offentlig forvaltning	—	432	122	119	—	69	742
1. Statsbanker	—	380	—	—	—	—	380
2. Kommuner og kommune-foretak	—	52	¹ 122	² 119	—	69	362
B. Finansinstitusjoner	11	14	—	50	—	1	76
1. Statsbanker	—	14	—	20	—	—	34
2. Forretnings- og sparebanker	—	—	—	5	—	1	6
3. Kredittforeninger o. l. ...	11	—	—	8	—	—	19
4. Forsikring	—	—	—	17	—	—	17
C. Andre innenlandske låntakere	74	133	5 018	9 370	1 371	1 405	17 371
1. Jordbruk og skogbruk .	9	—	551	982	160	18	1 720
2. Fiske m. v.	32	—	175	183	—	—	390
3. Hvalfangst	—	—	—	10	—	—	10
4. Bergverksdrift og industri	22	29	193	2 102	203	251	2 800
5. Bygge- og anleggsvirksomhet	—	—	—	264	—	1	265
6. Kraft- og vannforsyning	—	53	726	138	—	13	930
7. Varehandel	10	—	—	1 673	48	32	1 763
8. Boliger, forretningsbygg til utleie	—	18	3 216	2 490	589	913	7 226
9. Sjøtransport	1	26	22	846	365	39	1 299
10. Annen samferdsel	—	1	—	158	—	16	175
11. Andre tjenesteytende foretak	—	6	45	216	6	40	313
12. Andre næringer	—	—	—	64	—	—	64
13. Private forbrukere	—	—	90	244	—	82	416
I alt	85	579	5 140	9 539	1 371	1 475	18 189

¹ Utlån til kommuner. ² I hovedsaken utlån til kommuner.

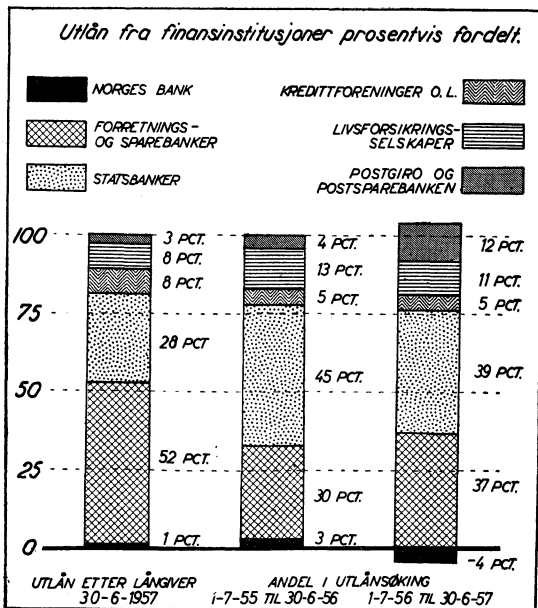

Fig. 48.

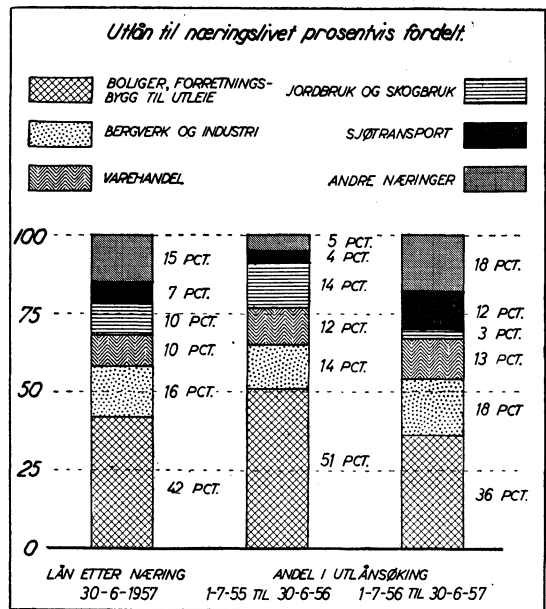

Fig. 49.

Postsparebanken med 3 prosent og Norges Bank med knapt 1 prosent.

Av det totale utlånsbeløp var 380 mill. kr. kontolån til statskassen. Beløpet var i sin helhet lånt ut av Postgiro og Postsparebanken. Til kommuner og kommuneforetak var det lånt ut 362 mill. kr., mens 76 mill. kr. var interne lån mellom finansinstitusjonene. Resten, 17 371 mill. kr. var lånt ut til næringslivet og personlige låntakere. Av fig. 49 får en et inntrykk av de enkelte næringers prosentvise andel av disse utlån. Hele 42 prosent av utlånene var ytt til gruppen «Boliger, forretningsbygg til utleie». Disse utlån omfatter lån med pant i boliger og forretningsbygg på utleiebasis, byggelån og lån til drift av slike eiendommer. I alt 16 prosent av utlånene var gått til bergverk og industri, mens jordbruk og skogbruk hadde fått 10 prosent og varehandelen en liknende andel. Endelig var 7 prosent av utlånene gått til sjøtransport, mens resten (15 prosent) var fordelt mellom en rekke næringer.

2. Utlånsøkingen. I årene etter krigen fram til 1955 økte utlånene med rundt 1 250 mill. kr. i gjennomsnitt. Den sterkeste utlånsøking et enkelt år fant sted i 1954 da utlånene økte med 1 540 mill. kr. Året etter sank utlånsøkingen til 1 350 mill. kr., men den virkelige sterke nedgangen fant sted i 1956 da utlånene økte med bare 985 mill. kr. I 1957 ser det imidlertid ut som om utlånsøkingen igjen vil stige. I første halvår 1957 økte således de samlede utlån med 981 mill. kr. Dette var nær 100 mill. kr. mer enn i første halvdel av rekordåret 1954

og nær 260 mill. kr. mer enn i samme periode 1956.

De enkelte finansinstitusjoners prosentvise andel av utlånsøkingen i perioden 1. juli 1955 til 30. juni 1956 og samme tidsrom i 1956—57 er belyst i fig. 48. Den samlede utlånsøking i disse to perioder var henholdsvis 1 213 og 1 244 mill. kr. Statsbankene var i begge perioder den gruppe som økte sine utlån sterkest, men deres andel i utlånsøkingen sank fra 45 prosent i 1955—56 til 39 prosent i 1956—57. Forretnings- og sparebankene derimot økte sin andel fra 30 til 37 prosent. Kredittforeninger o. l. hadde samme andel i begge år (5 prosent), mens livsforsikringsselskapenes andel sank fra 13 til 11 prosent. Postgiro og Postsparebanken som ytte betydelige kontolån til staten, økte sin andel fra 4 til 12 prosent. Utlånene fra Norges Bank sank derimot sterkt i den siste perioden. En kan legge merke til at statsbankene, livsforsikringsselskapene og Postgiro og Postsparebanken hadde en til dels betydelig større andel i utlånsøkingen enn i den samlede utlånsmasse. For forretnings- og sparebankene og kredittforeningene derimot var forholdet det omvendte. En viser ellers til tabell 122 som gir nærmere detaljer om forholdene.

Forretnings- og sparebankenes utlånsøking har avtatt sterkt de siste årene. Både i 1955 og i 1956 utgjorde nedgangen rundt 300 mill. kr. I første halvår 1957 har imidlertid utviklingen gått den andre veien. Utlånene økte i denne perioden med 660 mill. kr., mot 335 mill. kr. i første halvår 1956. Sett i relasjon til kredittavtalen med myndighetene kan det være av

Tabell 122. Utlån fra finansinstitusjoner. Endringstall. Mill. kr.

Långivere	1955		1956		1957
	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår
1. Norges Bank	43	23	17	— 21	— 31
2. Postgiro og Postsparebanken	22	— 15	65	48	101
3. Statsbanker	293	300	237	301	188
4. Forretnings- og sparebanker	382	34	335	— 202	660
5. Kredittforeninger o. l.	1	64	— 6	55	3
6. Livsforsikringsselskaper	124	85	74	82	60
I alt	865	491	722	263	981

interesse å se nærmere på forretningsbankene og sparebankene hver for seg.

Etter kredittavtalen skulle sparebankene vise den største tilbakeholdenhet også når det gjaldt bevilgning av pantelån. I hele 1956 økte sparebankene pantelånene med 179 mill. kr., og en tilsvarende øking har funnet sted i de tre første kvartaler 1957. Sparebankenes utlån ellers, som ikke viste noen øking i 1956, har imidlertid økt med vel 50 mill. kr. fram til utgangen av september 1957. Bevilget kassekreditt, som i 1956 sank med 21 mill. kr., har fram til utgangen av september 1957 steget med 39 mill. kr.

Forretningsbankenes utlån (ekskl. utlån til statsbanker) fra måned til måned i 1956 og i de tre første kvartaler 1957 er vist grafisk i fig. 50. I 1956 fant den sterkeste stigningen i utlånene sted i februar og mars. Det nivå som

da ble nådd, ble stort sett holdt like fram til desember. Utlånene ble da så sterkt redusert at de ved årets utgang lå 55 mill. kr. under nivået ved årets begynnelse. I 1957 derimot begynte den sterke stigningen i januar og varte til utgangen av mai. I løpet av disse fem måneder steg utlånene med 541 mill. kr., mot 278 mill. kr. i samme periode i 1956. Fra juni til utgangen av august sank utlånene temmelig sterkt (170 mill. kr.), men viste i september igjen en kraftig øking. Ved utgangen av tredje kvartal lå utlånene 209 mill. kr. over nivået på samme tid året før og 479 mill. kr. over nivået ved årets begynnelse. Den sterke økingen i utlånene i første delen av året kan tenkes å ha sammenheng med den drastiske nedskjæring av kreditten i desember 1956. Kredittøkningen i 1957 falt således stort sett på de samme næringer som i slutten av 1956 fikk sin kreditt redusert. Den sterke pågangen på bankene synes ellers å tyde på at næringslivet i 1957 arbeidet med en strammere likviditet enn i 1956. Stigningen i utlånene i september er helt spesiell og skyldes skattebetalingene. Bevilget kassekreditt viste også en meget sterkere stigning i 1957 enn året før. For de tre første kvartaler i de to år var økingen henholdsvis 400 og 120 mill. kr.

Kredittforeningenes utlån har økt forholdsvis svakt de siste årene. I 1955 var økingen 65 mill. kr. og i 1956 knapt 50 mill. kr. Nedgangen har sammenheng med det stramme obligasjonsmarked; det er vanskelig for kredittforeningene å få solgt så store obligasjonsbeløp som de årlige kvoter tillater. Kredittforeningenes utlån er normalt størst i siste halvpart av året. I siste halvår 1956 økte således utlånene med 55 mill. kr., mot 3 mill. kr. første halvår 1957.

Livsforsikringsselskapenes utlån som i 1955 steg med 209 mill. kr., økte i 1956 med bare 156 mill. kr. I første halvår 1957 steg utlånene med 60 mill. kr., mot 74 mill. kr. i samme peri-

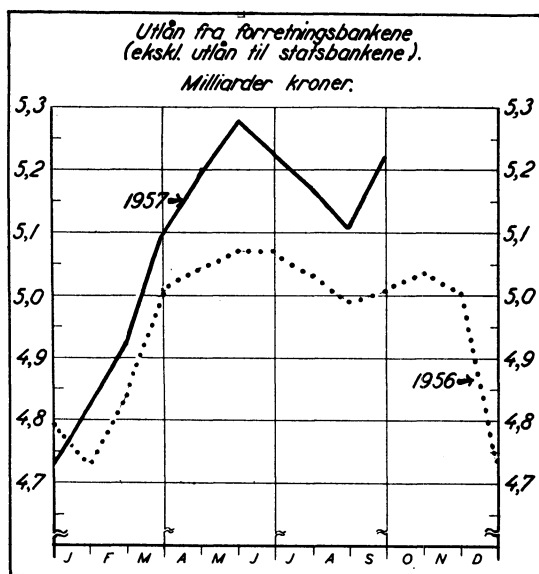

Fig. 50.

ode året før. Tilstrammingen skyldes at selskapene etter låneavtalen med staten er forpliktet til å plasere store beløp i stats- og statsgaranterte obligasjoner.

Statsbankene er den gruppe finansinstitusjoner som sterkest har bidratt til å øke utlånene. Den største øking et enkelt år fant sted i 1955 da utlånene steg med 593 mill. kr. Økingen var noe mindre i 1956 (538 mill. kr.), og nedgangen ser ut til å ha fortsatt i 1957. I første halvår økte således utlånene med 188 mill. kr., mot 237 mill. kr. samme periode i 1956. En vesentlig del av utlånsøkingen skyldtes boligbankenes virksomhet (153 mill. kr. første halvår 1957).

Den prosentvise andel av utlånsøkingen for enkelte større næringer i tiden 1. juli 1955 til 30. juni 1956 og samme periode i 1956—57 er belyst i fig. 49. Den samlede utlånsøking til næringslivet i disse to perioder var henholdsvis 1 186 og 1 104 mill. kr. En merker seg at gruppen «Boliger, forretningsbygg til utleie» i den første perioden fikk tildelt mer enn halvparten av den samlede utlånsøking (51 prosent), og at andelen

i siste perioden sank til 36 prosent. Nedgangen skyldtes trolig rentestigningen og dessuten de strammere vilkår for boligbankenes utlånsvirksomhet. Andelen til bergverk og industri økte fra 14 til 18 prosent, mens andelen til varehandel endret seg lite (henholdsvis 12 og 13 prosent). Utlånsandelen til jordbruk og skogbruk som i 1955—56 utgjorde 14 prosent, sank i 1956—57 til 3 prosent. Den store utlånsandelen i første periode skyldtes spesielle kredittbehov i forbindelse med tørkeskadene i jordbruket og den store tømmeravvirkingen vinteren 1955—56. Sjøtransporten som i første periode fikk 4 prosent av utlånsøkingen, økte sin andel til 12 prosent i siste periode. Denne stigningen henger sammen med at rederiene istedenfor å ta opp obligasjonslån, i større utstrekning enn tidligere gikk over til å selge høyt forrentede pantobligasjoner til bankene. De andre næringene fikk i første perioden 5 prosent av utlånsøkingen, mot 18 prosent i siste periode. Det var særlig bygge- og anleggsvirksomhet og kraft- og vannforsyning som økte sine andeler. Se ellers tabell 123.

Tabell 123. Lån fra finansinstitusjoner etter låntakere. Endringstall. Mill. kr.

Låntakere	1955		1956		1957
	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår
A. Offentlig forvaltning	27	12	67	55	98
1. Statskassen	6	— 35	45	25	79
2. Kommuner og kommuneforetak ¹	21	47	22	30	19
B. Finansinstitusjoner	18	— 42	— 10	— 19	6
1. Statsbanker	— 12	— 29	8	— 11	— 2
2. Forretnings- og sparebanker....	27	— 25	— 6	5	— 3
3. Kredittforeninger o. l.	5	14	— 11	— 18	10
4. Forsikring	— 2	— 2	— 1	5	1
C. Andre innenlandske låntakere	820	521	665	227	877
1. Jordbruk og skogbruk	39	115	46	54	— 21
2. Fiske m. v.	33	48	21	10	29
3. Hvalfangst	— 1	6	2	— 6	6
4. Bergverksdrift og industri	215	— 54	222	— 35	235
5. Bygge- og anleggsvirksomhet ..	20	22	7	1	75
6. Kraft- og vannforsyning	— 2	— 24	31	45	36
7. Varehandel	51	116	21	6	137
8. Boliger, forretningsbygg til utleie	368	312	288	109	289
9. Sjøtransport	62	37	14	63	69
10. Annen samferdsel	23	— 23	—	— 22	10
11. Andre tjenesteytende foretak ..	—	— 10	6	16	2
12. Andre næringer	4	— 28	— 6	— 21	5
13. Private forbrukere	8	4	13	7	5
I alt	865	491	722	263	981

¹ I hovedsaken utlån til kommuner.

Sammenfatning.

Hovedtrekkene i utviklingen på penge- og kredittmarkedet i de tre første kvartaler 1957 kan kort sammenfattes i følgende punkter:

1. Den sentrale oppgave for pengepolitikken var også i 1957 å begrense kreditttytingen. Kreditt- og låneavtalene som ble satt i verk i 1956 mellom Norges Bank og staten på den ene side og bankene og livsforsikringsselskapene på den andre side, var fortsatt det pengepolitiske tiltak som hadde størst innflytelse på utviklingen.

2. Den likviditetsreducerende virkning av statens og Norges Banks virksomhet i de tre første kvartaler 1957 var langt sterkere enn i samme periode året før. Dels skyldtes dette at terminene for innbetaling av statsskatten ble lagt om og dels at Norges Banks valutakjøp gikk sterkt ned. Omleggingen av skatteterminene har dessuten ført til at sesongbevegelsen i likviditeten er blitt langt mer markert enn tidligere.

3. Forretnings- og sparebankene tilførte markedet langt større mengder likvide midler enn i samme periode året før. Den viktigste årsak til dette var den sterke utlånsøking fra bankene. Bankenes egne likvide beholdninger nådde i tredje kvartal det hittil laveste nivå etter krigen.

4. Som følge av den betydelige inndragning til staten har publikums likvide beholdninger

bare vist en beskjeden øking. Da prisnivået også har økt, har publikums reelle likviditet i virkeligheten gått noe ned.

5. Obligasjonsmarkedet var ved begynnelsen av året noe lettere enn i 1956, men ble senere betydelig strammere. Den nominelle rente har stort sett vært holdt konstant, mens den effektive rente har steget ikke så lite.

6. Aksjekursene falt sterkt i tredje kvartal etter i lengre tid å ha vært stigende. Fallet var særlig markert for skips- og hvalfangstaksjer. Årsaken var først og fremst de dårligere konjunkturutsikter, men også den alminnelige tilstrømming av likviditeten må antas å ha virket med.

7. Den kredittavtale som ble inngått i 1955 mellom staten og bankene, virket mindre kredittbegrensende i de tre første kvartaler av 1957 enn i samme periode i 1956. Den sterke økingen i bankutlånene må henge sammen med økende pågang fra låntakerne, trolig som følge av at næringslivet nå arbeider med en strammere likviditet enn tidligere. For andre långivergrupper enn forretnings- og sparebankene var utlånsøkingen i første halvår 1957 stort sett mindre enn i samme periode året før. En finner likevel at lånene til alle næringer unntatt jordbruk og skogbruk økte sterkere i første halvår 1957 enn i samme periode 1956. Økingen var særlig markert for varehandelen.

Sluttord.

Året 1957 gikk inn med alle tegn til å ville bli et nytt godt år for norsk økonomi. Sysselsetting og produksjon lå høyt, og balansen mellom etterspørsel og faktiske produksjonsmuligheter var bedre enn på lenge. Importoverskottet fra de foregående årene var eliminert. Flertallet av våre eksportnæringer stod midt oppe i en høykonjunktur som Suez-krisen ytterligere styrket.

At en viss avslapping i den internasjonale konjunkturutvikling kunne melde seg i løpet av 1957, var noe en måtte regne med. Men det var lite sannsynlig at et omslag ville komme så raskt og sterkt at det kunne true inntektsmulighetene i norsk skipsfart og eksportindustri, som i stor utstrekning arbeider på langsiktige kontrakter. Til tross for at en i Økonomisk utsyn i fjor kunne peke på flere svakhets-tegn i verdensøkonomien, ble det i sluttordet gitt følgende optimistiske vurdering av utsiktene: «Det økonomiske bildet er ved inngangen til 1957 på mange måter enda lysere enn det

var for et år siden. Det er ingen tegn til at den internasjonale toppkonjunktoren står i fare for å bryte sammen. Alt taler således for at flertallet av våre eksportnæringer, særlig skipsfarten, på nytt vil få et godt år, trolig så bra at valutaproblemet inntil videre vil komme i bakgrunnen. Bytteforholdet overfor utlandet er imidlertid nå så godt at et tilbakeslag før eller senere må komme.» På grunnlag av denne vurdering konkluderte Byrået med at forutsetningene for fortsatt produksjonsframgang i Norge var til stede.

I løpet av 1957 har de ekspansive krefter ebbet ut i flere viktige land. Frakter og råvarepriser har falt, og det er tydelig at konjunkturtoppen er passert. Takten i produksjonsøkingen er for verden som helhet merkbart nedsatt, og i Sambandsstatene har kontraktive tendenser overtaket. Men i de fleste land ligger aktiviteten fremdeles høyt. Noe skarpt omslag er det således ikke tale om.

I Norge har produksjonsframgangen fortsatt

i samme tempo som før. Økingen i nasjonalproduktet var i 1957 etter foreløpige beregninger 3 prosent. Et dårlig år for fisket og til dels for jordbruket trakk tallet en del ned, men ellers var det jamn framgang gjennom mesteparten av året for alle hovednæringer. For eksportnæringene var 1957 som helhet heller bedre enn året før. Det totale bytteforhold overfor utlandet, som på grunn av høye importpriser var dårligere i første halvår enn året før, lå i annet halvår over nivået fra et år tidligere. Driftsbalansen overfor utlandet viste overskott for første gang siden 1951.

Konjunkturomslaget ute har med andre ord ikke satt spor etter seg i de norske tallene for 1957. På nytt har det vist seg at det tar tid før Norge blir berørt av et internasjonalt konjunkturomslag. Først i løpet av 1958 vil vi få merke virkningene av at verdenskonjunktorene er mindre gode enn før.

Mens utviklingen i Norge i 1955 og 1956 var preget av den økonomiske tilstrammingspolitikk som ble innledet i 1954 og av gode avsetningsforhold for eksportnæringene, viste utviklingen i 1957 et mer nyansert bilde. En forholdsvis sterk øking i investeringsaktiviteten sammen med en høy konsumetterspørsel trakk i ekspansiv retning. På den andre siden var finanspolitikken enda en tanke strammere enn året før, lageroppleggene sannsynligvis mindre og etterspørselen fra utlandet noe svekket mot slutten av året. Av disse enkeltfaktorer var oppgangen i investeringene den viktigste. Hovedinntrykket er at de ekspansive krefter var litt sterkere i de tre første kvartaler av 1957 enn i 1956, og at de hadde overtaket gjennom størsteparten av året.

Norge var et av de få land der det ble gjennomført lettelsers i investeringspolitikken i 1957. Særlig betydningsfull var den øking som fant sted i byggevirksomheten. Det ble i 1957 gitt byggeløyver for et areal som etter foreløpige oppgaver var nesten 25 prosent større enn i 1956. Byggevirksomheten viste allerede fra og med 2. kvartal sterkt stigende tendens. Ved utgangen av oktober var 2 200 eller 9 prosent flere leiligheter under arbeid enn et år tidligere. For andre bygg var arealet under arbeid økt med rundt 25 prosent. Også anleggsaktiviteten var større enn året før. Etter å ha vært holdt praktisk talt konstant i fire år, er således bygge- og anleggsvirksomheten i ferd med å nærme seg rekordnivået fra noen år tilbake.

Økingen er en klar følge av de lettelsers som i fjor vår ble gjennomført i byggerestriksjonene. Det har imidlertid også spilt en rolle at forretnings- og sparebankene økte sine utlån forholdsvis sterkt i 1957. Ved utgangen av november

lå de samlede utlån fra disse banker nesten 500 mill. kr. høyere enn et år tidligere. De nye regler for byggeløyveordningen fra februar 1957 medførte bl. a. at boligbyggingen ble gitt nesten helt fri og innebar lettelsers også på andre måter. Det var særlig den privatfinansierte byggevirkosomhet som økte i omfang det siste året; tallet på leiligheter finansiert utenom statsbankene gikk opp med omkring 5 000 til det dobbelte av tallet året før. Midlene til dette må for en stor del ha kommet fra forretnings- og sparebankene.

Den samlede investering inklusive lager er foreløpig beregnet til ca. 11,5 milliarder kroner i 1957. Regnet i volum økte investeringen uten lager med vel 3,5 prosent fra året før. Økingen var 4 prosent for bygninger og anlegg som er den største posten, 6 prosent for maskiner m. v. og 1 prosent for skip. Brutto-investeringsraten (regnet eksklusive lager) som var brakt ned med nesten 2 prosentpoeng fra 1955 til 1956, gikk på nytt opp fra 33,7 i 1956 til 34,6 i 1957.

Investeringene i lager i 1957 er foreløpig anslått til 500 mill. kr. Dette er 200 mill. kr. mindre enn året før. Lagerøkingen fortsatte i samme tempo som tidligere i 1. halvår, men var sannsynligvis noe svakere i 2. halvår. De forholdsvis lave importtall i siste del av året peker bl. a. i denne retning. De direkte lageroppgaver som foreligger for 2. halvår er foreløpig for få til at de kan bekrefte eller avkrefte dette inntrykk.

Den private konsumetterspørsel må etter alt å dømme ha vært høy i 1957. Regnet i volum steg konsumet omtrent i takt med nasjonalproduktet, og i løpende priser kom det opp i 16,7 milliarder kroner, eller over 1 100 mill. kroner mer enn året før. Oppgangen var noe sterkere enn realinntektsutviklingen for lønnsinntakene skulle tilsi. Dette er så mye mer bemerkelsesverdige som realinntektene for fiskerne, og i noen grad også for bøndene, må ha gått ned fra året før. På grunnlag av det usikre tallmateriale en foreløpig sitter inne med, kan utviklingen vanskelig forklares på annen måte enn ved at den personlige sparing har gått en del ned. Både fondoppleggene i selskaper og den offentlige sparing gikk imidlertid opp slik at den samlede sparing i 1957 liksom i 1956 kom opp i 22 prosent av nettonasjonalproduktet.

De ekspansive faktorer som økingen i investeringene og en økt forbrukstilbøyelighet representerte, ble i noen grad motvirket av at finanspolitikken trolig var en tanke strammere enn året før. Noen sikker dom om dette kan imidlertid ikke felles. Både offentlige inntekter og utgifter gikk opp i 1957. Prosentvis var stigningen både for inntekter og utgifter noe sterkere enn oppgangen i nasjonalproduktet. Økingen fordelte seg stort sett jamt på alle

hovedposter både på inntekts- og utgiftssiden. Inntektene økte litt mer enn utgiftene når de faltske skattetrekk i året legges til grunn. Det offentlige «inntektsoverskott» — som stort sett svarer til differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter og kan tas som indikator for «inntektsvirkningen» av statens og kommunenes finanser — steg derfor svakt fra 3,0 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1956 til 3,2 prosent i 1957.

Etterspørselen fra utlandet sviktet mot slutten av året i enkelte næringer, særlig i skipsfart. Likevel er hovedinntrykket at også avsetningsforholdene ute stort sett var gode i 1957.

Slik som etterspørselsforholdene artet seg i 1957, ga de vilkår for en jamn og rolig realøkonomisk utvikling, med tendenser til svakt stigende aktivitet gjennom storparten av året.

Tallet på arbeidsløse var fortsatt lavt, og viste bare små endringer fra året før i sesongmønster og fordeling på næringer, men det er tydelig at arbeidsmarkedet har vært noe lettere etter at den økonomiske politikken ble strammet til for 2—3 år siden. Både i 1956 og 1957 lå arbeidsløsetallene en liten tanke høyere enn tidligere, for 1957 merker en seg således en viss ledighet blant jord- og skogbruksarbeidere i vårhalvåret.

Tallene for sysselsatte lønnsinntakere synes likevel å vise at økingen i bygge- og anleggsvirksomheten stimulerte aktiviteten i hele næringslivet utover sommeren og høsten. Det forholdsvis langsomme stigningstempo i sysselsettingen gjennom 1956 fortsatte i første halvår 1957, men ble avløst av en betydelig sterkere øking enn vanlige sesongbevegelser skulle tilsi i 2. halvår. Det var bare 3 600 flere sysselsatte lønnsinntakere enn året før i gjennomsnitt for de 6 første måneder av året, men om lag 12 000 flere i årets siste kvartal. For bygge- og anleggsvirksomhet alene var økingen fra utgangen av oktober 1956 til samme tid i 1957 3 000 personer. Det er også karakteristisk at sysselsettingen i industrien steg merkbart i 2. halvår etter å ha holdt seg bemerkelsesverdig konstant i om lag halvannet år. Ellers hører det med til bildet at de næringer som først og fremst absorberte ny arbeidskraft, var de tjenesteytende. Samme tendens har gjort seg gjeldende i andre land på samme økonomiske utviklingsstadium som Norge.

Også produksjonstallene stadfester inntrykket av jamn og rolig utvikling.

Tar vi hensyn til de naturgitte variasjoner i produksjonen innenfor jordbruk og fiske, var veksten i nasjonalproduktet like stor i fjor som i de nærmest foregående årene. Med jordbruk og fiske holdt utenfor viser foreløpige beregninger vekstprosenten på 3,4 i 1957, 3,1 i 1956 og 3,5 i 1955.

I industrien, som teller mest, regner en foreløpig med at produksjonen steg med rundt 5 prosent. Den månedlige produksjonsindeks, som delvis bygger på sysselsettingsoppgaver og derfor ikke fullt ut registrerer produktivitetsøkningen, viser et noe lavere tall. Produksjonsøkningen var sterkere i eksportindustrien enn i hjemmeindustrien, men dette hadde delvis mer tilfeldige årsaker. Noen klar tendens er det ellers vanskelig å lese ut av tallene. Foreløpige oppgaver for november tyder på at produksjonen holdt seg godt oppe også i årets siste kvartal.

Kapasitetsutnyttningen i industrien er for tiden svært god. En undersøkelse fra 1956 viste for større bedrifter at bare 3 prosent av produksjonskapasiteten var unyttet på grunn av manglende etterspørsel, og dette forholdet endret seg neppe mye i 1957.

Det er grunn til å merke seg at i det siste året har produksjonsøkningen ikke i samme grad som tidligere slått ut i økt import. Importen steg i fjor med 8 prosent regnet i verdi, men bare med 2 prosent regnet i faste priser. For første gang siden 1952 var således importøkningen prosentvis svakere enn økingen i nasjonalproduktet. En rekke mer tilfeldige faktorer bidro til å gi dette resultatet, bl. a. har lagerutviklingen virket inn.

Eksporten av varer og tjenester steg med 9 prosent i verdi og vel 3 prosent i volum. Utover høsten gikk ca. 180 000 tonn norske skip i opplag, men ellers viste eksporten så sent som ved årsskiftet bare få tegn til å være berørt av konjunkturomslaget ute. De faktisk oppnådde frakter og priser holdt seg også gjennomgående meget godt oppe. De steg i første halvår, men falt noe av mot slutten av året. For flertallet av våre hovedprodukter lå de oppnådde eksportpriser så sent som i oktober fremdeles over — til dels betydelig over — de priser som ble oppnådd i 1956.

Driftsbalansen overfor utlandet ga for annet år på rad omtrent balanse. Foreløpige anslag viser et overskott på 50 mill. kr. For vare- og tjenestebalansen alene er overskottet vel 200 mill. kr. Eksportprisene lå i gjennomsnitt for året vel 3 prosent og importprisene 6 prosent over nivået i 1956, slik at bytteforholdet for varer forverret seg med 3 prosent. Men det totale bytteforhold hadde endret seg lite, idet skipsflåten gjennomsnittlig seilte til gunstigere rater enn året før. De innseilte nettofrakter nådde i 1957 rekordnivået 3 300 mill. kr., 400 mill. kr. mer enn året før og nesten det dobbelte av hva de var bare 3—4 år tidligere. Det sier mye om hva den internasjonale toppkonjunktur har betydd for bedringen i utenriksøkonomien i de to siste år. Det totale bytteforhold var i 1957 hele 13 prosent bedre enn i 1954, da prisene riktignok var ugunstige for Norge. Det er be-

regnet at vare- og tjenestebytten ville ha gitt et underskott av størrelsesordenen 1 300 mill. kr. både i 1956 og 1957, dersom prisene hadde vært som i 1954 og forholdene ellers de samme.

Inntektsutviklingen i 1957 var preget av de fortsatt gode fortjenestemuligheter i eksportnæringene og av inntektssvikten i jordbruk og fiske.

Fiskerne, og i noen grad også bøndene, måtte se sin andel av faktorinntekten forholdsvis sterkt redusert fra det gode år 1956. Men ellers var forskyvningene i inntektsfordelingen små. Den samlede oppgang i private inntekter før skatt er foreløpig beregnet til vel 1 450 mill. kr. Av dette fikk lønnsinntakerne 950 mill. kr. Eierinntekten, som foruten kapitalinntekter inkluderer all arbeidsgodtgjørelse for selvstendige, gikk opp med 500 mill. kr. for alle næringer under ett. I jordbruk, skogbruk og fiske var det imidlertid en inntektssvikt på nærmere 100 mill. kr., slik at eierinntekten i de andre næringer må ha gått opp rundt 600 mill. kr. eller prosentvis omtrent like sterkt som lønningene. En vesentlig del av økingen falt på eksportnæringene, særlig ser det ut til at smelteverkene hadde et godt år. Lønnsandelen gikk alt i alt en tanke opp, vesentlig på bekostning av eierinntekten i jordbruk og fiske. I eksportnæringene lå lønnsandelen fortsatt meget lavt. Det er vanlig at lønnsandelen går opp etter et konjunkturomslag har satt inn, men denne virkning vil ikke melde seg for alvor før i 1958.

Det var få tariffendringer i 1957. Etter de foreløpige tall steg de nominelle lønninger likevel like sterkt som året før. Regnet i gjennomsnitt pr. lønnsinntaker var stigningen 7 prosent. Den reelle lønnsforbedring var vesentlig mindre. Dersom nasjonalregnskapets konsumprisindeks tas som mål for prisstigningen, var reallønnsøkingen rundt 3 prosent. Tar vi videre hensyn til at de direkte skatter gikk opp, var bedringen neppe over 2,5 prosent. Nøyaktige anslag kan ikke gis, fordi det foreløpig er umulig å angi hva overgangen til skatt av årets inntekt kan ha betydd.

Også i 1957 var prisnivået i bevegelse oppover. Til tross for at subsidiene fra høsten 1956 til høsten 1957 ble økt med et beløp svarende til 3,5 indekspoeng, gikk levekostnadsindeksen opp og lå i gjennomsnitt for 1957 4 poeng eller nesten 3 prosent høyere enn året før.

Den prisstigning Norge har hatt i de senere år henger i høy grad sammen med forhold på kostnadssiden. Siden 1954 har importprisene steget med 4—5 prosent om året. Dessuten har lønnsøkingen hvert eneste år vært betydelig større enn produktivitetsøkingen. I den siste 5-årsperiode har lønningene steget med mellom 6,5 og 8 prosent hvert år. Det synes helt på det rene at bedringen i balansen mellom tilbud og etterspørsel har vært praktisk talt uten virk-

ning for lønnsutviklingen. Dette er en erfaring som Norge deler med svært mange andre land.

Å forene den fulle sysselsetting med prisstabilitet står i dag for de fleste vestlige land som et uløst problem.

Den økonomiske utvikling ute i verden og situasjonen ved årsskiftet er slik at den fortjener bredere omtale enn vanlig.

Verdensøkonomien har siden 1945 vært preget av jamn og sterk oppgang, bare avbrutt av to nedgangsfaser: En mild stagnasjon fra slutten av 1948 gjennom mesteparten av 1949, og et vesentlig sterkere tilbakeslag etter Korea-boomen, merkbart fra høsten 1951 og særlig utpreget i hele 1952. I tillegg til dette var det en stagnasjonsperiode i den amerikanske økonomi fra sommeren 1953 til høsten 1954. Denne stagnasjonen var ikke merkbar i Europa. Den europeiske oppgangskonjunktur som nå er slutt, har altså vart i mer enn fire år — fra begynnelsen av 1953 og et godt stykke inn i 1957.

Produksjonsøkingen i denne oppgangsfasen har vært betydelig, om ikke så stor som i årene like etter krigen. Men i praktisk talt alle land har den realøkonomiske framgangen vært ledsaget av prisstigning, og mange land har hatt alvorlige bekymringer for betalingsbalansen. I Europa har således valutaopphevingen i Vest-Tyskland betydd en kraftig påkjenning for andre lands valutakasser.

Under trykket av pris- og valutaproblemene har det i løpet av de siste 2—3 år skjedd en tydelig svingning i den økonomiske målsetting i mange land. Større vekt enn før blir lagt på å mestre de indre og ytre stabilitetsproblemer, mindre på å holde produksjon og sysselsetting oppe. Selv om andre forhold har virket inn, er det kanskje i denne endrede holdning at hovedårsaken til konjunkturomslaget i 1957 må søkes.

Prisstigningstendenser og valutaproblemer tvang noen land til å innlede en mer kontraktiv økonomisk politikk så tidlig som i 1954 og 1955. Senere har andre fulgt etter, mer eller mindre frivillig. Det er særlig kredittpolitikken som er blitt strammet til, og hensikten har som oftest vært å begrense investeringsaktiviteten. Alt i 1956 var det tegn til at politikken tok til å virke. Men Suez-krisen utløste nye ekspansive impulser, slik at virkningene av de kontraktive tiltak ikke meldte seg for alvor før i 1957.

De første klare tegn til omslag kom fra råvare- og fraktmarkedene. For metaller begynte prisene å peke nedover tidlig på året, og fraktmarkedet brøt sammen i løpet av vår- og sommermånedene. I annet halvår ble stagnasjonstendensene flere og alvorligere. Tempoet i produksjonsøkingen gikk merkbart ned i mange land, og Sambandsstatene kunne til og med melde om fall i industriproduksjonen utover

høsten. Holdningen hos næringslivet var noe mer pessimistisk enn før, og mange industriegrener registrerte synkende ordreinngang. Aksjekursene som lenge hadde holdt seg godt oppe, falt i løpet av høsten.

Ved inngangen til 1958 ser det ut til at de kontraktive tendenser har overtaket.¹⁾ Hverken i Nord-Amerika eller Vest-Europa kan det i øyeblikket pekes på faktorer som gjør det sannsynlig at et nytt oppsving står for døren. På den andre siden må det ikke glemmes at sysselsettingen i verden fortsatt er svært høy, og at en avslapping nettopp er hva myndighetene i mange land har tatt sikte på å oppnå. Trolig skal det fremdeles lite til før de ekspansive krefter igjen får overtaket.

Det som gjør situasjonen utrygg, er at alle de tre økonomiske stormakter i vest samtidig kjører med bremsene på. Både Sambandsstatene, Storbritannia og Vest-Tyskland, som tilsammen har 40 prosent av eksporten og 60 prosent av produksjonen i den vestlige verden, har i det siste hørt til de land som mest utpreget har satt stabilitetshensyn over hensynet til aktiviteten. Det er disse land som nå må ha ansvaret for at kontraktsjonen ikke blir drevet for langt. Andre land er enten for små eller for sterkt hindret av valutamangel til at de — hver for seg eller i fellesskap — kan bestemme den videre utvikling.

Mens konjunkturomslaget ute foreløpig har hatt beskjedne virkninger på vår økonomi, er konjunkturutsiktene for Norge i 1958 mindre lyse.

Virkningene på verdensøkonomien av kontraktsjonen i Sambandsstatene har antakelig ennå ikke slått ut for fullt, fordi den geografiske konjunkturspredningen alltid tar tid. Det er derfor fare for at stagnasjonstendensene i Vest-Europa kan bli mer utbredt i 1958 enn de var siste år. Under slike forhold vil også norsk næringsliv gå en vanskeligere tid i møte. Det må ventes hardere utenlandsk konkurranse på hjemmemarkedet, men problemene vil melde seg først og fremst for eksportnæringene.

Skipsfarten må innstille seg på et nytt år med lave fraktrater, og ettersom gamle certepartier løper ut, vil en større del av flåten bli berørt.

For eksportindustrien er bildet mer uensartet og utsiktene som helhet vanskeligere å bedømme. Norsk Hydro har f. eks. opplyst at hele produksjonen for 1958 er forhåndssolgt til gode priser. For mange fiskeprodukter har avsetningsforholdene i det siste vært gode. På den andre siden vet vi at tresliperiene allerede har innskrenket produksjonen for salg, og trefored-

lingsindustrien som helhet regner med et vanskelig år — enda om produksjonen antakelig kan holdes oppe, må det regnes med noe lavere priser. I samme retning peker opplysningene når det gjelder malm- og metallutvinning, selv om forholdene her varierer sterkere. Rapportene fra aluminiumsindustrien er til dels optimistiske, mens ferrolegeringsindustrien har meldt at prisene må settes ned. For kopper og sink har eksportprisene allerede falt kraftig.

Sett i sammenheng viser disse opplysninger at lønnsomheten i eksportnæringene vil gå ned, men de tyder ikke på at konjunkturomslaget ute vil skape sysselsettingsproblemer av betydning. Det er ikke helt lett å forutse hvilke problemer hjemmeindustrien kan få, men tatt i betraktning at bygge- og anleggsvirksomheten er økende, kan det foreløpig ikke være fare for arbeidsløse. Dette kan imidlertid endre seg hvis tilbakeslaget ute får et større omfang.

Alt nå er det på det rene at perioden med uvanlig gode bytteforhold overfor utlandet er slutt, og at landet på nytt vil oppleve en periode med store og sannsynligvis stigende underskott på driftsbalansen. Situasjonen i dag minner om stillingen ved årsskiftet for 6 år siden. Etter konjunkturtilbakeslaget høsten 1951 holdt eksportinntektene seg godt oppe i første halvdel av 1952. Men bytteforholdet (for varer og tjenester under ett) forverret seg med nær 15 prosent i løpet av $\frac{3}{4}$ år, og overskottet på driftsbalansen i 1951 og første halvår 1952 slo om til et underskott på over 800 mill. kr. i tidsrommet 1. juli 1952—30. juni 1953. Senere steg underskottet ytterligere til nesten 1 200 mill. kr. i 1954. Skulle historien gjenta seg, er et milliardunderskott på driftsbalansen en aktuell mulighet for 1958. Forverringen i bytteforholdet vil komme gradvis, og underskottet i 1959 kan bli enda større. Med den struktur vår økonomi har, er slike utslag noe vi må regne med. Et underskott av størrelsesordenen 1 milliard kroner eller mer representerer heller ikke noe problem på kort sikt, men vil i det lange løp antakelig vise seg å ligge i overkant av hva landet kan klare å finansiere.

Dette betyr at betalingsbalanseproblemet i det kommende år ennå en gang vil bli et hovedproblem. Fallet i eksportprisene representerer et inntektstap som i siste instans vil berøre alle samfunnsgrupper. Med det omfang vår utenriksøkonomi har, er en 2 prosents forverring av bytteforholdet nok til å oppveie en hjemlig produksjonsøkning på 1 prosent. Den realøkonomiske ramme for økingen i konsum og investering vil derfor måtte bli vesentlig trangere i 1958 enn i tidligere år. Slik konjunktursituasjonen tegner seg i øyeblikket, ser det derimot ikke ut til at den fulle sysselsetting for alvor er truet.

¹ Dette er nærmere drøftet i avsnittet om «Konjunkturutsiktene» s. 16—17.

English summary.

1957 began with all indications that it would be a good year for the Norwegian economy. Employment and production were high, and the balance between demand and actual productive capacity was better than for many years. The import surplus of preceding years had been eliminated. The majority of our export industries were in the midst of a boom period which was further accentuated by the Suez crisis.

The occurrence of a certain relaxation in the international economic situation in the course of 1957 appeared likely. But it was thought very unlikely that a reversal would occur so rapidly and sharply that it could threaten the earning possibilities of Norwegian shipping and export industries, the great majority of which work on rather long contracts. In the Economic Survey of last year we pointed out some of the weak spots in the world economy, but nevertheless concluded by giving the following optimistic prognosis: «At the beginning of 1957 the economic outlook is in many ways brighter than a year ago. There are no signs of an international depression. Thus, there is every probability of another good year for the majority of Norwegian export industries, particularly the shipping industry. Under such conditions, the balance of payments problem will become less urgent. Terms of trade are, however, at present so favourable that sooner or later a setback must be expected.» The Bureau concluded that there was the basis for a continued increase in Norway's production.

In the course of 1957, the expansive powers have receded in a number of important countries. Freight rates and raw material prices have fallen and it is evident that the boom has passed its peak. The rate of increase in production for the world as a whole has noticeably decreased, and in the US contractive tendencies appear to be dominant. In the majority of countries, nevertheless, productive activity remains at a high level. Thus there is no question of a depression.

In Norway the increase of production has continued as before. The increase of the national product in 1957 was 3 per cent, according to provisional estimates. A poor year for the fisheries, and partly for agriculture, reduced the figure somewhat, but otherwise there was a steady increase throughout the year for most major industries. The export industries, on the whole, did better in 1957 than in the previous year. Total terms of trade, which were less favourable in

the first six months of the year because of high import prices, regained or even surpassed the level of 1956 during the second half of the year. The current account balance showed a surplus for the first time since 1951.

In other words, the international recession has not been evident in Norwegian results for 1957. Again, it is evident that there is a time lag before international economic changes affect developments in Norway. The consequences of less favourable conditions in the world economy will not be noticed in Norway until sometime in 1958.

Whereas the economic trends in Norway in 1955 and 1956 were chiefly determined by the restrictive policy that was initiated in 1954 as well as by good markets for the export industries, the development in 1957 presented a much more varied picture. A comparatively sharp rise in the building and construction activity combined with a high demand for consumption acted as expansive factors. On the other hand the Government's financial policy was still tighter than in the previous year, additions to inventories probably smaller, and foreign demand falling towards the end of the year. Of these factors, the rise in investments was most important. The general impression is that the expansive tendencies were somewhat stronger in the first three quarters of 1957 than in 1956 and that they had the upper hand throughout the major part of the year.

Norway was among the few countries which eased restrictions on investment in 1957. The increase in building activity was particularly significant. Building permits were issued in 1957 for an area almost 25 per cent larger than in 1956, according to provisional estimates. As early as the second quarter, building activity was sharply increasing. By the end of October, 2 200 dwelling units, or 9 per cent, more than a year earlier were under construction. For other building, the area under construction increased by about 25 per cent. Industrial construction also increased, compared to the year before. After having been held practically constant for almost four years, construction and building activity is now progressing towards the peak of earlier years.

The increase is a direct outcome of the easing of building restrictions effected in 1957. However, another factor was the relatively sharp increase in loans granted by commercial and savings banks in 1957. At the end of

November, total loans of these banks were almost 500 million kroner more than the previous year. The new regulations for building permits dating from February 1957 resulted that *inter alia* housing construction was almost completely freed, and other easing of building regulations also took place. In particular, the volume of privately financed building increased during the year. The number of dwelling units financed outside of the state banks increased by 5 000, approximately the double of the previous year's total. To a considerable extent the funds for this must have come from the commercial and savings banks.

Total investment, including inventories, is tentatively estimated at 11,5 milliard kroner for 1957. Investment, excluding inventories, increased in volume by 3,5 per cent over the previous year, of which 4 per cent represented building and construction, which is the major component, 6 per cent for machinery etc. and 1 per cent for ships. The rate of gross investment (excluding inventories), which had declined by almost 2 percentage points from 1955 to 1956, rose again from 33,7 in 1956 to 34,6 in 1957.

Investment in inventories are provisionally estimated at 500 mill. kroner. This is 200 mill. kroner less than the previous year. The increase in inventories continued at the same rate as previously during the first half year, but was probably at a lower rate in the second half. The relatively low import totals during the last part of the year among other things, point in this direction. Presently available inventory statistics for the second half of the year are too few to prove or disprove this forecast.

Private consumer demand was apparently high in 1957. Calculated in volume, consumption rose at about the same rate as the national product. In current prices, it reached 16,7 milliard kroner, i. e. more than 1 100 mill. kroner more than the year before. The increase was somewhat greater than indicated by the increase in real income of wage-earners. This is even more striking because the real income of other consumer groups—fishermen and farmers—has apparently decreased. On the basis of presently available data, it is difficult to explain this development except as the result of a decrease in personal savings. Both additions to corporation reserves and public savings, however, increased, so that total saving in 1957 amounted to 22 per cent of net national product, as in 1956.

The expansive factors represented by the increase in investment and consumption were to some extent counteracted by financial policy, which probably was slightly more restrictive than in the previous year. It is difficult, however, to reach a positive conclusion on this point.

Both public revenues and expenditures increased in 1957. In per cent the increase in both revenue and expenditures was higher than the rise in the national product. The increase was by and large evenly distributed between all major debit and credit items. Incomes increased somewhat more than expenses when actual tax withholdings are taken into account.

The demand situation in 1957 provided conditions for a continuous and stable development in the real economy, with tendencies to a slowly rising activity throughout the greater part of the year.

The number of unemployed continued at a low level, and showed only small changes from the preceding year in the seasonal pattern and distribution by sectors. It is clear that the labour situation has become less tight due to the restrictive policies introduced 2—3 years ago. Both in 1956 and 1957, the number of unemployed was slightly higher than in earlier years.

Some unemployment for workers in agriculture and forestry was evident in the spring of 1957.

The figures for employed wage-earners, however, seem to indicate that increased activity in building and construction led to a general rise in economic activity as the summer and autumn wore on. The comparatively low rate of increase in employment throughout 1956 continued in the first half of 1957, but was replaced in the second half of the year by an increase considerably above regular seasonal fluctuations. In the first six months of 1957, the average number of employed wage-earners was only 3 600 above that of the previous year, whereas the increase was approximately 12 000 for the last quarter of 1957. For building and construction alone the increase from the end of October 1956 to the end of October 1957 was 3 000 persons. Employment in manufacturing rose noticeably in the second half year after having stayed remarkably constant for about 18 months. New manpower was principally absorbed by the service industries. This same tendency has been shown in other countries at the same level of economic development as Norway.

The impression of continuous and stable growth is also supported by the production figures. Taking into consideration variations caused by natural conditions in agricultural and fishing production, the growth of the national product last year was as strong as in the preceding years. Excluding agriculture and fisheries, the provisional estimates show growth rates of 3,4 per cent in 1957, 3,1 per cent in 1956 and 3,5 per cent in 1955.

In *agriculture* the crop yield has tentatively been put at 98 per cent of an average year or somewhat less than the previous year. The great downpour over most of the country produced a big yield of hay and feed grains, whereas the crop yield was in some districts far below the average annual yield for grains, potatoes and roots. The quality of the crops was to some degree lowered by weather conditions. The fruit yield was considerably less than in the record years 1954 and 1956, and a little less than in 1955. The yield of berries was fairly good. Livestock production was on the whole a little larger than the year before. Judging from available figures the contribution of agriculture to the net national product consisted of 1 377 mill. kroner, or 35 mill. less than in 1956.

In *forestry* the total for woodcutting for the felling season 1956—57 has been put at approximately 8,5 millions cubic meters conifer timber for sale. This is the same output as in the previous year.

In *fisheries*, the years catch was approximately 1 550 000 tons, or 436 000 tons less than the record catch of the year before and 108 000 tons lower than the average for 1951—1955. The poor result was due chiefly to the failure of the winter-herring fisheries and the cod fisheries, but the fisheries for fat herring and small herring also resulted in comparatively small catches. The sprat fisheries, however, produced a considerably better yield than in the previous year.

In *whaling*, the catch in the season 1956—57 was considerably larger than that of the previous season. Norwegian expeditions produced 1 004 000 barrels of whale- and spermoil, or 152 000 barrels more than in the season 1955—56. The total value rose by more than 20 per cent to 298 mill. kroner.

According to provisional estimates production in *manufacturing* increased by a little more than 5 per cent from 1956 to 1957. This is a little less than the increase from 1955 to 1956. The growth was somewhat stronger in the export industries than in industries producing for the home market.

Among export industries, production rose in the ferro-alloy works and in the pulp and paper mills. But some of the increase in pulp and paper production is explained by a strike in the summer of 1956. The production of canning factories rose sharply due to a better supply of raw material following the unsuccessful sprat fisheries in 1956.

The hydro-electric power situation was considerably better for electrochemical manufacturing in 1957 than in the previous year, and the production of nitrogen rose substantially.

Because of the low supply of raw material after the poor winter herring fisheries in 1957, production in herring-oil factories and fat and oil refineries decreased.

The output of consumers goods increased in most branches, but fell a little in chocolate and candy-factories and also in margarine factories. Production of textiles rose in 1957 to the same level as in 1951, the year before freelisting of textile products started.

Pig iron-, steel and rolling mills, which constitute the greater part of the investment goods industries, showed the biggest rise of this group. This is due chiefly to the production in the iron works at Mo i Rana. Falling demand led to a decrease in production in the brick industries.

The utilisation of capacity in manufacturing is at present very good. A survey for 1956 showed that only three per cent of the productive capacity of major corporations was idle due to lack of demand, and the situation has hardly changed much in 1957.

Production of hydro electricity was in 1957 nearly 9 per cent bigger than in the previous year. The increase is double that of 1956, when unfavourable weather conditions prevented a larger increase.

In the course of 1957, a change has occurred in the *building and construction industries*. The decrease resulting from the curtailment in 1954 and 1955 has been stopped, and the first nine months of 1957 show an increase of 4 per cent in labour input in relation to the previous year. Provisional estimates show that in 1957 work was started on more than 28 000 dwelling units compared to 22 300 in 1956. Construction activity has been particularly stepped up in government and private building, whereas there has been some slow down in council and county council projects.

The net product originating in the *shipping industry* was, according to provisional calculations, more than 250 million kroner higher in 1957 than in 1956. The merchant fleet increased during the first three quarters of 1957 by about 585 000 gross tons. The high contracting activity of 1956 has diminished.

It is noteworthy that last years rise in production has not resulted in a rise in imports to the same degree as earlier. Imports rose last year by 8 per cent in value, but only by 2 per cent in volume. For the first time since 1952, the rise in imports was less in per cent than the rise in the national product. A number of more accidental factors contributed to this result, among other things the development of inventories.

Exports of goods and services increased by 9 per cent in value and by 3 per cent in volume.

During the autumn, about 180 000 gross tons of Norwegian ships were laid up, but otherwise there were few indications at the years' end that Norwegian exports of goods and services were affected by the recession abroad. Freights and prices actually received kept up fairly well. They rose in the first half year, but receded towards the end of the year. For the majority of our most important products, export prices registered as late as the end of October were still above, and partly well over, average prices obtained in 1956.

The balance of payments on current account was for the second year in succession roughly in equilibrium. Provisional estimates show a surplus of 50 mill. kroner. For the balance of goods and services alone, the surplus is more than 200 mill. kroner. Export prices were on the average for the year 3 per cent, and import prices 6 per cent, above those of the previous year. Terms of trade in commodities consequently deteriorated by 3 per cent. Total terms of trade, however, remained approximately unchanged, because the merchant fleet on the average sailed at better rates than in the previous year. Net freights earned in 1957 attained the record level of 3300 mill. kroner — 400 mill. more than the previous year, and almost the double of their level 3 or 4 years earlier. This provides a good indication of the importance of the international boom for the improvement of Norway's external economy over the last two years. Total terms of trade were in 1957 as much as 13 per cent better than in 1954, a year however, when prices were unfavourable for Norway. It is estimated that the exchange of goods and services would have given a deficit of 1300 mill. kroner in 1957 as well as in 1956, if prices had been as in 1954 and circumstances otherwise the same.

The dominating influences on the income distribution in 1957 were exerted by the good earnings in the export industries and by the setback in income for fisheries and agriculture.

The fishermen, and to a certain degree the farmers, experienced a fairly strong reduction in their share of factor income from the good year 1956. But otherwise changes in income distribution were small. The total rise in private income before taxes is provisionally estimated at more than 1450 mill. kroner, 950 mill. kroner of which went to wage-earners. Entrepreneurial income, which apart from capital income, also includes the labour income of independents, increased by 500 mill. kroner for all industries. In agriculture, forestry and fisheries, however, there was an income reduction of almost 100 mill. kroner. Consequently, there must have been an increase in entrepreneurial incomes in other industries amounting to about 600 mill. kroner, in other words, a rise that in percentage terms corresponds

to the rise in wages. A major part of the rise occurred in the export industries. Wages in per cent of factor income rose somewhat mainly at the expense of entrepreneurial income in agriculture and fisheries. In the export industries, the wage ratio was still very low. It is normal that the wage ratio goes up during a recession, but this change will not show its full effects until 1958.

There were few changes in wage agreements in 1957. Nevertheless, nominal wages rose as much as in the previous year. The average rise per wage-earner was 7 per cent. The rise in real wages was considerably less. If the increase in prices is measured by the implicit consumer price index of the national accounts, the rise in real wages was about 3 per cent. Furthermore, if direct taxes are also taken into account, the improvement was hardly more than 2,5 per cent. Prices displayed a rising tendency also in 1957. The official cost of living index rose to an average for 1957 4 points (or almost 3 per cent) above the level of the previous year, in spite of the fact that subsidies over the period from the autumn of 1956 to the autumn of 1957 were augmented by a sum corresponding to 3,5 index points. The rise in prices that Norway has experienced in recent years is to a large degree related to changes in costs. Import prices have gone up since 1954 by 3—4 per cent per year. Moreover, the rise in wages has in each year been considerably higher than the rise in productivity. In the last five-year period, wages have increased by about 6,5 and 8 per cent every year. It seems quite clear that the better balance between supply and demand attained during the last few years has been practically without effect on the development of wages. This is an experience Norway shares with a good many other countries.

The combination of full employment and stability of prices is today an unsolved problem for the majority of western countries.

The development of the world economy last year was such as to call for somewhat more extensive comments than usual.

Since 1945, the world economy has displayed continuous and strong growth, interrupted only by two phases of decline: A mild stagnation from the end of 1948 throughout the greater part of the year 1949 and a considerably more serious setback after the Korean boom. The latter decline was noticeable from the fall of 1951 and was especially pronounced all through 1952. In addition, there occurred a period of stagnation in the American economy, beginning in the summer of 1953 and lasting until the autumn of 1954. This stagnation was not perceptible in Europe. The European boom period that has

now come to an end has thus lasted more than four years — from the beginning of 1953 and well into 1957.

The rate of increase in production during this boom period has been considerable even if it was somewhat less than in the first few postwar years. But in practically all countries the increase in production has been accompanied by a rise in prices. Several countries have also been seriously troubled by their balance of payments. In Europe, the accumulation of foreign currency in Western Germany has constituted a heavy strain on other countries' holdings of foreign exchange. Under the pressure of price and balance of payments problems many countries have shown a marked change of emphasis, concerning the economic goals, in the past 2—3 years. More importance has been given to mastering the problems of internal and external stability, much less to maintaining a high level of production and employment. This change in attitude is perhaps the main cause of the recession in 1957, even if other factors have contributed as well.

The tendencies towards increases in prices, as well as foreign currency problems, forced some countries to launch a more contractive economic policy as early as in 1954 and 1955. Other countries have followed suit, more or less voluntarily. There has been a tightening of credit policy in most countries, generally aiming at curtailment of investment activity. Effects of this policy were noticeable already in 1956. The Suez crisis, however, set new expansive impulses in motion, so that the effects of the contractive measures were not fully apparent until 1957.

The first unmistakable signs of a coming recession were given by the primary commodity and freightmarkets. The prices of most metals turned downwards early in the year, and the freightmarket suffered a veritable collapse in the course of the spring and summer months. The stagnation tendencies became graver and more numerous towards the end of the year. In many countries, the rate of increase in production slowed down, and the US reported a decrease in manufacturing production during the fall months. Industrialists took a more pessimistic view than previously and several branches of manufacturing noted a decline in the inflow of new orders. Stock prices for a long time remained level, but fell during the autumn.

At the beginning of 1958 contractive tendencies apparently dominate. One cannot at the moment point to probable indicators of a new upturn in the first few months, either in the US or in the countries of Western Europe. However, it should not be forgotten that world employment is still very high, and a relaxation

is exactly what many governments have aimed for. It is still probable that expansive forces might quite easily regain dominance.

The hazards of the present situation are attributable to the fact that the three dominating economic powers of the western world are simultaneously applying their brakes. The US, UK and Western Germany have up to now been among the countries that most consistently have put consideration for stability above consideration for activity. Taken together, these countries have 40 per cent of world exports and 60 per cent of production in the western world. With these countries now rests the responsibility that restrictive policies are not carried too far. Other countries are either too small or too strongly hampered by their lack of foreign currency to determine the further development, collectively or individually.

While the recession abroad up to now has been moderate and has left the Norwegian economy unscathed, the outlook for Norway in 1958 is not so bright.

The effects of the contraction in the US on the world economy may not yet have shown up in full force, because the geographical spread of an economic change always requires time. Thus, there is danger of a further spread of stagnating tendencies in Western Europe in 1958. Under such conditions, Norwegian industry will also enter a difficult period. Stronger foreign competition is to be expected on the home market, but the problems will be met first and foremost in the export industries.

The shipping industry must be prepared for another year of low freight rates, and as old time-charters expire, a growing part of the fleet will feel the change.

For the export industries prospects diverge, thus making an over-all assessment difficult. «Norsk Hydro», for instance, has reported that their whole production (nitrogen products) in 1958 has been sold in advance at good prices. The markets for some fish products have lately been good. On the other hand, the mechanical pulp mills already have reduced their production for sale, and the pulp and paper industry as a whole expects a difficult year. Even if the level of production can be maintained, lower prices must be anticipated. Reports from the industries producing ores and primary metals also point in the same direction, although prospects vary. Reports from the aluminium industry are fairly optimistic, whereas the ferro-alloy industry has reported that prices must be reduced. For copper and zinc, export prices have already fallen considerably.

These reports, viewed together, clearly indicate that earnings in the export industries will decline in 1958, but they do not indicate that

the recession abroad will create employment problems of any importance. The problems that may confront the industries producing for the home market are not easily discernible, but taking into consideration the increasing activity in building and construction there is not as yet any danger of unemployment. This situation, however, is liable to change if the foreign recession is aggravated.

It is already evident that the period of exceptionally good terms of trade with foreign countries has come to an end, and it is also clear that the country again will have to live through a period of large and probably growing deficits in its balance of payments on current account.

The present situation resembles our position at New Year six years ago. After the recession in the autumn of 1951 export incomes remained fairly stable through the first half of 1952. But the terms of trade declined by almost 15 per cent in the course of nine months, and the surplus in the balance of payments on current account in 1951 and the first half of 1952 was reversed to a deficit of more than 800 mill. kroner in the period from the 1st of July 1952 to the 30th of June 1953. Later the deficit increased further to almost 1 200 mill. kroner in 1954.

If history should repeat itself, a deficit of

approximately one milliard in the balance of payments on current account will be an imminent possibility for 1958. The deterioration in the terms of trade will come about gradually, and the deficit for 1959 may become even larger. Given the structure of the Norwegian economy, occasional deficits and surpluses of this order are well within the range of what must be considered normal. A deficit of approximately 1 milliard kroner or more, will not represent a problem over a short period of time, but will if it persists, in the long run probably be outside the limits of what can be covered financially by the country.

This implies that the balance of payments problem in the coming year once more will be one of our main worries. The decline in export prices represents a loss of income which in the end must affect all social groups. Given the extent of our foreign transactions, a deterioration of 2 per cent in terms of trade will be sufficient to counteract a 1 per cent rise in production at home. The possibilities for increases in consumption and investments will be therefore considerably more limited in 1958 than in previous years. As the economic situation appears at the present moment the international setback does not seem to constitute any serious threat to full employment.

Tabeller

Tabeller.

	Side		Side
I Nasjonalregnskap	*2	B Produksjonsindeks	*11
A Nasjonalprodukt etter anvendelse....	*2	C Produksjon av visse varer.....	*11
B Nasjonalprodukt etter næringer	*2	D Elektrisitetsproduksjon	*12
C Privat konsum	*2	VII Byggevirksomhet	*12
D Bruttoinvestering etter næring og art	*3	A Bygg under arbeid.....	*12
E Nasjonalprodukt etter inntektsandeler	*3	B Bygg tatt i bruk	*12
F Offentlige inntekter og utgifter	*3	VIII Skipsfart	*12
G Driftsbalansen overfor utlandet.....	*4	A Handelsflåtens størrelse ved utgangen	*12
H Øking i nasjonalformuen.....	*4	av året	*12
I Nasjonalprodukt etter anvendelse. I	*4	B Skip i utenriksfart ved utgangen av året	*12
1954-priser	*4	C Opptjente bruttofrakter i utenriksfart	*12
II Vareomsetningen med utlandet.....	*5	D Fraktindeks	*12
A Verdien av vareomsetningen.....	*5	E Skip med last mellom Norge og ut-	*12
B Innførsel fordelt på viktigere vare-	*5	landet	*12
grupper	*5	IX Annen samferdsel	*13
a) Verdi	*5	A Jernbanedrift	*13
b) Volumtall	*5	B Rutebiltrafikk	*13
c) Pristall	*5	C Ruteflytrafikk	*13
C Utførsel fordelt på viktigere vare-	*6	D Post, telefon, telegraf	*13
grupper	*6	E Innreiste utlendinger	*13
a) Verdi	*6	X Offentlige finanser	*13
b) Volumtall	*6	A Den kommunale skattelikning.....	*13
c) Pristall	*6	B Utliknede kommunale skatter og av-	*13
D Vareomsetningen med verdensdelene	*7	gifter	*13
og enkelte viktigere land	*7	C Utliknede statsskatter	*13
III Sysselsetting	*7	D Kommunenes skatterestanser.....	*13
A Sysselsatte lønnstakere.....	*7	E Kommunenes lånegjeld	*13
B Arbeidsløse ved arbeidskontorene....	*7	F Statens lånegjeld	*13
IV Jordbruk og skogbruk	*7	G Statskassens (budsjettregnskapets) og	*14
A Areal av dyrket jord i rikets bygder.	*7	kommunekassenes nettoutgifter og	*14
B Høstutbytte av jordbruksprodukter..	*8	skatteinntekter	*14
C Høstutbytte pr. dekar i forhold til	*8	XI Penger og kreditt.....	*16
middelsår	*8	A Norges Bank	*16
D Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni	*8	B Forretnings- og sparebanker	*16
E Forbruk av kunstgjødsel	*8	C Statsbanker	*16
F Omsetning av kraftfôr til grossist....	*8	D Kredittforeninger	*16
G Kontrollerte slakt	*8	E Livsforsikringsselskaper	*16
H Meieridrift	*8	F Postgiro	*16
I Engrospriser på meieriprodukter.....	*8	G Postsparebanken	*16
J Salg av faste eiendommer i rikets	*8	H Totale utlån	*16
bygder.....	*8	I Obligasjoner	*16
K Gjennomsnittlig skyldmarksverdi....	*8	J Aksjeindeks	*16
L Jordbrukets prisindeks.....	*9	K Emisjoner	*16
M Produsentpriser for jordbruksvarer..	*9	L Omsetning	*16
N Priser på produksjonsmidler.....	*9	M Utleggsforretninger	*16
O Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk..	*9	XII Priser og innenlandsk vareomsetning....	*17
P Høgst av tømmer og ved.....	*9	A Engrospriser	*17
Q Basispriser for tømmer og ved.....	*9	B Levekostnader	*17
R Tømmerfløting	*9	C Byggekostnader	*17
V Fiske og hvalfangst	*10	D Importpriser	*17
A Oppfisket mengde	*10	E Eksportpriser.....	*17
B Verdi av oppfisket mengde.....	*10	F Indeks for verdien av detaljomset-	*17
C Hvalfangst	*10	ningen	*17
VI Gruvedrift, industri og kraftforsyning....	*10	XIII Gjennomsnittlig timefortjeneste	*18
A Timeverk, bruttoproduksjons- og be-	*10	A Voksne menn i industri	*18
arbeidingsverdi	*10	B Bygge- og anleggsvirksomhet.....	*18
a) Utførte timeverk	*10	C Voksne kvinner i industri.....	*18
b) Brutttoproduksjonsverdi	*10		
c) Bearbeidingsverdi	*10		

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn 1/2
- .. = oppgave mangler
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie

I. Nasjonalregnskap.¹

A. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr.							
	1938	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Nettonasjonalprodukt	4 994	18 722	18 716	20 232	21 510	24 085	25 829
Kapitalslit	863	3 657	3 941	4 336	4 667	5 122	5 832
Bruttonasjonalprodukt	5 857	22 379	22 657	24 568	26 177	29 207	31 661
Bruttoinvestering	1 473	7 599	8 019	8 930	9 672	10 544	11 463
I produksjonskapital	1 422	7 399	8 119	8 805	9 322	9 844	10 963
I lager ²	51	200	— 100	125	350	700	500
Offentlig konsum	418	2 238	2 541	2 699	2 661	2 952	3 245
Sivilt	361	1 420	1 548	1 648	1 770	2 014	2 251
Militært	57	818	993	1 051	891	938	994
Privat konsum	3 827	12 583	13 021	14 117	14 673	15 634	16 738
Ekspportoverskott	139	— 41	— 924	— 1 178	— 829	77	215
Ekspport	1 682	8 995	8 179	8 786	10 058	12 139	13 225
— Import	1 543	9 036	9 103	9 964	10 887	12 062	13 010
Bruttonasjonalprodukt	5 857	22 379	22 657	24 568	26 177	29 207	31 661

B. Nasjonalprodukt etter næringer. Mill. kr.							
Nettonasjonalprodukt	4 994	18 722	18 716	20 232	21 510	24 085	25 829
— Indirekte skatter ³	377	2 802	2 717	2 826	3 024	3 316	3 742
+ Subsidiar ⁴	65	1 128	1 077	1 123	1 167	1 187	1 390
Faktorinntekt	4 682	17 048	17 076	18 529	19 653	21 956	23 477
<i>Av dette i:</i>							
Jordbruk	367	1 150	1 255	1 442	1 395	1 553	1 533
Skogbruk	202	875	758	754	814	944	987
Fiske	77	388	344	422	474	548	427
Hvalfangst	41	145	73	98	92	103	146
Bergverk	59	296	334	329	301	354	383
Industri	1 110	4 876	5 009	5 575	5 841	6 384	6 971
Bygge- og anleggsvirksomhet	305	1 279	1 484	1 604	1 613	1 644	1 805
Kraft- og vannforsyning	92	248	272	325	327	315	344
Varehandel	684	2 072	2 043	2 361	2 341	2 548	2 757
Banker, forsikring, sosialtrygd	129	412	431	467	510	546	578
Forretningsbygg og boliger	332	327	384	506	629	717	780
Sjøtransport	418	1 859	1 355	1 074	1 534	2 179	2 439
Annen samferdsel	214	801	842	904	937	1 002	1 034
Offentlig adm. og forsvar	91	645	716	790	874	987	1 055
Andre tjenesteytende næringer	561	1 675	1 776	1 878	1 971	2 132	2 238

C. Privat konsum. Mill. kr.							
Matvarer	1 215	3 743	3 886	4 260	4 481	4 794	5 121
Drikkevarer og tobakk	250	1 055	1 055	1 075	1 165	1 233	1 278
Bolig, lys og brensel	620	1 035	1 108	1 273	1 481	1 661	1 847
Utstyr m. v., leid hjelp til hjemmet	363	1 291	1 387	1 513	1 506	1 595	1 723
Klær og skotøy	498	2 266	2 269	2 331	2 272	2 396	2 520
Helsepleie, personlig hygiene	179	600	654	703	734	780	817
Reiser og transport	216	782	804	900	890	932	1 038
Utdanning, litteratur, fornøyerse	200	591	618	699	753	808	864
Hoteltjenester og annen pers. opp- varting	130	335	353	380	398	419	431
Annet konsum	238	623	688	769	754	820	867
Spesifisert konsum	3 909	12 321	12 822	13 903	14 434	15 438	16 506
+ Korreksjonsposter ⁵	— 82	+ 262	+ 199	+ 214	+ 239	+ 196	+ 232
Privat konsum	3 827	12 583	13 021	14 117	14 673	15 634	16 738

¹ Tallene for 1952—1957 er midlertidige. ² Inkluderer endringer i skogbestand og husdyrhold. ³ Alle avgifter og skatter på omsetning, produksjon og driftsmidler er regnet som indirekte skatter. ⁴ Alle støtteutbetalinger til private i egenskap av næringsdrivende er regnet som subsidier. ⁵ Omfatter nordmenns konsum i utlandet minus det offentliges og utlendingers konsum av de spesifiserte poster.

I. Nasjonalregnskap¹ (forts.).

D. Bruttoinvestering etter næring og art. Mill. kr.

	1938	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Bruttoinvestering uten lagerendr..	1 422	7 399	8 119	8 805	9 322	9 844	10 963
<i>Fordelt etter næring:</i>							
Jordbruk og skogbruk	150	536	574	620	680	721	766
Fiske og fangst	34	282	261	287	301	342	336
Bergverk og industri	237	1 440	1 431	1 626	1 458	1 623	1 882
Elekt. isitetsforsyning, gassverk ...	51	540	572	537	592	666	741
Forretningsbygg og boliger	348	1 568	1 682	1 710	1 792	1 646	1 855
Sjøtransport	274	1 345	1 760	1 994	2 374	2 358	2 654
Annen samferdsel	130	636	663	692	694	839	900
Andre næringer	56	431	437	529	538	617	670
Offentlig konsumkapital	142	621	739	810	893	1 032	1 159
<i>Fordelt etter art:</i>							
Bygninger og anlegg	776	3 655	3 971	4 057	4 237	4 470	4 979
Skip og båter	284	1 521	1 894	2 114	2 558	2 577	2 869
Annet transportmateriell	80	2 223	2 254	2 634	2 527	2 797	3 115
Maskiner og annet utstyr	282						

E. Nasjonalprodukt etter inntektsandeler. Mill. kr.

Nettonasjonalprodukt	4 994	18 722	18 716	20 232	21 510	24 085	25 829
— Indirekte skatter	377	2 802	2 717	2 826	3 024	3 316	3 742
+ Subsidiar	65	1 128	1 077	1 123	1 167	1 187	1 390
Faktorinntekt	4 682	17 048	17 076	18 529	19 653	21 956	23 477
<i>Av dette:</i>							
Privat inntekt av arbeid og kapital	4 658	16 910	16 940	18 349	19 465	21 650	23 123
Lønninger	2 297	9 223	9 882	10 500	11 291	12 312	13 276
Personlige renteinntekter (netto) .	109	116	130	143	192	200	210
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk, fiske	437	1 761	1 730	2 045	2 014	2 297	2 202
Inntekt av boliger	209	107	118	207	273	343	392
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	1 606	5 703	5 080	5 454	5 695	6 498	7 043
Offentlig nettoinntekt av kapital ² .	— 36	74	63	83	54	127	164
Utlendingers nettoinntekt av kapi- talplaseringer i Norge	60	64	73	97	134	179	190

F. Offentlige inntekter og utgifter. Mill. kr.

<i>Inntekter:</i>							
Offentlig nettoinntekt av kapital ² .	— 36	74	63	83	54	127	164
Direkte skatter fra private	522	3 101	3 343	3 438	3 666	4 123	³ 4 570
Indirekte skatter	377	2 802	2 717	2 826	3 024	3 316	3 742
Stønader fra utlandet	1	93	87	71	8	7	4
Inntekter i alt ²	864	6 070	6 210	6 418	6 752	7 573	8 480
<i>Utgifter:</i>							
Subsidiar	65	1 128	1 077	1 123	1 167	1 187	1 390
Stønader til private	210	1 035	1 151	1 292	1 407	1 528	1 672
Stønader til utlandet	1	23	33	33	18	16	18
Offentlig konsum	418	2 238	2 541	2 699	2 661	2 952	3 245
Utgifter i alt	694	4 424	4 802	5 147	5 253	5 683	6 325
Offentlig kapitaltilvekst ²	170	1 646	1 408	1 271	1 499	1 890	2 155

¹ Tallene for 1952—1957 er midlertidige. ² Omfatter også beregnet fondsopplegg i offentlige bedrifter. ³ Omfatter også 360 mill. kr. inntænde hos skatteoppkrevere og arbeidsgivere.

I. Nasjonalregnskap¹ (forts.).

G. Driftsbalansen overfor utlandet. Mill. kr.							
	1938	1952	1953	1954	1955	1956	1957
<i>Inntekter:</i>							
Ekspport av varer og tjenester	1 682	8 995	8 179	8 786	10 058	12 139	13 225
Vareeksport etter handelsstat. ..	745	3 768	3 466	3 959	4 307	5 056	5 440
Vareeksport utenom handelsstat.	47	196	208	159	206	219	75
Ekspport av skip	40	270	167	208	216	461	400
Bruttofraktinntekter	690	4 105	3 600	3 560	4 350	5 400	6 200
Andre tjenester	160	656	738	900	979	1 003	1 110
Renter, aksjeutbytte o. l. fra utlandet	20	35	40	56	55	65	75
Stønader fra utlandet	16	158	168	152	113	107	100
Inntekter i alt	1 718	9 188	8 387	8 994	10 226	12 311	13 400
<i>Utgifter:</i>							
Import av varer og tjenester	1 543	9 036	9 103	9 964	10 887	12 062	13 010
Vareimport etter handelsstat. ..	1 035	5 585	5 629	6 014	6 328	7 053	7 560
Vareimport utenom handelsstat.	4	145	83	113	114	96	90
Import av skip	151	654	886	1 263	1 454	1 601	1 575
Skipsfartens utg. i utlandet....	288	2 003	1 890	1 885	2 230	2 500	2 900
Andre tjenester	65	649	615	689	761	812	885
Renter, aksjeutbytte o. l. til utlandet	80	99	113	153	189	244	265
Stønader til utlandet	9	67	75	78	63	70	75
Utgifter i alt	1 632	9 202	9 291	10 195	11 139	12 376	13 350
Netto nedgang (+) eller øking (-) i Norges nettogjeld til utlandet ...	86	- 14	- 904	- 1 201	- 913	- 65	+ 50

H. Øking i nasjonalformuen. Mill. kr.

Privat kapitaltilvekst	526	2 282	1 766	2 122	2 593	3 467	3 526
Offentlig kapitaltilvekst	170	1 646	1 408	1 271	1 499	1 890	2 155
Øking i nasjonalformuen	696	3 928	3 174	3 393	4 092	5 357	5 681
Innenlandsk nettoinvestering	610	3 942	4 078	4 594	5 005	5 422	5 631
Netto nedgang (+) eller øking (-) i Norges nettogjeld til utlandet ..	86	- 14	- 904	- 1 201	- 913	- 65	+ 50

I. Nasjonalprodukt etter anvendelse. I 1954-priser. Mill. kr.

Bruttonasjonalprodukt	..	22 882	23 351	24 568	25 281	26 369	27 145
Bruttoinvestering	..	8 054	8 222	8 930	9 591	10 245	10 394
Bygninger og anlegg	..	3 757	4 002	4 057	4 084	4 056	4 221
Skip og båter	..	1 849	2 077	2 114	2 694	2 811	2 837
Maskiner, transportmateriell o. a.	..	2 246	2 241	2 634	2 470	2 724	2 881
Lager	..	202	- 98	125	343	654	455
Offentlig konsum	..	2 464	2 610	2 699	2 551	2 618	2 718
Sivilt	..	1 555	1 593	1 648	1 699	1 782	1 858
Militært	..	909	1 017	1 051	852	836	860
Privat konsum	..	13 315	13 501	14 117	14 485	14 874	15 286
Ekspportoverskott	..	- 951	- 982	- 1 178	- 1 346	- 1 368	- 1 253
Ekspport	..	7 437	7 878	8 786	9 214	9 996	10 337
— Import	..	8 388	8 860	9 964	10 560	11 364	11 590

¹ Tallene for 1952—1957 er midlertidige.

II. Vareomsetningen med utlandet.¹

A. Verdien av vareomsetningen. Mill. kr.

	Innførsel					Utførsel					Innførsels- overskott
	I alt	Råstoff og halv- fabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruks- varer	I alt	Råstoff og halv- fabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruks- varer	
			I alt	Skip				I alt	Skip		
1938	1 193	687	295	151	211	787	596	51	40	140	406
1951	6 266	3 933	1 814	901	519	4 428	3 218	497	448	713	1 838
1952	6 239	3 742	1 783	654	714	4 039	2 925	340	270	774	2 200
1953	6 514	3 583	2 090	886	841	3 633	2 711	241	167	681	2 881
1954	7 277	3 708	2 591	1 263	978	4 167	3 072	301	209	794	3 110
1955	7 783	4 264	2 630	1 454	8 9	4 522	3 291	331	216	900	3 261
1956	8 653	4 681	2 911	1 601	1 061	5 517	3 841	648	461	1 028	3 136
Jan.-sept. 1956	6 401	3 461	2 214	1 284	726	4 040	2 804	488	363	748	2 361
1957*	6 875	3 615	2 350	1 262	910	4 328	3 028	438	295	754	2 547

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper

	I alt med skip	I alt uten skip	Animalske matvarer	Korn og kornvarer ²	Frukt og grønnsaker	Kolonial- varer	Drikke- varer og tobakk	Før- stoffer ³	Oljefre fete oljer	Kjemi- kaller m. v.	Gjøding
a) Verdi. Mill. kr.											
1938	1 193	1 042	8	75	36	41	21	26	52	54	9
1951	6 266	5 365	13	353	53	266	58	3	237	261	63
1952	6 239	5 585	16	344	102	336	66	13	153	196	64
1953	6 514	5 629	25	363	140	314	69	33	172	219	49
1954	7 277	6 014	36	258	162	352	75	38	181	274	45
1955	7 783	6 328	15	3 0	153	346	71	66	213	312	45
1956	8 653	7 052	12	353	198	397	79	75	167	354	48
Jan.-sept. 1956	6 401	5 117	8	289	114	295	56	57	131	256	32
1957*	6 875	5 613	11	188	170	312	60	30	137	300	45

b) Volumtall. 1949 = 100

1938	85	93	..	94	278	127	..	..	..	..	..
1951 ³	113	117	70	125	136	102	105	47	215	126	82
1952	109	122	79	98	249	128	114	83	156	103	83
1953	120	131	156	119	359	135	116	95	191	136	70
1954	137	149	260	103	405	136	124	77	213	181	66
1955	143	150	113	118	394	132	120	131	263	195	60
1956	154	160	75	121	500	164	131	154	200	214	73
Jan.-sept. 1956	153	157	65	128	372	160	126	180	211	203	63
1957	153	161	82	86	533	143	136	78	224	245	89

c) Pristall. 1949 = 100

1938	33	34	..	31	35	22	..	..	21	..	..
1951 ³	132	135	90	117	115	182	121	138	138	159	109
1952	136	136	98	125	122	182	124	155	123	145	109
1953	129	127	77	120	116	161	130	133	113	124	99
1954	126	120	67	102	119	180	131	126	107	116	95
1955	129	124	66	105	117	182	129	132	101	123	106
1956	132	130	80	107	118	169	130	128	104	126	94
Jan.-sept. 1956	131	129	79	106	122	171	129	125	103	127	96
1957	141	137	84	114	127	202	127	140	102	125	95

	Tre og refor- edlings- pro- dukter	Spinne- stoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre fer- dige manu- faktur- varer ²	Skinn, lær og arbeider herav	Brensels- stoffer	Ikke-me- talliske mi- neraler og arb. herav	Malmer og slagg	Uedle me- taller, rå og halvfor- arbeidde	Arbeider av uedle metaller ²	Maskiner og appa- rater ²	Transport- midler unntatt skip
--	--	--	--	------------------------------------	----------------------	--	--------------------	--	---	--	---

a) Verdi. Mill. kr.

1938	30	39	103	17	130	31	25	97	43	106	45
1951	248	457	468	83	670	116	193	657	182	580	256
1952	209	251	499	51	632	132	189	835	204	746	360
1953	109	274	503	65	624	143	154	771	211	833	351
1954	209	281	506	64	608	149	126	822	234	891	457
1955	272	233	484	55	791	157	168	970	2 11	823	351
1956	220	255	524	58	996	154	195	1 121	277	834	460
Jan.-sept. 1956	156	181	379	40	723	112	131	847	194	604	316
1957*	115	213	420	51	798	119	180	930	205	701	415

¹ Omfatter den inn- og utførsel som inngår i handelsstatistikken. Utenfor denne faller blant annet forsvarsimport, flotingstømmer og til og med 1956 også fiske- og fangstprodukter levert direkte fra feltet. Se ellers Norges handel. Svalbard er fra 1. januar 1951 i statistikken regnet som en del av Norge. ² Varegruppen har et noe annet innhold i tabell a) enn i tabellene b) og c). Se Statistiske meldinger nr. 5, 1951. ³ Fra januar 1951 er beregningsmåten noe endret. Se Statistiske meldinger nr. 5, 1953.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper (forts.)

	Tre og treforedlingsprodukter	Spinnestoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	Skinn, lær og arbeider herav	Brenselstoffer	Ikke-metalliske mineraler og arb. herav	Malmer og slag	Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	Arbeider av uedle metaller ¹	Maskiner og apparater ¹	Transportmidler unntatt skip
--	-------------------------------	-----------------------------	--	------------------------------	----------------	---	----------------	---------------------------------------	---	------------------------------------	------------------------------

b) Volumtall. 1949 = 100

1938	..	56	120	..	85	..	85	47	..	..	..
1951 ²	217	111	122	103	115	120	117	90	114	113	275
1952	179	69	143	70	104	136	113	93	117	142	380
1953	136	79	164	93	111	147	103	97	125	154	371
1954	245	83	170	102	111	164	115	115	132	179	461
1955	274	72	162	87	132	171	146	130	134	156	374
1956	229	82	177	91	146	169	152	128	158	163	485
Jan.-sept.											
1956	221	78	171	85	147	164	136	129	149	163	452
1957	166	87	199	109	128	159	169	132	156	169	569

c) Pristall. 1949 = 100

1938	..	28	31	..	38	..	47	34	..	..	..
1951 ²	174	170	140	151	143	106	161	138	116	108	108
1952	178	150	129	133	149	107	165	169	131	109	110
1953	122	142	117	131	138	106	147	150	120	112	110
1954	130	139	112	118	132	100	109	135	132	106	115
1955	151	136	112	116	145	101	112	141	123	110	110
1956	147	129	112	117	166	101	126	165	136	106	110
Jan.-sept.											
1956	144	127	112	114	160	100	126	165	133	103	108
1957	140	135	108	115	198	110	140	177	139	114	113

C. Utførsel fordelt på viktigere varegrupper

	I alt med skip	I alt uten skip	Matvarer fra landbruket	Fisk, fersk og saltet	Fiskehermetikk	Dyre- og plante-fett, olje og voks ³	Gjødning	Tremasse og cellulose	Papir og papp	Huder, skinn og lær	Malmer og slag	Metaller, rå og halvforarbeidde
--	----------------	-----------------	-------------------------	-----------------------	----------------	---	----------	-----------------------	---------------	---------------------	----------------	---------------------------------

a) Verdi. Mill. kr.

1938	787	747	11	85	30	50	55	104	67	50	49	140
1951	4 428	3 980	38	453	146	500	225	621	679	50	77	603
1952	4 039	3 769	41	553	111	294	240	578	430	38	155	726
1953	3 633	3 466	67	423	120	238	255	467	358	34	170	710
1954	4 163	3 958	33	500	153	313	268	511	461	62	209	697
1955	4 522	4 307	56	557	141	263	249	52	470	82	189	920
1956	5 517	5 056	85	623	138	293	247	562	504	88	218	1 224
Jan.-sept.												
1956	4 040	3 677	59	455	98	221	180	410	368	64	162	886
1957*	4 328	4 033	73	447	114	299	208	429	417	67	163	1 027

b) Volumtall. 1949 = 100

1938	119	115	455	87	91	104	79	130	82	233	323	108
1951 ²	146	134	396	116	117	121	143	128	112	162	105	167
1952	135	129	391	126	83	103	141	116	87	254	146	151
1953	138	134	741	95	92	95	151	141	107	199	158	152
1954	159	151	342	114	118	117	162	148	127	222	172	163
1955	162	156	581	122	108	93	155	150	121	249	207	206
1956	183	173	944	139	102	97	161	150	127	272	223	241
Jan.-sept.												
1956	180	169	888	137	97	98	156	146	123	261	219	235
1957	180	177	1 192	131	107	84	182	156	141	311	213	248

c) Pristall. 1949 = 100

1938	33	34	31	30	32	19	50	31	29	98	38	43
1951 ²	142	143	109	120	119	114	110	197	205	139	102	140
1952	141	140	118	135	127	79	120	193	174	111	232	162
1953	123	124	103	137	124	70	118	128	119	128	235	157
1954	122	125	109	136	124	75	116	134	127	127	218	144
1955	131	132	111	141	126	78	113	140	137	147	200	149
1956	141	139	102	138	130	84	107	146	139	145	219	172
Jan.-sept.												
1956	140	138	101	136	130	84	108	146	139	148	216	170
1957	146	142	92	139	140	87	107	143	138	129	223	187

¹ Varegruppen har et noe annet innhold i tabell a) enn i tabellene b) og c). Se Statistiske meldinger nr. 5, 1951. ² Se note 3 foregående side. ³ Fra 1. januar 1957 også hvalolje levert direkte fra feltet.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

D. Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land. Inkl. skip. Mill. kr.

	Europa		Afrika		Nord- og Mellom-Amerika		Sør-Amerika		Asia		Oseania	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1938	853	630	21	26	194	69	37	21	84	35	3	6
1951	4 350	3 073	204	208	1 145	521	205	237	283	215	79	174
1952	4 493	2 857	177	240	1 096	449	240	225	206	176	27	92
1953	4 936	2 569	147	169	967	475	245	115	180	222	39	62
1954	5 651	3 068	158	234	1 022	439	252	183	167	136	26	107
1955	5 905	3 352	167	245	1 233	483	263	210	195	135	20	97
1956	6 523	4 095	211	334	1 464	576	263	222	173	200	19	90
Jan.-sept. 1956	4 796	2 993	153	248	1 111	425	195	164	135	139	11	72
1957*	5 123	3 246	165	218	1 052	412	247	178	270	207	18	68

	Danmark		Sverige		Storbritannia og N.-Irland		Frankrike		Tyskland ¹		Sambandsstatene	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1938	42	34	137	69	193	194	36	52	² 220	² 122	119	61
1951	229	238	756	371	1 442	876	286	229	470	386	785	317
1952	248	225	863	389	1 246	813	228	172	768	406	698	312
1953	207	231	855	341	1 365	708	223	136	1 097	377	833	414
1954	248	270	1 144	397	1 471	797	235	171	1 189	482	611	359
1955	292	233	1 260	409	1 579	9 0	272	187	1 138	562	667	416
1956	293	289	1 214	546	1 639	1 055	323	257	1 600	712	825	466
Jan.-sept. 1956	215	207	809	398	1 289	794	220	171	1 210	503	599	346
1957*	216	252	1 125	434	1 217	876	244	207	1 207	583	628	290

¹ Vst- og Øst-Tyskland. ² Inkl. Østerrike.

III. Sysselsetting.

A. Sysselsatte lønnstakere¹ i 1 000

	I alt		Jordbruk, skogbruk og jakt	Fiske og fangst	Bergverksdrift m. v.	Industri	Byggevirksomhet	Anleggsvirksomhet	Varehandel	Sjøtransport	Annen samferdsel	Off. adm.	Annen virksomhet	B. Arbeidsløse ved arbeidskontorene i 1000	
	Relative tall. 1949 = 100	Absolutte tall												I alt	I industrien
1954	104,4	988,2	70,9	8,3	9,0	318,9	54,1	41,5	114,8	52,2	65,9	34,7	217,9	20,9	4,1
Mars	106,7	1 009,5	68,5	3,7	9,2	329,7	63,4	45,2	116,6	51,9	68,3	35,1	218,0	4,1	0,5
Juni	107,0	1 012,7	66,2	3,5	9,3	327,3	68,2	47,7	118,0	52,2	67,8	34,9	217,6	6,5	1,4
Sept.	105,1	994,6	65,8	6,6	8,9	323,5	63,1	37,2	120,3	53,1	66,5	34,4	215,2	20,6	2,6
Des.	106,3	1 005,9	69,6	8,6	9,0	326,5	56,7	38,4	120,6	54,9	66,9	34,9	219,8	19,3	3,9
1955	108,0	1 021,9	67,0	3,3	9,5	336,9	64,2	39,4	120,4	55,5	69,5	35,1	221,1	3,5	0,5
Mars	108,1	1 023,1	64,9	3,7	9,8	334,6	68,1	42,4	121,3	55,8	68,9	34,8	218,8	5,3	0,9
Juni	105,4	997,1	65,0	7,1	9,3	326,4	58,5	32,1	123,5	55,4	68,1	34,6	217,3	24,1	4,2
Sept.	106,4	1 006,9	68,3	9,4	9,2	330,5	51,2	33,7	122,8	56,6	68,6	35,3	221,3	23,2	5,2
Des.	108,6	1 027,5	66,7	3,9	9,9	338,3	60,4	38,2	123,6	56,5	70,9	35,8	223,3	3,5	0,7
1956	108,4	1 025,3	62,8	3,8	9,9	334,5	63,8	41,1	124,7	57,1	70,9	36,0	220,7	6,6	2,0
Mars	105,8	1 002,2	60,7	6,9	9,4	327,3	57,1	32,7	126,8	56,4	69,4	36,0	219,6	21,8	3,7
Juni	107,1	1 013,2	61,5	9,5	9,3	330,1	52,0	34,9	126,5	58,5	69,7	36,2	225,0	24,0	4,7
Sept.	109,6	1 040,9	60,7	4,6	9,8	341,3	61,7	38,9	127,7	59,7	72,4	36,6	227,5	4,3	0,6
Des.	110,0	1 039,9	58,1	4,4	9,6	336,5	66,7	42,6	128,3	59,8	72,1	36,5	225,3	6,9	1,6

¹ Arbeidsdirektoratets tall ved utgangen av måneden korrigert for endringer som følge av ny lov om syketrygd av 2. juli 1956. Nordmenn på norske skip i utenriksfart og fast ansatte ved Norges statsbaner er tatt med. Tallene for 1957 avviker noe fra tekststavnittets tall, som er beregnet på grunnlag av totaltelling ved utgangen av oktober 1956.

IV. Jordbruk og skogbruk.

A. Areal av dyrket jord i rikets bygder. Dekar

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Korn og ertre i alt	Poteter	Annen åker og hage	I alt åker og hage	Eng på dyrket jord	I alt dyrket jord
1939	412 131	31 761	467 742	870 243	48 943	5 921	1 836 741	506 927	602 000	2 945 668	5 296 360	8 242 028
1949	308 275	9 898	399 563	758 499	38 982	4 872	1 520 089	582 410	598 514	2 701 013	5 422 259	8 123 272
1952	205 320	5 241	640 279	801 565	32 732	3 573	1 688 710	579 473	589 005	2 857 188	5 342 548	8 199 736
1953	172 920	6 168	812 675	723 325	26 420	2 853	1 744 361	561 483	601 334	2 907 178	5 308 438	8 215 616
1954	200 891	6 890	932 706	704 986	22 944	2 617	1 871 034	545 342	597 123	3 013 499	5 239 535	8 253 034
1955	182 150	6 492	1011611	682 544	26 519	4 174	1 913 490	561 155	622 122	3 096 767	5 176 195	8 272 962
1956	207 437	9 148	1086363	663 278	22 320	3 954	1 992 500	581 455	616 453	3 190 408	5 098 340	8 288 748
1957	140 662	5 674	1352570	605 256	18 362	3 136	2 125 660	551 964	607 986	3 285 610	5 069 760	8 355 370

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

B. Høstutbytte av jordbruksprodukter. Tonn

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Rotvekster	Høy	I alt i føreneheter
1939	77 844	6 158	103 476	200 788	11 912	1 182	401 360	806 949	828 646	2 863 198	1 936 179
1949	66 991	2 062	86 144	163 257	9 669	973	329 096	1 098 718	646 813	3 060 225	1 976 782
1952	39 586	1 119	147 911	161 161	7 560	693	358 030	1 187 491	675 465	2 961 768	1 999 027
1953	38 876	1 362	206 516	179 114	6 821	547	433 236	1 249 013	912 525	3 155 262	2 200 681
1954	41 191	1 510	223 789	160 626	5 623	471	433 210	1 129 670	737 083	3 113 679	2 149 898
1955	31 758	1 279	209 474	113 960	5 130	701	362 302	980 648	596 592	2 444 469	1 717 690
1956	55 887	2 468	297 400	182 276	6 434	981	545 446	1 392 375	723 530	2 858 577	2 229 684
1957*	29 000	1 000	322 000	138 000	4 400	600	495 000	1 042 000	699 000	3 023 000	2 172 000

C. Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår. Middelsår = 100

1939	88	95	96	99	100	98	96	77	77	99	94
1949	96	98	87	90	92	93	90	86	87	103	97
1952	85	99	90	83	88	90	87	94	89	100	96
1953	102	97	101	103	103	90	102	100	107	106	104
1954	91	94	94	94	96	86	94	92	95	106	101
1955	73	83	80	67	71	71	75	77	84	81	79
1956	108	111	103	108	108	106	105	104	86	98	101
1957*	83	84	89	90	90	85	89	82	93	107	98

D. Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni

	Hester	Storfe		Svin	Sauer	Geiter	Voksne høns	E. Forbruk av kunstgjødsel Tonn verdstoff		
		I alt	Mjølkekyr					Kvelstoff (N)	Fosfor (P)	Kalium (K)
1939	203 931	1 455 016	864 336	361 953	1 743 802	248 916	3 422 368	10 270	6 464	12 305
1949	198 266	1 224 133	769 251	418 840	1 735 623	146 594	3 710 906	25 216	14 108	35 056
1952	175 356	1 151 830	711 447	418 435	1 986 726	115 417	3 197 045	33 397	15 490	37 378
1953	167 748	1 150 035	696 536	379 035	1 985 284	119 092	3 384 750	36 009	16 558	39 639
1954	158 676	1 180 894	679 326	405 804	1 952 016	122 693	3 562 480	34 078	16 252	38 826
1955	150 342	1 171 280	658 154	464 004	1 921 897	115 557	3 482 101	35 242	15 832	38 757
1956	142 247	1 111 812	639 639	506 597	1 825 908	110 378	3 954 212	37 936	16 047	41 091
1957	133 015	1 103 218	629 817	459 270	1 820 865	109 918	3 837 475	43 508	17 908	44 440

F. Omsetning av kraftfôr til grossist. Tonn

	Eggehviterikt		Kullhydratrikt	
	Innført	Norsk	Innført	Norsk
1939	96 513	87 017	245 925	101 034
1949	31 720	119 185	190 281	56 425
1952	15 549	130 330	236 897	69 118
1953	49 849	109 123	223 831	84 942
1954	52 290	118 216	131 965	103 889
1955	82 274	115 697	235 340	129 760
1956	99 383	115 671	269 859	177 695
Jan.-sept. 1956	75 663	86 188	257 663	82 855
1957	39 648	80 701	81 367	167 426

G. Kontrollerte slakt. Førstegangskontroll

	Storfe	Hest	Svin	Sau	Geit	Spekalv	Gjøkalv
1949	..	..	..	..	..	..	..
1952	185 127	8 495	331 083	381 160	18 429	171 968	19 132
1953	183 114	9 282	326 126	434 363	19 378	161 472	20 641
1954	202 047	10 075	348 048	408 600	24 046	155 893	19 194
1955	269 046	7 698	452 378	460 662	23 516	189 766	20 799
1956	225 362	8 378	507 473	408 579	17 709	177 383	16 335
Jan.-sept. 1956	144 343	4 658	369 626	141 427	11 578	139 162	12 617
1957	144 786	4 662	353 634	134 812	13 700	130 368	13 212

H. Meieridrift

	Innveid mjølk	Tilbakelevert skummet mjølk	Produksjon av			Netto-utbytte av mjølka Øre pr. kg
			Smør	Hvit ost	Brun ost	
1938	710 217	225 381	14 521	10 836	7 805	18,13
1949	890 569	171 341	10 716	11 245	10 040	46,70
1952	997 084	211 915	10 246	18 302	12 823	53,69
1953	1064231	270 813	12 834	17 474	10 039	55,39
1954	1052175	237 359	10 636	18 030	12 050	58,94
1955	1060699	236 001	10 517	17 302	11 895	63,26
1956*	1135100	248 500	12 500	20 500	12 100	71,50
Jan.-sept. 1956	907 518	204 297	10 746	16 984	10 332	..
1957	975 448	268 903	14 299	16 223	9 639	..

I. Engrospriser på meieriprodukter
Kr. pr. kg

Smør	Helfeit gaudaost	Blandet geit-mysost
5,35	2,90	2,90
6,60	4,45	4,25
6,60	4,55	4,35
6,83	4,88	4,68
7,05	5,20	5,00
7,75	6,00	5,83
1 8,05	1 6,35	1 6,20
1 6,92	1 5,00	1 4,85

J. Salg av faste eiendommer i rikets bygder

Tallet på salg	Salgssum i alt 1 000 kr.
28 195	182 425
36 214	274 201
35 760	333 578
38 539	382 462
40 329	389 161
37 780	419 399
37 955	499 642
..	..
..	..

K. Gjennomsnittlig skyldmarksverdi
Kr.

5 617
10 344
11 448
13 473
13 937
15 057
16 794
..
..

* 1 September.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

L. Jordbrukets prisindeks (fra Norges Landbrukshøgskole) 1952 = 100					M. Produsentpriser for jordbruksvarer									
Jordbruksprodukter			Produk- sjons- midler	Priser ved storsalg, levert hovedmarked					Statens Kornforretnings grunnpriser					
I alt	Plante- produkter	Husdyr- produkter		Høy	Poteter	Egg	Okse- kjøtt	Sau- kjøtt	Flesk	Hvete	Rug	Bygg	Havre	
Kr. pr. 100 kg			Kr. pr. 100 kg					Kr. pr. 100 kg						
1939	34	34	35	43	..	8,17	..	1,57	1,56	1,58	24,00	22,00	20,00	18,19
1949	84	74	86	70	..	21,28	..	4,30	4,78	4,40	55,00	55,00	47,00	41,00
1952	100	100	100	100	26,07	27,58	4,77	5,09	4,89	4,94	78,00	78,00	67,00	57,50
1953	99	93	100	103	20,83	21,59	4,15	5,41	4,81	4,98	83,00	83,00	71,00	61,00
1954	106	100	107	103	16,13	28,40	4,02	5,98	5,51	5,54	86,50	83,00	70,50	61,00
1955	109	118	107	105	23,52	34,49	4,43	5,59	5,32	4,99	90,00	83,00	70,00	61,00
1956	111	105	113	116	23,84	29,40	4,30	5,55	5,15	4,77	90,00	83,00	70,00	61,00
Sept.														
1956	116	98	121	122	19,60	17,20	5,20	5,50	5,25	5,00	90,00	83,00	70,00	61,00
1957	117	93	123	123	24,00	22,50	5,15	6,00	5,89	5,30	90,00	83,00	70,00	61,00

N. Priser på produksjonsmidler

Kraftfôr				Kunstgjødsel			Maskiner og redskap				
Maisgrop	Jord- nøttmjøl	Ruggris	Sildmjøl, salfattig	Kalk- salpeter 15,5 % N	Fosfor- syre- gjødsel 8,7 % P	Kalium- gjødsel 33,2 % K	Plog 2-10'' for traktor	Radså- maskin 13 l.	Slåmaskin for traktor	Arbeids- kjerre	Høyvogn
Kr. pr. 100 kg				Kr. pr. 100 kg			Kr. pr. stk.				
1939	19,86	23,28	14,28	29,05	15,10	6,78	13,75	..	..	..	..
1949	32,00	..	22,50	36,28	14,45	12,74	15,80	..	..	..	..
1952	55,80	..	41,00	77,20	17,35	13,13	20,60	..	..	..	..
1953	55,80	..	41,00	77,20	17,35	13,13	20,60	..	..	..	..
1954	55,80	68,50	41,00	77,20	17,40	13,13	20,60	..	..	..	..
1955	55,80	68,50	36,90	77,20	16,90	13,40	20,70	1 141	1 360	1 325	920
1956	71,07	87,23	51,50	99,80	17,90	15,18	23,10	1 255	1 496	1 325	920
1957	78,91	96 98	58,80	111,00	18,50	16,08	24,50	1 255	1 630	1 425	920

O. Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk. Kr.

Månedslønn på arbeidsgivers kost	I sommerhalvåret								I vinterhalvåret				
	Daglønn på egen kost								Daglønn for				
	Tjeneste- gutter		Tjeneste- jenter		i våronna		i slåttonna		i skuronna		På arbeids- givers kost	På egen kost	skogs- kjøring på egen kost (mann og hest)
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	På arbeids- givers kost	På egen kost	skogs- kjøring på egen kost (mann og hest)		
1939-40	60	38	5,55	3,68	6,05	3,89	5,65	3,82	4,13	5,87	9,65		
1951-52	313	190	21,94	14,91	22,98	15,53	22,14	15,29	19,97	24,80	36,99		
1952-53	341	208	24,11	16,28	25,11	16,85	24,34	16,50	21,58	26,66	38,90		
1953-54	349	217	25,23	17,13	26,09	17,82	25,24	17,54	22,34	27,77	40,47		
1954-55	374	236	26,49	18,38	27,52	18,93	26,94	18,83	24,03	29,11	42,40		
1955-56	398	250	27,89	19,47	28,87	20,14	28,19	19,85	25,29	30,78	45,18		
1956-57	434	266	29,91	20,52	31,08	21,21	30,34	21,09	27,26	32,78	47,68		

P. Hogst av tømmer og ved. 1 000 m³ fast mål

	Bartretømmer					Lauvtre- tømmer	Barved	Lauvved	Salgsvirke i alt	Husbe- hovsvirke på gårdene	Samlet hogst
	Skur- tømmer	Sliperi- og cellu- lose- tømmer	Spesial- tømmer	Diverse tømmer	Bartre- tømmer i alt						
1939-40	2 710	2 618	102	..	5 430	36	604	503	6 573	2 787	9 360
1951-52	3 463	5 426	316	215	9 420	86	476	357	10 339	2 787	13 126
1952-53	3 282	3 911	305	169	7 667	37	351	207	8 262	2 483	10 745
1953-54	3 410	3 665	254	113	7 442	38	208	183	7 871	2 483	10 354
1954-55	3 505	3 753	243	147	7 648	73	231	213	8 165	2 483	10 648
1955-56*	3 850	4 150	310	180	8 490	125	260	240	9 115	2 483	11 598

Q. Basispriser for tømmer¹ (levert vassdrag) og ved
For tømmer kr. pr. m³, for 60 cm ved pr. favn

	Skurtømmer								Sliperi- og celluloseelast		Østl. og Trøndel.		R. Tømmerfløting	
	Østlandet		Trøndel.		Østlandet		Trøndel.		Barved	Bjørve- ved	1 000 stokker	1 000 m ³		
	Gran	Furu	Gran	Gran	Furu	Skurslip	Gran	Gran						
	Gran	Furu	Gran	Gran	Furu	Skurslip	Gran	Gran						
1939-40	19,50	18,50	15,40	15,80	11,00	14,25	13,20	21,00	29,00	1939	16 625	2 223		
1951-52	81,50	81,50	77,05	70,00	65,00	68,00	66,00	70,00	90,00	1951	29 931	3 740		
1952-53	78,00	78,00	73,60	67,00	59,00	65,00	60,95	80,00	100,00	1952	40 031	4 874		
1953-54	78,00	75,00	73,60	67,00	55,00	65,00	60,95	72,00	90,00	1953	37 377	4 209		
1954-55	90,60	87,60	85,10	79,00	61,00	73,50	74,20	72,00	90,00	1954	36 029	3 944		
1955-56	97,60	94,60	91,60	83,50	69,00	80,00	78,40	80,00	105,00	1955	34 540	3 746		
1956-57	100,50	97,50	94,25	86,00	75,00	85,00	80,70	86,00	113,00	1956	36 752	3 922		
1957-58	99,00	96,00	91,90	84,00	73,50	83,50	78,70	86,00	113,00	1957	..	..		

¹ Investerings- og pensjonsavgifter nærmere omtalt i tekststavsnettet om skogbruk.

V. Fiske og hvalfangst.

A. Oppfisket mengde.¹ Tonn

	I alt	Skrei ²	Lodde- torsk ²	Bank- torsk	Fjord- torsk	Sei	Lange og blålange	Brosme	Hyse	Lyr	Hvitting	Stor- og vårsild
1939	1 001 522	182 945	28 302	45 265	14 232	36 375	6 348	5 539	18 624	1 951	358	412 426
1950	1 278 668	108 612	22 553	44 245	20 192	67 682	6 791	4 864	18 285	1 868	251	771 306
1951	1 668 525	149 070	21 744	59 132	19 713	57 619	6 211	6 855	18 260	2 464	113	888 006
1952	1 669 552	122 198	38 801	50 931	21 025	63 291	5 237	8 540	22 837	2 503	137	820 471
1953	1 398 397	70 815	43 218	61 714	17 933	77 575	4 816	7 874	30 747	2 183	176	670 084
1954	1 904 81	65 304	20 339	72 760	27 110	59 693	4 953	9 160	32 742	2 07	94	1092230
1955	1 646 872	81 085	47 105	76 130	31 530	55 014	7 798	9 203	38 453	3 433	142	965 413
1956	1 986 300	110 351	52 695	81 454	37 423	69 334	10 255	11 061	44 439	2 944	137	1145859
1957*	1 548 000	59 497	52 143	80 000	35 000	65 000	9 000	12 000	45 500	3 000	140	795 582

	Feitsild	Småsild	Trålsild	Islandsild	Brisling	Laks og sjoaure	Makrell	Kveite	Rød- spette	Hummer	Reker	Hå og håbrann
1939	25 750	122 750	1 861	16 042	5 406	1 189	6 767	3 244	2 826	998	3 125	9 321
1950	29 662	72 947	3 589	11 214	5 613	727	10 206	6 089	1 663	969	2 32	8 858
1951	79 223	208 618	1 325	17 132	9 014	896	13 371	5 273	1 414	862	2 728	12 213
1952	54 389	302 435	2 116	23 604	6 790	1 028	14 457	5 126	1 372	712	3 095	13 701
1953	82 620	160 873	2 497	30 032	13 297	1 111	13 483	4 068	1 052	848	3 763	14 547
1954	136 977	208 038	3 238	20 049	8 861	1 207	10 161	4 785	1 189	648	4 961	17 254
1955	34 674	103 137	5 083	24 435	5 670	1 269	10 779	4 410	1 013	632	5 825	18 056
1956	100 313	95 056	5 308	26 291	5 611	1 268	12 111	4 278	1 027	708	6 317	21 685
1957*	45 000	120 000	6 270	31 000	9 000	1 300	11 500	5 000	1 030	700	8 000	19 000

B. Verdi av oppfisket mengde.¹ 1 000 kr.

	B. Verdi av oppfisket mengde. ¹ 1 000 kr.										C. Hvalfangst	
	I alt	Torsk	Sei	Hyse	Sild	Brisling	Laks og sjoaure	Makrell	Kveite	Hummer	Olje- produksjon 1 000 fat	Verdi av olje etc. Mill. kr.
1939	100 902	36 706	3 937	2 706	29 827	1 477	2 683	1 934	3 134	2 078	³ 735	³ 37,9
1950	346 039	89 156	17 246	9 260	142 008	4 208	5 090	4 490	13 453	6 625	1 122	291,6
1951	492 488	132 467	18 671	9 493	208 245	8 468	7 913	7 082	11 853	6 299	1 131	368,8
1952	522 060	142 751	26 305	13 726	218 724	7 030	7 985	7 653	13 357	5 997	1 152	319,6
1953	486 002	136 670	27 014	16 796	188 564	12 537	11 263	7 373	11 009	6 994	826	204,0
1954	567 760	129 115	25 983	17 859	268 649	8 218	11 501	6 819	14 108	5 642	1 042	248,4
1955	609 748	174 525	24 789	20 908	245 244	5 702	14 205	7 182	12 238	6 036	877	231,1
1956	711 201	197 032	32 275	23 086	313 049	5 724	15 213	7 320	12 773	7 438	859	252,6
1957*	611 000	172 000	31 400	24 000	237 000	13 200	15 000	7 100	15 500	7 500	⁴ 1 004	⁴ 298,0

¹ Omfatter de mengder som er brakt i land. ² Vekten gjelder sløyd fisk. ³ Fangsten for 2 kokerier bortleid til utlandet er ikke tatt med. ⁴ Gjelder bare fangsten i Antarktis.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi¹

	Alle grupper	Bryting av kull	Bryting av malm	Stein- brott ²	Ekstraktiv jord- og steinindu- stri ellers	Nærings- middel- industri	Drikke- vare- industri	Tobakks- industri	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Tre- og kork- industri	Møbel- og inn- rednings- industri
--	-----------------	--------------------	--------------------	------------------------------	---	---------------------------------	------------------------------	----------------------	----------------------	-------------------------------	------------------------------	--

a) Utførte timeverk. Mill.

1938	313,2	..	14,8	0,4	2,1	23,5	4,5	3,3	26,7	28,7	26,6	
1954	493,2	1,9	10,1	1,4	2,0	41,9	5,2	2,6	34,4	44,4	25,7	20,9
1955	520,0	2,2	10,6	1,6	2,3	45,3	5,4	2,6	33,0	47,3	26,9	22,9
1956*	517,5	2,4	10,9	1,8	2,5	45,3	5,6	2,6	33,4	45,3	25,1	21,5

b) Bruttoproduksjonsverdi. Mill. kr.

1938	2 138,2	..	57,4	0,9	6,4	234,5	125,9	69,6	130,5	108,2	140,9	
1954	13 642,5	24,6	217,5	18,9	24,8	1 656,8	445,8	325,2	714,5	727,6	705,9	322,3
1955	14 962,0	27,7	228,2	19,4	29,6	1 884,0	475,1	335,3	692,3	771,3	746,9	356,9
1956*	16 398,2	34,7	272,5	24,4	33,3	2 118,4	446,9	364,6	763,2	817,8	662,2	369,7

c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.

1938	1 043,6	..	48,4	0,8	5,6	87,3	91,6	46,3	55,7	54,9	48,1	
1954	6 150,5	20,6	197,4	16,9	21,6	570,6	377,1	244,5	286,3	321,2	212,8	162,1
1955	6 602,8	22,8	206,2	16,9	26,0	653,1	406,2	251,5	275,7	356,3	231,9	179,9
1956*	7 271,0	29,8	244,7	21,3	28,7	713,9	372,7	284,0	321,7	379,7	213,9	192,2

¹ Fra og med 1955 omfatter statistikken bedrifter med minst 6 sysselsatte. Oppgavene er ikke direkte sammenliknbare med tidligere år. ² Omfatter ikke pukkverk i 1938.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbejningsverdi (forts.)

	Trefor- edlings- industri	Grafisk industri	Lær- industri	Gummi- vare- industri	Kjemisk industri	Jord- og steinvare- industri	Primær jern- og metall- industri	Jern- og metall- vare- industri	Maskin- industri	Elektro- teknisk industri	Trans- port- middel- industri	Diverse industri	Gassverk	
a) Utførte timeverk. Mill.														
1938	33,5	14,0	3,1	3,5	15,8	12,4	16,6	79,1					3,1	1,5
1954	45,7	19,8	3,3	5,9	33,9	21,4	28,4	32,6	16,4	17,6	69,3	7,4	1,0	
1955	47,4	20,4	3,5	6,0	34,3	22,1	33,6	35,5	16,9	17,8	73,1	8,4	0,9	
1956*	45,9	20,9	3,5	5,3	34,9	20,4	35,6	34,2	18,1	17,5	75,6	8,4	0,8	
b) Bruttoproduksjonsverdi. Mill. kr.														
1938	277,7	60,2	23,2	20,3	234,8	46,7	189,1	388,3					14,0	9,6
1954	1 836,3	284,3	88,1	128,0	1 797,0	340,1	1 161,0	655,4	364,3	519,6	1 097,4	145,0	22,1	
1955	2 021,5	320,7	87,4	137,3	1 830,8	392,4	1 420,2	782,7	407,9	560,4	1 238,9	172,6	22,5	
1956*	2 060,6	350,7	90,5	138,2	2 051,3	406,3	1 886,3	816,4	458,6	555,3	1 461,1	187,3	27,9	
c) Bearbejningsverdi. Mill. kr.														
1938	95,3	41,4	9,1	12,3	107,0	32,3	69,5	223,5					8,3	6,2
1954	686,0	181,1	33,3	69,1	621,2	222,4	406,7	337,1	212,7	274,0	579,8	88,9	7,1	
1955	686,2	205,8	33,9	71,0	625,2	238,1	448,1	393,1	226,5	279,8	658,1	103,8	6,7	
1956*	683,4	225,4	35,1	73,9	719,6	239,3	480,6	409,9	248,6	269,6	767,5	106,7	8,8	

B. Produksjonsindeks. 1949 = 100

	Hele indu- strien	Eksport- industri	Hjemmeindustri			Brytning av kull og malm	Nærings- og nyttelses- middel- industri	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Trevare- og møbel- industri	Trefor- edlings- industri	Kjemisk industri
			I alt	Konsum- vare- industri	Investe- rings- vare- industri							
1939	78	110	66	..	..	201	72	68	69	72	83	68
1952	122	129	119	115	124	121	106	103	121	108	113	155
1953	129	134	127	123	132	140	106	112	137	118	124	157
1954	141	153	137	132	143	140	110	112	140	129	139	193
1955	151	162	147	138	159	152	120	110	147	131	148	194
1956*	158	170	154	143	167	170	121	117	153	128	148	201
Jan.-okt. 1956*	157	169	152	141	166	167	121	115	152	125	146	205
1957*	163	180	157	146	170	169	126	124	161	129	158	207

B. Produksjonsindeks (forts.)

C. Produksjon av visse varer. Tonn¹

	Jord- og steinvare- industri	Primær jern- og metall- industri	Jern- og metall- industri ellers	Andre industrier	Gass- og elektresi- tets- verk	Kull	Jernmalm og titan- jernstein	Kopper- malm og -konsen- trat	Sink- og bly- konsen- trat	Svovelkis	Råjern
1952	141	134	124	107	121	453 403	887 696	23 315	12 465	712 616	58 300
1953	142	137	135	113	126	427 500	1 314 406	24 763	11 996	744 856	58 844
1954	157	142	147	126	140	340 521	1 243 762	26 375	12 354	794 914	59 920
1955	166	170	165	132	146	322 147	1 413 417	26 672	15 071	843 776	123 332
1956*	172	218	168	135	153	390 546	1 704 186	28 275	14 837	840 600	185 446
Jan.-okt. 1956*	170	212	167	134	149	305 296	1 409 151	23 373	12 335	687 072	144 778
1957*	176	229	169	131	162	318 115	1 404 168	24 849	12 945	683 852	195 124

	Ferrosili- sium ^{2, 3}	Andre ferrole- geringer ³	Alumi- nium	Kopper	Nikkel	Sink	Svovel	Sement	Tremasse (tørr beregnet)	Cellulose (tørr beregnet)
1939	39 538	107 648	31 130	10 458	9 121	45 917	90 692	390 284	469 754	494 974
1952	83 280	131 546	52 849	10 009	12 159	39 234	104 788	706 368	522 576	486 443
1953	94 497	124 107	56 198	12 104	14 934	38 798	103 335	754 515	535 480	542 901
1954	98 299	87 523	64 101	12 901	17 242	44 461	100 677	770 499	644 063	590 587
1955	108 315	123 920	74 863	13 737	18 498	45 519	100 449	799 878	647 257	611 356
1956*	108 015	153 013	92 690	14 930	19 661	48 236	96 938	916 225	657 950	594 685
Jan.-okt. 1956*	88 945	126 544	76 398	12 538	16 609	39 897	76 987	776 070	539 951	483 420
1957*	118 295	142 939	78 126	13 024	17 224	39 831	77 219	821 731	572 420	542 068

¹ Månedstallene er ikke alltid sammenliknbare med årstallene. ² Fra 1948 er tallene omregnet til basis 45 % Si. ³ Produkter til videre foredling i samme bedrift er tatt med bare i 1939.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

	C. Produksjon av visse varer (forts.). Tonn								D. Elektrisitetsproduksjon Mill. kWh ¹		
	Sildhermetikk	Sildolje	Ullgarn	Bomullsgarn ²	Margarin	Øl kl. I, II og III 1 000 hl	Sigaretter Mill. stk.	Koke- og spisesjokolade	I alt	Av dette	
										Ved elektrokjemisk og elektro-metallurgisk ind.	Ved den alminnelige elektrisitetsforsyning
1939	27 511	19 769	4 536	..	55 357	516	908,9	8 119	10 210	5 022	4 535
1951	29 315	78 725	7 520	4 275	71 330	634	1 169,8	9 080	17 317	7 215	9 132
1952	25 238	74 355	5 932	3 317	74 269	710	1 343,9	9 514	18 406	7 069	10 305
1953	25 593	61 107	6 630	3 297	76 165	701	1 305,1	7 348	19 143	6 865	11 201
1954	23 275	93 458	6 552	3 588	79 165	702	1 339,1	7 087	21 353	7 422	12 614
1955	27 486	71 696	7 130	2 891	92 173	801	1 445,9	6 612	22 281	8 378	12 603
1956*	19 996	103 800	7 648	2 641	96 848	776	1 301,9	7 848	23 375	8 702	13 319
Jan.-okt 1956*	14 208	102 000	6 272	2 217	79 990	655	1 103,5	6 502	19 015	7 168	10 724
1957*	22 634	63 800	6 820	2 074	79 274	656	1 151,6	6 227	20 716	7 723	11 753

¹ Ved elektrisitetsverker på 1 000 kW eller over. ² 100 prosent bomullsgarn spunnet i Norge.

VII. Byggevirkosomhet.¹

	A. Bygg under arbeid						B. Bygg tatt i bruk					
	Boligbygg		Verksteds- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket ²	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg	Boligbygg		Verksteds- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket ²	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvflate i 1000 m ²					Leiligheter	Golvflate i 1000 m ²				
	Golvflate i 1000 m ²						Golvflate i 1000 m ²					
1950	14 264	1 299	329	299	119	365	22 395	1 926	331	392	83	230
1952	26 725	1 948	489	246	161	460	32 700	2 329	325	331	97	360
1953	29 813	2 225	536	269	251	638	35 140	2 487	326	336	141	347
1954	29 973	2 368	427	281	301	842	35 388	2 610	478	347	193	453
1955	26 924	2 139	417	304	322	902	32 128	2 511	367	393	186	525
1956	21 911	1 792	447	..	327	833	27 281	2 177	340	..	167	502
Jan.-sept. 1956	25 600	2 084	449	..	335	787	18 941	1 502	236	..	124	369
1957	27 145	2 200	596	..	407	897	17 966	1 455	188	..	137	308

¹ Boligdirektoratets tall. ² Ved utgangen av år eller måned. ³ Grunnflate.

VIII. Skipsfart.

A. Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året

	I alt ¹		Motortørrlastskip		Dampertørrlastskip		Motortankskip ²		Dampertankskip ²		Nettooking eller minskning (—) i alt 1 000 br.tonn
	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	
1939	4 391	4 846	2 504	1 345	1 546	1 440	232	1 724	32	178	+ 90
1951	5 557	5 975	4 191	1 890	1 014	1 095	305	2 566	37	278	+294
1952	5 651	6 249	4 338	1 984	942	1 020	324	2 827	38	286	+274
1953	5 791	6 636	4 498	2 084	892	1 002	353	3 135	39	283	+387
1954	5 952	7 101	4 667	2 224	854	952	387	3 553	35	240	+465
1955	6 106	7 766	4 853	2 525	796	893	414	3 949	34	264	+665
1956a	6 277	8 345	5 065	2 965	751	847	416	4 050	36	345	+579
1956b	1 995	7 871	1 183	2 722	360	754	416	4 050	36	345	
1957 ^{1/10}	2 068	8 457	1 245	2 971	350	767	433	4 294	40	425	+586

	B. Skip i utenriksfart ved utgangen av året ³	C. Opptjente bruttofrakter i utenriksfart. Mill. kr.						D. Fraktindeks. «Norwegian Shipping News» 1949 = 100		E. Skip med last mellom Norge og utlandet 1 000 nettotonn	
		I alt		Tørrlastskip		Tankskip		Turfrakt	Tidsfrakt	Kommet	Gått ⁴
		1 000 br.t.	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt				
1938	4 234	478,3	219,3	350,0	98,3	128,3	121,0	..	..	5 435	5 044
1949	4 520	1 399,5	694,1	1 161,1	300,9	238,4	393,2	100,0	100,0	4 482	3 576
1950	4 910	1 733,8	905,7	1 418,4	334,7	315,4	571,0	103,9	99,9	4 941	3 796
1951	5 204	2 847,9	1 155,7	2 064,2	445,2	783,7	710,5	216,3	267,7	5 425	3 922
1952	5 450	2 788,2	1 366,8	1 923,0	541,0	865,2	825,8	138,1	146,5	5 267	4 402
1953	5 785	2 330,4	1 320,0	1 662,6	423,1	667,8	896,9	107,5	86,9	5 835	4 989
1954	6 250	2 199,0	1 373,0	1 655,0	396,0	544,0	977,0	113,5	101,7	6 233	5 519
1955	6 880	2 750,0	1 570,0	2 088,0	514,0	662,0	1 056,0	158,8	178,0	6 768	5 688
1956	ca. 7 450	..	..	..	..	..	..	187,0	250,0	6 826	5 874
Jan.-nov. ⁵ 1956	..	..	..	..	..	..	..	183,5	243,1	5 132	4 446
1957	..	..	..	..	..	..	..	157,5	184,2	5 391	4 797

¹ For årene opp til og med 1956 a gjelder oppgavene alle registreringspliktige skip helt ned til 25 br.tonn; for 1956 b og senere derimot bare skip over 100 br.tonn og eksklusive fiske- og fangstskip, hvalkokeriskip, taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l. spesialskip. Fra og med 1951 er seilskip holdt helt utenfor. ² Eksklusive hvalkokeriskip; for årene opp til og med 1956 a er disse inkludert i totaltallene for flåten. ³ Skip på over 500 br.tonn. ⁴ Skip med jernmalm fra Narvik ikke regnet med. ⁵ For rubrikk E januar—september.

IX. Annen samferdsel.

	A. Jernbanedrift ¹ (Statsbanene)			B. Rute- bil- trafikk	C. Ruteflytrafikk			D. Post, telefon, telegraf			E. Inn- reiste ut- lending- ger
	Gods- transport. Ekskl. malm på Ofotbanen	Opplastede vogner	Reisende	Passasjer- kilometer	Kilometer fløyet	Passasjer- kilometer	Gods, post, bagasje tonn-km	Bokførte post- sendinger. Ekskl. postgiro	Riks- telefon- samtaler	Tele- grammer	
	1 000 tonn	1000	Mill.					1 000			
1938	4 525	634	21 606	461	722	2 370	103	9 332	17 767	3 952	..
1951	5 849	688	39 546	1 688	8 932	199 691	8 512	14 471	38 425	6 787	477
1952	6 522	732	38 327	1 847	9 724	221 506	8 395	14 049	40 048	6 518	604
1953	5 441	668	38 082	1 947	11 180	260 009	8 834	13 680	42 171	6 157	689
1954	5 502	648	38 477	³ 2 130	11 731	264 516	7 978	13 984	44 380	6 060	807
1955	* 5 898	660	* 41 289	2 282	13 358	327 375	8 576	14 487	46 045	5 972	892
1956	* 5 900	663	* 41 848	..	15 755	402 365	9 347	14 755	45 882	5 912	976
1957	* 5 693	647	* 42 441	..	..	..	..	..	..	..	..
Jan.-sept. ²											
1956	3 801	428	27 839	..	8 854	223 362	5 191	10 309	26 213	3 287	889
1957	3 658	425	28 385	..	10 769	281 014	6 114	9 981	26 641	3 268	917

¹ Årsoppgavene gjelder driftsåret som slutter i vedk. år. ² For ruteflytrafikk og for rikstelefon-samtaler og telegrammer jan.-juli. For jernbanedriften jan.-aug. ³ Delvis anslått.

X. Offentlige finanser.

Skatteår (og inntektsår)	A. Den kommunale skattelikning. Mill. kr.								
	Antatt formue			Antatt inntekt			Skattbar inntekt		
	Riket	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer
1939-40 (1938)	8 840,5	4 944,0	3 896,5	2 897,3	1 455,2	1 442,1	1 940,1	947,5	992,6
1951-52 (1950)	21 518,9	10 884,1	10 634,8	8 823,2	4 480,1	4 343,1	6 758,1	3 319,2	3 438,9
1952-53 (1951)	25 389,7	12 574,8	12 814,9	10 759,6	5 486,2	5 273,4	8 572,9	4 256,0	4 316,9
1953-54 (1952)	25 381,1	12 896,8	12 484,3	11 768,0	6 085,1	5 682,9	9 220,2	4 625,4	4 594,8
1954-55 (1953)	25 867,5	13 709,1	12 158,4	12 374,0	6 489,4	5 884,6	9 739,7	4 974,9	4 764,8
1955-56 (1954)	28 354,5	15 417,6	12 936,9	13 345,8	7 109,8	6 236,0	10 606,5	5 515,5	5 091,0
1956-57 (1955)	29 499,4	16 036,3	13 463,1	14 159,6	7 569,2	6 590,4	11 378,7	5 943,2	5 435,5

Skatteår	B. Utliknede kommunale skatter og avgifter. Mill. kr.						C. Utliknede statsskatter Mill. kr.				
	I alt	Formues- skatt	Inntekts- skatt	Rente- skatt ¹	Eien- doms- skatt	Alders- trygd- og krigspen- sjoner- ingsavgift	Andre skatter og av- gifter	I alt	Formues- skatt	Inntekts- skatt	Fonds- skatt
1939-40	420,0	29,1	315,0	16,0	27,8	26,3	5,8	177,8	25,3	138,9	13,6
1951-52	1 411,4	64,7	1 173,8	21,6	35,8	107,5	8,0	879,2	95,7	700,4	83,1
1952-53	1 756,5	76,0	1 481,4	23,6	38,1	129,5	7,9	1 181,8	101,1	970,6	110,1
1953-54	1 870,9	76,3	1 581,5	24,7	39,1	140,9	8,4	1 034,2	84,1	852,1	98,0
1954-55	2 011,4	77,9	1 676,5	25,9	40,5	182,1	8,5	1 018,8	85,8	848,6	84,4
1955-56	2 229,3	87,0	1 827,1	27,1	43,5	234,1	10,5	1 132,5	97,5	947,2	87,8
1956-57 ²	1 418,6	81,9	1 127,3	-	46,1	152,8	10,5	857,2	67,2	721,3	68,7

Pr. 30. juni	D. Kommunenes skatterestanser Mill. kr.			E. Kommunenes lånegjeld. ³ Mill. kr.						F. Statens lånegjeld Mill. kr.		
	Riket	Bygder	Byer	Riket		Bygder		Byer		I alt	I kroner	I uten- landsk valuta
				Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr. vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr. vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr. vesenet			
1938	104,8	65,4	39,4	1 212,0	485,7	543,9	297,0	668,1	188,7	1 428,7	775,1	653,6
1950	281,2	140,7	140,5	1 242,6	715,5	448,0	347,7	794,6	367,8	4 705,0	3 631,2	1 073,8
1951	272,6	138,8	133,8	1 290,2	780,4	487,0	385,3	803,2	395,1	4 884,4	3 732,9	1 151,5
1952	248,5	139,1	109,4	1 405,1	868,9	552,5	445,2	852,6	423,7	4 873,8	3 675,3	1 198,5
1953	261,3	152,9	108,4	1 508,2	954,0	614,2	493,1	894,0	460,9	5 373,7	4 152,0	1 221,7
1954	268,5	160,0	108,5	1 685,8	996,6	665,7	504,8	1 020,1	491,8	5 878,2	4 457,2	1 421,0
1955	279,6	166,8	112,8	1 823,7	1 129,9	757,4	571,3	1 066,3	558,6	6 347,5	4 633,0	1 714,5
1956	290,2	168,6	121,6	2 057,4	1 309,7	851,0	640,6	1 206,4	669,1	7 230,5	5 507,4	1 723,1
1957	..	..	..	*2 200,0	..	*940,0	..	*1 260,0	..	7 648,5	6 054,9	1 593,6

¹ Renteskatten bortfalt fra og med 1956-57. ² For 1956-57 er det bare utliknet halv skatt på personlige skattytere. ³ Fra og med 1954 omfatter den samlede lånegjeld også de kommunale aksjeselskapers gjeld utad.

X. Offentlige finanser (forts.).

Nr.		G. Statskassens (budsjettregnskapets) og					
		1952-53			1953-54		
		Kommune- nene	Staten	I alt	Kommune- nene	Staten	I alt
	Nettoutgifter						
1.	Administrasjon	189,7	181,5	371,2	177,8	183,8	361,6
2.	Militærforsvar	—	862,0	862,0	—	903,9	903,9
3.	Sivildforsvar	5,7	35,1	40,8	5,0	31,4	36,4
4.	Rettspleie og politi	13,7	98,7	112,4	14,0	108,1	122,1
5.	Kirker og religiøse formål	31,9	10,3	42,2	33,4	9,7	43,1
6.	Undervisning og forskning	296,5	246,4	542,9	351,2	302,3	653,5
7.	Kunst og kulturformål	15,9	11,2	27,1	18,4	13,6	32,0
8.	Helsevern	125,1	88,7	213,8	136,6	94,8	231,4
9.	Boligforhold, parker, idrettsanlegg	65,8	85,8	151,6	72,2	109,2	181,4
10.	Alders- og barnetrygd m. v.	117,0	294,0	411,0	124,8	318,6	443,4
11.	Syke- og ulykkestrygd	82,8	55,2	138,0	96,7	59,9	156,6
12.	Arbeidsløse og sysselsetting	14,1	1,7	15,8	15,3	2,7	18,0
13.	Andre sosiale tiltak	85,9	25,0	110,9	98,0	38,6	136,6
14.	Jordbruk og skogbruk	8,5	456,0	464,5	8,6	508,9	517,5
15.	Fiske og fangst	0,2	7,9	8,1	0,3	14,8	15,1
16.	Bergverk og industri	5,4	104,2	109,6	10,1	105,1	115,2
17.	Elektrisitetforsyning	4,5	148,0	152,5	10,1	149,7	159,8
18.	Sjøtransport	6,3	59,5	65,8	7,4	57,9	65,3
19.	Jernbaner	5,2	195,8	201,0	5,8	238,7	244,5
20 a.	Veier	183,8	171,4	355,2	209,8	192,6	402,4
20 b.	Landeveistransport	2,5	7,1	9,6	1,8	7,0	8,8
21.	Luftfart	—	12,0	12,0	—	10,3	10,3
22.	Post, telegraf, telefon	—	75,9	75,9	—	74,6	74,6
23.	Andre næringsformål og prisstøtte	5,3	150,5	155,8	6,2	154,6	160,8
24 a.	Renter og låneomkostninger	2,6	97,1	99,7	2,4	89,5	91,9
24 b.	Avdrag	42,3	279,5	321,8	52,9	285,7	338,6
25.	Annet	229,6	26,8	256,4	228,0	40,3	268,3
	Nettoutgifter i alt	1 540,3	3 787,3	5 327,6	1 686,8	4 106,3	5 793,1
	Skatteinntekter						
1.	Innbetalte avgifter på omsetning, produksjon og driftsmidler (indirekte skatter)	41,8	2 507,1	2 548,9	44,1	2 544,8	2 588,9
a.	Toll	—	327,9	327,9	—	317,3	317,3
b.	Alminnelig omsetningsavgift	—	1 106,1	1 106,1	—	1 185,2	1 185,2
c.	Avgift på tilvirking og omsetning av brennevin og vin	—	315,4	315,4	—	316,8	316,8
d.	Avgift på tilvirking av øl	—	71,9	71,9	—	73,9	73,9
e.	Avgift på tobakk	—	201,3	201,3	—	201,8	201,8
f.	Andre indirekte skatter	41,8	484,5	526,3	44,1	449,8	493,9
2.	Innbetalte inntekts- og formuesskatter, inndragninger m. v. (direkte skatter)	1 543,8	1 355,7	2 899,5	1 648,9	1 239,5	2 888,4
a.	Ordinær skatt på formue og inntekt ¹	1 527,5	1 164,0	2 691,5	1 628,0	1 035,0	2 663,0
b.	Alderstrygd- og krigspensjoneringsavgift	—	135,9	135,9	—	143,6	143,6
c.	Andre direkte skatter	16,3	55,8	72,1	20,9	60,9	81,8
3.	Netto overføring av skatter fra depositakonti	—	37,9	37,9	—	29,0	29,0
4.	Netto overføring fra Skattefordelingsfondet ² ..	11,4	—	11,4	56,5	—	56,5
	Skatteinntekter i alt	1 597,0	3 900,7	5 497,7	1 749,5	3 813,3	5 562,8
	Overskott (underskott —) ³	56,7	113,4	170,1	62,7	—293,0	—230,3

¹ Inkl. sjømannsskatt. ² Inkl. renteskatt. ³ For kommunene nettoøking i beholdninger og fonds — låneoptak. ⁴ For 1955-56 er kom-

X. Offentlige finanser (forts.).

kommunekassenes nettoutgifter og skatteinntekter. Mill. kr.								Nr.
1954-55			1955-56			1956-57	1957-58	
Kommune- nene	Staten	I alt	Kommune- nene	Staten	I alt	Staten	Staten. Vedtatt budsjett	
195,4	195,1	390,5	215,3	227,3	442,6	253,1	270,7	1.
-	874,9	874,9	-	807,9	807,9	986,6	898,3	2.
4,0	24,1	28,1	3,8	20,0	23,8	17,8	21,9	3.
14,2	109,2	123,4	14,7	123,1	137,8	133,8	143,7	4.
34,9	9,2	44,1	37,5	10,2	47,7	18,6	14,3	5.
383,2	284,1	667,3	444,6	331,5	776,1	394,6	413,8	6.
21,2	14,1	35,3	18,4	16,5	34,9	18,0	18,6	7.
151,5	102,3	253,8	171,1	113,8	284,9	127,6	139,1	8.
73,9	111,0	184,9	81,9	117,3	199,2	107,6	105,3	9.
137,8	346,9	484,7	152,7	399,7	552,4	472,7	496,7	10.
112,8	71,6	184,4	121,3	75,1	196,4	99,3	93,9	11.
16,9	3,1	20,0	17,4	1,8	19,2	1,6	7,3	12.
106,7	28,2	134,9	117,4	24,3	141,7	25,0	26,2	13.
11,2	522,4	533,6	13,8	590,9	604,7	646,1	633,0	14.
0,6	18,0	18,6	0,6	26,0	26,6	19,8	21,0	15.
9,2	69,4	78,6	4,9	86,9	91,8	20,2	34,7	16.
14,7	117,4	132,1	16,1	96,0	112,1	149,9	173,5	17.
4,9	59,9	64,8	6,9	61,1	68,0	66,2	74,8	18.
5,9	175,9	181,8	5,7	213,1	218,8	225,1	254,4	19.
230,9	200,5	431,4	262,0	220,3	482,3	269,1	289,9	20 a.
3,5	7,0	10,5	⁴ 33,4	6,0	39,4	10,0	9,1	20 b.
-	10,7	10,7	-	11,5	11,5	19,8	18,0	21.
-	65,1	65,1	-	66,1	66,1	71,2	62,9	22.
6,3	158,5	164,8	1,6	154,9	156,5	132,7	115,0	23.
1,1	89,2	90,3	- 0,9	127,4	126,5	106,4	106,4	24 a.
78,1	310,0	388,1	54,8	307,0	361,8	397,5	562,2	24 b.
246,7	64,7	311,4	280,8	66,6	347,4	47,0	106,9	25.
1 865,6	4 042,5	5 908,1	2 075,8	4 302,3	6 378,1	4 837,3	5 111,6	
46,7	2 753,0	2 799,7	50,8	2 933,0	2 983,8	3 306,1	3 337,2	1.
-	382,5	382,5	-	329,7	329,7	398,0	380,0	a.
-	1 303,7	1 303,7	-	1 440,0	1 440,0	1 666,4	1 700,0	b.
-	331,0	331,0	-	338,9	338,9	348,0	337,0	c.
-	76,3	76,3	-	88,2	88,2	100,8	100,0	d.
-	194,9	194,9	-	218,3	218,3	232,3	230,0	e.
46,7	464,6	511,3	50,8	517,9	568,7	560,6	590,2	f.
1 751,8	1 250,2	3 002,0	1 897,0	1 424,6	3 321,6	1 598,3	1 692,9	2.
1 724,8	1 001,4	2 726,2	1 866,8	1 099,5	2 966,3	1 226,9	1 300,0	a.
-	183,0	183,0	-	234,8	234,8	276,2	301,7	b.
27,0	65,8	92,8	30,2	90,3	120,5	95,2	91,2	c.
-	41,8	41,8	-	-	-	- 0,9	19,5	3.
65,8	-	65,8	68,7	-	68,7	-	-	4.
1 864,3	4 045,0	5 909,3	2 016,5	4 357,6	6 374,1	4 903,5	5 049,6	
- 1,3	2,5	1,2	- 59,3	55,3	- 4,0	66,2	- 62,0	

munale aksjeselskaper tatt med.

XI. Penger og kreditt.

A. Norges Bank														
Aktiva					Passiva					Spesifikasjoner				
Norske statskasserveksler	Norske ihendehaverobligasjoner	Utlån	Okkupasjonskonto	Sedler og skillemyntsedler	Folioinnskott					Fordringer på utlandet	Gjeld til utlandet	Diskonto		
					Statskassen	Andre offentlige konti	Forretnings- og sparebanker	Andre norske inn-skytere	Utlandet				I alt	
Mill. kr.														Pct.
1939	..	..	308	..	575	7	..	..	..	..	85	..	..	4 1/2
1951	..	..	49	6 202	2 667	1 850	830	1 039	75	106	3 900	..	..	2 1/2
1952	—	45	58	5 546	2 916	1 632	703	732	79	71	3 217	965	336	2 1/2
1953	93	34	74	5 546	3 128	1 273	519	721	60	26	2 599	908	729	2 1/2
1954	11	27	54	5 546	3 321	926	479	557	29	39	2 030	872	980	2 1/2
1955	11	83	120	5 546	3 305	1 055	574	640	45	28	2 342	1 067	1 001	3 1/2
1956	—	106	116	5 546	3 502	1 109	553	608	128	33	2 431	1 164	790	3 1/2
Sept. 1956	—	75	118	5 546	3 154	1 651	461	389	128	28	2 657	1 062	799	3 1/2
1957	—	105	75	5 545	3 238	1 187	972	340	161	30	2 690	1 164	710	3 1/2

B. Forretnings- og sparebanker										C. Statsbanker				
Aktiva				Passiva			Spesifikasjoner			Aktiva		Passiva		
Kassebeholdning, folioinnskott i Norges Bank og statskasserveksler	Ihendehaverobligasjoner	Utlån ¹		Innskott		Fordringer på utlandet	Gjeld til utlandet	Fordringer	Tid	Utlån ²	Ihendehaverobligasjonslån	Andre lån		
		I alt	Pantelån	Kassekreditt	Anfordring							Statskassen	Offentlige fond	Forretnings- og sparebanker
Mill. kr.														
1939	85	858	2 657	786	789	205	2 706	..	..	1 074	..	..	..	..
1951	1 386	2 671	6 458	2 072	2 664	2 679	6 707	400	355	2 291	1 371	..	..	94
1952	1 375	2 494	7 049	2 235	2 839	2 609	7 206	407	340	2 750	1 412	793	274	143
1953	1 362	2 381	7 496	2 365	2 979	2 536	7 633	406	314	3 282	1 368	1 319	288	117
1954	1 110	2 518	8 160	2 543	3 243	2 554	8 069	377	328	3 821	1 267	1 889	305	74
1955	1 073	2 411	8 526	2 730	3 312	2 470	8 637	415	331	4 414	1 158	2 624	318	27
1956	1 120	2 442	8 632	2 907	3 073	2 368	9 149	668	332	4 952	1 078	3 170	341	31
Sept. 1956	944	2 447	8 867	2 821	3 414	2 484	8 983	616	328	4 768	1 117	2 905	335	69
1957	684	2 602	9 376	3 067	3 434	2 343	9 423	640	306	5 251	1 055	3 420	351	67

D. Kredittforen. o. l.		E. Livsforsikringsselsk.			F. Postgiro				G. Postsparebanken				H. Obligasjoner			
Aktiva		Passiva			Aktiva		Passiva		Aktiva		Passiva		H. Totale utlån ⁴	Kurs	Øyeblikkelig rente	
Utlån	Ihendehaverobligasjonslån	Andre lån	Ihendehaverobligasjoner	Utlån	Forsikringsmessige fond	Ihendehaverobligasjoner	Kontolån til statskassen	Innskott	Ordinære konti	Skattekonti	Ihendehaverobligasjoner	Utlån				Innskott
Mill. kr.																
1939	..	..	..	..	916	—	—	—	—	—	—	—	..	98,6	4,58	
1951	875	..	..	..	2 459	83	55	190	—	—	45	17	66	..	91,5	2,74
1952	975	925	70	1 686	853	2 633	82	110	275	—	51	55	112	11 850	91,3	2,74
1953	1 109	1 086	58	1 838	959	2 871	84	190	338	—	64	91	166	13 201	91,9	2,72
1954	1 254	1 188	58	2 007	1 062	3 152	84	225	368	—	81	135	227	14 711	92,8	2,69
1955	1 319	1 211	83	2 042	1 259	3 417	121	215	395	—	130	149	291	16 002	83,7	2,99
1956	1 368	1 255	86	2 155	1 415	3 694	120	265	433	—	139	211	381	16 959	78,4	3,19
Sept. 1956	1 329	1 235	78 ³	2 133 ³	1 374	..	120	245	416	—	135	218	361	16 919	77,5	3,23
1957	1 377	1 290	58	2 270	1 514	..	119	510	525	551	176	261	447	18 364	80,4	3,11

J. Aksjeindeks. Kjøperkurs i pct. av pålydende	K. Emisjoner							L. Omsetning ⁶					M. Utleggsforretninger	
	Ihendehaverobligasjoner ⁵							Aksjer		Bankklarer- ing	Postgiro	Ihendehaverobligasjoner ⁷		Aksjer ⁷
	I alt	Statskassen	Statsforetak	Kommuner og kommune-foretak	Statsbanker	Kredittforetninger o. l.	I alt	Av dette: Berg- verk og industri						
Mill. kr.														
1939	..	146	51	..	15	18	62	48	12	354	—	..	..	5 365
1951	214	232	1	..	43	21	62	145	110	1 263	1 232	..	..	4 385
1952	211	509	101	48	92	43	70	98	28	1 403	1 702	..	..	4 754
1953	197	512	2	43	72	57	199	173	102	1 337	2 062	..	..	5 038
1954	220	934	531	42	118	52	161	96	54	1 460	2 416	81	10	5 188
1955	249	1 596	1 276	60	115	1	91	151	73	1 522	2 708	70	8	5 960
1956	288	691	413	18	106	4	138	199	142	1 625	3 070	65	11	8 431
Sept. 1956	309	39	26	—	5	3	5	102	97	1 514	3 103	70	11	..
1957	279	10	5	—	1	3	1	3	2	1 983	6 883	75	14	..

¹ Fratrukket en bloc-avskrivninger for utlån fra forretnings- og sparebanker. ² Eksklusive nedskrivningsbidrag og stonadslån. ³ Anslag. ⁴ Omfatter utlån fra Norges Bank, forretnings- og sparebanker, kredittforeninger o. l., livsforsikringsselskaper, Postgiro og Norges Postsparebank. ⁵ Første gangs salg av obligasjoner i norske kroner (inkl. konverteringslån). ⁶ Årstallene er gjennomsnitt av månedstallene. ⁷ Omsetning gjennom fondsmeglerne. Inkluderer ikke omsetninger mellom meglerne.

XII. Priser og innenlandsk vareomsetning.

A. Engrospriser. 1952 = 100													
Total	Mat-varer	Drikke-varer og tobakk	Råvarer	Brensel, brensel-oljer og elektrisk kraft	Ani-malske og vege-tabiliske oljer og fett	Kjemi-kallier	Be-arbeidde varer	Maskiner og transport-midler	For-skjellige ferdig-varer	Ikke-varige produksjonsmidler		Konsum-varer	
										I alt	Bygge-mate-rialer		
1939	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1951	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1952	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
1953	99	103	100	99	97	96	98	97	100	98	98	102	
1954	101	108	100	101	98	96	100	96	99	96	99	100	
1955	103	109	100	106	101	95	102	100	102	96	102	105	
1956	108	115	106	112	110	105	107	103	105	95	109	106	
Sept.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1956	109	118	107	113	112	108	106	104	105	95	110	106	
1957	111	117	109	116	126	113	108	107	106	97	114	115	

B. Levekostnader. 1949 = 100									C Byggekostnader. ¹ Okt. 1940 = 100			
Total	Mat-varer	Drikke-varer	Lys og brensel			Bekled-ning	Husleie	Andre utgifter	Murgård i by	Tomanns-bolig av tre	Vånings-hus på lands-bygda	
			Kull, koks, ved og petrol.	Gass og elek-trisitet								
1939	64	68	44	37	99	47	108	59	1947	146	155	171
1951	122	129	118	120	101	133	102	114	1949	153	158	175
1952	133	146	123	143	105	138	105	124	1950	153	159	177
1953	136	148	124	147	105	138	108	129	1951	174	188	205
1954	142	160	123	147	109	139	114	132	1952	195	219	241
1955	143	159	122	160	115	138	120	134	1953	192	214	239
1956	148	167	133	189	116	138	123	138	1954	191	215	238
Sept.	—	—	—	—	—	—	—	—	1955	204	224	242
1956	149	167	134	196	119	139	124	139	1956	210	232	252
1957	152	165	138	195	127	145	133	145	1957	223	250	268

D. Importpriser. Gjennomsnittspriser etter handelsstatistikken. Kr. pr. kg													
Hvete	Appel-siner	Sukker, farin	Kaffe, rå	Rå-tobakk, usauset med stilk	Kopra	Ull, vasket, karded eller kjemt	Rå-bomull	Stein-kull	Fyrings-olje	Ullgarn, ufarget	Bomulls-garn, enkelt, ubleikt	Skips-plater	
1939	0,12	0,44	0,22	0,87	2,49	0,22	3,59	0,03	0,05	6,01	2,14	0,22	
1951	0,58	1,18	1,10	8,14	9,44	1,89	32,11	7,60	0,14	43,79	16,19	0,85	
1952	0,64	1,23	1,06	8,29	10,05	1,32	20,78	7,11	0,13	33,85	14,72	1,22	
1953	0,62	1,26	0,85	8,83	10,60	1,55	25,13	5,89	0,12	35,85	12,29	1,06	
1954	0,54	1,37	0,76	11,74	10,64	1,46	24,40	5,95	0,12	34,61	12,21	0,80	
1955	0,56	1,24	0,81	9,64	10,56	1,32	20,68	6,13	0,12	30,39	12,46	0,76	
1956	0,55	1,36	0,85	9,74	10,53	1,28	20,41	5,35	0,16	27,95	11,80	1,03	
Jan.-Sept.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1956	0,55	1,31	0,85	9,62	10,62	1,28	19,45	5,53	0,16	27,63	11,81	0,99	
1957*	0,59	1,64	1,15	9,92	10,60	1,25	24,07	4,96	0,17	32,81	12,01	1,31	

E. Eksportpriser. Gjennomsnittspriser etter handelsstatistikken. Kr. pr. kg							F. Indeks for verdien av detaljomsetningen. ⁴ 1956 = 100							
Sild-mjøl	Herdet spise-fett av sjødyr-olje	Tre-masse, meka-nisk, i alt ²	Avispapir 50 g og over, ruller	Jern-malm-kon-sentrat ³	Alumi-nium, rå	Total-indeks ⁵	Nær-ings- og ny-telses-midler	Teks-til- og bekle-dnings-varer	Møbler og innbo	Jern-varer, farge-varer, sports-utstyr	Bøker, papir og korte-varer	Annen detalj-omset-ning	Frisø-rer, foto-grafer og ren-serier ⁶	
1939	0,19	0,50	0,08	0,16	15,44	1,54	..	..	..	..	..	..	..	
1951	0,83	2,67	0,60	1,51	50,79	2,68	71	..	..	..	..	..	..	
1952	0,84	2,51	0,73	1,28	94,32	3,09	80	..	..	..	..	..	..	
1953	0,90	1,99	0,50	0,83	95,60	3,14	83	..	..	..	..	..	..	
1954	1,01	1,98	0,49	0,88	85,69	3,03	88	..	..	..	..	..	..	
1955	1,19	1,99	0,51	0,95	70,85	3,17	92	..	..	..	..	..	..	
1956	1,17	2,15	0,57	1,02	79,86	3,61	100	100	100	100	100	100	100	
Jan.-sept.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1956	1,17	2,16	0,57	1,02	79,68	3,50	93	95	89	91	93	86	94	
1957*	1,19	2,26	0,57	1,00	88,25	3,93	100	101	90	92	103	92	107	

¹ Årstallene gjelder pr. 1. september. ² Beregnet tørrvekt. ³ Pr. tonn. ⁴ Indeksen er lagt om fra januar 1956. ⁵ Frisører, fotografer og renserier er ikke med i totalindeksen.

XIII. Gjennomsnittlig timefortjeneste.

A. Voksne menn i industri														
Lønns- indeks ¹	Real- lønns- indeks ¹	Hele industrien		Berg- verk	Nærings- middel- industri	Brygge- rier og mineral- vann- fabrikker	Tobakks- fabrikker	Tekstil- industri	Sko- fabrikker	Kled- nings- industri	Byg- nings- trevare- industri	Møbel- og annen trevare- industri	Kroner	
		I alt	Av dette for bev. helge- dager										1949 = 100	
1953	141	104	4,28	..	4,65	3,84	4,12	4,25	3,92	4,14	3,99	4,17	4,09	
1954	148	105	4,50	0,06	4,86	4,02	4,28	4,40	4,13	4,36	4,17	4,33	4,36	
1955	156	110	4,75	0,08	5,10	4,22	4,52	4,56	4,27	4,63	4,39	4,55	4,59	
1956	168	114	5,12	0,10	5,61	4,57	4,87	4,92	4,64	4,89	4,71	4,89	4,89	
1956 1. kv.	160	111	4,81	0,05	5,22	4,26	4,41	4,60	4,36	4,62	4,44	4,53	4,60	
2. »	165	111	5,20	0,28	5,57	4,60	5,12	5,04	4,71	5,03	4,78	4,96	4,98	
3. »	172	115	5,13	0,00	5,64	4,56	4,92	5,01	4,70	4,90	4,77	4,92	4,81	
4. »	177	118	5,34	0,06	6,02	4,84	5,01	5,04	4,80	5,02	4,85	5,13	5,15	
1957 1. kv.	174	115	5,24	0,08	5,81	4,61	4,87	5,00	4,76	5,00	4,77	4,90	4,93	
2. »	180	118	5,71	0,37	6,27	5,14	5,48	5,54	5,11	5,45	5,25	5,35	5,35	

B. Bygge- og anleggs- virksomhet														
Trefor- edlings- industri	Papir- vare- og papp- vare- industri	Grafisk industri	Lær- og lærvare- industri	Kjemisk og elektrokjemisk industri			Jord- og stein- industri	Metallindustri		Bygge- og anleggs- virksomhet			Kroner	
				I alt	Gummi- varefabr.	Elektro- kjem. og elektro- met. industri		I alt	Stålskip- byggerier	I alt	Bygge- virksom- het	Anleggs- virksom- het		
1953	4,31	4,68	5,03	4,13	4,46	4,40	4,68	4,34	4,34	4,23	5,38	5,08	6,45	
1954	4,55	4,83	5,21	4,38	4,64	4,57	4,81	4,56	4,59	4,44	5,71	5,40	6,71	
1955	4,76	5,26	5,56	4,61	4,86	4,86	5,06	4,85	4,87	4,71	6,02	5,75	7,02	
1956	5,13	5,49	5,98	4,89	5,12	5,05	5,29	5,20	5,31	5,20	6,61	6,28	7,66	
1956 1. kv.	4,79	5,31	5,70	4,71	4,93	4,79	5,08	4,86	4,97	4,80	6,06	5,73	7,62	
2. »	5,03	5,54	6,02	4,98	5,19	5,26	5,37	5,24	5,46	5,30	6,35	6,11	7,23	
3. »	5,43	5,56	6,01	4,93	4,98	4,97	5,08	5,27	5,29	5,18	6,59	6,14	7,48	
4. »	5,35	5,56	6,19	4,92	5,37	5,17	5,63	5,41	5,51	5,52	7,25	6,96	8,17	
1957 1. kv.	5,25	5,59	6,02	5,08	5,38	5,18	5,62	5,27	5,47	5,35	6,12	5,65	7,90	
2. »	5,73	6,11	6,64	5,39	5,82	5,57	6,09	5,69	5,94	5,95	7,05	6,60	8,57	

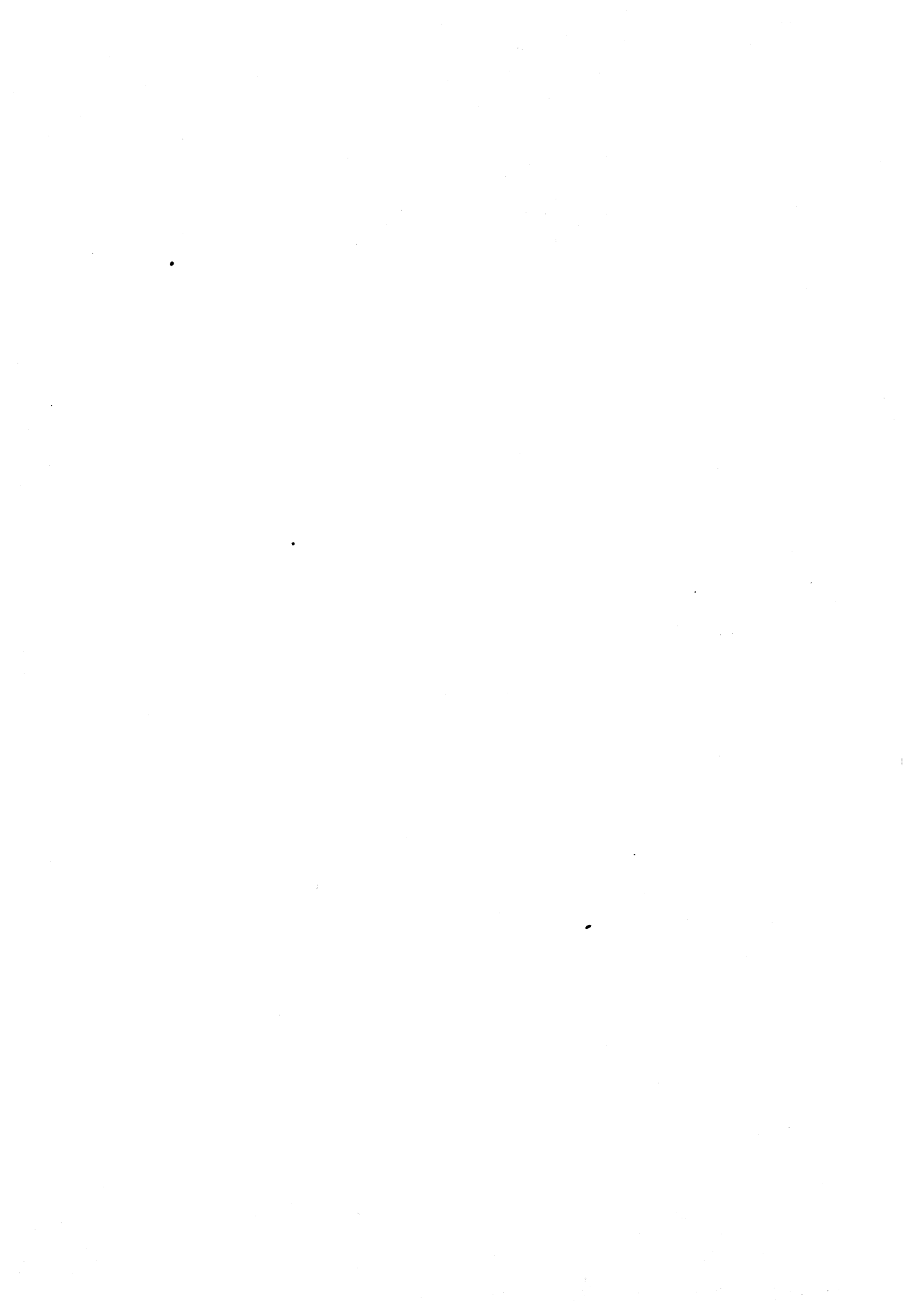

C. Voksne kvinner i industri															
Lønns- indeks ¹	Real- lønns- indeks ¹	Hele industrien		Nærings- middel- industri	To- bakks- fabrik- ker	Tekst- til- industri	Sko- fabrik- ker	Kled- nings- industri	Papir- vare- og papp- vare- industri	Grafisk industri	Lær- og lærvare- industri	Kjemisk industri	Metall- industri	Kroner	
		I alt	Av dette for bev. helge- dager											1949 = 100	
1953	148	109	2,93	..	2,71	3,08	2,81	2,88	3,03	3,03	3,08	3,02	2,95	3,26	
1954	155	109	3,06	0,05	2,81	3,25	2,94	2,99	3,16	3,21	3,22	3,17	3,10	3,43	
1955	162	113	3,20	0,07	2,89	3,34	3,10	3,18	3,30	3,43	3,36	3,33	3,27	3,61	
1956	175	118	3,47	0,09	3,17	3,71	3,39	3,40	3,56	3,61	3,65	3,49	3,49	3,91	
1956 1. kv.	166	115	3,24	0,05	2,91	3,30	3,16	3,18	3,34	3,36	3,36	3,32	3,29	3,63	
2. »	173	116	3,55	0,22	3,28	3,79	3,50	3,54	3,61	3,62	3,59	3,50	3,59	4,04	
3. »	182	121	3,52	0,00	3,18	3,86	3,42	3,38	3,63	3,77	3,83	3,51	3,46	3,93	
4. »	181	121	3,58	0,08	3,29	3,90	3,49	3,51	3,65	3,67	3,81	3,64	3,62	4,02	
1957 1. kv.	183	121	3,57	0,05	3,26	3,84	3,49	3,48	3,64	3,70	3,69	3,67	3,57	4,11	
2. »	185	121	3,86	0,29	3,50	4,26	3,77	3,82	3,93	4,15	4,12	3,91	3,85	4,41	

¹ Kvartalstallene er korrigert for betaling for bevegelige helgedager. Reallønnsindeksen er lønnsindeks deflatert med levekostnadsindeks.

Norges offisielle statistikk, rekke XI
Norway's Official Statistics, series XI

Rekke XI

Trykt 1958

Nr. 285 Økonomisk utsyn over året 1957 *Economic survey*

Statistisk Sentralbyrå utgir dessuten skriftserien Samfunnsøkonomiske studier (SØS). I denne serie offentliggjøres undersøkelser som ikke er av rent statistisk karakter, bl. a. historiske og analytiske studier, utført ved Byråets forskningsavdeling. *The Central Bureau of Statistics also publishes the series «Samfunnsøkonomiske studier» (SØS). This series contains reports on investigations of not merely statistical character, such as historical and analytical studies, carried out at the Research Department of the Central Bureau of Statistics.*

Statistisk Sentralbyrå utgir følgende m å n e d s h e f t e r: *The Central Bureau of Statistics publishes the following monthly bulletins:*

Statistiske meldinger *Monthly bulletin of statistics.*

Månedsoppgaver over vareomsetningen med utlandet *Monthly bulletin of external trade.*

Abonnement på begge disse månedshefter tegnes i Statistisk Sentralbyrå. Pris pr. år kr. 15,00, pr. nr. kr. 1,50. *For subscription of the bulletins please write to the Central Bureau of Statistics, Oslo.*

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co., Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.
Pris kr. 7,00

Grendahl & Sens boktrykkeri, Oslo.